

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI**

**2024 Yılı
Genel Faaliyet
Raporu**

2024 Yılı Genel Faaliyet Raporu

"Millet tarafından, millet adına, devleti idareye yetikili kılınanlar için, gerektiği zaman, millete hesap vermek mecburiyeti, laubalilik ve keyfi hareketle uzlaşamaz."

K. Atatürk

Cumhurbaşkanı Sunuşu

Türkiye; genç ve dinamik nüfusu, köklü ve gelişmiş sanayisi, Avrupa, Asya, Afrika pazarlarını birbirine bağlayan stratejik konumu ve enerji, sağlık, ulaştırma sahalarındaki dev projeleriyle küresel ekonomide öncü bir rol oynamaktadır. Son 23 yılda hayata geçirdiğimiz reformlar ve tesis ettiğimiz siyasi istikrar, ülkemizi kalkınma hedeflerine daha da yaklaştırmıştır.

Eğitimden ulaşım, enerjiden tarım faaliyetlerine varan pek çok sahada kaydettiğimiz ilerlemelerle toplumsal refahı güçlendiren atılımlarımıza devam ediyoruz.

2024 yılında da dengeli bir büyümeyi hedefleyen Türkiye, hayat pahalılığı ile mücadele ve mali disiplinde somut adımlar atmış; tarım, sanayi, ticaret, ulaştırma, enerji, güvenlik, eğitim, sağlık, yeşil ve dijital dönüşüm gibi stratejik alanlarda önemli gelişmeler kaydetmiştir.

Bu dönemde "Asrın Felaketi" olarak zikredilen 6 Şubat 2023 depremlerinde meydana gelen ekonomik hasarın telafi edilmesi, insani ihtiyaçların giderilmesi, kalıcı konut ve iş yerlerinin vatandaşlarımıza teslimi ve hasar gören altyapıların yeniden inşası gibi faaliyetler başta olmak üzere başlatılan bütün çalışmalar aralıksız sürdürülmüştür.

Bölgemizdeki sıcak çatışmalara, küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmalara ve depremin ekonomimizde meydana getirdiği ilave yüke rağmen milli geliri 1,3 trilyon doların üzerine, kişi başına düşen geliri ise 15 bin 463 dolara taşıdık.

Ekonomi programımız ve istihdamı önceleyen politikalarımızın tesiriyle iş gücü piyasasında önemli iyileşmelerin kaydedildiği 2024 yılında yaklaşık 1 milyon kişiye ilave istihdam sağlayarak, işsizlik oranını yüzde 8,7 seviyesine kadar düşürdük.

Ticaret ortaklarımızın son yıllarda yaşadığı ekonomik sıkıntılara ve jeopolitik gerilimlere rağmen ihracatımızı 2024'te 262 milyar dolara yükselterek, Cumhuriyet tarihinin rekorunu kırdık. Yine aynı dönemde bütçe açığının millî gelire oranını yüzde 4,9 seviyesinde tutmayı başardık.

Mâlî disiplini koruma, kamuda verimliliği artırma ve kaynakları öncelikli alanlara yönlendirme ilkelerimizden taviz vermeden hedeflerimizi gerçekleştiriyoruz. Depremin yol açtığı hasarları bu dönemde büyük ölçüde telafi ederken, makroekonomik istikrarı koruma, üretim ve istihdamı artırma ve sosyal refahı destekleme yönündeki faaliyetlerimizi de kararlılıkla sürdürüyoruz.

Küresel ve bölgesel ölçekte devam eden belirsizliklere rağmen ülkemizi daha müreffeh bir geleceğe taşımak hedefiyle önümüzdeki dönemde de eğitimden sağlığa, enerjiden ulaştırmaya, teknolojiye savunma sanayiine icraatın her sahasında kamu kaynaklarını en verimli şekilde kullanmaya devam edeceğiz. "Türkiye Yüzyılı" idealimize uygun politikalarla yatırımı, üretimi, istihdamı ve ihracatı artırarak bütçe ve cârî işlemler dengesinde kalıcı ve sürdürülebilir iyileşmeler sağlayacağız.

Milletimizden aldığımız yetki ile yürüttüğümüz çalışmaları, hesap verme sorumluluğu ve mâlî saydamlık çerçevesinde Gazi Meclisimizin denetimine ve kamuoyunun bilgisine sunmak temel ilkemizdir. Bu çerçevede hazırladığımız 2024 yılı Genel Faaliyet Raporu'nda emeği geçenlere teşekkür ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
TÜRKİYE CUMHURBAŞKANI

Başkan Sunuşu

Türkiye ekonomisi, öngörülebilir ve eşgüdümlü bir şekilde yürütülen ekonomi politikaları doğrultusunda, fiyat istikrarının tesisi, mali disiplinin korunması ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması yönünde kayda değer ilerlemeler kaydetmiştir. Makroekonomik istikrarı temel alan dengeli büyüme stratejisi, ülkemiz ekonomisinin dayanıklılığını ve uzun vadeli kalkınma hedeflerine yönelik kararlı duruşunu açık biçimde yansıtmaktadır. Önümüzdeki dönemde dezenflasyon sürecinin kesintisiz şekilde sürdürülmesini sağlamak temel öncelik olmaya devam ederken; yatırımı teşvik eden, istihdamı ve üretim kapasitesini artırarak ihracatı destekleyen politikalarla büyümenin niteliğinin ve sürdürülebilirliğinin daha da artırılması hedeflenmektedir.

2023 yılında yaşadığımız asrın felaketi olan depremin yaralarını hızla saran ülkemiz, 2024 yılında da küresel ekonomide yaşanan belirsizliklere ve bölgemizdeki çatışmalara rağmen pek çok makroekonomik göstergede olumlu bir performans sergilemeyi başarmıştır. Sağlanan güven ve istikrar ortamının etkisiyle gayri safi yurt içi hasılamız 18 çeyrektir kesintisiz büyümeye devam ederek 2024 yılı genelinde yüzde 3,2 düzeyinde artış göstermiştir. Makroekonomik göstergelerdeki olumlu seyrinde, cari işlemler dengesindeki iyileşme, sürdürülebilir ve dengeli büyümenin sağlanmasında kritik bir öneme sahiptir. Cari işlemler açığı 2024 yılında bir önceki yıla göre 30 milyar doların üzerinde iyileşme kaydederek 10 milyar doların altına gerilemiş, cari işlemler açığının milli gelire oranı 2024 yılı itibarıyla yüzde 0,8 seviyesine kadar inmiştir. 2024 yılında işsizlik oranı da yüzde 8,7 seviyesine gerileyerek Orta Vadeli Program hedefinin ötesinde bir iyileşmeyle 2012 yılı sonrasındaki en düşük seviyesinde kaydedilmiştir. Diğer taraftan 2024 yılı bütçe açığının milli gelire oranı, yüzde 4,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, Orta Vadeli Program (OVP) hedefi ile uyumlu olup, deprem harcamalarının geçici bütçe yüküne rağmen mali disiplinin sürdürüldüğünü ve yapısal bir bozulma olmadan kamu maliyesinde öngörülen hedeflere yaklaşılmaya devam edildiğini göstermektedir. 2023 yılında yüzde 29,3 seviyesinde gerçekleşen AB tanımlı genel yönetim borç stokunun milli gelire oranı ise 2024 yılında yüzde 24,7'ye gerilemiştir. Böylece yüzde 60 olarak belirlenen Maastricht kriterlerinin oldukça altında bir borçluluk seviyesiyle önemli bir başarı sağlanmıştır.

Bütçe disiplini öncelleyen ve etkin şekilde uygulanan kamu maliyesi politikaları sayesinde mali dengede kayda değer kazanımlar sağlanmıştır. Bütçe uygulamaları, kamu kaynaklarının öncelikli amaç ve hedeflere yönlendirilmesini esas alan, azami tasarruf yaklaşımıyla bütçe gelir-gider dengesini sağlıklı bir şekilde yürütecek şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 17/5/2024 tarih ve 32549 sayılı Resmî Gazete’de kamu kaynaklarının tasarruf prensiplerine riayet edilerek kullanılmasını temin etmek amacıyla “Tasarruf Tedbirleri” konulu 2024/7 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmış ve tasarruf tedbirleri kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarının yaptığı harcamalar düzenli olarak izlenerek gerekli tedbirler alınmıştır.

Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da maliye politikası çerçevesi; mali disiplini temel alan, nitelikli büyümeye destek veren, kaynakları itibarıyla sürdürülebilirliğe, kullanımı itibarıyla etkinliğe ve verimliliğe dayalı bir kaynak harcama yaklaşımıyla yürütülecektir. Ayrıca vatandaşlarımızın refahını ve alım gücünü korumak, üreticilerimizi desteklemek ve fiyat istikrarını sağlamak için gerekli her türlü tedbir alınmaya devam edilecektir. Bu çerçevede 2021 yılında uygulamaya başladığımız performans esaslı program bütçe sistemi, kamu kaynakları ile kamu hizmetleri arasındaki bağlantının güçlü bir şekilde kurulmasını sağlamakta, harcama önceliklerini geliştirerek sonuç odaklı bir yaklaşımla performansın bütçe süreçlerine dahil edilmesini mümkün kılmaktadır. Sade, anlaşılır ve değerlendirilebilir yapısı sayesinde bütçe yönetim sisteminde önemli bir rol üstlenen program bütçe uygulamasının önümüzdeki dönemde Sosyal Güvenlik Kurum Başkanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ve mahalli idarelerde yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Kamu idarelerinin faaliyetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması, mali saydamlığın ve hesap verebilirliğin sağlanmasında temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede hazırlanan Genel Faaliyet Raporu, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ve sosyal güvenlik kurumlarının ilgili mali yıldaki faaliyet sonuçları ile mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin değerlendirmelere yer vermektedir. 2024 yılına ait Genel Faaliyet Raporunun, kamuoyunun bilgilendirilmesine katkıyı sağlayacağı inancıyla, Raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederim.

İbrahim ŞENEL
STRATEJİ VE BÜTÇE
BAŞKANI

İçindekiler

CUMHURBAŞKANI SUNUŞU	i
BAŞKAN SUNUŞU	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vii
GRAFİKLER LİSTESİ	viii
EKLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	11
I- TEMEL POLİTİKALAR VE ÖNCELİKLER	15
ORTA VADELİ PROGRAM	16
1- 2024 Yılı Makroekonomik Tahmin ve Gerçekleşmeleri	17
2- Kamu Harcama, Yatırım, Gelir ve Borçlanma Politikaları	18
a- Kamu Harcama Politikası	18
b- Kamu Yatırım Politikası	19
c- Kamu Gelir Politikası	20
d- Kamu Borçlanma Politikası	21
II- KAMU MALİYESİNDEKİ GELİŞMELER	23
A-BÜTÇE GELİŞMELERİ	24
1- Makroekonomik Gerçekleşmeler ve Görünüm	24
a- Küresel Ekonomik Gelişmeler	24
b- Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler	24
2- Merkezi Yönetim Bütçesi	25
a- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Hedefleri	25
i- Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Denge	29
ii- Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	30
aa- Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	30
bb- Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	52
cc- Kurumsal Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	58
dd- Program Sınıflandırmasına Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	60
iii- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	154
aa- Genel Bütçe Gelirleri	155
bb- Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	156
cc- Düzenleyici ve Denetleyici Kurum Gelirleri	156
c- Bütçe Performansının Gelişimi	156
d- Mali Tablolar	158
3- Sosyal Güvenlik Kurumları	159
a- Sosyal Güvenlik Kurumu	159
i- Bütçe Hedef ve Gerçekleşmeleri	159
ii- Faaliyet Bilgileri	160
b- Türkiye İş Kurumu	167
i- Bütçe Hedef ve Gerçekleşmeleri	167
ii- Faaliyet Bilgileri	168
4- Mahalli İdareler	171
a- Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler	171
b- Bütçe Gerçekleşmeleri	173
i- Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	176
ii- İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	177
iii- Belediyelere Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	179
iv- Mahalli İdarelerin Mali Yapılarına İlişkin Genel Değerlendirme	180
5- Yıl Sonundaki Varlık ve Yükümlülüklere İlişkin Bilgiler	181
B-KAMU BORÇ YÖNETİMİ GELİŞMELERİ	183
1- İç Borçlanma	183
2- Dış Borçlanma	185

a- Uluslararası Sermaye Piyasalarından Borçlanma	185
b- Proje Finansmanı	186
c- Borç Üstlenimi Taahhüdü Verilen Projeler	186
d- Dünya Bankası	187
3- Borç Servisi	188
4- Borç Stoku	189
5- Nakit Yönetimi	190
6- Risk Yönetimi	190
III-KAMU İDARELERİNCE YAPILAN FAALİYETLER	193
IV- BÜTÇE YÖNETİMİNE İLİŞKİN FAALİYETLER	225
A-YAPILAN DÜZENLEMELER	226
1- Cumhurbaşkanı Kararları	226
2- Yönetmelikler	226
3- Tebliğler	227
4- Genelge, Usul ve Esaslar ile Genel Yazılar	228
B- YIL İÇİ ÖDENEK İŞLEMLERİ	230
C- MALİ KONTROL FAALİYETLERİ	232
1- Kamu Personel İşlemleri	232
2- Diğer Kontrol İşlemleri	233
V- KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL SİSTEMİ	237
A- GENEL GELİŞMELER	238
B- İÇ KONTROL	239
C- İÇ DENETİM	240
D- STRATEJİK PLANLAMA	241
EKLER	243

Tablolar Listesi

TABLO 1: 2024 YILINA İLİŞKİN TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELERİ	17
TABLO 2: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGESİ	21
TABLO 3: BÜTÇE ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI.....	22
TABLO 4: GÜNCELLENEN VE GERÇEKLEŞEN MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGESİ	22
TABLO 5: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE HEDEFLERİ	26
TABLO 6: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE BAŞLANGIÇ ÖDENEKLERİ	26
TABLO 7: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BAŞLANGIÇ ÖDENEKLERİ	27
TABLO 8: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİR HEDEFLERİ	28
TABLO 9: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ	28
TABLO 10: EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ	31
TABLO 11: İDARELER İTİBARIYLA DERNEK, VAKIF VE DİĞER KURULUŞLARA YAPILAN CARİ TRANSFERLER.....	39
TABLO 12: İDARELER İTİBARIYLA DERNEK, VAKIF VE DİĞER KURULUŞLARA YAPILAN SERMAYE TRANSFERLERİ	50
TABLO 13: FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ	53
TABLO 14: BÜTÇE GİDER GERÇEKLEŞMESİNE GÖRE İLK ON BÜTÇELİ KAMU İDARESİ	59
TABLO 15: BÜTÇE GİDER GERÇEKLEŞMESİNE GÖRE İLK ON ÖZEL BÜTÇELİ İDARE.....	60
TABLO 16: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİR HEDEF VE GERÇEKLEŞMELERİ	154
TABLO 17: VERGİ GELİRLERİ HEDEF VE GERÇEKLEŞMELERİ	155
TABLO 18 : 2024 YILI SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ.....	159
TABLO 19: 2024 YILI SOSYAL GÜVENLİK KURUMU SAĞLIK HARCAMALARI	160
TABLO 20: SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNİN KAPSAMI (2023-2024)	167
TABLO 21: 2024 YILI TÜRKİYE İŞ KURUMU BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	168
TABLO 22: TÜRLERİ İTİBARIYLA BELEDİYE SAYISI	172
TABLO 23: MAHALLİ İDARELERİN 2024 YILI BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	173
TABLO 24: MAHALLİ İDARELERİN FONKSİYONEL VE EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE GİDERLERİ	175
TABLO 25: BELEDİYELERİN 2024 YILI BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	176
TABLO 26: BELEDİYELERİN FONKSİYONEL VE EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE GİDERLERİ.....	177
TABLO 27: İL ÖZEL İDARELERİNİN 2024 YILI BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	178
TABLO 28: İL ÖZEL İDARELERİNİN FONKSİYONEL VE EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE GİDERLERİ	178
TABLO 29: BELEDİYELERE BAĞLI İDARELERİN 2024 YILI BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	179
TABLO 30: BELEDİYELERE BAĞLI İDARELERİN FONKSİYONEL VE EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE GİDERLERİ.....	180
TABLO 31: 2024 YILINDA SAĞLANAN KREDİLERİN GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	186
TABLO 32: BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜDÜ VERİLEN KREDİLER.....	187
TABLO 33: İÇ VE DIŞ BORÇ ÖDEMELERİ	189

Grafikler Listesi

GRAFİK 1: 2024 YILI AYLIK BÜTÇE DENGESİ GERÇEKLEŞMELERİ	29
GRAFİK 2: 2024 YILI AYLIK FAİZ DIŞI DENGİ GERÇEKLEŞMELERİ	30
GRAFİK 3: 2002-2024 DÖNEMİ PERSONEL VE SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI.....	32
GRAFİK 4: 2002-2024 DÖNEMİ MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI	35
GRAFİK 5: 2002-2024 DÖNEMİ FAİZ GİDERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI.....	36
GRAFİK 6: 2002-2024 DÖNEMİ CARİ TRANSFERLERİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI	40
GRAFİK 7: 2002-2024 DÖNEMİ SERMAYE GİDERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI.....	42
GRAFİK 8: 2002-2024 DÖNEMİ SERMAYE TRANSFERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI	50
GRAFİK 9: 2002-2024 DÖNEMİ BORÇ VERME GİDERLERİNİN BÜTÇE İÇİNDEKİ PAYI.....	52
GRAFİK 10: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİNİN FONKSİYONEL DAĞILIMI.....	58
GRAFİK 11: 2002-2024 DÖNEMİ BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI DENGİNİN GSYH'YE ORANI	157
GRAFİK 12: 2002-2024 DÖNEMİ MERKEZİ YÖNETİM FAİZ GİDERLERİNİN GSYH'YE ORANI.....	157
GRAFİK 13: 2002-2024 DÖNEMİ FAİZ GİDERLERİNİN VERGİ GELİRLERİNE ORANI	158
GRAFİK 14: 2024 YILI AKTİF SİGORTALILARIN DAĞILIMI.....	166
GRAFİK 15: 2024 YILI MAHALLİ İDARELER BÜTÇE GİDERLERİNİN EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE DAĞILIMI ...	174
GRAFİK 16: 2024 YILI MAHALLİ İDARELER BÜTÇE GELİRLERİNİN DAĞILIMI	174
GRAFİK 17: 2024 YILI MAHALLİ İDARELER BÜTÇE GİDERLERİNİN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMAYA GÖRE DAĞILIMI	176
GRAFİK 18: İÇ BORÇLANMANIN AĞIRLIKLİ ORTALAMA MALİYETİ VE VADESİ	184

Ekler Listesi

Ek 1: GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ.....	244
Ek 2: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER	245
Ek 3: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR	249
Ek 4: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI	249
Ek 5: GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ...	250
Ek 6: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ.....	252
Ek 7: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ.....	261
Ek 8: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU	262
Ek 9: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR	265
Ek 10: GENEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU	266
Ek 11: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU	269
Ek 12: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU	272
Ek 13: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU	274
Ek 14: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU	280
Ek 15: 2024 YILI SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR	282
Ek 16: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU	283
Ek 17: MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KONSOLİDE KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU.....	287
Ek 18: 2024 YILI MAHALLİ İDARELER KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR.....	290
Ek 19: MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU	291
Ek 20: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK HAREKETLERİ.....	295
Ek 21: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNUNDA YER ALAN YEDEK ÖDENEKLERDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI	302
Ek 22: 2024 YILI İÇİNDE İDARE BÜTÇELERİNDEN YEDEK ÖDENEK TERTİBİNE AKTARILAN ÖDENEKLERDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI	313
Ek 23: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ (EKOD2).....	316
Ek 24: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM PROGRAM BAZINDA BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	317

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFP	: Ayrıntılı Finansman Programı
AHP	: Ayrıntılı Harcama Programı
Ar-Ge	: Araştırma-Geliştirme
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BRYK	: Borç ve Risk Yönetimi Komitesi
BOTAŞ	: Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
DMO	: Devlet Malzeme Ofisi
e-bütçe	: Bütçe Yönetim Enformasyon Sistemi
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GWh	: Gigawatt
HES	: Hidroelektrik Santrali
HMB	: Hazine ve Maliye Bakanlığı
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KİGEP	: Kayıtlı İstihdama Geçiş Programı
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
KM	: Kilometre
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEK	: Mesleki Eğitim Kursları
MW	: Megawatt
OVP	: Orta Vadeli Program
ÖİB	: Özel İstihdam Büroları
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
SBB	: Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SUT	: Sağlık Uygulama Tebliği
TL	: Türk Lirası
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TYP	: Toplum Yararına Programlar
vb.	: Ve benzeri
YİKOB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı
m³	: Metreküp

GİRİŞ

Kamu mali yönetimi ve kontrol alanında yapılan reform ülkemizin kamu yönetimi alanında attığı en önemli adımlardandır. Reformun temel ayaklarından birini teşkil eden 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun uygulanmaya başlanmasıyla birlikte, mali yönetim ve iç kontrol ile iç denetim uygulamaları uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilmiş, kamuda bütçe sınıflandırması ve muhasebe sisteminde birlik sağlanmış, idarelerin mali yönetim ve kontrol fonksiyonlarını etkili bir şekilde yürütebilmeleri için gerekli idari yapılar oluşturulmuş, bütçe hazırlık süreci güçlendirilmiş, orta vadeli harcama yaklaşımına uygun olarak çok yıllık bütçelemeye geçilmiş, mali saydamlık ve hesap verebilirliği artırmak üzere kamu idarelerince faaliyet raporu hazırlanmaya başlanmıştır.

Bu kapsamda faaliyet raporlarının hazırlanmasına ilişkin temel düzenlemeler 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesinde yer almaktadır. Buna göre kamu idarelerinde harcama birimi düzeyinde birim faaliyet raporu, kamu idaresi bazında ise idare faaliyet raporu hazırlanması gerekmektedir. Diğer taraftan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca, mahalli idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporları esas alınmak suretiyle ilgili Bakanlığın değerlendirmelerini de içerecek şekilde mahalli idareler genel faaliyet raporu hazırlanmakta ve kamuoyuna açıklanmaktadır. Merkezi yönetim kapsamındaki idareler ile sosyal güvenlik kurumlarının bir mali yıldaki faaliyet sonuçları ise Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan genel faaliyet raporunda gösterilmektedir. Bu raporda mahallî idarelerin malî yapılarına ilişkin genel değerlendirmelere de yer verilmektedir. Bu kapsamda Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanan genel faaliyet raporu kamuoyuna açıklanmakta ve bir örneği Sayıştay'a gönderilmektedir. Sayıştay, mahalli idarelerin faaliyet raporları hariç olmak üzere, idare faaliyet raporlarını, mahalli idareler genel faaliyet raporunu ve genel faaliyet raporunu, dış denetim sonuçlarını dikkate alarak görüşlerini de belirtmek suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) sunmakta, TBMM de bu raporlar ve değerlendirmeler çerçevesinde kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasına ilişkin olarak kamu idarelerinin yönetim ve hesap verme sorumluluklarını görüşmektedir.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri, uluslararası sınıflandırma ile uyumlu olarak merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerini, sosyal güvenlik kurumlarını ve mahalli idareleri ifade etmektedir.

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde, sosyal güvenlik kurumları ise anılan kanuna ekli (IV) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinden oluşmaktadır.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine bu Raporun 1 No'lu ekinde, özel bütçeli idarelere 2 No'lu ekinde, düzenleyici ve denetleyici kurumlara 3 No'lu ekinde ve sosyal güvenlik kurumlarına ise 4 No'lu ekinde yer verilmiştir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler ile sosyal güvenlik kurumları 2024 yılına ilişkin idare faaliyet raporlarını 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesi ve bu madde uyarınca çıkarılan *"Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"* çerçevesinde belirlenen raporlama ilkelerine uygun bir şekilde hazırlayarak Şubat ayı sonuna kadar kamuoyuna açıklamakla yükümlüdürler. İl özel idarelerinin faaliyet raporları Mart ayı sonuna kadar; belediyeler ile mahalli idare birliklerinin faaliyet raporları ise Nisan ayı sonuna kadar üst yöneticileri tarafından kamuoyuna açıklanmaktadır.

Bu kapsamda merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının 2024 yılındaki faaliyet sonuçlarının anılan Yönetmelik çerçevesinde kamuoyuna açıklanması amacıyla 2024 Yılı Genel Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

2024 Yılı Genel Faaliyet Raporunda;

- Merkezi yönetim bütçesinin gelir-gider hedef ve gerçekleştirmeleri ile bunlarda meydana gelen sapmaların nedenleri,
- Program gerçekleştirmeleri hakkında genel değerlendirmeler,
- Temel hizmet alanlarına yönelik olarak kamu kurum ve kuruluşlarınca 2024 yılında yapılan faaliyetler hakkında genel bilgilendirme,
- Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerin mali yapılarına ilişkin genel değerlendirmeler,
- Borç stokundaki gelişmeler ve borçlanmaya ilişkin diğer bilgiler,
- Bütçe uygulamasına ilişkin olarak yapılan faaliyetler,
- Ödenek aktarmaları ve diğer ödenek işlemlerine ilişkin bilgiler,
- Stratejik planlama ve performans esaslı program bütçe uygulamaları hakkında genel değerlendirmeler,

- 2024 yılı sonundaki varlık ve yükümlölüklerin durumunu gösterir cetveller ile bunlara ilişkin bilgiler,

- Bütçeden yardım alan dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllerin faaliyetlerine ilişkin değerlendirmeler,

- Kamu mali yönetimi ve kontrol sistemi reformuna ilişkin gelişmeler yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen bilgi ve değerlendirmeleri içerecek şekilde mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir gereği olarak hazırlanan ve TBMM, Sayıştay ve kamuoyunun genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesini amaçlayan 2024 Yılı Genel Faaliyet Raporu beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde kamu idarelerinin 2024 yılı faaliyetlerine yön veren temel politika belgelerindeki hedef ve önceliklere yer verilmektedir.

İkinci bölümde merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerin bütçe gelir-gider hedef ve gerçekleştirmeleri ile bunlarda meydana gelen sapmaların nedenleri, programlara ilişkin genel bilgiler ve anahtar göstergelerle ilgili gerçekleşme sonuçları ve değerlendirmeler, borçlanma bilgileri ile mali tablolar yer almaktadır.

Üçüncü bölümde kamu kurum ve kuruluşlarınca 13 temel hizmet alanına yönelik olarak 2024 yılında yapılan faaliyetlere yer verilmektedir.

Dördüncü bölümde bütçe yönetimine ilişkin yürütölen faaliyetler açıklanmaktadır.

Beşinci bölümde ise kamu mali yönetimi ve kontrol sistemi reformu kapsamında iç kontrol, iç denetim ile stratejik planlamaya ilişkin faaliyetlere yer verilmektedir.

I- TEMEL POLİTİKALAR VE ÖNCELİKLER

5

018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile stratejik planlama ve performans esaslı bütçelemenin uygulamaya konulması ve orta vadeli harcama çerçevesinde çok yıllık bütçelemeye geçilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede çok yıllık bütçeleme, bütçe politikasının orta vadeli bir bakış açısı ile hazırlanmasını ve politika belgeleri ile bütçeler arasında bağlantı kurulmasını öngörmektedir. Bu nedenle bütçelerin orta vadeli programa dayanılarak hazırlanması gerekmektedir.

Orta vadeli program (OVP) stratejik amaçlar temelinde kamu politikalarını şekillendirmek ve kaynak tahsisini bu doğrultuda yönlendirmek amacı ile kamu maliyesi alanında temel politika ve öncelikleri belirleyen, maliye politikasına yön veren ve kamu ile özel kesim için öngörülebilirliği artıracak bir yol haritası niteliği taşımaktadır.

2024-2026 dönemine ilişkin kamu maliyesinin hedef ve öncelikleri Orta Vadeli Program (2024-2026)¹ ve 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında² belirlenmiştir.

2024 Yılı Genel Faaliyet Raporu, merkezi yönetim kapsamındaki idareler ve sosyal güvenlik kurumlarının 2024 yılında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonuçları esas alınarak hazırlanmıştır. Kamu idareleri tarafından yürütülen faaliyetler ise 2024-2026 dönemi OVP’de belirlenen strateji ve politika hedeflerine dayanmakta olup anılan belgede yer alan maliye politikası hedef ve önceliklerine aşağıda yer verilmektedir.

ORTA VADELİ PROGRAM

2024-2026 dönemi OVP’si makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimlilik ve ihracat artışı yoluyla büyümeyi ve cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme sağlamayı, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve afetlerle etkin mücadele ederken mali disiplini korumayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda anılan programın amaçları arasında; güçlü, istikrarlı, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomik büyümenin korunması, iç ve dış dengenin sağlandığı istikrarlı bir büyüme ortamında enflasyonun dönem sonunda tek haneli seviyelere düşürülmesi, yurt içi tasarrufların artırılması, istihdamı artıracak üretken yatırımlar için sağlıklı bir iş yapma zemini oluşturulması, ithalat bağımlılığının azaltılması, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla üretim ve ihracatın teknoloji kompozisyonunun iyileştirilmesi bulunmaktadır.

¹ 06/09/2023 tarihli ve 7597 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmıştır.

² 25/10/2023 tarihli ve 7739 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile onaylanmıştır.

Ayrıca program döneminde gerek ithalat bağımlılığının azaltılması gerek üretim yapısının daha yüksek katma değer üretecek bir yapıya dönüşmesiyle 37 cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşmenin sağlanması, sermaye piyasalarının geliştirilmesi yoluyla finansmana erişimin kolaylaştırılması, makroihtiyati tedbirlerde sadeleştirmeye gidilmesi suretiyle piyasa ekonomisiyle uyumlu şekilde finansal istikrarın desteklenmesi hedeflenmektedir.

1- 2024 Yılı Makroekonomik Tahmin ve Gerçekleşmeleri

2024-2026 dönemi OVP’de, 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifinin hazırlığına esas teşkil eden temel makroekonomik hedefler belirlenmiştir. Söz konusu hedefler 2025-2027 dönemi OVP ile güncellenmiştir.

Bu kapsamda Tablo 1’de 2024 yılı temel makroekonomik göstergelerin hedef ve güncellenen değerleri ile gerçekleşme değerleri yer almaktadır.

Tablo 1: 2024 Yılına ilişkin Temel Makroekonomik Göstergeleri

	Hedef OVP (2024-2026) (Eylül 2023)	Güncelleme OVP (2025-2027) (Eylül 2024)	Gerçekleşme*
GSYH Büyümesi (%)	4,0	3,5	3,2
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	41.159	44.218	43.411
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	1.119	1.331	1.322
Kişi Başına Milli Gelir (GSYH, \$)	12.875	15.551	15.463
İşsizlik Oranı (%)	10,3	9,3	8,7
İhracat (FOB) (Milyar \$)	267,0	264,0	261,8
İthalat (CIF) (Milyar \$)	372,8	345,0	344,0
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-105,8	-81,0	-82,2
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-3,1	-1,7	-0,8
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-2,0	-0,8	0,3
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%)	57,2	45,8	45,8
TÜFE Yıl Sonu (%)	33,0	41,5	44,4

* GSYH gerçekleşme verileri TÜİK tarafından 2009 bazlı yeni seriye göre açıklanmıştır.

2- Kamu Harcama, Yatırım, Gelir ve Borçlanma Politikaları

2024-2026 dönemi OVP'de kamu harcama, yatırım, gelir ve borçlanma politikalarına ilişkin hedefler şu şekilde belirlenmiştir.

a- Kamu Harcama Politikası

Program döneminde maliye politikası ile deprem kaynaklı harcamalar başta olmak üzere gerekli ihtiyaçlar süratle karşılanırken mali disiplinin ekonomide güven ve istikrarı artıran bir çıpa olarak korunması ve güçlendirilmesi için gerekli adımların kararlı şekilde atılması temel hedef olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda güçlü, sürdürülebilir ve istihdamı destekleyen büyümenin sağlanabilmesi amacıyla para, maliye ve gelir politikalarının koordinasyon içerisinde yürütülmeye devam edilmesi amaçlanmıştır. 2024-2026 dönemi OVP'de;

- Kamu harcama politikasının çok yıllık bütçeleme yaklaşımı çerçevesinde, belirlenen politika öncelikleri ve kamu idarelerine tahsis edilen ödenek tavanları doğrultusunda yürütüleceği,

- 2023 yılı Şubat ayında meydana gelen asrın en büyük afetlerinden biri olan Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerde hasar gören bölgelerin iyileştirilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla depremin etkilerinin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınacağı,

- Harcama gözden geçirmelerine devam edilerek sistematik hale getirileceği,

- Kamu hizmetlerinin, bütçe imkanları içinde kalınarak ayrılan kaynakların üzerinde harcama yapılmasına yol açılmadan azami tasarruf anlayışı içinde yerine getirileceği,

- Kamu kaynaklarının daha etkin şekilde değerlendirilmesi ve hazine nakit rezervinin güçlendirilmesi için Tek Hazine Kurumlar Hesabının kapsamının genişletileceği,

- Kadın, genç ve engellilere yönelik teşviklerin ağırlığı artırılarak teşvik sisteminin sade ve etkin bir yapıya kavuşturulacağı,

- Enerji tüketiminde verimliliğin artırılması, iklim değişikliği ve çevre kirliliği ile mücadele edilmesine yönelik vergi uygulamalarına devam edileceği,

- Sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliğinin güçlendirileceği,

- Akılcı ilaç kullanımının teşvik edilerek ilaç ve tedavi harcamalarını rasyonelleştirecek tedbirler alınacağı,

- Devlet Malzeme Ofisinde sağlık market uygulamasının kapsamının genişletilerek ilaç ve medikal malzeme tedarik zincirinin daha da güçlendirileceği,
- Kamu taşıtlarının kullanımına yönelik ihtiyaç analizleri çerçevesinde yeni taşıt edinimlerinde ekonomiklik gözetilerek yerli üretim ile çevreci araçlara öncelik verileceği,
- Sosyal yardım sisteminin gözden geçirilerek, işgücüne katılıma mani olmayacak şekilde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarının daha etkin kullanılacağı,
- Kamu ihale mevzuatının uluslararası norm ve standartlara uyumlu olacak şekilde dijitalleştirileceği, yenilikçiliği ve sürdürülebilirliği destekleyen ve önceleyen satın alma yaklaşımıyla güncelleneceği ve sektörel kamu alımları düzenlemesinin hayata geçirileceği belirtilmiştir.

b- Kamu Yatırım Politikası

2024-2026 dönemi OVP’de;

- Makroekonomik istikrar, düzenleyici çerçeve ve iş ortamının güçlendirilmesi suretiyle sanayi sektöründe teknoloji seviyesi yüksek sabit sermaye yatırımlarının ve doğrudan yabancı yatırımlarının özendirileceği,
- Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi (YTAK) programının gözden geçirilmesi suretiyle kredi politikasının parasal sıkılaştırma sürecini gözetecek şekilde, üretken sektörlerde ihracatı destekleyici ve yüksek katma değerli ürün gruplarına yönelik mevcut yatırım teşvik sistemiyle entegre bir biçimde seçici ve odaklı olarak daha etkin bir biçimde uygulanacağı,
- Enerji, sanayi, ulaştırma ve tarım sektörlerinde bütünleşik ve çevre dostu politikalar benimsenerek sürdürülebilir, düşük emisyonlu, yüksek teknolojiye dayalı üretim tekniklerine öncelik verileceği,
- Üretim süreçlerinde ithalat bağımlılığını azaltan, teknoloji yoğun ve katma değerli ihracat potansiyeli yüksek, istihdama katkı sağlayacak öncelikli sektörlerde yatırımların destekleneceği,
- Yatırım teşvik sisteminde sadeleşme sürecine devam edilerek; yenilikçi ve katma değerli üretime yönelen, öz sermaye ağırlıklı gerçekleştirilen, küresel değer zincirinin bir parçası olan ve bölgesel kümelenme öncelikleriyle uyumlu yatırımlara münhasıran destek sağlanacağı,

- Türkiye Varlık Fonu ve özel sektör tarafından gübre ve petrokimya başta olmak üzere sanayinin ihtiyaç duyduğu yeni yatırımların hayata geçirileceği,
- Büyük ölçekli ve nitelikli yatırımlar, hızlı büyüyen KOBİ'ler ve entegre tesisler için başta organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgeleri olmak üzere planlı sanayi alanlarının genişletileceği,
- Güvenli kentleşmenin sağlanmasını teminen afetlere hazır, çevre ve iklim dostu, enerji verimliliği yüksek, kültürel değerlerini koruyan, yatay mimariyi esas alan kentsel dönüşüm çalışmalarının hızlandırılacağı,
- Yatırımcı tabanının genişletilmesi ve yatırım enstrümanlarının çeşitlendirilmesi amacıyla finansman araçlarının geliştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edileceği ifade edilmiştir.

c- Kamu Gelir Politikası

Kamu gelir politikalarının; kamu harcamaları için ihtiyaç duyulan finansmanın sağlanması, sağlıklı ve sürdürülebilir gelir kaynaklarının artırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi, yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın desteklenmesi, kalkınmanın ve makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, ekonominin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması ile yeşil ve dijital dönüşümün desteklenmesi hedefleri doğrultusunda yürütüleceği belirlenmiştir. Bu kapsamda 2024-2026 dönemi OVP'de;

- Kamu mali yönetiminde sürdürülebilir ve sağlıklı gelir kaynaklarının artırılması için vergilemede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde verginin tabana yayılması ve gönüllü uyumun artırılmasına yönelik çalışmaların sürdürüleceği,
- Vergi harcamalarının gözden geçirileceği, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kaldırılacağı,
- Enerji tüketiminde verimliliğin artırılması, iklim değişikliği ve çevre kirliliği ile mücadele edilmesine yönelik vergi uygulamalarına devam edileceği,
- Kamu gelirlerine yönelik tahsilat performansının artırılacağı, vergi denetiminde risk odaklı ve uzaktan denetim sistemlerinin uygulamaya alınacağı,
- Vergi mevzuatının güncel gereksinimleri karşılayan, anlaşılır, kolay uygulanabilir ve sade bir yapıya kavuşturulması hedefi çerçevesinde temel vergi kanunlarının gözden geçirileceği,
- Dijital faaliyetlerdeki kayıt dışılığın ortadan kaldırılması ile yatırım ortamının cazibesini artıracak vergi uygulamalarının hayata geçirileceği,

- Kayıt dışılıkla mücadelenin, teknolojik imkânlardan daha çok faydalanılmak suretiyle tüm tarafların etkin katılımıyla yürütüleceği,

- Vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi amacıyla ilgili sektör ve alanlara ilişkin potansiyel risk unsurları ortaya konularak önleyici ve sınırlandırıcı tedbirler uygulanacağı, mükellef hizmetlerinin geliştirilmesi ve mükellef hizmetleri yönetiminin etkin, güncel ve hızlı bir şekilde merkezi olarak yönetilebilmesi için yeni nesil iletişim kanalları kullanılarak mükelleflere sürekli hizmet sunumunun yapılmasının sağlanacağı belirtilmiştir.

d- Kamu Borçlanma Politikası

Borçlanma politikası iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen makul risk düzeyi çerçevesinde finansman ihtiyacının orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması ve borç stoku yapısının güçlendirilmesi ilkeleri kapsamında yürütülecek olup 2024-2026 dönemine ait OVP’de;

- İç borçlanmada sabit getirili ve Türk lirası cinsi enstrümanlara ağırlık verilerek döviz cinsi borçlanmanın payının azaltılacağı,

- Finansal aracılık işlemlerinin Türk lirasının cazibesinin artırılmasına yönelik politikalarla uyumlu şekilde gerçekleşmesinin sağlanacağı,

- Türk lirası cinsinden mevduatın toplam içerisindeki payının yükseltilmesini teminen teşvik mekanizmalarının uygulamaya konulacağı,

- Yastık altı altınların ekonomiye kazandırılmasına yönelik FATSİ (Altın Cinsi Fiziki Varlıkların Finansal Sisteme Kazandırılması) ve YUVAM hesabı uygulamalarının geliştirilerek yaygınlaştırılacağı

belirtilmiştir.

2024-2026 dönemi OVP’de belirlenen 2024 yılına ilişkin bütçe dengesi ve faiz dışı denge hedefleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Dengesi

Milyon TL	
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Milyon TL)	-2.651.937
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%)	-6,4
Faiz Dışı Denge (Milyon TL)	-1.397.937
Faiz Dışı Denge / GSYH (%)	-3,4

2024-2026 dönemi OVP’de belirlenen 2024 yılına ilişkin merkezi yönetim kapsamındaki idareler için belirlenmiş ödenek teklif tavanlarının ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ise Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Bütçe Ödenek Teklif Tavanları

(Milyon TL)	
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	11.089.037
Faiz Dışı Giderler	9.835.037
Personel Giderleri	2.553.495
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	312.451
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	679.766
Cari Transferler	4.266.709
Sermaye Giderleri	787.940
Sermaye Transferleri	720.837
Borç Verme	298.508
Yedek Ödenek	215.332
Faiz Giderleri	1.254.000

2025-2027 dönemi OVP’de güncellenen 2024 yılı merkezi yönetim bütçe dengesi ve faiz dışı dengeye ilişkin hedef ve gerçekleştirmeler Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Güncellenen ve Gerçekleşen Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Dengesi

	OVP (2025-2027) (Eylül 2024)	Gerçekleşme
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Milyon TL)	-2.148.464	-2.107.782
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%)	-4,9	-4,9
Faiz Dışı Denge (Milyon TL)	-850.703	-837.327
Faiz Dışı Denge / GSYH (%)	-1,9	-1,9

II- KAMU MALİYESİNDEKİ GELİŞMELER

A-BÜTÇE GELİŞMELERİ

1- Makroekonomik Gerçekleşmeler ve Görünüm

a- Küresel Ekonomik Gelişmeler

2024 yılı küresel ve yerel ekonomilerin dönüşüm ve belirsizliklerle mücadele ettiği bir yıl olmuştur. Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2025 yılı Nisan ayında yayımlanan "Dünya Ekonomik Görünüm Raporu"nda dünya ekonomisinin 2024'te yüzde 3,3 büyüme sergilediği belirtilmiştir. Yine anılan Raporda küresel ekonomik büyümenin 2025 yılı için yüzde 2,8 ve 2026 yılı için yüzde 3 olması beklenmektedir.

Devam eden Rusya-Ukrayna savaşına 2023 yılı son çeyreğinden itibaren Orta Doğu'daki jeopolitik gerilimler eklenmiş ve bu durum küresel ekonomik dengesizlikleri artırıcı yönde etki etmiştir. Rusya-Ukrayna savaşı jeopolitik ayrışmaları artırmış ve enerji ve emtia fiyatları kanallarıyla küresel enflasyonun gerilemesi üzerinde baskı unsuru olmaya devam etmiştir. Orta Doğu'da ortaya çıkan savaş ise bölgesel tehditleri en üst seviyeye çıkarmış ve küresel ticarete risk algısını yükseltmiştir. Bu süreçte iktisadi küreselleşme hız keserken çok kutuplu bir düzene yönelik eğilim ise güçlenmiştir.

Diğer taraftan küresel manşet enflasyonda düşüş eğilimi izlenmekle birlikte özellikle hizmet fiyatlarındaki katılık kaynaklı olarak henüz çekirdek enflasyon göstergelerinde istenilen gerileme görülmemektedir.

b- Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

Küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan pek çok olumsuz gelişmeye ve 2023 yılı Şubat ayında yaşanan depremlerin devam eden ekonomik ve sosyal etkilerine rağmen, temel makroekonomik göstergelerdeki öngörü ve hedefler önemli oranda gerçekleşmiştir. Makroekonomik politikalarda sürdürülen sıkı duruşun etkisiyle ekonomik dengelenme büyük ölçüde sağlanmış ve yıllık enflasyonda en yüksek seviye geride bırakılarak enflasyonda düşüş dönemine girilmiştir. Mal ve hizmet ihracatındaki artış eğilimi ve emtia fiyatlarındaki görece ılımlı seyir, altın ithalatındaki daralma ve iç talepteki yavaşlamanın etkisiyle azalan ithalat sayesinde cari işlemler dengesi belirgin bir şekilde iyileşmiş, azalan dış finansman ihtiyacıyla uluslararası rezervler artış eğilimini sürdürmüştür. Bu olumlu gelişmelerin etkisiyle ülke kredi risk primi düşmüş ve ülke kredi notu artmıştır. Bu dönemde TL varlıklara olan güvendeki artış Kur Korumalı Mevduat (KKM) uygulamasından kademeli çıkışı desteklemiştir. Kamu harcamalarında

etkinliği ve verimliliği artırıcı uygulamalar sayesinde bütçe açığının milli gelire oranı öngörülen seviyelerin altında gerçekleşmiştir.

Türkiye ekonomisi 2024 yılında yüzde 3,2'lik bir büyüme kaydederek OECD ülkelerinde ikinci ve G-20 ülkelerinde beşinci sırada yer almıştır. 2014-2024 yılları arasında ulaşılan ortalama yüzde 4,8 büyüme hızı ile OECD ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olan ülkemiz 2024 yılında 1 trilyon 322 milyar dolara ulaşan milli geliri ile dünyanın en büyük 17 nci ekonomisi olmuştur. Kişi başı gayri safi yurt içi hasıla ise 15 bin 463 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

İşsizlik oranı 2024 yılında 0,7 puan azalarak yüzde 8,7 seviyesinde gerçekleşirken işsizlik oranı erkeklerde yüzde 7,1 iken kadınlarda yüzde 11,8 olmuştur. İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılında bir önceki yıla göre 988 bin kişi artarak 32 milyon 620 bin kişi, istihdam oranı ise 1,2 puan artarak yüzde 49,5 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılım ve istihdam oranlarında 2005 yılından itibaren en yüksek seviyelere ulaşılmıştır.

TÜFE'deki değişim 2024 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 1,03, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 44,38 olarak gerçekleşmiştir. Küresel ekonomide ve bölgemizde yaşanan bütün zorluklara rağmen 2024 yılında ihracat yüzde 2,4 oranında artış ile 261,8 milyar dolara yükselmiş ve Cumhuriyet tarihinin en yüksek ihracat rakamlarına ulaşılmıştır.

2- Merkezi Yönetim Bütçesi

a- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Hedefleri

2024 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe giderleri toplamı 11 trilyon 89 milyar 37 milyon TL, faiz hariç bütçe giderleri 9 trilyon 835 milyar 37 milyon TL, bütçe gelirleri ise 8 trilyon 437 milyar 100 milyon TL olarak belirlenmiştir. Bütçe dengesinin 2 trilyon 651 milyar 937 milyon TL, faiz dışı dengenin ise 1 trilyon 397 milyar 937 milyon TL açık vermesi öngörülmüştür.

Tablo 5: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Hedefleri

(Milyon TL)	
Bütçe Ödenekleri	11.089.037
Faiz Hariç Giderler	9.835.037
Faiz Giderleri	1.254.000
Bütçe Gelirleri	8.437.100
Vergi Gelirleri	7.407.707
Bütçe Dengesi	-2.651.937
Faiz Dışı Denge	-1.397.937

2024 yılı merkezi yönetim bütçesi başlangıç ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ile başlangıç ödeneklerinin toplam bütçe içindeki payları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Başlangıç Ödenekleri (Ekonomik Sınıflandırma)

(Milyon TL)	Başlangıç Ödeneği	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Personel Giderleri	2.553.495	6,2	23
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	312.451	0,8	2,8
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	679.766	1,7	6,1
Faiz Giderleri	1.254.000	3,0	11,3
Cari Transferler	4.266.709	10,4	38,5
Sermaye Giderleri	787.940	1,9	7,1
Sermaye Transferleri	720.837	1,8	6,5
Borç Verme	298.508	0,7	2,7
Yedek Ödenekler	215.332	0,5	1,9
TOPLAM	11.089.037	26,9	100,0

Tabloda görüldüğü üzere personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerine toplam 2 trilyon 865 milyar 946 milyon TL, mal ve hizmet alım giderlerine 679 milyar 766 milyon TL, cari transferlere 4 trilyon 266 milyar 709 milyon TL, sermaye giderlerine 787 milyar 940 milyon TL ve sermaye transferlerine ise 720 milyar 837 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

Merkezi yönetim bütçesi başlangıç ödeneklerinin fonksiyonel sınıflandırmaya göre dağılımı ile ödeneklerin GSYH ve bütçe içindeki payları ise Tablo 7’de gösterilmiştir.

**Tablo 7: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Başlangıç Ödenekleri
(Fonksiyonel Sınıflandırma)**

(Milyon TL)	Başlangıç Ödeneği	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	2.852.528	6,9	25,7
Savunma Hizmetleri	623.936	1,5	5,6
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	708.819	1,7	6,4
Ekonomik İşler ve Hizmetler	1.669.756	4,1	15,1
Çevre Koruma Hizmetleri	18.221	0,0	0,2
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	294.584	0,7	2,7
Sağlık Hizmetleri	784.216	1,9	7,1
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	155.522	0,4	1,4
Eğitim Hizmetleri	1.422.846	3,5	12,8
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	2.558.608	6,2	23,1
TOPLAM	11.089.037	26,9	100,0

2024 yılı merkezi yönetim bütçesinde fonksiyonel sınıflandırmaya göre en büyük payı yüzde 25,7 oranıyla genel kamu hizmetleri almaktadır. 2 trilyon 852 milyar 528 milyon TL olan genel kamu hizmetlerinin 1 trilyon 254 milyar TL’si faiz giderlerinden oluşmaktadır. Genel kamu hizmetlerini sırasıyla yüzde 23,1 oranıyla sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri ile yüzde 15,1 oranıyla ekonomik işler ve hizmetler izlemektedir.

2024 yılı merkezi yönetim bütçe gelir hedefleri Tablo 8’de yer almaktadır. Bu kapsamda 2024 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe gelirlerinin 8 trilyon 437 milyar 100 milyon TL, genel bütçe gelirlerinin 8 trilyon 332 milyar 808 milyon TL, vergi gelirlerinin 7 trilyon 407 milyar 707 milyon TL, vergi dışı diğer gelirlerin ise 925 milyar 101 milyon TL olması öngörülmüştür. Diğer taraftan özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin 66 milyar 913 milyon TL, düzenleyici ve denetleyici kurum gelirlerinin ise 37 milyar 380 milyon TL olacağı tahmin edilmiştir.

Tablo 8: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gelir Hedefleri

(Milyon TL)	Hedef	GSYH Payı (%)	Bütçe Payı (%)
Bütçe Gelirleri	8.437.100	20,5	100,0
Genel Bütçe Gelirleri	8.332.808	20,2	98,8
Vergi Gelirleri	7.407.707	18,0	87,8
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	137.577	0,3	1,6
Alınan Bağışlar ve Yrd ile Özel Gel.	42.804	0,1	0,5
Faizler, Paylar ve Cezalar	702.057	1,7	8,3
Sermaye Gelirleri	33.118	0,1	0,4
Alacaklardan Tahsilatlar	9.545	0,0	0,1
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	66.913	0,2	0,8
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	37.380	0,1	0,4

b- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

2024 yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi verileri esas alınarak düzenlenen merkezi yönetim bütçe ödenek ve gerçekleştirmeleri Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Ödenek ve Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Bütçe Ödenegi	Yıl Sonu Ödenegi	Gerçekleşme
Bütçe Giderleri	11.089.037	11.544.977	10.780.614
Faiz Hariç Giderler	9.835.037	10.263.858	9.510.159
Personel Giderleri	2.553.495	2.689.879	2.666.027
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	312.451	337.936	332.217
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	679.766	939.291	747.046
Cari Transferler	4.266.709	4.121.445	3.863.915
Sermaye Giderleri	787.940	1.038.076	944.083
Sermaye Transferleri	720.837	656.111	640.357
Borç Verme	298.508	329.560	316.513
Yedek Ödenek	215.332	151.561	0
Faiz Giderleri	1.254.000	1.281.119	1.270.455

Bütçe Gelirleri	8.437.100	8.672.832
Genel Bütçe Gelirleri	8.332.808	8.443.014
Vergi Gelirleri	7.407.707	7.305.279
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	137.577	135.666
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	42.804	165.866
Faizler, Paylar ve Cezalar	702.057	792.085
Sermaye Gelirleri	33.118	32.390
Alacaklardan Tahsilatlar	9.545	11.727
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	66.913	185.839
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	37.380	43.979
Bütçe Dengesi	-2.651.937	-2.107.782
Faiz Dışı Denge	-1.397.937	-837.327

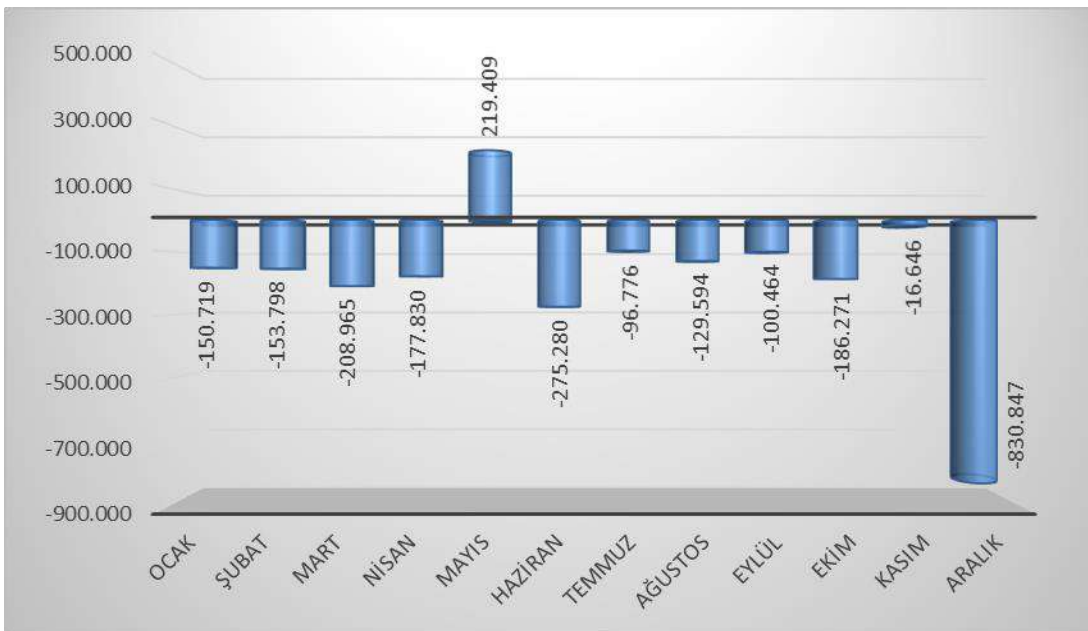
Kaynak: SBB, e-bütçe

i- Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Denge

2024 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe açığı hedefi 2 trilyon 651 milyar 937 milyon TL olarak öngörülmüş iken yıl sonunda gerçekleşme 2 trilyon 107 milyar 782 milyon TL olmuştur.

2024 yılında bütçe dengesinin GSYH'ye oranı yüzde -4,9 olarak gerçekleşmiş olup aylar itibarıyla bütçe dengesinin gelişimi Grafik 1'de gösterilmiştir.

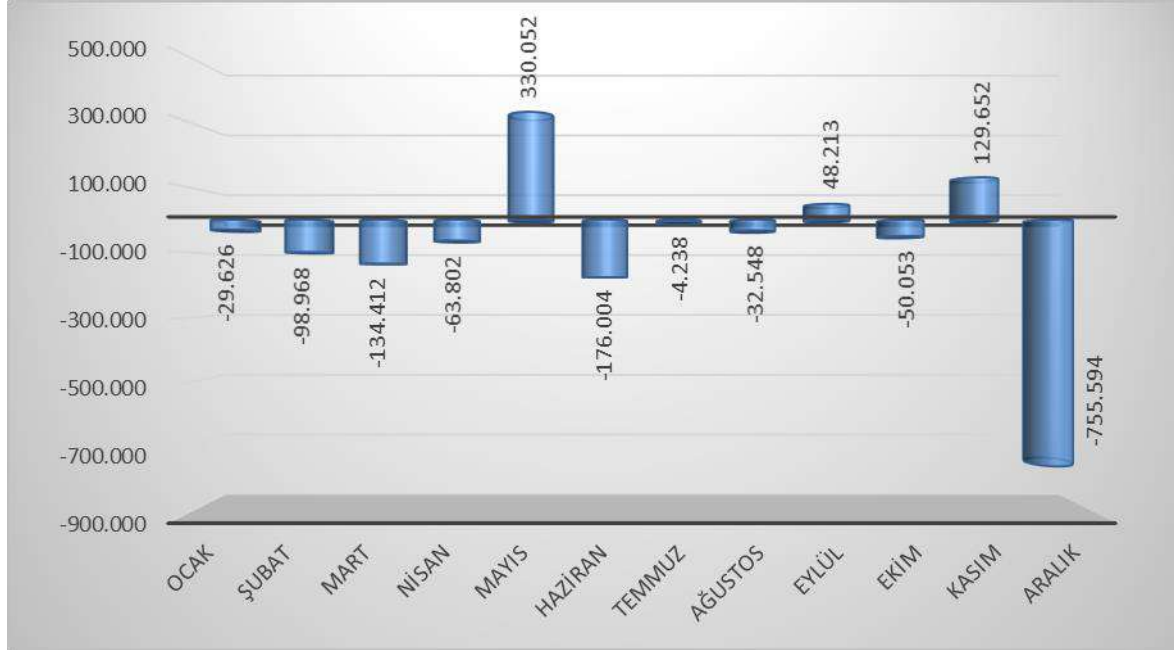
Grafik 1: 2024 Yılı Aylık Bütçe Dengesi Gerçekleşmeleri

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

Faiz dışı dengenin 1 trilyon 397 milyar 937 milyon TL açık vermesi hedeflenmişken 2024 yıl sonu itibarıyla gerçekleşme 837 milyar 327 milyon TL olmuştur. Faiz dışı dengenin GSYH'ye oranı ise yüzde -1,9 olurken aylar itibarıyla gelişimi ise Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2: 2024 Yılı Aylık Faiz Dışı Denge Gerçekleşmeleri

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

ii- Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2024 yılı bütçe ödeneği 11 trilyon 89 milyar 37 milyon TL iken ilgili mevzuat uyarınca eklenen ödeneklerle yıl sonu bütçe ödeneği toplamı 11 trilyon 544 milyar 977 milyon TL, merkezi yönetim bütçe gider gerçekleşmesi ise 10 trilyon 780 milyar 614 milyon TL olmuştur.

aa- Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

Ekonomik sınıflandırmaya göre merkezi yönetim bütçesinin başlangıç ödeneği, yıl sonu ödeneği ve gerçekleşmeleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Ödenek ve Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
Bütçe Giderleri	11.089.037	11.544.977	10.780.614
Faiz Hariç Giderler	9.835.037	10.263.858	9.510.159
Personel Giderleri	2.553.495	2.689.879	2.666.027
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	312.451	337.936	332.217
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	679.766	939.291	747.046
Cari Transferler	4.266.709	4.121.445	3.863.915
Sermaye Giderleri	787.940	1.038.076	944.083
Sermaye Transferleri	720.837	656.111	640.357
Borç Verme	298.508	329.560	316.513
Yedek Ödenek	215.332	151.561	0
Faiz Giderleri	1.254.000	1.281.119	1.270.455

Kaynak: SBB, e-bütçe

2024 yılı merkezi yönetim bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmanın ikinci düzeyine göre gerçekleşmeleri Raporun 23 No'lu ekinde yer almaktadır.

Personel Giderleri ve Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri

Personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderleri için 2024 yılında 2 trilyon 865 milyar 946 milyon TL ödenek öngörülmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleri ile yıl sonu ödeneği 3 trilyon 27 milyar 815 milyon TL olmuştur. Bu kapsamda 2 trilyon 666 milyar 27 milyon TL'si personel giderleri, 332 milyar 217 milyon TL'si sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderleri olmak üzere toplam gider gerçekleşmesi ise 2 trilyon 998 milyar 245 milyon TL olmuştur.

Personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderlerinin istihdam şekillerine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir:

- Memurlar 2.409,6 milyar TL
- İşçiler 279,1 milyar TL
- Sözleşmeli personel 205,9 milyar TL
- Geçici süreli çalışanlar ve diğer personel 103,6 milyar TL

2024 yıl sonunda personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına Devlet primi giderlerinin toplamda bir önceki yıla göre yüzde 98,5 oranında arttığı görülmektedir. Bu kapsamda personel giderlerinde yaşanan artışta;

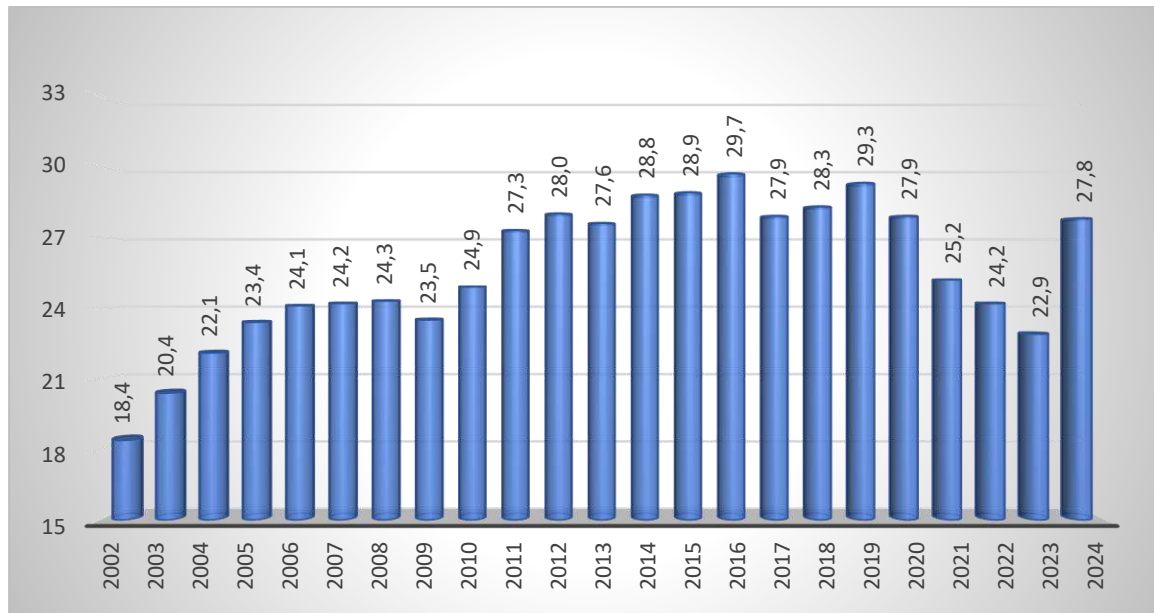
- Kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarında 2024 yılı Ocak ayından itibaren yüzde 49,25 oranında, Temmuz ayından itibaren yüzde 19,31 oranında olmak üzere kümülatif olarak yüzde 78,07 oranında artış yapılması,

- 9/5/2023 tarihinde imzalanan 2023 Yılı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolüyle, brüt çıplak ücretleri 15.000 TL'nin altında olan kamu işçilerinin aylık brüt çıplak ücretlerinin 15.000 TL'ye çıkarılması ve ve bu iyileştirmeye ilave olarak 2024 yılının birinci dönemi için yüzde 32,57 oranında, ikinci dönemi için yüzde 24,73 oranında artış yapılması

etkili olmuştur.

2002-2024 yılları arasında personel giderleri ve sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinin bütçe içindeki payının gelişimi Grafik 3'te gösterilmiştir.

Grafik 3: 2002-2024 Dönemi Personel ve Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderlerinin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

Mal ve Hizmet Alım Giderleri

Mal ve hizmet alım giderleri için 2024 yılında 679 milyar 766 milyon TL ödenek öngörülmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleri ile toplam bütçe ödeneği yıl sonunda 939 milyar 291 milyon TL olmuştur. Yıl sonu itibarıyla bu ödeneklerden yapılan bütçe gideri toplamı ise 747 milyar 46 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tüketime yönelik mal ve malzeme alımları için 379 milyar 760 milyon TL ödenek öngörülmüş, yıl sonunda ise 365 milyar 544 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Adalet Bakanlığı ve Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunca adliyeler ile ceza infaz kurumları için yapılan elektrik, su, yakacak, kırtasiye ve diğer tüketime yönelik mal ve malzeme alım giderlerinde meydana gelen artışlardan,
- Hazine ve Maliye Bakanlığınca değerli kağıtlara (T.C. kimlik kartı, pasaport, sürücü belgesi vb.) ilişkin yapılan giderlerden,
- Vakıflar Genel Müdürlüğünce muhtaç vatandaşlara yönelik olarak gerçekleştirilen sıcak yemek ve kuru gıda dağıtım hizmetlerinin yanı sıra iftar yemekleri gibi hayır faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine yönelik harcamalardan,
- Orman Genel Müdürlüğünce orman yangınlarıyla mücadele ile ormanların yasadışı müdahalelerden korunması ve orman zararlılarıyla mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle yapılan harcamalardan,
- Milli Eğitim Bakanlığınca ilköğretim öğrencilerine yapılan ücretsiz ders kitabı dağıtımından kaynaklı harcamalardan,
- Emniyet Genel Müdürlüğünce personelin işesi ve il emniyet müdürlüklerinin enerji alımlarına yönelik ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik yapılan harcamalardan,
- Göç İdaresi Başkanlığınca geri gönderme merkezi, insan ticareti mağdurları sığınma evi ile kabul ve barınma merkezlerinin yemek alımı, elektrik, su, doğalgaz giderleri ile tüketime yönelik mal ve hizmet alımı giderlerinden,
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığınca Cumhurbaşkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerin işletilmesi amacıyla yapılan harcamalardan

kaynaklı olarak yukarıda yer verilen kurumların tüketime yönelik mal ve malzeme alımları öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir.

Görev giderleri için 13 milyar 793 milyon TL ödenek öngörölmüş iken yıl sonunda 36 milyar 778 milyon TL harcama yapılmıştır. Görev giderlerindeki artış büyük ölçüde;

- Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü başta olmak üzere kamu idarelerinin ilama bağılı borç ödemeleri ile mahkeme harç ve giderlerinden,

- Barışı Destekleme Harekâtları (BDK) kapsamında yürütölen faaliyetler neticesinde ortaya çıkan giderlerin karşılanması amacıyla Milli Savunma Bakanlığınca yapılan harcamalardan,

- Göç idaresi Başkanlığının sınırdışı iş ve işlemleri kapsamındaki giderlerin karşılanması amacıyla yapılan harcamalardan

kaynaklanmıştır.

Hizmet alımları için 239 milyar 403 milyon TL ödenek öngörölmüş iken yıl sonunda 278 milyar TL harcama yapılmıştır. Hizmet alımlarındaki artış büyük ölçüde;

- Adalet Bakanlığınca yargılama giderleri kapsamında yapılan harcamalardan,
- Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunca ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinin personel servisi, hizmet binası kiralama ve diğör hizmet alım giderlerinden,

- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli (E) Cetvelinin 40 ıncı sırasında yer alan hüküm gereğince özel eğitim öğrencileri ile taşımali eğitim kapsamındaki ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin yemek giderlerinin karşılanması amacıyla yıl içinde Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine aktarılan ödeneklerden yapılan harcamalar ile engelli eğitim desteğı giderlerinden,

- Sağlık Bakanlığınca şehir hastanelerinin işletme giderleri, aile hekimliğı giderleri ve laboratuvar hizmet alım giderleri için yapılan harcamalardan,

- Milli Savunma Bakanlığının akaryakıt ikmal ve NATO-POL tesisleri ile servis kiralama ve haberleşme giderlerinden,

- Kültür yolu festivali için Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan harcamalardan,
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti sunulan engellilerin bakım ücreti ödemeleri ile taşıtların kiralama giderlerinden,

- Emniyet Genel Müdürlüğünce trafik idari para cezası karar tutanaklarının ilgililerine tebliğı ile taşıtların sigorta giderleri vb. ihtiyaçların karşılanması amacıyla yapılan harcamalardan

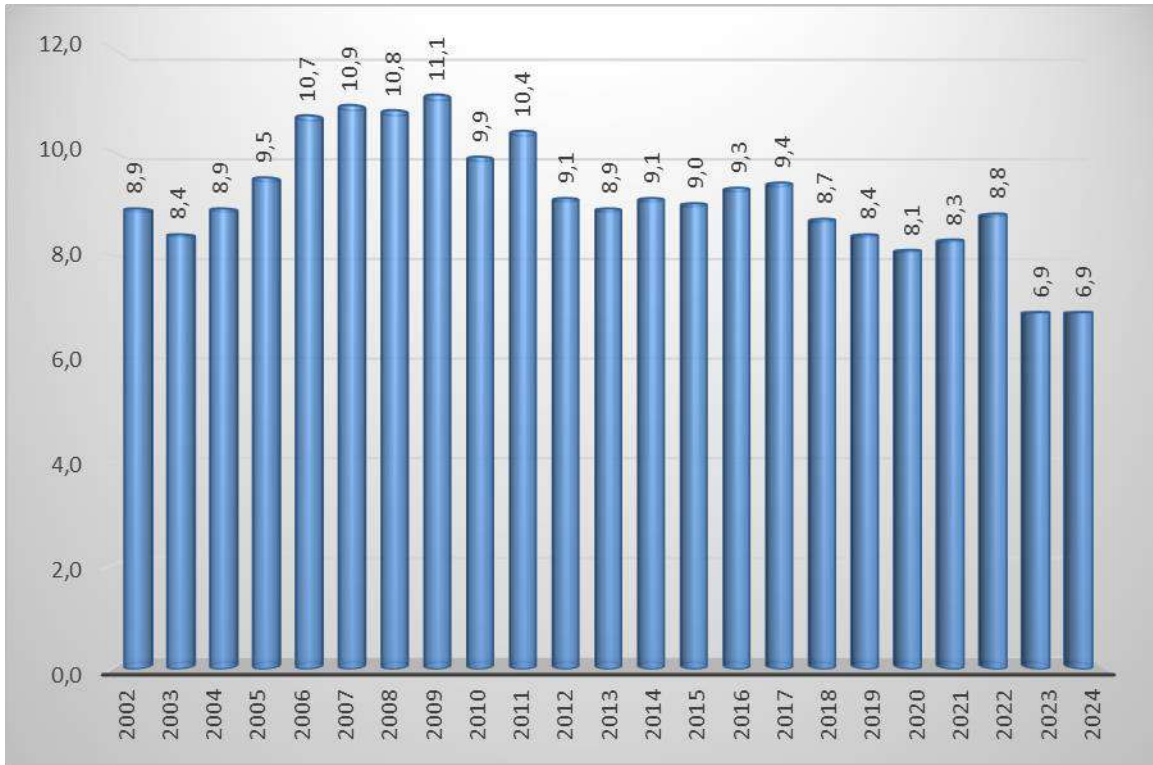

kaynaklanmıştır.

Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri için ise 13 milyar 839 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 17 milyar 928 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda Karayolları Genel Müdürlüğüne yapılan bitüm alımları tahminin üstünde harcama yapılmasına neden olmuştur.

2002- 2024 yılları arasında mal ve hizmet alım giderlerinin bütçe içindeki payı Grafik 4'te gösterilmiştir.

Grafik 4: 2002-2024 Dönemi Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002- 2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

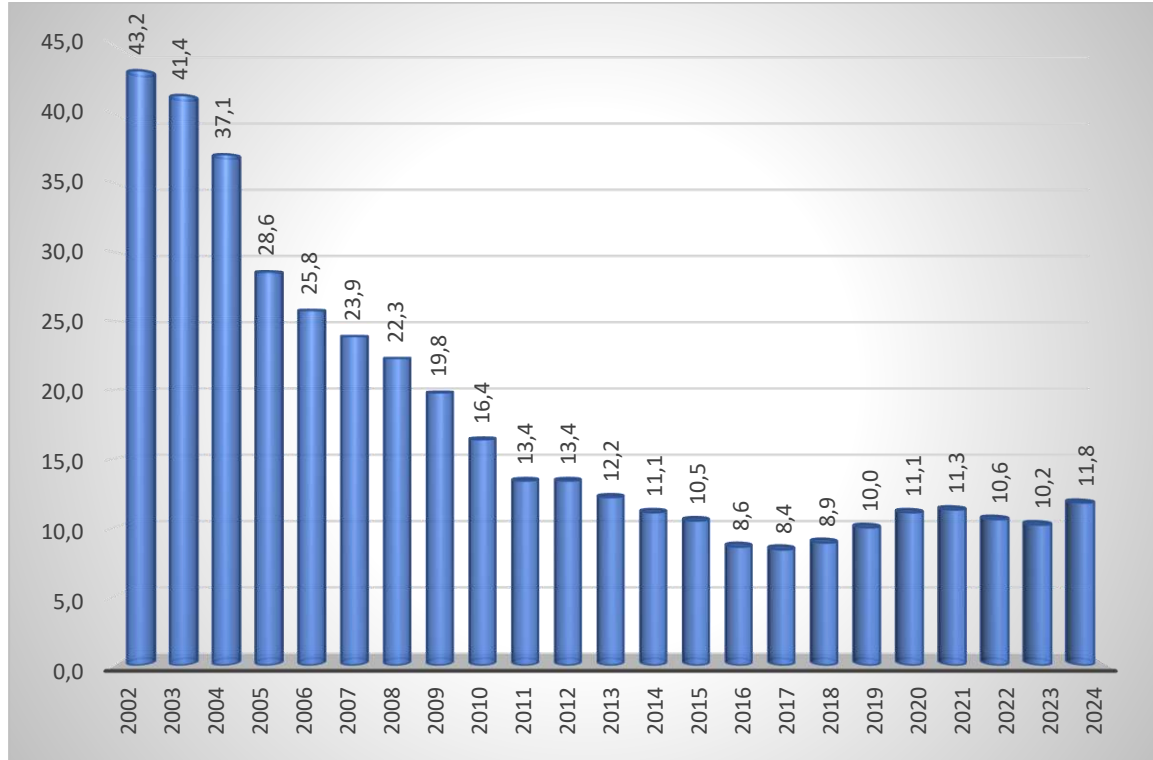
Mal ve hizmet alım giderlerinin bütçe içindeki payı 2013-2023 döneminde ortalama yüzde 8,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2024 yılında kamu kaynaklarının öncelikli amaç ve hedeflere yönlendirilmesini esas alan azami tasarruf yaklaşımıyla bütçe gelir-gider dengesini sağlıklı bir şekilde yürütecek şekilde yürütülmesine teminen "Tasarruf Tedbirleri" konulu 2024/7 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi 17/5/2024 tarih ve 32549 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Genelge kapsamında alınan tedbirlerle mal ve hizmet alım giderlerinin bütçe içindeki payı 2024 yılında yüzde 6,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Faiz Giderleri

Faiz giderleri için 2024 yılında 1 trilyon 254 milyar TL ödenek öngörülmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleri ile birlikte toplam bütçe ödeneği yıl sonunda 1 trilyon 281 milyar 119 milyon TL olmuştur. Bu kapsamda yıl sonu itibarıyla ise 1 trilyon 270 milyar 455 milyon TL faiz gideri gerçekleşirken bu tutarın 897 milyar 458 milyon TL'si iç borç faiz ödemelerinden, 200 milyar 861 milyon TL'si dış borç faiz ödemelerinden, 68 milyar 826 milyon TL'si iskonto giderlerinden, 14 milyar 548 milyon TL'si türev ürün giderlerinden ve 88 milyar 762 milyon TL'si ise kira sertifikası giderlerinden oluşmaktadır.

2002-2024 yılları arasında faiz giderlerinin bütçe içindeki payı Grafik 5'te gösterilmiştir.

Grafik 5: 2002-2024 Dönemi Faiz Giderlerinin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

2002-2024 döneminde ekonomide sağlanan istikrar ve maliye politikalarında elde edilen başarılar neticesinde faiz giderlerinin bütçe içindeki payı azalma eğilimi göstermiştir. Bu durum faiz giderlerinden sağlanan tasarrufların kamu hizmetlerinde kullanılmasına imkan sağlamıştır.

Cari Transferler

Cari transferler için 2024 yılında 4 trilyon 266 milyar 709 milyon TL ödenek öngörülmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek ekleme ve düşmeleri ile birlikte toplam bütçe ödeneği yıl sonunda 4 trilyon 121 milyar 445 milyon TL olmuştur. Yıl sonu itibarıyla bu ödeneklerden yapılan bütçe gideri ise 3 trilyon 863 milyar 915 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Görevlendirme giderlerine yönelik transferler için 1 trilyon 237 milyar 161 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 1 trilyon 219 milyar 846 milyon TL harcama yapılmış olup;

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sosyal güvenliği olmayanların sağlık prim giderleri için yapılan ödemelerden,
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılan işveren prim teşviki ödemelerinden

kaynaklı olarak harcama tutarları anılan Bakanlıklarda öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir. Diğer taraftan Hazine ve Maliye Bakanlığınca doğal gaz ve elektrik fiyatlarının vatandaşlara yansıtılmaması için BOTAŞ ve EÜAŞ'a görevlendirme giderleri kapsamında BOTAŞ'a 66 milyar TL, EÜAŞ'a 213,7 milyar, ihtiyaç sahibi hanelere ısınma amaçlı kömür yardımı için Türkiye Kömür İşletmeleri'ne 6,1 milyar TL, gıda arz fiyatlarının dengelenmesi amacıyla Et ve Süt Kurumu ile Toprak Mahsulleri Ofisi'ne 9,9 milyar TL esnaf ve sanatkârlara kredi faiz desteği kapsamında Halk Bankası'na 37,7 milyar TL, tarımsal üreticiye Hazine faiz destekli kredi kapsamında Ziraat Bankası'na 87,6 milyar TL ödeme yapılmıştır.

Hazine yardımları için 1 trilyon 195 milyar 309 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 981 milyar 191 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda harcamaların ödeneğin altında kalmasının en önemli nedeninin Sosyal Güvenlik Kurumunun açık finansman ihtiyacında meydana gelen azalma olduğu görülmektedir. Diğer taraftan;

- Hazine ve Maliye Bakanlığınca Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına yapılan transfer ödemelerinden,
- Geri kazanım katılım payı kapsamında Türkiye Çevre Ajansı'na aktarılacak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesine eklenen ödeneklerden yapılan harcamalardan,

- Gençlik ve Spor Bakanlığı il müdürlüklerinin maaş ödemeleri ve cari giderleri ile yurtların, spor tesislerinin ve gençlik merkezlerinin cari giderleri için yapılan harcamalardan,

- Kültür ve Turizm Bakanlığınca Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansına yurt dışı tanıtım faaliyetlerinin artmasına bağlı olarak yapılan aktarıma ilişkin giderlerden,

- Ticaret Bakanlığınca ihracat destekleri için yapılan harcamalardan kaynaklı olarak yukarıda yer verilen kurumlarda harcamalar öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir.

Hanehalkı ve işletmelere yapılan transferler için 2024 yılında 464 milyar 494 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 445 milyar 714 milyon TL harcama yapılmıştır.

- Hazine ve Maliye Bakanlığınca reasürans desteği ile bireysel emeklilik sistemi (BES) ödemelerinden,

- Göç İdaresi Başkanlığınca acil yardım ödeneği kapsamında yapılan harcamalardan ve yabancıların genel sağlık sigortası prim ödemeleri ile tedavi ve ilaç giderlerinin karşılanması için yapılan harcamalardan,

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yatırım teşvikleri için yapılan harcamalardan,
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca doğal gaz tüketimine ilişkin sistem kullanım bedelleri ödemesi için yapılan harcamalar ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yardım faaliyetleri kapsamında yapılan harcamalardan,

- Vakıflar Genel Müdürlüğünce muhtaç durumda bulunan engellilere, yetimlere ödenen muhtaç maaşları ödemeleri ve maddi durumu yeterli olmayan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile üniversite öğrencilerine yapılan eğitim yardımı ödemelerinden

kaynaklı olarak yukarıda yer verilen kurumlarda harcamalar öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir.

Gelirden ayrılan paylara yönelik transferler için 1 trilyon 86 milyar 321 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 1 trilyon 59 milyar 462 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere verilen paylar ile Savunma Sanayi Destekleme Fonuna öngörülenden daha az kaynak aktarılması sebebiyle harcamalar başlangıç ödeneğinin altında kalmıştır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler için 2024 yılında 246 milyar 775 milyon TL ödenek öngörülmüş iken yıl sonunda 127 milyar 73 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Gençlik ve Spor Bakanlığınca bağımsız spor federasyonlarının desteklenmesi amacıyla yapılan harcamalardan,
- Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından yürütülen Erasmus+ ile Avrupa Dayanışma Programının (ESC) 2024 yılı program katılım bedeli ödemelerinden kaynaklı olarak her iki kurumda harcamalar öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir.

2024 yılında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından dernek, birlik, kurum, kuruluş, sandık vb. kuruluşlara cari transferler tertibinden toplam 2 milyar 580 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu kapsamda Sağlık Bakanlığınca 1 milyar 65 milyon TL Yeşilay'a ödeme yapılmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığınca gençlik projelerine, bağımsız spor federasyonları ile dopingle mücadelenin desteklenmesine, spor kulüpleri ile uluslararası spor organizasyonlarına, Diyanet İşleri Başkanlığınca ise cami derneklerine yardım yapılmıştır. Diğer taraftan İçişleri Bakanlığınca derneklere ilgili mevzuatında belirlenmiş projelerin desteklenmesi amacıyla 247 milyon TL, Kültür ve Turizm Bakanlığınca kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıfların yerel, ulusal ve uluslararası nitelikteki kültürel etkinlikler kapsamındaki projelerine ilişkin olarak 32 milyon TL ödeme yapılmıştır. Milli Savunma Bakanlığınca Türkiye Emekli Subaylar Derneği'ne, Türkiye Muharip Gaziler Derneği'ne, Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği'ne, Türkiye Harp Malûlü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği ve Türkiye Emekli Uzman Erbaşlar Derneği'ne toplam 3,6 milyon TL bağış yapılmıştır.

Tablo 11: İdareler İtibarıyla Dernek, Vakıf ve Diğer Kuruluşlara Yapılan Cari Transferler

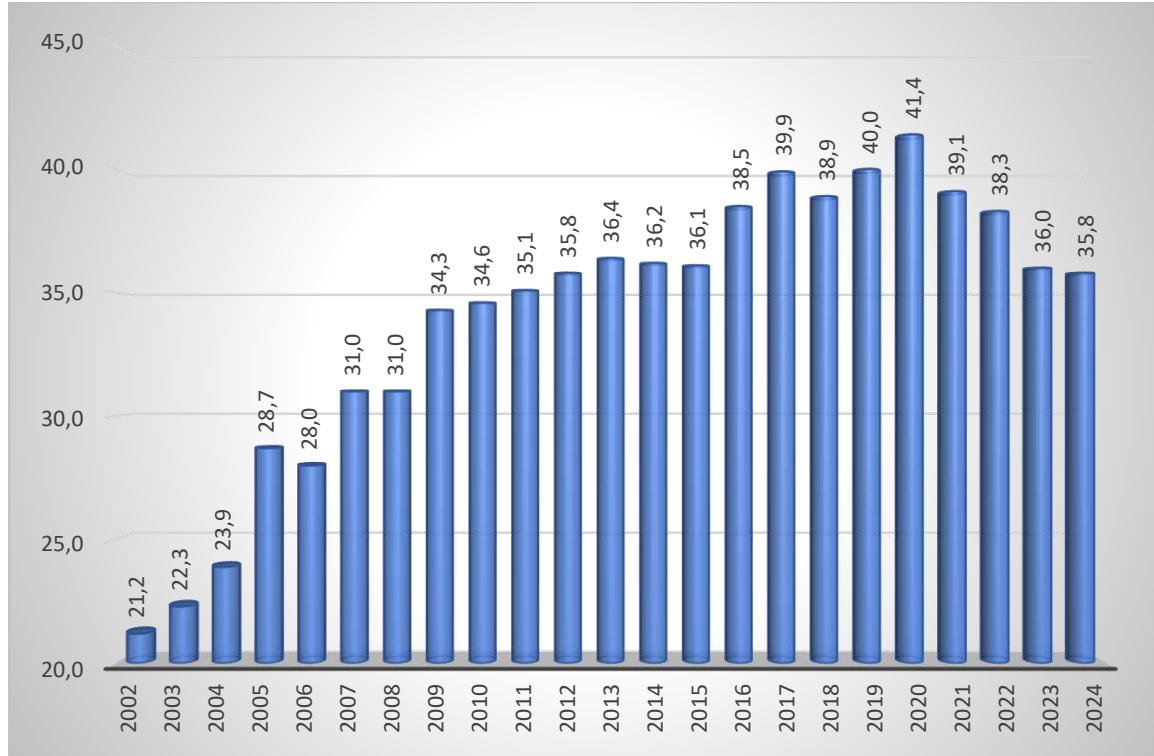
(Bin TL)	Gerçekleşme
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.065.100
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	540.274
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	527.775
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	247.316
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	40.070
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	31.915
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	31.636
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	3.635

ADALET BAKANLIĞI	3.128
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	500
Genel Bütçe Kapsamındaki İdareler Toplamı	2.491.349
TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ	87.897
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	398
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	350
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	120
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	104
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	71
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	40
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	15
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	15
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	15
Özel Bütçe Kapsamındaki İdareler Toplamı	89.025
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	114
Düzenleyici ve Denetleyici İdareler Toplamı	114
Merkezi Yönetim Toplamı	2.580.488

Kaynak: SBB, e-bütçe

2002-2024 yılları arasında cari transferlerin bütçe içindeki payı Grafik 6'da yer almaktadır.

Grafik 6: 2002-2024 Dönemi Cari Transferlerin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

2024 yılında cari transferlerin bütçe içindeki payı bir önceki yıl ile aynı seviyede gerçekleşmiş olup bütçe içindeki payının en yüksek olduğu 2020 yılı dikkate alındığında yaklaşık 5,6 puanlık bir gerileme söz konusudur.

Sermaye Giderleri

Sermaye giderleri için 2024 yılında 787 milyar 940 milyon (kamulaştırma giderleri dâhil) ödenek öngörülmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleri ile toplam bütçe ödeneği yıl sonunda 1 trilyon 38 milyar 76 milyon TL olmuştur. Bu ödenekten yapılan bütçe gideri ise 944 milyar 83 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Sermaye giderlerinin öngörülenin üzerinde gerçekleşmesinin en önemli nedeni gayrimenkul sermaye üretim giderlerindeki artıştır. Bu kapsamda sermaye giderlerindeki harcamalar büyük ölçüde;

- Karayolları Genel Müdürlüğünün yol yapım, büyük bakım ve onarım, kamulaştırma ile trafik güvenliğine ilişkin projelerinin giderlerinden,
- Sağlık Bakanlığınca sağlık tesislerinin yapım, onarım ve tefrişat giderleri ile sağlık tesislerinin tıbbi cihaz ve diğer mamul mal alımlarından,
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün baraj, gölet, içme suyu ve sulama tesislerine ilişkin projeleri için yapılan giderlerden,
- Gençlik ve Spor Bakanlığının yurt ihtiyacının karşılanması için gerekli görülen kamulaştırma giderleri, yurtların tefrişatı, yurt inşaatları ile spor tesisleri giderleri ile lisans alım giderlerinden,
- Vakıflar Genel Müdürlüğünce gayrimenkul alımı ve kamulaştırması, vakıf kültür varlıklarının restorasyon, bakım ve büyük onarım giderleri kapsamında yapılan harcamalardan,
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı tarafından saray, köşk, kasır ve müzelerin bakım, onarım ve restorasyonlarına yönelik yapılan harcamalardan,
- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yaptırdıkları işlere ilişkin ödeneklerini anılan Bakanlık bütçesine aktarmaları sonucu bu ödenek kapsamında yapılan giderlerden,

- Kültür ve Turizm Bakanlığınca deprem bölgesinde yer alan Şehirler baŐa olmak üzere ülke genelinde yapılan restorasyon ve onarım giderleri ile taŐradaki kütüphanelere yönelik mamul mal alımlarından,

- GĞ İdaresi Başkanlığınca sınır fiziki güvenlik sistemleri kurulumu kapsamında yapılan harcamalardan,

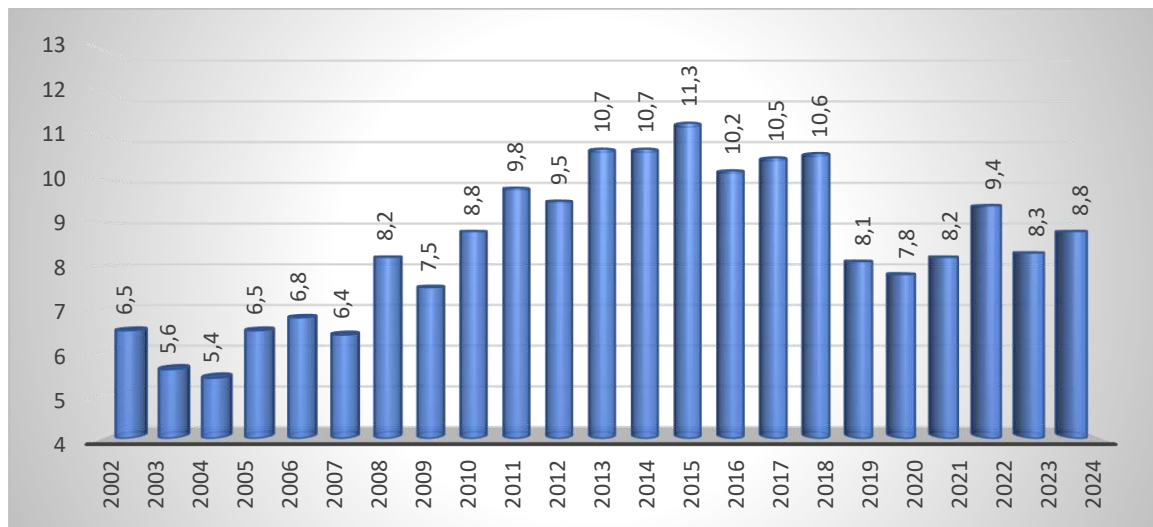
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünce enerji, metalik maden vb. alanlarda yürütülen arama ve araştırma faaliyetleri kapsamında yapılan harcamalardan kaynaklanmaktadır.

Sermaye giderlerinin dağılımı ise Şu Őekildedir:

➤ Mamul Mal Alımları	65,4 milyar TL
➤ Menkul Sermaye retim Giderleri	9,6 milyar TL
➤ Gayri Maddi Hak Alımları	6,9 milyar TL
➤ Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması	48,2 milyar TL
➤ Gayrimenkul Sermaye retim Giderleri	724,3 milyar TL
➤ Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri	12,7 milyar TL
➤ Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	64,0 milyar TL
➤ Diğer Sermaye Giderleri	13,0 milyar TL

2002-2024 yılları arasında sermaye giderlerinin btĖĖe iÇindeki payı Grafik 7’de yer almakta olup 2024 yılında bir önceki yıla bu oran 0,5 puanlık artışla yüzde 8,8 olarak gerĖekleŐmiŐtir.

Grafik 7: 2002-2024 Dönemi Sermaye Giderlerinin BtĖĖe İÇindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim BtĖĖesi bazında oluşturulmuştur.

2024 Yılı Kamu Yatırımları ile İlgili Genel Bilgiler

2024 yılı kamu yatırım uygulamalarında; ekonomik ve sosyal altyapıyı geliştirecek yatırımlara, sektörel, bölgesel ve proje bazındaki öncelikler dikkate alınarak ağırlık verilmiştir.

2024 Yılı Yatırım Programında 2024 yılı fiyatlarıyla; toplam tutarı 7.317,1 milyar TL, 2023 sonu kümülatif harcaması 2.132,7 milyar TL ve 2024 yılı başlangıç ödeneği 1.006,9 milyar TL olan 3.799 adet kamu yatırım projesi yer almıştır.

2024 yılında tahsis edilen 1.006,9 milyar TL tutarındaki yatırım ödeneğinin yüzde 71,6'sına karşılık gelen 720,5 milyar TL'lik kısmı Merkezi Yönetim Bütçesi kapsamında yer alan kuruluşların yatırım ödenekleri için tahsis edilmiştir. KİT ve özelleştirme kapsamındaki kuruluşların yatırımlarının payı yüzde 27, döner sermaye kuruluşları ile sosyal güvenlik kuruluşlarının payı ise yüzde 1,5 olmuştur.

Merkezi Yönetim Bütçesi kapsamındaki yatırım tahsislerinden en büyük payı yüzde 31,3 ile Ulaştırma-Haberleşme sektörü almış, bunu yüzde 20,8 ile Eğitim, yüzde 13,1 ile Sağlık, yüzde 12,9 ile Tarım, yüzde 11,8 ile Genel İdare, Güvenlik Hizmetleri ve Adalet Hizmetleri gibi alt sektörleri kapsayan Diğer Kamu Hizmetleri-İktisadi izlemiş, İçmesuyu, Kanalizasyon, Teknolojik Araştırma, Çevre ve Sosyal İçerme gibi alt sektörleri kapsayan Diğer Kamu Hizmetleri-Sosyal sektörünün payı ise yüzde 5,1 olmuştur. Enerji, Madencilik, İmalat, Turizm ve Konut sektörlerinin toplam payı ise yüzde 5 olmuştur.

Tarım sektöründe gıda güvenliğini temin etmek ve altyapıyı güçlendirmek amacıyla 2024 Yılı Yatırım Programında Bitkisel Üretim sektöründe 55, Hayvancılık ve Gıda sektöründe 19 ve Su Ürünleri sektöründe 15 olmak üzere toplam 89 proje bulunmaktadır. Bu projelerin toplam ödenek tutarı 12,9 milyar TL'dir. Bu ödeneğin 6,2 milyar TL ile yüzde 48'i Tarım ve Orman Bakanlığı, 3,8 milyar TL ile yüzde 29'u Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 711 milyon TL ile yüzde 5,5'i Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, geri kalanı ise Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü ve Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı yatırım projelerine aittir.

Su kaynaklarından en verimli şekilde faydalanmak ve zararlarından korunmak amacıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne çalışmalar yürütülmektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde 2024 yılında 41 adet baraj, 17 adet gölet ve bent, 18 adet yeraltı depolama ve suni besleme tesisi, 87 adet sulama tesisi, 26 adet içme suyu tesisi ve 367 adet taşkın kontrol tesisi tamamlanmıştır.

Sulamalarda su kayıplarının önüne geçilerek suyun daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi, toprağın kalitesini etkileyen drenaj sorunlarının giderilebilmesi amacıyla 2024 yılında 14.345 hektar alanda yenileme projeleri hayata geçirilmiştir. Tarım sektöründe ise yaklaşık 7,2 milyon hektar alana sulama suyu sağlanmıştır. Buna ek olarak, 2024 yılında 367 adet tesis tamamlanarak 458 adet meskûn mahal ile 2.262 hektar alan taşkınlardan korunmuştur.

2024 yılı sonu itibarıyla 1.256 atık su arıtma tesisi ile belediye nüfusunun yüzde 90,9'una atık su arıtma hizmeti verilmekte, arıtılmış atık suların yüzde 6,35'i yeniden kullanılmaktadır.

Ormancılık sektöründe Orman Genel Müdürlüğü tarafından özel bütçe yatırımları kapsamında ağaçlandırma, ağaçlandırma bakımı, fidan üretimi, fidan bakımı, tohum üretimi, toprak muhafaza tesis yapımı ve bakımı, mera ıslah çalışmaları ile havza rehabilitasyon projeleri gerçekleştirilmiştir.

Madencilik sektöründe 47 adet proje yer almakta olup bu projelerin 2024 yılı toplam ödeneği 106 milyar TL'dir. Bu ödeneğin 99,8 milyar TL ile yüzde 94,2'si Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan projelere aittir. Geriye kalan ödenek ise Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü'nün, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü'nün, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün ve Elektrik Üretim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü'nün yatırım projelerine aittir. Bu projeler ile öncelikli olarak hammadde arz güvenliğinin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılması amacıyla maden, jeotermal kaynak, petrol ve doğal gaz arama ve üretim çalışmaları yürütülmektedir.

İmalat sektöründe 104 adet proje yer almakta olup bu projelerin 2024 yılı toplam ödeneği 15,6 milyar TL'dir. Bu kapsamda en büyük yatırımcı kuruluş olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına KOBİ ve Girişimcilik sektöründe, 2024 yılında borç verme ve sermaye transferi kalemleri de dâhil olmak üzere toplam 15,2 milyar TL başlangıç ödeneği tahsis edilmiştir.

Enerji arz güvenliğinin artırılması ve altyapısının geliştirilmesi amacıyla 2024 Yılı Yatırım Programının Enerji sektöründe toplam 163 adet proje yer almaktadır. Bu projelerin toplam ödenek tutarı 75,7 milyar TL'dir. Bu ödeneğin 29 milyar TL ile yüzde 38,3'ü Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün, 28 milyar TL ile yüzde 37'si Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün, 8 milyar TL ile yüzde 10,6'sı Elektrik Üretim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün, geri kalan kısmı ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu, Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayii Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü yatırım projelerine aittir. Bu projeler ile doğal gaz ve elektrik iletim altyapısının güçlendirilmesi ile enerji verimliliğinin ve kaynak çeşitliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Karayolu Ulaştırması sektöründe, 2024 yılında Aydın-Denizli Otoyolu, (Kayseri-Sivas) Ayrımı-Bünyan-(Kayseri-Malatya) Ayrımı Yolu, Başkale Geçşi Güzeldere Tüneli, Yenişehir- Bilecik Devlet Yolu, Aşık Şenlik Tüneli ve Bağlantı Yolu, Balıkesir Kuzey Çevre Yolu (1.Etap) ve Hatay/Antakya Gülderen Deprem Konutları Bağlantı ve İmar Yolları projeleri tamamlanmış olup hizmete sunulmuştur.

Demiryolu Ulaştırması sektöründe 2024 yılı içerisinde önemli yük koridorlarında yaşanan darboğazların aşılması, yolcu taşımacılığının yaygınlaştırılması ve işletmecilik faaliyetlerinin daha verimli hale getirilebilmesi için yüksek standartlı demiryolu hattı yapımlarına devam edilmiştir. Altyapı alanında yapılan yatırımların tam, etkin ve verimli kullanılabilmesi için ihtiyaç duyulan raylı sistem araçlarının temini ve mevcut araç stokunun bakım-onarım hizmetleri yapılmıştır. TÜRASAŞ Genel Müdürlüğü'nün yürütmekte olduğu hem yolcu hem de yük taşımacılığı için kullanılacak olan yerli raylı sistem araçlarının tasarım ve üretim çalışmaları için ihtiyaç duyulan kaynaklar tahsis edilmiştir.

Havayolu Ulaştırması sektöründe, Antalya Havalimanı Devlet Konukevi açılışı 9 Şubat tarihinde gerçekleştirilmiştir. Çukurova Bölgesel Havalimanı 10 Ağustos itibarıyla hizmet vermeye başlamıştır. Ayrıca 27 Ağustos tarihinde Trabzon Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminali ile CIP binasının açılışı gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan Ankara Esenboğa Havalimanı üçüncü pist ve müteammim tesisler, İstanbul Havalimanı dördüncü pist ve Antalya Havalimanı Genişleme Projelerine Kamu Özel İşbirliği kapsamında devam edilmektedir.

Denizyolu ulaştırması sektöründe, 2 adet acil müdahale römorkörü alınmıştır.

Kent içi Ulaşım sektöründe, 2024 yılında İstanbul'da Halkalı-İstanbul Yeni Havalimanı Metro Hattının Arnavutköy-Havalimanı kesimi ve Gayrettepe-İstanbul Yeni Havalimanı Metro Hattının Kağıthane-Gayrettepe kesimi, Bakırköy-Bahçelievler-Kirazlı Metro Hattı ve Kazlıçeşme-Sirkeci Kentsel Ulaşım ve Rekreasyon projeleri tamamlanmıştır. Kocaeli'nde Kocaeli-Şehir Hastanesi Tramvay Hattı hizmete sunulmuştur.

İlköğretim ve Genel Ortaöğretim, Eğitim-Mesleki ve Teknik Eğitim ve Beden Eğitimi ve Spor ile Konut sektörü ve kamulaştırma ödenekleri ile birlikte 2024 yılında Milli Eğitim Bakanlığına toplam 95,6 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. 2024 Yılı Yatırım Programında Milli Eğitim Bakanlığına ait 56 proje bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığına ait yatırım projeleri kapsamında 2024 yılında 12.531 adet derslik tamamlanmış olup söz konusu yapım işlerinin maliyeti 72 milyar TL'dir. Ayrıca "Bütünleştirici Eğitim İçin Özel Eğitim Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması" projesi tamamlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının 8 projesi Avrupa Birliği tarafından sağlanan hibe ödenek ile 2 projesi de dış kredi ile yürütülmektedir.

Eğitim-Yükseköğretim sektörüne, 2024 yılında 38,3 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. 2024 Yılı Yatırım Programında 127 devlet üniversitesi, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Gençlik ve Spor Bakanlığına ait toplam 709 proje bulunmaktadır. 2024 yılında 398.102 m² kapalı alana sahip yaklaşık 5 milyar TL maliyetli toplam 46 adet yapım işi tamamlanarak hizmete alınmıştır. Sektör yatırımlarında eğitim öğretimde sürdürülebilirliğin sağlanması, eğitim kalitesinin artırılması, çağdaş ve nitelikli eğitim hizmetlerinin sağlanmasının yanı sıra yükseköğretim öğrencilerinin sosyal ihtiyaçlarının da gözetilmesine önem verilmiştir. Bu doğrultuda kampüslerde mekânsal ihtiyaçların karşılanması yanı sıra öğrencilerin entelektüel ve sosyal beklentilerine de yanıt verecek sosyal donatı ve kütüphane projeleri hayata geçirilmiştir. İdari hizmet binaları ve barınma karakteristiğine sahip yeni yapım projelerinin yanı sıra mevcut eğitim alanlarında bakım onarım çalışmaları, yayın alımı, bilgi işlem ve bilişim altyapısının desteklenmesi, makine-teçhizat alımı ve kampüs altyapısının iyileştirilmesine yönelik yatırımlar da desteklenmiştir.

Beden Eğitimi ve Spor sektöründe 74 devlet üniversitesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait projeler yürütülmüş olup 2024 yılında 83 proje için 4,3 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. Bireylerin düzenli fiziksel aktivitelere teşvik edilmesi, sağlık yaşam alışkanlıklarının tesis edilmesi ve spor kültürünün yaygınlaştırılması kapsamında 2024 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığına ait 2,1 milyar TL proje tutarında 8 adet spor tesisi tamamlanarak hizmete alınmıştır.

Başta Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere Kültür sektörü kapsamındaki kuruluşlara 2024 Yılı Yatırım Programı kapsamında 32,2 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. En büyük payı alan Kültür ve Turizm Bakanlığının 2024 yılı ödeneği 19,2 milyar TL'dir. Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilen ödeneklerle okuma kültürünün geliştirilmesi, tarihi kültürel mirasın korunması ve kültürel alt yapının geliştirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir. Bu kapsamda İstanbul Defterhane Binası'nın restorasyonu tamamlanmış ve hizmete açılmıştır. Diğer taraftan çok sayıda anıt eseri ve ören yerinin onarım, restorasyon ile çevre düzenleme çalışmaları gerçekleştirilerek bu eserler ve yerler halkın ziyaretine açılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından vakıf eserlerinin ihyası kapsamında yurt içinde 154 adet, yurtdışında ise 4 adet ecdat mirası eserin restorasyonu tamamlanmıştır. Okuma kültürünün geliştirilmesi kapsamında 8 adet kütüphane binası inşaatı tamamlanarak toplam 32.686 m² kütüphane alanı hizmete açılmıştır.

Sağlık sektörüne 2024 Yılı Yatırım Programı kapsamında Kamu Özel İşbirliği dahil 151,3 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. Kamu Özel İşbirliği hariç tahsis edilen ödeneğin yüzde 87,4'ü Sağlık Bakanlığına ayrılmıştır. 2024 yılında Sağlık Bakanlığı, üniversiteler ve diğer ilgili kuruluşlara ait toplam 226 proje bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığına ait toplam 110 adet, üniversitelere ait ise toplam 8 adet proje tamamlanmıştır.

Adalet Hizmetleri sektöründe 2024 yılında Adalet Bakanlığı tarafından adalet binaları ve cezaevlerinin yapımı ile mevcut binaların ve cezaevlerinin tefrişi ve bakım onarımına devam edilmiştir. Bakanlığa 2024 Yılı Yatırım Programında 16,7 milyar TL başlangıç ödeneği tahsis edilmiştir. 2024 yılında Bakanlığa ait 8 adet proje tamamlanmıştır. Bunların 3 adedi (Çine, Adıyaman ve Doğanşehir Ceza İnfaz Kurumları) cezaevi inşaatıdır. Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumuna 2024 yılında tahsis edilen başlangıç ödeneği ise 4,2 milyar TL'dir. Kuruma ait 2 adet adalet binası ile 1 adet cezaevi (Erciş Ceza İnfaz Kurumu) inşaatı 2024 yılında tamamlanmıştır.

Güvenlik Hizmetleri sektöründe 2024 yılında mevcut inşaatların tamamlanması, güvenlik birimlerinin teknolojik ve fiziki altyapılarının güçlendirilmesi, sınır güvenliğinin artırılmasına öncelik verilmiştir. Sektörde faaliyet gösteren 6 kuruluşa 2024 yılında 35 adet proje için toplam 37,9 milyar TL yatırım ödeneği tahsis edilmiştir. 21.11.2023 tarihli ve 302376 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile Göç İdaresi Başkanlığına bağlı olarak Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulmuş, bu kapsamda 2024 Yılı Yatırım Programında DKH-İktisadi-Güvenlik Hizmetleri sektöründe yer alan İçişleri Bakanlığına ait sınır güvenliği kapsamındaki projeler ödenekleriyle birlikte Göç İdaresi Başkanlığı Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğüne aktarılmıştır. Göç İdaresi Başkanlığına 2024 yılında 6 adet sınır güvenliği projesi için 4 milyar TL ödenek tahsisi yapılmıştır. 2024 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından 1 adet, Jandarma Genel Komutanlığı tarafından 34 adet, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 54 adet yapım işi tamamlanmıştır.

Genel İdare sektöründe 2024 yılında hükümet konakları, yurtdışı temsilcilik binaları, vergi daireleri, defterdarlıklar, ticaret ve gümrük hizmet binaları ile diğer hizmet binalarının yapımına devam edilmiştir. Bu kapsamda sektörde yer alan 17 kuruluşun projelerinin başlangıç ödeneği tutarı toplam 14,2 milyar TL'dir. İçişleri Bakanlığına 2024 yılında Yatırım Programı kapsamında Merkezi yönetim Bütçe Kanunu ile tahsis edilen başlangıç ödeneği 6,6 milyar TL'dir. 2024 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından 34 adet Hükümet Konağı inşaatı tamamlanmıştır. Dışişleri Bakanlığına ise Yatırım Programı kapsamında Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 1,1 milyar TL başlangıç ödeneği tahsis edilmiştir. Bakanlık tarafından 3 adet yurtdışı temsilcilik binası inşaatı yürütülmektedir.

2024 yılında Bilişim Altyapısı sektörü içerisinde yer alan Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) projeleri özelinde yaklaşık 9,2 milyar TL yatırım bütçesi ayrılmış olup, bu ödeneğin 7,5 milyar TL'si mevcut bilgi sistemlerinin idamesi için, 1,6 milyar TL'si ise yeni projeler için tahsis edilmiştir. Ayrıca bilişim altyapısı sektörü dışında yer alan sektörlerle ait projelerin içeriklerinde de BİT yatırımı söz konusu olabilmektedir. 2024 Yılı Yatırım Programında bütün sektörlerde bu kapsamda yaklaşık 30,8 milyar TL yatırım ödeneği ayrılmıştır.

Teknolojik Araştırma sektöründe 2024 yılında; Araştırma Üniversiteleri Destek Programı kapsamında 20 Araştırma Üniversitesi'ne merkezi yönetim bütçesinden toplam 400 milyon TL ilave bilimsel araştırma proje bütçesi tahsis edilmiştir. Ayrıca TÜBİTAK tarafından yürütülen ilköğretim, ortaöğretim, üniversite lisans ve lisansüstü öğrencilerine ve doktora sonrası düzeyde araştırma yapan araştırmacılara yönelik olimpiyat, yarışma, karşılıksız burs ve bilimsel destek programları kapsamında 2024 yılında 51 farklı programla 92.296 bilim insanı ve genç desteklenmiştir. Bununla birlikte TÜBİTAK TARAL destek programları çerçevesinde 2.934 firmanın destekleme kapsamındaki 3.635 projesine 4,1 milyar TL hibe desteği verilmiştir.

Kırsal Alan Planlaması sektöründe, 2024 Yılı Yatırım Programında toplam 21 proje bulunmaktadır. Bu projelerden 11 adedi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından, 9 adedi Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 1 adedi ise Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi tarafından yürütülmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına borç verme kalemi ve KÖYDES ödeneği dahil olmak üzere toplam 5,1 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. KÖYDES projesi kapsamında 51 ilin köylerinde yol, içmesuyu ve alt yapı yatırımlarına ödenek tahsis edilmektedir. Ayrıca Bakanlık tarafından çeşitli nedenlerle yeniden iskan uygulamaları kapsamında projeler uygulanmaktadır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne toplam sene başında 963 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü projelerinin tamamına yakını barajlardan etkilenen alanların yeniden yerleşimine ilişkin projelerdir. Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi tarafından uygulanmakta olan Entegre Kırsal Kalkınma Projesi için ise 45 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

İstihdam ve Çalışma Hayatı sektöründe, 2024 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına 538 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. 2024 Yılı Yatırım Programında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait 28 proje bulunmaktadır. Bu projelerden 12 adedi İŞKUR tarafından yürütülmüş olup diğerleri ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülmüştür. İŞKUR'un illerde bulunan hizmet binalarının inşaat giderlerini içeren Hizmet Binası İnşaatı Projesine 110 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

Sosyal İçerme sektöründe 2024 Yılı Yatırım Programında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına toplam 4,2 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. 2024 yılında 3 adet çocuk evi sitesi/çocuk destek merkezi, 6 adet huzurevi projesi tamamlanmıştır.

Göç sektöründe, 2024 yılında Göç İdaresi Başkanlığının 6 adet projesine 573,4 milyon TL, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının 2 adet projesine 29 milyon TL olmak üzere toplam 602,4 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir.

Sermaye Transferleri

Sermaye transferleri için 2024 yılında 720 milyar 837 milyon TL öngörölmüş iken ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleri ve düşmeleri ile birlikte toplam bütçe ödeneği yıl sonunda 656 milyar 111 milyon TL olmuştur. Bu ödeneklerden yapılan bütçe gideri ise 640 milyar 357 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu tutarın 39 milyar 902 milyon TL'si hazine yardımlarından, 1 milyar 859 milyon TL'si yurtdışı sermaye transferlerinden, 598 milyar 596 milyon TL'si ise yurtiçi sermaye transferlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda;

- TÜBİTAK tarafından 278 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereği kurum dışına sağlanan hizmetlerden elde edilen gelirler karşılığı yapılan harcamalardan,
- İçişleri Bakanlığınca il özel idareleri ve YİKOB'lara verilen yardımlar ile güvenlik (öncelikli) yolları için yapılan harcamalardan ve maden payı devlet hakkı kapsamında eklenen tutarlar karşılığı yapılan harcamalardan,
- Kültür ve Turizm Bakanlığınca tarihi ve kültürel varlıkların korunması ve yenilenmesi faaliyetleri nedeniyle yapılan harcamalardan,
- Milli Eğitim Bakanlığınca okul inşaatları için TOKİ'ye yapılan ödemelerden,
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Başkanlığınca 2872 sayılı Çevre Kanununun 18 inci ve 24 üncü maddeleri gereğince çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi amacıyla yapılan harcamalardan,
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından Bakanlığın faaliyet alanına giren konulara ilişkin Ar-Ge projelerine verilen destek ödemeleri ile Türkiye Uzay Ajansı'na aktarılacak üzere Ar-Ge gelirlerinden eklenen ödeneklerin kullanılmasından,
- Strateji ve Bütçe Başkanlığınca belediyelerin ihtiyaç duyduğu yatırım nitelikli projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan ödemelerden

kaynaklı olarak yukarıda yer verilen kurumlarda harcamalar öngörülenin üzerinde gerçekleşmiştir.

2024 yılında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından dernek, birlik, kurum, kuruluş, sandık vb. kuruluşlara sermaye transferleri tertibinden 306 milyon 810 bin TL harcama yapılmıştır. Yapılan sermaye transferlerinin ayrıntısı Tablo 12'de gösterilmiştir.

Bu kapsamda Tarım ve Orman Bakanlığınca sokak hayvanlarının rehabilitasyonu için belediyelere ve tarım arazilerinin kullanımının etkinleştirilmesi kapsamında tohum alımı için TİGEM, kooperatifler, üretici birlikleri, enstitüler vb. kuruluşlara 27 milyon TL ödeme yapılmıştır. Diğer taraftan Kültür ve Turizm Bakanlığınca kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıfların yerel, ulusal ve uluslararası nitelikteki kültürel etkinlikler kapsamındaki projelerine ilişkin olarak 52 milyon TL ödeme yapılmıştır. Diğer taraftan İçişleri Bakanlığınca ilgili tertipten yapılan 225,8 milyon TL tutarındaki harcama altyapı desteği kapsamında il özel idarelerine aktarılan tutarlardan oluşmaktadır.

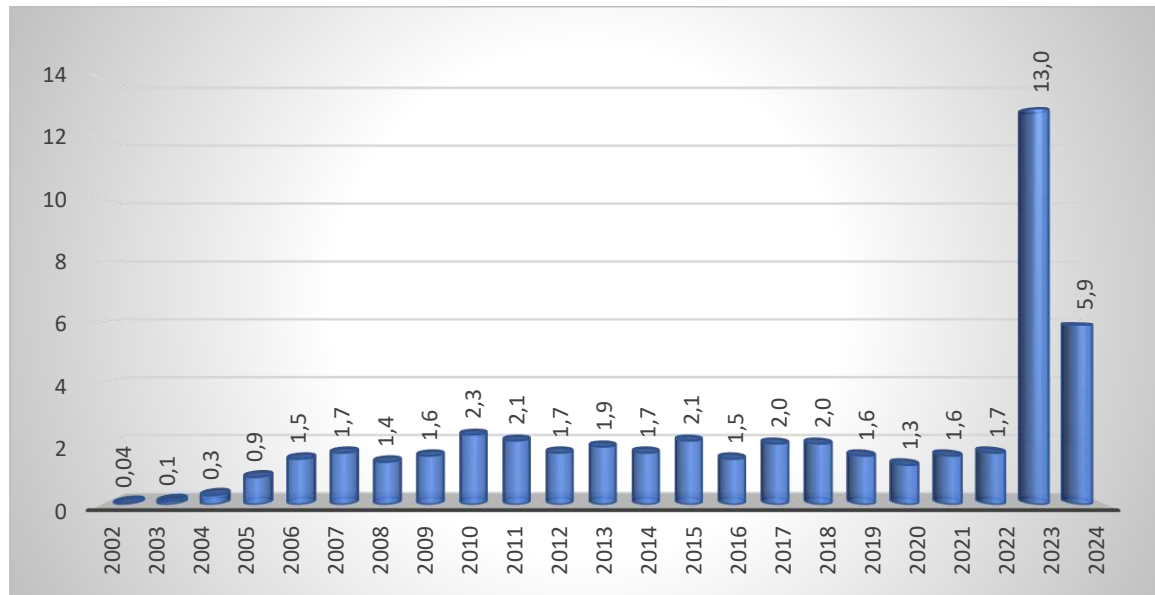
Tablo 12: İdareler İtibarıyla Dernek, Vakıf ve Diğer Kuruluşlara Yapılan Sermaye Transferleri

(Bin TL)	Gerçekleşme
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	225.787
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	52.173
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	27.159
TİCARET BAKANLIĞI	1.691
Merkezi Yönetim Toplamı	306.810

Kaynak: SBB, e-bütçe

2002-2024 yılları arasında sermaye transferlerinin bütçe içindeki payının gelişimi Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8: 2002-2024 Dönemi Sermaye Transferlerinin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

2018-2022 döneminde ortalama yüzde 1,6 olan sermaye transferlerinin bütçe içindeki payı 2023 yılında 6 Şubat depremlerinden zarar gören vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması, hasar gören konutların yeniden inşası, gerekli altyapı hasarlarının onarılması, yeni altyapıların tesis edilmesi ve kamu idarelerinin yapı stokunda oluşan zararların giderilmesi gibi amaçlarla yapılan harcamaların etkisiyle yüzde 13 seviyesine yükselmiştir. 2024 yılında da depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik süregelen faaliyetler neticesinde sermaye transferlerinin bütçe içindeki payı yüzde 5,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Borç Verme

Borç verme giderleri için 2024 yılında 298 milyar 508 milyon TL ödenek öngörülmüş ilgili mevzuat çerçevesinde yapılan ödenek eklemeleriyle bütçe ödeneği yıl sonunda 329 milyar 560 milyon TL olmuştur. Bu ödeneklerden yapılan bütçe gideri ise 316 milyar 513 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda borç verme giderlerinde öngörülenin üstünde harcamalar büyük ölçüde;

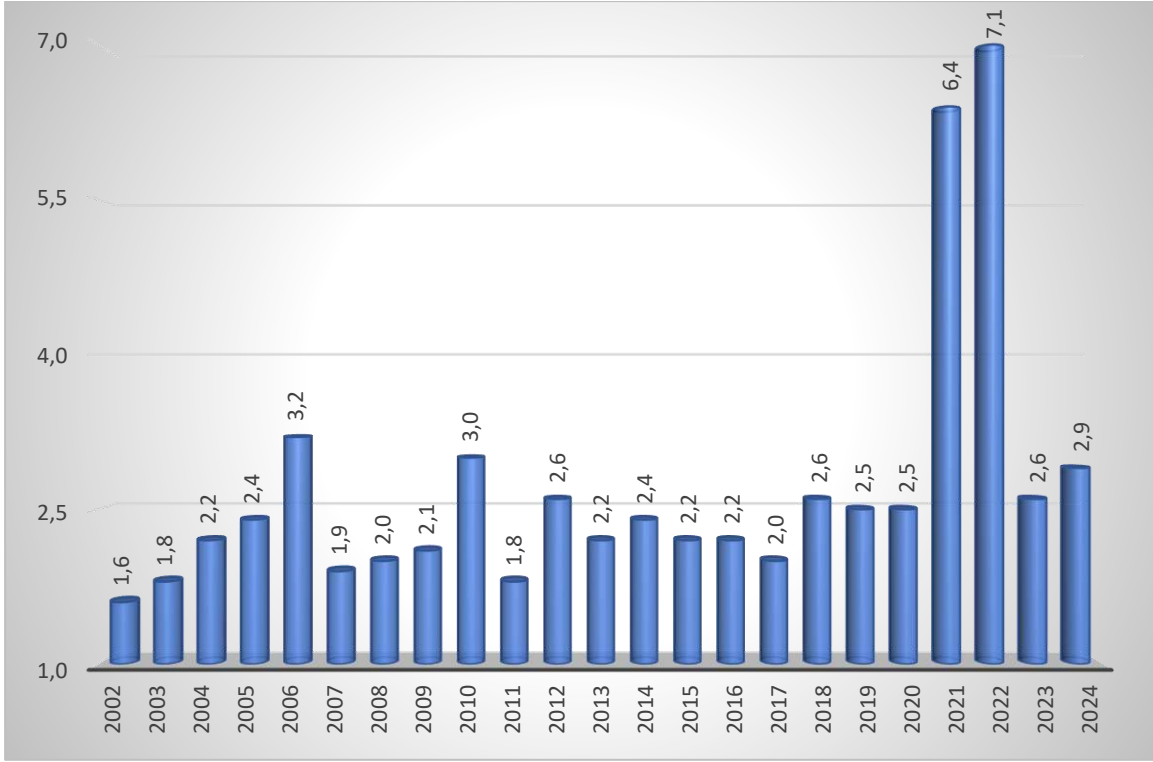
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığınca (KOSGEB) Deprem Sonrası Ekonomik Canlanma Projesi ile Türkiye Yeşil Sanayi Projesi kapsamında sağlanan desteklerden,

- Vakıflar Genel Müdürlüğünce mazbut vakıflar adına yapılan sermaye artırımlarına katılım amacıyla yapılan harcamalardan

kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan Hazine ve Maliye Bakanlığınca demiryolu sektörünün kamu sermayeli kuruluşlar aracılığıyla geliştirilmesi kapsamında TÜRASAŞ ve TCDD'ye 130 milyar TL, gıda arz fiyatlarının dengelenmesi amacıyla TMO'ya 71,9 milyar TL, ÇAYKUR, TEMSAN, TİGEM, TŞFAŞ ve TTK'ya finansman ihtiyaçlarının karşılanması için 36,7 milyar TL, finansal sistemin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi kapsamında Türk Eximbank, Kalkınma Bankası ve Katılım Finans Kefalet A.Ş.'ye 19,2 milyar TL ödeme yapılmıştır.

2002-2024 yılları arasında borç verme giderlerinin bütçe içindeki payı Grafik 9'da yer almaktadır.

Grafik 9: 2002-2024 Dönemi Borç Verme Giderlerinin Bütçe İçindeki Payı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

bb- Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre 2024 yılı bütçe ödenekleri, yıl sonu ödenekleri ve gider gerçekleştirmeleri Tablo 13'te gösterilmiştir.

2024 yılı bütçe ödeneği 11 trilyon 89 milyar 37 milyon TL iken ilgili mevzuat uyarınca eklenen ödeneklerle yıl sonu bütçe ödeneği toplamı 11 trilyon 544 milyar 977 TL milyon, merkezi yönetim bütçe gider gerçekleşmesi ise 10 trilyon 780 milyar 614 milyon TL olmuştur.

Tablo 13: Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Ödenek ve Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
Genel Kamu Hizmetleri	2.852.528	2.889.344	2.666.304
Savunma Hizmetleri	623.936	746.647	591.828
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	708.819	802.794	779.312
Ekonomik İşler ve Hizmetler	1.669.756	1.650.117	1.517.901
Çevre Koruma Hizmetleri	18.221	21.160	19.301
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	294.584	425.888	300.218
Sağlık Hizmetleri	784.216	864.008	848.870
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	155.522	200.720	190.521
Eğitim Hizmetleri	1.422.846	1.462.475	1.422.362
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	2.558.608	2.481.824	2.443.997
Bütçe Giderleri Toplamı	11.089.037	11.544.977	10.780.614

Kaynak: SBB, e-bütçe

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre bütçe başlangıç ödeneği ile harcamalar arasında;

Genel kamu hizmetleri fonksiyonunda;

- TÜBİTAK tarafından 278 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereği kurum dışına sağlanan hizmetlerden elde edilen gelirler karşılığı yapılan harcamalardan,
- Dönem başında Cumhurbaşkanlığı bütçesinde yer alıp ihtiyaç durumuna göre başta Milli Savunma Bakanlığı bütçesi olmak üzere bazı idarelere aktararak kullanılan BDK Harekatlarına ilişkin ödeneklerden,
- Vakıflar Genel Müdürlüğünce mazbut vakıflar adına yapılan sermaye artırımlarına katılım amacıyla yapılan harcamalardan,
- Gelir İdaresi Başkanlığının enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlar ile ilama bağlı borç ile beyiye aidatları giderleri için yapılan harcamalardan,
- Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından SGK'ya yapılan ödemeler, faiz giderleri, değerli kağıt basım giderleri, ilam, koruma tedbiri ile Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru giderlerinden,

- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün ilama bağlı borç giderleri ve bakım, onarım ve proje giderleri için yapılan harcamalardan,
- Kamu idarelerinin enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlardan,
- Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından yürütülen Erasmus ile Avrupa Dayanışma Programının 2024 yılı program katılım bedeli ödemelerinden,
- Türk Standartları Enstitüsü tarafından Ankara Kalite Kampüsü yapımı projesi kapsamında yapılan harcamalardan,
- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yaptırdıkları işlere ilişkin ödeneklerini anılan Bakanlık bütçesine aktarmaları sonucu bu ödenek kapsamında yapılan giderlerden,

Savunma hizmetleri fonksiyonunda;

- Hazine ve Maliye Bakanlığınca savunma sanayiinin geliştirilmesi ve millileştirilmesi ile yerli savunma sanayii ürünleri finansman desteği faaliyeti kapsamında yapılan harcamalardan,

Kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri fonksiyonunda;

- Emniyet Genel Müdürlüğünün yeni personel alımları ve enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlar ile mal ve hizmet alımları ile yatırımlara yönelik ihtiyaçların karşılanması amacıyla yapılan harcamalardan,
- Jandarma Genel Komutanlığının yeni personel alımları ve enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlar ile mal ve hizmet alımlarının karşılanması amacıyla yapılan harcamalardan,
- Adalet Bakanlığının enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlar ve adliyeler ile ceza infaz kurumları için yapılan elektrik, su, yakacak, kırtasiye ve diğer tüketime yönelik mal-malzeme alım giderlerinde ve sermaye giderlerinde meydana gelen artışlardan,
- Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunca ceza infaz kurumları için yapılan elektrik, su, yakacak, kırtasiye ve diğer tüketime yönelik mal-malzeme alım giderlerinde ve sermaye giderlerinde meydana gelen artışlardan,

- Göç İdaresi Başkanlığınca geri gönderme merkezleri ile il müdürlüklerinin cari ihtiyaçlarının karşılanması, uluslararası koruma statüsündeki yabancılara ilişkin sağlık protokolü, ilaç giderleri vb. giderler ile sınır fiziki güvenlik sistemlerinin kurulumu amacıyla yapılan harcamalardan,

Ekonomik işler ve hizmetler fonksiyonunda;

- Karayolları Genel Müdürlüğünün yatırım programında yer alan yol yapım, büyük bakım ve onarım faaliyetleri ile kamulaştırma giderlerine ilişkin yıl içinde yapılan ek ödenek tahsislerinden yapılan harcamalardan,

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce baraj, gölet ve sulama tesislerine ilişkin projeler için yapılan harcamalardan,

- KOSGEB tarafından Deprem Sonrası İşletmelerin Canlanması Destek Programı başta olmak üzere işletmelere verilen kredi desteği ödemelerinden,

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen yatırım teşvikleri için yapılan harcamalardan,

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca doğal gaz tüketimine ilişkin sistem kullanım bedelleri ödemesi için yapılan harcamalar ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yardım faaliyetleri kapsamında yapılan harcamalardan,

- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası ile beşinci fıkrasına göre genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yaptırdıkları işlere ilişkin ödeneklerini anılan Bakanlık bütçesine aktarmaları sonucu bu ödenek kapsamında yapılan giderlerden,

- Ticaret Bakanlığınca ihracat destekleri için yapılan harcamalardan,

- Orman Genel Müdürlüğünün ağaçlandırma, orman köylülerinin desteklenmesi ve orman yangınlarıyla mücadele hizmetleri kapsamındaki giderlerinden,

- Kültür ve Turizm Bakanlığınca Türkiye Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın yurt dışı tanıtım faaliyetlerinin artmasına bağlı olarak yapılan aktarmalardan,

Çevre koruma hizmetleri fonksiyonunda;

- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı E cetvelinin 52 nci sırası uyarınca 2872 sayılı Çevre Kanununun 18 inci ve 24 üncü maddeleri gereğince genel bütçe geliri kaydedilecek tutarlar karşılığı olarak çevre tesisleri destekleri için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesine yapılan ödenek eklemeleri karşılığı yapılan giderler

ile geri kazanım katılım paylarının yüzde 25'inin Türkiye Çevre Ajansı'na aktarılmak üzere Bakanlık bütçesine ödenek eklemeleri karşılığı yapılan giderlerden,

Sağlık hizmetleri fonksiyonunda;

- Sağlık Bakanlığının personel giderleri, şehir hastanelerinin işletim giderleri, aile hekimliği giderleri, laboratuvar hizmet alım giderleri ve diğer sağlık tesislerinin yapım, onarım ve tefrişat giderleri ile sağlık tesislerinin tıbbi cihaz ve diğer mamul mal alımlarından,

- Gazi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ile Gaziantep Üniversitesi ve İnönü Üniversitesinin personel giderleri, dış hekimliği ve tıp fakültesi hastanesi personeline yapılan taban ödemeler ile sermaye giderlerinde meydana gelen artışlardan,

Eğitim hizmetleri fonksiyonunda;

- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve hizmet birimlerinin elektrik, su, yakacak giderleri, temizlik malzemesi ve kırtasiye giderleri ile ortaöğretim öğrencilerinin ücretsiz ders kitabı giderleri, engelli eğitim desteği giderlerinde meydana gelen artışlardan ve Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli (E) Cetvelinin 40 ıncı sırasında yer alan hüküm gereğince, taşıma kapsamındaki ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin yemek giderleri, özel eğitim öğrencilerinin taşıma giderleri ile ilköğretim öğrencilerine ücretsiz dağıtılan ders kitabı giderlerinin karşılanması amacıyla yıl içinde Bakanlık bütçesine aktarılan ödeneklerden yapılan giderlerden,

- Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası ile beşinci fıkrasına göre genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yaptırdıkları işlere ilişkin ödeneklerini anılan Bakanlık bütçesine aktarmaları sonucu bu ödenek kapsamında yapılan giderlerden,

- Sağlık Bilimleri Üniversitesinin enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlar ile mal ve hizmet alım giderlerinde meydana gelen artışlardan,

Dinlenme, kültür ve din hizmetleri fonksiyonunda;

- Gençlik ve Spor Bakanlığınca sporun geliştirilmesi ve desteklenmesi ile gençlik programı faaliyet ve etkinlikleri için yapılan harcamalardan,

- Diyanet İşleri Başkanlığının enflasyon farkı vb. sebeplere bağlı olarak personel ödemelerinde meydana gelen artışlardan,

- Vakıflar Genel Müdürlüğünce gayrimenkul alım ve kamulaştırma giderleri ile bakım ve onarım giderleri kapsamında yapılan harcamalar ile diğer muhtelif onarım giderleri ile mal ve hizmet alım giderlerinden,

- Kültür ve Turizm Bakanlığınca deprem, sel, heyelan, çığ, yangın vb. doğal afetler sebebiyle tahrip olan taşınır veya taşınmaz kültür varlıklarının ihyası veya yeniden inşası için yapılan harcamalardan,

- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına bağlı saray, köşk, kasır ve müzelerin bakım, onarım ve restorasyonuna ilişkin harcamalardan,

İskan ve toplum refahı hizmetleri fonksiyonunda;

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca 6 Şubat depremlerinden etkilenen illerde yürütülen kırsal konut yapımlarına yönelik harcamalardan,

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce içme suyu tesislerine ilişkin projeler için yapılan giderlerden,

- İşçileri Bakanlığınca il özel idareleri ve YİKOB'lara verilen yardımlar ile güvenlik (öncelikli) yolları için yapılan harcamalardan ve maden payı devlet hakkı kapsamında eklenen tutar karşılığı yapılan harcamalardan,

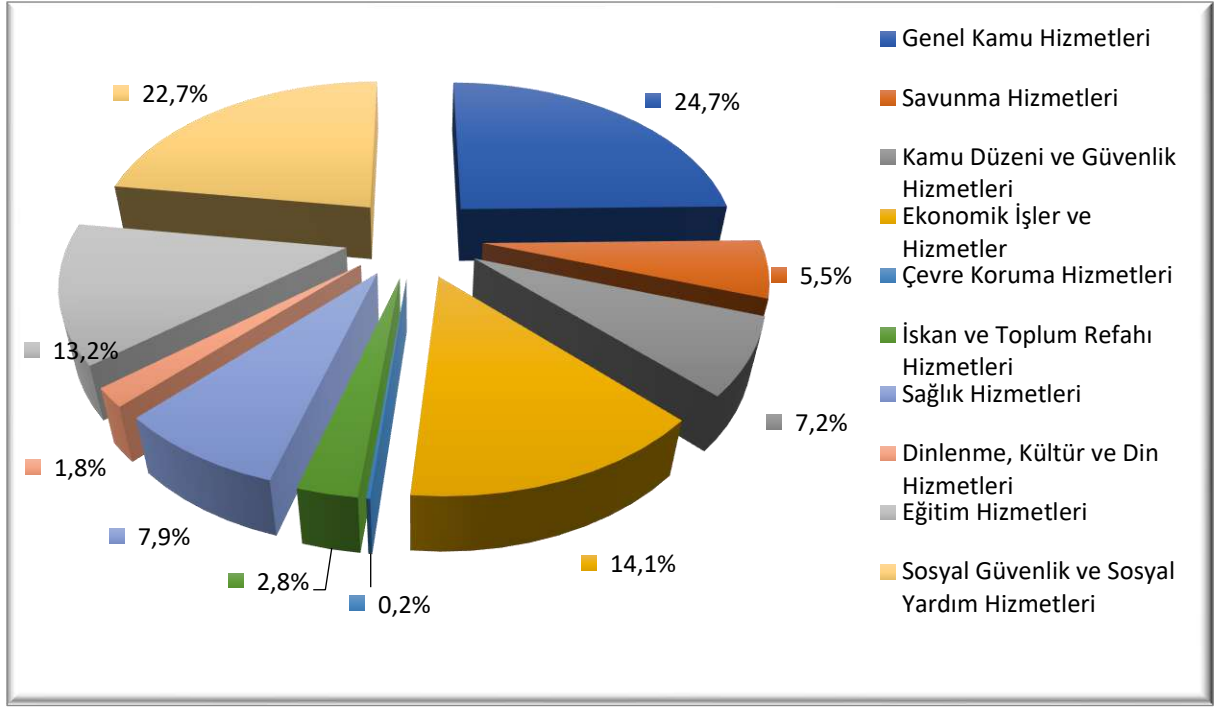
Sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri fonksiyonunda ise;

- Hazine ve Maliye Bakanlığınca Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına yapılan transfer ödemeleri, bireysel emeklilik sistemi ödemeleri ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Aile Gençlik Fonuna aktarılan paylardan,

- Vakıflar Genel Müdürlüğünce muhtaç vatandaşlara yönelik olarak gerçekleştirilen sıcak yemek ve kuru gıda dağıtım hizmetlerinin yanı sıra iftar yemekleri gibi hayır faaliyetlerine yönelik harcamalar ile engellilere, yetimlere ödenen muhtaç maaş ödemeleri ve ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile üniversite öğrencilerine yapılan eğitim yardımlarından

kaynaklı farklılıklar bulunmaktadır.

Grafik 10: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere fonksiyonel sınıflandırma bazında 2024 yılı merkezi yönetim bütçe harcamaları içinde en büyük payı yüzde 24,7 ile genel kamu hizmetleri almıştır. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri yüzde 22,7 olarak gerçekleşmişken, ekonomik işler ve hizmetlerin payı yüzde 14,1 seviyesindedir. Diğer taraftan eğitim hizmetlerinin toplam harcamalar içindeki payı yüzde 13,2, sağlık hizmetlerinin payı ise yüzde 7,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 2024 yılında merkezi yönetim bütçesinde, vatandaşlara sunulan temel hizmetlerden olan sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri, eğitim hizmetleri ve sağlık hizmetlerine ayrılan payın toplamı yüzde 43,7 olmuştur.

cc- Kurumsal Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2024 yılında merkezi yönetim kapsamında yer alan idarelerin bütçe ödenekleri ve gerçekleştirmelerini gösteren tablolar Raporun 5, 6 ve 7 No'lu eklerinde yer almaktadır.

Bütçe gerçekleştirmeleri itibarıyla en yüksek gidere sahip ilk on kamu idaresine Tablo 14'te yer verilmiştir.

Tablo 14: Bütçe Gider Gerçekleşmesine Göre İlk On Bütçeli Kamu İdaresi

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	4.227.417.191	4.305.899.455	4.184.997.192
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	1.090.229.668	1.125.326.379	1.103.544.631
SAĞLIK BAKANLIĞI	730.521.346	790.662.031	781.857.719
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	671.317.160	569.930.583	569.729.595
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	440.496.960	575.841.689	428.981.489
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	625.780.424	449.592.560	421.348.414
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	305.479.702	336.505.456	324.947.331
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	334.349.925	326.265.690	316.661.872
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	189.693.588	212.973.921	203.038.042
ADALET BAKANLIĞI	191.723.309	197.538.601	193.906.549

Kaynak: SBB e-bütçe

Hazine ve Maliye Bakanlığının ödenek ve gerçekleşmesinin diğer kurum bütçelerinden yüksek olmasının nedeni, Bakanlık bütçesinde faiz giderleri ve hazine yardımları gibi transfer kalemlerinin yer almasıdır. Bu harcama kalemlerinin dikkate alınmadığı durumda ise Milli Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının merkezi yönetim bütçesinden en yüksek payı alan kurumlar olduğu görülmektedir. Diğer taraftan depremin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak deprem bölgesindeki şehirlerin altyapılarının yenilenmesi, kalıcı afet konutlarının yapımı başta olmak üzere çok sayıda alanda faaliyetler yürütülmeye devam edilmiş olup bu kapsamda Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca 569 milyar 729 milyon TL harcama yapılmıştır.

Diğer taraftan bütçe gerçekleştirmeleri itibarıyla en yüksek gidere sahip ilk on özel bütçeli idare ise Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15: Bütçe Gider Gerçekleşmesine Göre İlk On Özel Bütçeli İdare

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	267.132.848	293.625.708	285.282.005
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	123.579.336	153.095.350	151.539.183
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	219.740.028	220.374.504	99.276.564
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	32.084.581	47.857.628	42.789.366
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	27.748.119	35.686.536	32.886.806
CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	13.575.489	36.295.002	30.948.009
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.726.625	23.702.686	22.606.829
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	7.733.324	18.981.876	17.480.959
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	10.603.802	11.903.799	11.546.831
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	10.637.379	12.271.707	10.678.189

Kaynak: SBB e-bütçe

dd- Program Sınıflandırmasına Göre Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

Performans esaslı bütçeleme yaklaşımı ve bütçe sınıflandırmasına ilişkin uygulamalardan elde edilen kazanım ve deneyimlerden faydalanılarak 2020 yılında performans esaslı program bütçe reformunun hayata geçirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmış, 2021 yılı bütçesi ile birlikte kaynak tahsisi ve kamu hizmetleri arasındaki bağlantının güçlü bir şekilde kurulmasına imkan sağlayan, şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıran program bütçe sistemine geçilmiştir.

2024 yılında en fazla harcama yapılan ilk beş program sırasıyla; Hazine Varlıklarının ve Yükümlülüklerinin Yönetimi, Sosyal Güvenlik, Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi, Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi ve Ulusal Savunma programlarıdır. Bu kapsamda program sınıflandırmasına göre 2024 yılı gider gerçekleştirmeleri ise Raporun 24 No'lu ekinde yer almaktadır.

Diğer taraftan programlara ilişkin genel bilgilere ve anahtar göstergelerle ilgili gerçekleşme sonuçlarına ve değerlendirmelere ise aşağıda yer verilmektedir.

Programın Adı:**AİLENİN KORUNMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ****Program Amacı:**

Ailenin Bütünlüğünün Korunması, Güçlendirilmesi ve Sosyal Refahının Arttırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Aile bütünlüğünü korumak ve güçlendirmek amaçlarıyla program kapsamında ailelere yönelik çeşitli başlıklarda aile eğitimleri, evlilik öncesi eğitimler ile kötü alışkanlık ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik farkındalık artırıcı eğitimler verilmektedir. Aile içi ilişkileri düzenlemek, yaşanan ya da yaşanması muhtemel sorunların çözümüne destek olmak amacıyla 81 ilde İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde (SHM) meslek personeli aracılığı ile aile danışmanlığı hizmeti sunulmaktadır.

Afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetlerinin kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla personel eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca SHM'ler ve Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) kapsamındaki hane ziyaretleri ile vatandaşlarımızın ihtiyaç duydukları koruyucu önleyici hizmetler yaygınlaştırılarak ilgili konularda rehberlik hizmeti verilmektedir. 2024 yılı sonu itibarıyla ülkemiz genelinde toplam 5.698 ASDEP görevlisi ve 420 SHM bulunmaktadır. Ayrıca SHM bulunmayan 309 ilçede sosyal hizmet irtibat birimi oluşturulmuştur.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Boşanma hızı	Binde	2,15	2,03	1,70	2,19

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK istatistiklerine göre boşanma hızı binde 2,19 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Evlenme hızı	Binde	6,78	6,65	7,50	6,65

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK istatistiklerine göre evlenme hızı binde 6,65 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Kendilerine ait bir konutta yaşayanların oranı	Yüzde	56,70	56,20	57,50	56,10

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçlarına göre 2024 yılında konut mülkiyet durumları incelendiğinde, fertlerin yüzde 56,1'inin oturduğu konutun kendilerine ait olduğu görülmüştür.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı:

AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞLANMA

Program Amacı:

Yaşlıların Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Aktif Yaşlanma Ortamlarının Oluşturulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Yaşlanan nüfusa yönelik sağlık, bakım ve sosyal güvenlik alanlarında etkin politikaların hayata geçirilmesine, hukuki ve kurumsal altyapının güçlendirilmesine, yaşlılık alanında araştırmaların ve veri kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Ülkemizde yaşlılığın tüm politika, program ve hizmetler açısından ana akımlaştırılması ve yaşlı bireylerin farklılaşan ihtiyaçlarına duyarlı çözümler üretilmesi için sağlıktan bakıma, hayat boyu öğrenmeden kuşaklararası dayanışmaya, istihdamdan erişilebilir çevreye kadar her alanda haklarını etkin kullanarak yaşam kalitelerinin artırılması yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Toplum temelli bakım anlayışı doğrultusunda; kurumsal bakımın yanı sıra yaşlı bireyin yerinde, kendi sosyal çevresinden ayrılmadan bakılmasını sağlayan bakım hizmet modellerine ağırlık verilmektedir. Bu çerçevede aile yanında bakımı desteklemek amacıyla kurumsal bakım ile evde bakım yardımı, sosyal yardım, gündüz bakım hizmetleri birbirini tamamlayıcı şekilde bütünleşik olarak sunulmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve aktif yaşlanma ortamlarının desteklenmesi için 2013 yılında hayata geçirilen ücretsiz seyahat uygulaması ile de şehir içinde karayolu, denizyolu ve demiryolu araçlarından engelli ve yaşlı bireyler ücretsiz yararlanmaktadır.

Yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının gözetilerek yaşamlarının kolaylaştırılması, günlük yaşam aktivitelerinin desteklenmesi, sosyal ilişkilerinin geliştirilerek toplumsal hayata katılımlarının artırılması ve ailelerinin rahatlatılarak desteklenmesi amacıyla yaşlı bireylere yönelik Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı huzurevleri ve gündüz hizmet merkezlerinde bakım hizmetlerinin yanı sıra sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler ile kişisel becerilerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler ve rehabilitasyon hizmetleri sunulmaktadır. 2024 yılında Bakanlığa bağlı 169 huzurevi ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde 14.701 yaşlı bireye bakım hizmeti sunulmuştur.

Erişilebilirlik konusunda toplumsal farkındalığın sağlanması, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması için gerçekleştirilen toplam 18 eğitim ve atölye programı kapsamında üniversiteler, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan 2.374 kişiye erişilebilirlik eğitimi verilmiştir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- 65 yaş ve üstü nüfusun işgücüne katılım oranı	Oran	12,1	12,2	12,4	13,1

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı için 65 yaş ve üstü nüfusun işgücüne katılım oranı yüzde 12,4 olarak hedeflenirken gerçekleşme oranı yüzde 13,1 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- 65 yaşındakilerin hayatta kalma beklentisi	Yıl	17,10	17,40	17,70	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK Hayat Tabloları, 2021-2023 sonuçlarına göre Türkiye'de 65 yaşına ulaşan bir kişinin beklenen yaşam süresi ortalama 17,1 yıl olmuştur. 2024 yılı verisi henüz yayımlanmamıştır. Beklenen yaşam süresi sağlık hizmetlerine erişim, yaşam tarzı, sosyo ekonomik durum vb. birçok faktörden etkilenmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı: ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE YENİLİK

Program Amacı: Ar-Ge ve Yenilik faaliyetleri ile Türkiye'nin bilimsel ve teknolojik ekosistemi ve sosyoekonomik gelişimine katkı sağlamak

Koordinasyondan Sorumlu İdare: TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında Ar-Ge ve yenilik ekosistemindeki farkındalık, kapasite ve kalitenin artırılması, kilit aktörlerin çeşitli aşamalarda fonlarla desteklenmesi sağlanmaktadır. Diğer taraftan ülke öncelikleri doğrultusunda TÜBİTAK'a bağlı merkez ve enstitüler aracılığıyla Ar-Ge faaliyetleri de yürütülmektedir. Ülkemizin küresel ölçekte yaşanan değişim ve dönüşümlerden kaynaklı risklere hazırlıklı olabilmesi ve bu ortamları fırsata dönüştürebilmesine yönelik ihtiyaç duyduğu teknolojilerin geliştirilmesine özel önem verilmekte olup, bu teknolojilerin çok disiplinli ve çok paydaşlı çözüm gerektiren zorluklar barındırması sebebiyle "birlikte iş yapma" ve "birlikte başarıma" yaklaşımı esas alınarak, sonuç odaklı çözüm bulma süreçlerinin teşvik edilmesine odaklanılmıştır. Bu kapsamda;

- 2024 yılında özel sektöre yönelik destekler kapsamında 2.934 kuruluşun (firma ve üniversite) 3.635 desteklenen projesi için 4,13 milyar TL destek verilmiştir.

- Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı kapsamında desteklenen Öncül Ar-Ge Laboratuvarı sayısı 14'e yükselirken laboratuvarlarda çalışan araştırmacıların/laboratuvarların buluş veya başvuru sahibi olduğu 31 uluslararası patent bulunmaktadır.

- Hazine ve Maliye Bakanlığı ile yürütülen Tech-InvesTR programı kapsamında yatırıma başlayan 5 fon, 2024 yıl sonu itibarıyla toplamda 106 farklı girişime yatırım yapmıştır. Fonlar tarafından yapılan toplam yatırım tutarı 31/12/2024 tarihli TCMB döviz satış kurları ile 2,86 milyar TL'ye ulaşmıştır.

- Dünya Bankası desteğiyle yürütülen Türkiye Yeşil Sanayi Projesi kapsamında hizmet verecek uzman kuruluşların belirlenmesi amacıyla Yeşil İnovasyon Teknoloji Mentörlük Çağrısı yapılmış olup KOBİ'lere yeşil dönüşüm konusunda yol göstermek üzere 25 çözüm ortağı uzman kuruluş belirlenmiştir. Ayrıca proje kapsamında 250 projenin desteklenmesi uygun bulunmuştur.

-2024 yılında Türkiye'nin bilimsel ve teknolojik gelişimine katkıda bulunacak pek çok önemli projeler hayata geçirilmiş olup akademi ve kamuya yönelik destekler kapsamında 186 üniversitenin 6.526 Ar-Ge projesine 4,9 milyar TL destek verilmiştir.

-Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı kapsamında 20 Yüksek Teknoloji Platformunda toplam 252 farklı proje desteklenmiştir. Bu projelerde 70 üniversite, 109 özel sektör kuruluşu ve 6 kamu Ar-Ge birimi dâhil olmak üzere 1.500'ün üzerinde araştırmacı görev almıştır.

- Mükemmeliyet Merkezi Destek Programı kapsamında açılan "Yüksek Teknoloji Platformları-Yeşil Dönüşüm" çağrısına başvurular alınmış olup 30 başvurunun panel değerlendirme süreçleri yürütülmüştür.
- Burs ve destek programı kapsamında toplam 92.296 bilim insanı ve genç 3,3 milyar TL destek verilmiştir. Ayrıca 9.641 kişiye lisans, 18.659 kişiye ise lisansüstü bursu verilmiştir.

- 3.556 kişiye etkinliklere katılım desteği sağlanırken 548 etkinliğin düzenlenmesine destek verilmiştir.
- DENEYAP Teknoloji Atölyelerinde 2024 yılında 19.579 yeni öğrenci eğitime başlamış ve toplam öğrenci sayısı 35 bini aşmıştır.

- Ülkemizde TÜBİTAK destekli olarak açılan ve faaliyet gösteren büyük ölçekli 14 bilim merkezi, küçük ölçekli 21 bilim merkezi olmak üzere toplam 35 bilim merkezi bulunmaktadır. 2024 yılında 3'ü Büyük Ölçekli, 5'i Küçük Ölçekli olmak üzere 8 bilim merkezi açılmıştır.

- Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk ve Meraklı Minik dergileri 2024 yılında toplamda 8,5 milyon basılmış ve 8 milyon satılmıştır. Ayrıca anılan dergilerin abone sayısı dört kat artarak 620 bine yükselirken 293 farklı bilim kitabı yayımlanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Ar-ge harcamasının GSYH'ye oranı	Oran	1,32	1,42	1,44	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2023 yılı Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması sonuçları TÜİK tarafından 6 Kasım 2024 tarihinde açıklanmıştır. Buna göre Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki payı yüzde 1,42 olmuştur. Diğer taraftan 2024 yılı Araştırma Geliştirme Faaliyetleri Araştırması sonucu TÜİK tarafından 2025 yılı Kasım ayında açıklanacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜBİTAK

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Tam zamanlı eşdeğer (TZE) cinsinden Ar-Ge personeli sayısı	Sayı	272.638	290.850	286.002	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2022 yılı Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması sonuçları TÜİK tarafından 6 Kasım 2024 tarihinde açıklanmıştır. Buna göre TZE Ar-Ge personeli sayısı 290.850 olmuştur. Diğer taraftan 2024 yılı Araştırma Geliştirme Faaliyetleri Araştırması sonucu TÜİK tarafından 2025 yılı Kasım ayında açıklanacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜBİTAK

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Türkiye kaynaklı bilimsel yayın sayısı	Sayı	72.871	75.398	53.897	82.150

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK tarafından koordine edilen Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamında Türkiye Kaynaklı Bilimsel Yayın Verisi TÜBİTAK tarafından açıklanmaktadır. RİP kapsamında Bilimsel Yayın Sayısı 2024 yılı değeri 82.150 olmuş ve hedeflenen gösterge değeri aşılmıştır. Diğer taraftan 31/12/2025 tarihinde ilgili veri güncellenecektir.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜBİTAK

Programın Adı: BAĞIMLILIKLA MÜCADELE

Program Amacı: Bağımlılıkla Etkili Mücadele Edilmesi ve Tedavi Hizmetlerine Kolay Erişimin Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare SAĞLIK BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Bağımlılık, toplumların hem bugününü hem de geleceğini tehdit eden, maddi ve manevi pek çok kayba sebep olan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bağımlılığın sebep olduğu zararlar sadece kullanıcı ile sınırlı, sağlık zararlarından ibaret değildir. Sağlık zararlarının yanı sıra çoğu zaman kişinin ailesine, içinde bulunduğu çevreye ve toplumun tamamına yansıyan sosyal, hukuki, ekonomik zararları da beraberinde getirmektedir. Tüm bu sebeplerle ülkemizde bağımlılıkla mücadele çalışmaları Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı başkanlığında Bağımlılık ile Mücadele Yüksek Kurulu koordinasyonunda, en üst düzeyde kararlılık ve kurumlararası iş birliği ile yürütülmektedir. Bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında tütün, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadele edilerek toplumda sağlıklı yaşamın geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Program hedeflerine ulaşma düzeyi tütün, alkol ve uyuşturucu madde kullanım sıklıklarının tespit edilmesine yönelik yapılacak saha araştırmaları ile takip edilmektedir. Tütün, alkol ve uyuşturucu ile mücadele çalışmaları yürütülmesi ve bağımlılıkla mücadelede tüm paydaşlar için temel bakış açısını yansıtacak ve ortak hareketi sağlayacak genel iletişim stratejisinin ana hatlarının ortaya konması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede tütün, alkol ve uyuşturucu bağımlılığının önlenmesine, etkili ve ulaşılabilir tedavi olanaklarının geliştirilmesine yönelik faaliyetler hayata geçirilmiştir.

Bağımlılıkla mücadele çalışmalarının temelini önleme çalışmaları oluşturmaktadır. Bu amaçla toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde farkındalık düzeyini artırmak üzere eğitimler, toplantılar, kamu spotları, afiş, billboard çalışmaları ile diğer iletişim teknik ve materyalleri kullanılarak bilgilendirmeler yapılmaktadır. Bağımlı bireyler ile yakınlarına, bağımlılık ile ilgili bilgi ve destek talep eden kişilere 7 gün 24 saat esasına göre hizmetin sunulduğu ALO 171 Sigara Bırakma Danışma Hattı ve ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı aracılığıyla hizmet sunulmaya devam edilmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde uyuşturucuya yönelik erken tanı ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilmektedir. Vatandaşlarımızın sağlık hizmetleri ile ilk ve en kolay temas noktası olan aile sağlığı merkezlerinde aile hekimlerince sorumlu olduğu nüfusta uyuşturucu kullanan bireyin erken tanısı sağlanarak, danışmanlık sunulmakta ve kişiler tedaviye yönlendirilmektedir. Ayrıca 81 ilin tamamında bağımlılık danışma merkezleri ve sağlıklı hayat merkezleri aracılığıyla bağımlılık riski olan ya da bağımlı bireylere ve ailelerine yönelik yüz yüze danışmanlık hizmetlerinin sunulması sağlanmaktadır.

Diğer taraftan vatandaşın kolay ulaşabileceği, danışmanlık ve destek alabileceği birimler faaliyete geçirilmiş, bağımlılığa yönelik hizmet sunan sigara bırakma poliklinikleri ile çocuk - ergen ve erişkin arındırma merkezlerinin sayısı artırılarak tedavi birimlerine ve tedaviye erişim kolaylaştırılmış, rehabilitasyon hizmetleri yaygınlaştırılmıştır. Ayrıca bağımlılığa yönelik yürütülen gönüllülük programları ile toplumsal savunuculuğun artırılması sağlanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- 15 yaş ve üzeri alkol kullanım oranı	Yüzde	12,1	-	11,8	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gösterge değeri TÜİK tarafından yapılan sağlık araştırmasından temin edilmektedir. Araştırma 3 yılda bir yapılmakta olup 2025 yılında tekrarlanacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- 15 yaş ve üzeri nüfusta tütün ürünü kullanım oranı	Yüzde	32,0	-	31,0	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gösterge değeri TÜİK tarafından yapılan sağlık araştırmasından temin edilmektedir. Araştırma 3 yılda bir yapılmakta olup 2025 yılında tekrarlanacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Programın Adı:

BİLGİ VE İLETİŞİM

Program Amacı:

Bilgi ve İletişim Alanında Teknolojilerin Geliştirilmesi ve Hizmet Kalitesinin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından koordine edilen program kapsamında Cumhurbaşkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, Radyo Televizyon Üst Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından faaliyetler yürütülmekte olup vatandaşların hayat standartlarının yükseltilmesi amacıyla bilgi teknolojileri ve iletişim sektörünün gelişimine yönelik politikaların belirlenmesi ile bilişim, hizmet ve teknolojilerinde gelişmelerin yaşanmasını sağlayacak yatırımların yapılması faaliyetlerinin yürütülmesine devam edilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Mobil abone sayısı (kümülatif)	Sayı	90.297.565	92.230.985	93.500.000	94.320.271

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Mobil haberleşme hizmeti veren yetkilendirilmiş işletmecilerin toplam abone sayısını ifade etmektedir. 2024 yılı için hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Mobil genişbant abone yaygınlığı	Yüzde	84,02	86,35	90,00	88,60

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Mobil haberleşme hizmeti veren yetkilendirilmiş işletmecilerin toplam mobil internet abone sayısını ifade etmektedir. 2024 yılı için hedeflenen gösterge değerine kısmen ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- BM-ITU küresel siber güvenlik endeksinde Türkiye'nin sıralaması	Sıra	11	11	10	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılından itibaren raporun formatı değiştirilmiş ve önceki yıllarda kullanılan sıralama yöntemi yerine puanlama üzerinden değerlendirme yöntemine geçildiğinden sıralama baz alınarak bir sonuç açıklanmamıştır. Diğer taraftan yeni uygulamaya alınan puanlama sisteminden ise 100 puan alınmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU

Programın Adı:**BÖLGESEL KALKINMA****Program Amacı:**

Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Azaltılması ve Bölgelerin Rekabet Edebilirliklerinin Yükseltilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Program On İkinci Kalkınma Planında yer alan sürdürülebilir kalkınmanın bir gereği olarak ekonomik büyümenin oluşturduğu refahın toplumun tüm kesimleriyle adil şekilde paylaşılması ve yoksulluğun azaltılması hedefine yönelik olarak; bölgesel gelişme alanında kapsamlı planlar, politikalar ve stratejiler geliştirilerek bölgesel gelişmenin desteklenmesi, beşeri sermaye potansiyelinin geliştirilerek tam ve verimli kullanılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi, genel yaşam standardının artırılması politika önceliklerine katkı sağlamaktadır.

Bölgelerin küresel ekonomik entegrasyonunun güçlendirilmesi, rekabet edebilirliklerinin artırılması, bölgeler arası ekonomik ve sosyal yakınsamanın ve afet sonrası ekonomik ve sosyal toparlanmanın sağlanması amaçları doğrultusunda Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) hazırlanmıştır. Ayrıca kalkınma ajanslarının hazırladığı bölge planları ile bölge kalkınma idarelerinin oluşturduğu eylem planları arasında etkin bir koordinasyon sağlanarak bu planların merkezi düzeyde geliştirilen bölgesel gelişme politikalarıyla bütünlük ve uyumlu olması sağlanmaktadır.

Bölgesel gelişme programının amaçlarının hayata geçirilmesine yönelik olarak;

- 2024-2028 dönemi BGUS, bölge planları ve eylem planlarının uygulama süreçlerinin koordinasyonu,
- Büyüme odakları olarak belirlenen illerde uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesine yönelik Üreten Şehirler Programı,
- Bölgesel çekim merkezleri olarak belirlenen illerde düşük gelirli yörelerin kalkınmasına yönelik Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı,
- Bölgesel gelişmenin sosyal boyutunun güçlendirilmesine yönelik 81 ilde Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı,
- Bölgesel gelişmeyi destekleyen Kurumsal Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Programı,
- Bölgesel gelişme amaçlı olarak kalkınma ajansları ve bölge kalkınma idareleri tarafından bölgesel nitelikte destek programları, yürütülmüştür.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- En yüksek gelirli bölgenin kişi başı gelirinin en düşük gelirli bölgenin kişi başı gelirine oranı	Yüzde	4,51	4,15	4,20	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kişi başına düşen milli gelir, gelişmişliği ölçen en önemli göstergelerden biri olmakla birlikte bölgeler arasında bu değer farkının çok fazla olması gelir dağılımındaki eşitsizliğe işaret etmektedir. Dolayısıyla anahtar gösterge, programın amacı olan bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmayı gösteren temel bir göstergedir. TÜİK tarafından 2023 yılı gösterge gerçekleşme değeri 4,15 olarak açıklanmış olup 2024 yılına ilişkin gerçekleşme verisi 2025/Haziran itibarıyla açıklanmamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Programın Adı:	ÇOCUKLARIN KORUNMASI VE GELİŞİMİNİN SAĞLANMASI
Program Amacı:	Çocukların Üstün Yararı Temelinde İyi Olma Hallerinin Desteklenmesi, Potansiyellerini Gerçekleştirmeye Yönelik İmkanların ve Fırsat Eşitliğinin Artırılması
Koordinasyondan Sorumlu İdare	AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında; geçici ya da sürekli olarak aile ortamından mahrum kalan, özel surette korunması gereken çocuklara yönelik koruma ve bakım hizmeti sunulurken çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunması ve sağlıklı gelişimi için gerekli önleyici ve telafi edici mekanizmaların oluşturulması ve uygulamaya konulması amaçlanmaktadır. Diğer taraftan ekonomik yoksunluk içinde olan çocuk ve gençlerin aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik destek verilmektedir. Ayrıca çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaların yapılması gibi konularda yapılan hizmetler, faaliyetler, iş ve işlemler de bu program altında değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda; Ekranla Değil Akranla Büyüsün Çocuklar Kampanyası, sokakta çalışan çocuklara yönelik olarak mobil ekipler, Mobil Çocuk Sosyal Hizmet Birimleri, mahremiyet eğitimleri, Dijital Risklerden Korunma, Okul Destek Projesi ve Çocuklar Güvende Programı kapsamında yıl içerisinde yapılan etkinliklerle birlikte koruyucu ve önleyici sosyal hizmet faaliyetleri yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Sosyal ve ekonomik destek ile ailesi yanında desteklenen çocuk sayısı	Sayı	157.248	164.995	190.000	170.317

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinin amacı aileleri ekonomik ve sosyal yönden destekleyerek güçlendirmek, aile birliğini korumak, çocukların öz aileleri veya yakınları yanında bakımlarını ve desteklenmelerini sağlamaktır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla SED hizmetinden yararlanan çocuk sayısı 170.317 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı:	DEMİRYOLU ULAŞIMI
Program Amacı:	Demiryollarında Güvenli, Konforlu ve Çevreye Duyarlı Ulaşım Hizmetlerinin Sağlanması
Koordinasyondan Sorumlu İdare	ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetler ile On İkinci Kalkınma Planının 609, 610 numaralı politika/tedbirlerine katkı sağlanmaktadır. Hızlı ve konvansiyonel demiryolu projelerinin hayata geçirilmesi, mevcut yolların, araç filosunun, gar ve istasyonların modernizasyonu, araç yaşı ortalamasının düşürülmesi ve elektrikli ve hibrit araç sayılarının artırılması, hızlı tren hatlarının artırılmasına paralel olarak elektrikli tren setleri ve hızlı tren setlerinin üretimine ağırlık verilmesi, çevreye duyarlı ve emisyon azaltıcı projelerin hayata geçirilmesi ile programın amacına uygun olarak birçok büyük proje tamamlanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Çift hatlı demiryolu uzunluğunun toplam anahat içerisindeki payı	Yüzde	14,00	17,00	17,00	17,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yıl sonu itibarıyla çift hatlı demiryolu uzunluğunun toplam anahat içerisindeki payı yüzde 17 olarak gerçekleşmiş olup 2024 yılında yapımı devam eden projelerden tamamlanarak işletmeye açılan hat bulunmamaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Demiryolu hat uzunluğu (kümülatif)	Kilometre	13.128	13.919	13.919	13.919

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yıl sonu itibarıyla toplam demiryolu hat uzunluğu 11.668 km'si konvansiyonel hat, 2.251 km'si hızlı tren hattı olmak üzere toplam 13.919 km olarak gerçekleşmiş olup 2024 yılında yapımı devam eden projelerden tamamlanarak işletmeye açılan hat bulunmamaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Demiryolu yolcu taşımacılığının toplam içerisindeki payı (karasal)	Yüzde	5,31	5,27	5,80	5,25

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Demiryolu Tren İşletmecilerinin 2024 yılı içerisinde yaptıkları yolcu taşımacılığı neticesinde elde edilen yolcu-km verileri ile Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 2024 yılı için paylaştığı yolcu-km verileri doğrultusunda hesaplanmış olup yıl sonu gerçekleşme yüzde 5,25 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Hızlı tren hat uzunluğu (kümülatif)	Kilometre	1.460	2.251	2.251	2.251

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yıl sonu itibarıyla hızlı tren hat uzunluğu 2.251 km olarak gerçekleşmiş olup 2024 yılında yapımı devam eden projelerden tamamlanarak işletmeye açılan hat bulunmamaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programın Adı: DENİZYOLU ULAŞIMI

Program Amacı: Denizyolu Ulaşımında Güvenli, Konforlu ve Çevreye Duyarlı Ulaşım Hizmetlerinin Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetler ile On İkinci Kalkınma Planının 277, 611 numaralı politika/tedbirlerine katkı sağlanmaktadır. Bu kapsamda program Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı koordinasyonunda Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile yürütülmekte olup yürütülen faaliyetler neticesinde ülkemiz denizcilik sektöründe büyüyen altyapısı ve stratejik yatırımlarıyla önemli bir merkez haline gelmiştir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kabotaj hattında elleçlenen yükün toplam elleçlemeler içerisindeki payı	Yüzde	12,44	12,02	12,65	11,90

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında kabotajda taşınan yük miktarı bir önceki yıla göre yüzde 1 artarak 63 milyon 258 bin 440 ton olarak gerçekleşmiştir. Kabotajda taşınan yükün yaklaşık yüzde 50'sini sıvı dökme yükler (motorin, kurşunsuz benzin vb.) oluşturmakta olup 2024 yılında limanlarımızda elleçlenen sıvı dökme yük miktarı bir önceki yıla göre yüzde 3,3 azalmış olup bu da kabotajda taşınan miktarın beklenen değerin altında kalmasında etkili olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Limanlarımızda elleçlenen yük miktarı	Milyon Ton	542,61	521,08	550,00	531,74

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında limanlarımızda elleçlenen yük miktarı bir önceki yıla göre yüzde 2 artarak 531 milyon 737 bin 358 ton olarak gerçekleşmiştir. İsrail'le ilgili ihracat ve ithalat işlemlerinin 2 Mayıs 2024 tarihinden itibaren tüm ürünleri kapsayacak şekilde tamamen durdurulması, yük elleçleme rakamlarındaki sapmanın ana etkeni olmuştur. Ayrıca 18 Nisan 2023 tarihinde Irak Bölgesel Kürt Yönetiminden taşınan petrol ürünlerinin Irak hükümetinin tahkime giderek Bağdat hükümetinin onayı olmadan taşınmamasına dair şikayetleri Uluslararası Tahkim Mahkemesi tarafından kabul edilince, Ceyhan'a boru hattı ile gelen petrolün gemilerle dağıtımının yapılamaması da transit yük elleçleme rakamlarında düşüşe neden olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programın Adı:**DİN HİZMETLERİ VE YAYGIN DİN EĞİTİMİ****Program Amacı:**

Sahih Dini Bilgi ile Toplumun Din Konusunda Aydınlatılması ve Nitelikli Din Hizmetleri ile Toplumsal Birlik, Beraberlik, Barış ve Huzura Katkıda Bulunulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında toplumun dini, manevi ve ahlaki değerlerini canlı tutmak amacıyla, inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işlerin yürütülmesi ve ibadet yerlerinin yönetilmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Halkı aydınlatmaya yönelik düzenlenen şura, konferans, panel, seminer ve istişare toplantısı sayısı	Sayı	30.833	30.000	35.000	35.853

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Toplumun tüm kesimlerine sahil dini bilgiyi ulaştırmak amacıyla cami dışı din hizmetleri yürütölmekte ve şura, konferans, panel, seminer ve istişare toplantıları yoluyla çok sayıda kişiye ulaşılmaktadır. "Halkı aydınlatmaya yönelik düzenlenen şura, konferans, panel, seminer ve istişare toplantısı sayısı" göstergesinin hedefi 35.000 olarak belirlenmiş olup yıl içinde 35.853 adet şura, konferans, panel, seminer ve istişare toplantısı düzenlenerek hedeflenen gösterge değeri aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Kur'an kursu hizmeti ile ulaşılın vatandaş sayısı	Sayı	4.434.891	4.190.000	4.690.000	5.281.818

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı için Kur'an kursu hizmeti ile ulaşılın vatandaş sayısı hedefi 4.690.000 kişi olarak belirlenmiş ve toplam 5.281.818 vatandaşa ulaşarak yüzde 112,62 oranında gerçekleşme sağlanmış ve hedeflenen gösterge değeri aşılmıştır. İlgili veri Kur'an kurslarında uygulanmakta olan öğretim programlarında kayıtlı olan öğrenci sayılarını içermektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Programın Adı:**DIŞ DENETİM VE HESAP YARGILAMASI****Program Amacı:**

Denetimin ve Denetim Sonuçlarının Kamu Mali Yönetiminin İyi İşleyişi ve Gelişimi Üzerindeki Olumlu ve Katkı Sağlayıcı Etkisinin Arttırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetlenmesi ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporlar sunulması, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığının denetlenmesi, sorumluların hesap ve işlemlerinden kamu zararına yol açan hususların kesin hükme bağlanması, Genel Uygunluk Bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması ve kanunla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işleri gibi konularda yapılan hizmetler, faaliyetler, iş ve işlemler bu program altında değerlendirilmektedir.

2024 yılında yürütülen 2023 yılı Denetim Programı denetim stratejik planına uygun şekilde yürütülmüş ve merkezi yönetim bütçesi, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları ile kamu iktisadi teşekkülleri denetimleri yapılmıştır. Bu denetimler sonucunda hazırlanan denetim raporları ile genel raporların TBMM'ye sunulması ve kamuoyuna açıklanması ile kamu kaynaklarının kullanımında hesap verebilirliğin ve şeffaflığın sağlanmasına yönelik katkı sunulmuştur.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Yıllık denetim programlarının denetim stratejik planına uygunluğu	Yüzde	100	100	100	100

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Denetim stratejik planının uygulanma oranı yıllık denetim programları itibarıyla ölçülmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

Programın Adı:**DIŞ POLİTİKA****Program Amacı:**

Ulusal Hak ve Çıkarları Koruyan, Girişimci ve İnsani Dış Politika Yürütülmesi ve Etkinliğinin Arttırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında, üst politika belgeleri ile Dışişleri Bakanlığına verilen görevler ve Bakanlık 2024-2028 Dönemi Stratejik Planında yer alan amaç ve hedeflerle uyumlu olarak hazırlanan performans programında yer alan faaliyetler gerçekleştirilmiştir. "Dış İlişkiler" alt programı kapsamında başta ülkemiz yakın coğrafyası olmak üzere, bölgemiz ve ötesinde yer alan ülkelerle stratejik ilişkilerinin ilerletilmesi, ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesi, enerji güvenliğinin temini, uzak kıtalarla bağların kuvvetlendirilmesi, uluslararası ve bölgesel örgütlerle ilişkilerin geliştirilmesi ve bu örgütlerde ülkemizin etkinliğinin artırılması, bölgesel krizlerin yönetimi, bölgesel istikrarın güçlendirilmesi, uluslararası terörizmle kapsamlı biçimde mücadele edilmesi ve diplomasi alanında eğitim verilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

"Dış Politikanın Yürütülmesi ve Konsolosluk Hizmetlerinin Geliştirilmesi" alt programında ise dünyada en geniş diplomatik ağı sahip ülkelerden biri olma özelliğimizin, etkin bir dış politika yürütülmesi amacıyla kullanılması; dış temsilcilik binalarının temsile uygun hale getirilmesi; yurtdışındaki vatandaşlara konsolosluk hizmetlerinin daha süratli, etkin ve çağın gereklerine uygun biçimde sunulması, yabancı uyruklu vatandaşlara başta vize olmak üzere ihtiyaç duydukları her alanda destek sağlanması ile yurtdışında yaşayan vatandaşların emeklilik hakkı da dahil olmak üzere sosyal güvenlik alanındaki hak ve çıkarlarının korunması konularında çalışmalar yürütülmektedir.

"Avrupa Birliği ile Uyum, Reform ve İletişim" ve "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardımı ve Birlik Programları" alt programlarında da ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılım süreciyle irtibatlı olarak Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından faaliyetler sürdürülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Türkiye'nin yaptığı kalkınma ve insani yardımların yıllık tutarı	Milyar Dolar	7,12	6,84	6,90	7,4*

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

6 Şubat Depremlerinin ekonomik etkisi, hedeflenen gösterge değerinin muhafazakar tahminlere göre belirlenmesine sebebiyet vermiş; hesaplanan öncül veriler ise hedef göstergenin kayda değer düzeyde üzerinde çıkmıştır. Ülkemizin eşit ortaklığa dayalı kalkınma işbirliği politikasının görünürlüğüümüzün ve yumuşak gücümüzün önemli bir etki aracı olduğu düşünülmekte ve önümüzdeki yıllarda bu alana ayrılan kaynağın artarak devam etmesi beklenmektedir.

*Öncül veridir.

Göstergeden Sorumlu İdare: DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Yurtdışındaki temsilcilik sayısı bakımından ülkemizin yeri	Sayı	5	3	3	3

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemiz tüm dünyada en fazla temsilciliği bulunan 3. ülke konumundadır. Bu kapsamda dış temsilcilik sayısı ülkemizin uluslararası alandaki varlığının ve etkinliğinin de bir göstergesini teşkil etmektedir. Aktif ve vizyoner dış politika anlayışı çerçevesinde ihtiyaç duyulan yerlerde, ülkelerin yerinde izlenmesi ve ilişkilerin daimi temsil yoluyla yürütülmesi, ekonomik ve ticari ilişkilerimizin geliştirilmesi ve vatandaşlara hizmet verilmesi amacıyla yeni temsilcilikler açılması yönündeki çalışmalar önemini korumaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI

Programın Adı:**ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ, VERİMLİLİĞİ VE ENERJİ PİYASASI****Program Amacı:**

Enerji Kaynaklarını Verimli ve Çevreye Duyarlı Şekilde Değerlendirerek Sürdürülebilir Arz Güvenliğini ve Enerji Piyasalarında Rekabetçi Enerji Fiyatlarının Oluşmasının Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Elektrik ve doğal gaz özelinde enerjinin; yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması ve rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir piyasa yapısının oluşturulmasına yönelik olarak faaliyetler yürütülmektedir. Program kapsamında yürütülen;

- Enerji alanında yerleştirme alt programı kapsamında elektrik üretim tesislerinde kullanılan aksamaların yerli olarak üretilmesi ve yerli aksam kullanım oranlarının artırılmasına katkı sağlayacak politikaların geliştirilmesine devam edilmektedir.

- Enerji arz güvenliği alt programı kapsamında enerji kaynakları tedarik güvenliğinin tesis edilmesi ve elektrik enerjisi üretim portföyü içerisindeki ithal kaynak oranının azaltılması vizyonuyla; doğal gaz ve elektrik altyapısının güçlendirilmesi, nükleer enerjinin arz kaynakları arasına dahil edilmesi, elektrik üretimindeki ithal kaynaklara bağımlılığın azaltılması gibi hususlara yönelik politika ve mevzuat çalışmaları yürütülmektedir. Ayrıca alt program kapsamında, sürdürülebilir ve güvenli enerji arzı sağlanması için nükleer enerji ve milletlerarası transit petrol ve doğal gaz geçiş projeleri ile ilgili konularda politika geliştirilmesine, ülkemizde nükleer santral kurulmasına yönelik hukuki ve teknik altyapı oluşturulmasına ve nükleer projelerde azami yerli katkı ile teknoloji transferi sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

- Enerji verimliliği alt programında enerji verimliliğinin artırılması amacıyla ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapılmakta, toplum genelinde enerji kültürünün ve enerji verimliliği bilincinin geliştirilmesi ve uygulamaların özendirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Ayrıca ulusal enerji verimliliği eylem planının uygulama, koordinasyon ve izleme faaliyetleri ile alternatif yakıtlar, bölgesel ısıtma ve ısı piyasasının oluşturulması dahil gerekli çalışmalar yürütülmekte, enerjinin rasyonel kullanımı ile ilgili olarak eğitim, etüt ve danışmanlık hizmetleri verilmekte, ülke genelinde yürütülen enerji verimliliği ile ilgili çalışmalara ilişkin gerekli ölçme, izleme ve denetim çalışmaları yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, ülkemiz birincil enerji yoğunluğu ve kişi başına düşen birincil enerji tüketim değerleri takip edilmekte ve endüstriyel işletmelerin enerji verimliliği projelerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Enerji verimliliği destekleri kapsamında 2024 yılında verimlilik artırıcı projeler (VAP) için proje sahiplerine 72 milyon TL hibe ödemesi yapılmıştır. Bu projelerin toplam yatırım tutarı ise 318 milyon TL olarak gerçekleşirken yıllık 36.794 TEP enerji tasarrufu sağlanmış olup tasarrufun mali karşılığı ise 542 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Sağlanan enerji tasarrufu sonucu 127 bin ton CO₂ eşdeğeri emisyon salınımının önüne geçilmiştir. Ayrıca gönüllü anlaşmalar (GA) için enerji yoğunluğunu azaltan 8 endüstriyel işletmeye 8 milyon TL enerji fatura desteği sağlanmıştır. Diğer taraftan enerji verimliliği kapsamında kamu binalarında yüzde 15 tasarruf hedefi tanımlayan 2019/18 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi doğrultusunda toplam 72.642 TEP tasarruf sağlanmıştır. Söz konusu tasarrufun ekonomik karşılığı 2025 yılı fiyatları ile 2 milyar TL/yıl olarak belirlenmiştir. Ayrıca 2023/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yüzde 15 tasarruf hedefi 2030 yılına kadar yüzde 30 olacak şekilde güncellenmiştir. Bu sayede kamuda 2025 yılı fiyatları ile 50 milyar TL'lik yatırıma karşılık, 7,5 milyar TL/yıl tasarruf edilmesi, 300.000 TEP enerji tasarrufu ve 1 milyon ton CO₂ eşdeğeri emisyon azaltımının sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda yürütülecek iş ve işlemlerin tanımlandığı "Kamu Binalarında Tasarruf Hedefi ve Uygulama Rehberi (2024-2030)" Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı resmi internet adresinde yayımlanmıştır.

- 2024 yılı itibarıyla Enerji Verimliliği 2030 Stratejisi ve II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (UEVEP) uygulamaya alınmıştır. Enerji Verimliliği 2030 Strateji Belgesi'nde 10 stratejik amaç ve 23 hedef belirlenmiştir. Belirlenen hedeflere ulaşmak için ise Eylem Planı'nda; sanayi ve teknoloji, bina ve hizmetler, enerji, ulaştırma, tarım, yatay konular, start-up, ve dijitalleşme olmak üzere toplam 7 tematik başlıkta 61 eyleme ve 266 faaliyete yer verilmiştir. 2024-2030 yılları arasında 20,2 milyar dolar tutarında enerji verimliliği yatırımı gerçekleştirilmesi ve kümülatif olarak 37,1 MTEP birincil enerji tasarrufu sağlanması hedeflenmiştir. Hedeflerin hayata geçirilmesiyle söz konusu dönemde Türkiye'nin birincil enerji tüketiminde yüzde 16 oranında azalma ve 100 milyon ton CO₂ eşdeğeri sera gazı emisyonu azaltımı öngörülmektedir. 2024 yılına ilişkin yürütülen etki analizinde ise enerji verimliliğine yönelik toplam 3 milyar 352 milyon dolar yatırım yapıldığı, 1 milyon 544 bin TEP enerji tasarrufu sağlandığı ve 4 milyon 775 bin ton CO₂ eşdeğeri emisyon azaltımı elde edildiği hesaplanmıştır. Eylem Planı'nda 2024 yılı için belirlenen 1 milyon 197 bin TEP'lik tasarruf hedefi aşılmış ve yüzde 129 oranında bir gerçekleşme sağlanmıştır.

- Yenilenebilir enerji alt programı kapsamında ise yenilenebilir enerji kaynaklarının güvenilir, ekonomik ve kaliteli biçimde elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik politika ve mevzuat çalışmaları yürütülmekte ve yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üretiminin gelişimi izlenmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Birincil enerji yoğunluğu (iklim etkisinden arındırılmış)	TEP/1000 Dolar	0,111	0,132	0,135	0,126

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Enerji yoğunluğu ülke veya bölge bazında bir birim GSYH üretebilmek için ne kadar enerji gerektiğini ölçen bir enerji verimliliği göstergesidir. Söz konusu göstergedeki azalış, aynı ya da daha fazla GSYH'nin daha az enerji kullanılarak elde edildiği anlamına gelmektedir. Enerjide dışa bağımlı olan ülkemizin birincil enerji yoğunluğunda sağlanan iyileşmeler program amacına doğrudan hizmet etmektedir. Gösterge Türkiye ve diğer ülkeler için Uluslararası Enerji Ajansı tarafından da hesaplanmakta ve resmi internet sitesinde yayımlanmaktadır. Birincil Enerji Yoğunluğu göstergesi, enerji denge tabloları takip eden yılın 15 Kasım itibarıyla yayımlanması nedeniyle ancak bir yıl geriden hesaplanabilmektedir. Enerji tüketimi verileri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı/Enerji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Enerji Denge Tablolarından, GSYH verileri ise TÜİK'ten alınmakta ve uluslararası ölçekte karşılaştırılabilir olması için 2015 yılı Dolar kuru ile hesaplanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılı değeri 0,12632 tep/bin 2015\$ olarak hesaplanmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Elektrik kurulu gücü	Megawatt (MW)	103.809	106.668	110.319	115.975

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Arz güvenliği bağlamında gerekli olan yedek kapasiteleri de içerecek şekilde, ekonomik büyüme beklentileri göz önüne alınarak, ihtiyaç duyulacak elektrik enerjisi talebinin karşılanma amacı doğrultusunda, elektrik kurulu gücünün takibi yapılmaktadır. 2024 yılı sonu itibarıyla toplam elektrik kurulu gücü 115.975 MW'a ulaşarak hedeflenen gösterge değeri aşılmıştır. Bu kurulu gücün yüzde 59,6'sını yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri oluştururken yerli kaynaklara dayalı oranı ise yüzde 69,5'e ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Programın Adı:**ENGELLİLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMI VE ÖZEL EĞİTİM****Program Amacı:**

Engellilerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Artırılması ve Özel Eğitime Gereksinim Duyan Bireylere Yönelik Hizmetlerde Beşeri ve Fiziki İmkanların Güçlendirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında, engellilerin istihdamı, rehabilitasyonu, ayrımcılığa uğramadan insan haklarından yararlanarak toplumsal hayata katılmaları ile diğer konularda ulusal düzeyde politika ve stratejilerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Engelli bireylerin toplumsal yaşamda bağımsız bireyler olarak yer alabilmeleri istihdama katılımları ile doğrudan ilişkili olup kamuda istihdam bunun en önemli araçlarından birisidir. Kamuda engelli memur istihdamı 2012 yılından itibaren merkezi sınav sistemi ile (EKPSS) yapılmakta olup 2012 yılından 2024 yıl sonuna kadar kamuda çalışan engelli memur sayısı 70.878'e çıkarılmıştır.

Ayrıca toplum temelli hizmetlerin yanı sıra; kurum bakım ihtiyacı devam eden engelli bireylere; engelli bakım merkezlerinde insan onuruna yaraşır ve engelli hakları temelinde; yaş, cinsiyet ve engel durumuna uygun olarak bakım, rehabilitasyon ve aile danışma hizmetleri ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Diğer taraftan engelli bireylerin içinde yaşadıkları toplumla kaynaşmalarına yönelik olarak müstakil evlerde veya apartman dairelerinde yaşamaları ve toplumsal hayata aktif katılımlarının sağlanması amacıyla 2008 yılında açılmaya başlanan ev tipi sosyal hizmet kuruluşu olan umut evlerinde 4 ila 6 engelli bireyin bir evde bakım elemanının refakatinde, mesleki personelin gözetiminde bakım hizmeti almaları sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla 145 Umut Evi faaliyet göstermektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitime erişimlerinin artırılması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığınca özel eğitim okulları açılmaktadır. Ayrıca özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla veya özel eğitim sınıflarında da eğitimlerini sürdürebilmektedir. Bu kapsamda özel eğitim okulları ile özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilere ücretsiz taşıma hizmeti, özel eğitim okullarına devam eden öğrencilere ücretsiz öğle yemeği verilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kamu kurumlarında istihdam edilen engelli memur sayısı	Sayı	65.662	68.108	68.000	70.878

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2012 yılında dünyada ilk kez uygulamaya koyulan ayrı ve merkezi bir sınav olan EKPSS uygulaması ile engellilerin niteliklerine uygun kadrolara atanmaları sağlanmaktadır. 2024 yılı itibarıyla kamuda çalışan engelli birey sayısı 70.878'e ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2-Özel eğitim alan birey sayısı (Örgün Eğitim)	Sayı	570.064	610.407	615.000	579.334

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında özel eğitim alan birey sayısı (Örgün Eğitim) 579.334 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programın Adı:**FİNANSAL SİSTEMİN GELİŞTİRİLMESİ VE SİGORTACILIK****Program Amacı:**

Finansal İstikrarı Gözeterek; Finansal Ürün ve Hizmetlerin Çeşitliliğini ve Sistemin Derinliğini Artırmak Suretiyle Finansal Sistemi Reel Ekonomiye Destekleyecek Şekilde Geliştirmek

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetlerle On İkinci Kalkınma Planı'nın "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi", "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim", "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları" ve "Sürdürülebilir Çevre" eksenlerine, Orta Vadeli Program kapsamında yer alan hedef ve politikalara, Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer alan "Finansal İstikrarı Gözeterek; Finansal Ürün ve Hizmetlerin Çeşitliliğini ve Sistemin Derinliğini Artırmak Suretiyle Finansal Sistemi Reel Ekonomiye Destekleyecek Şekilde Geliştirmek" amacına katkı sağlanmaktadır. Söz konusu program kapsamında;

- Finansal sektörün geliştirilmesi ile finansal istikrarın sürdürülmesi ve işletmelerin finansmana erişiminin kolaylaştırılmasına,
- Sermaye piyasalarının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanmasına,
- Bankacılık sektörü kredilerinin selektif şekilde ekonomik büyümeye, istihdama ve ihracata katkı sunacak alanlara yönlendirilmesine,
- Sigortacılık ve özel emeklilik sektörlerinde rekabetin sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde tesis edilmesine, sigortalıların/katılımcıların korunmasına ve sigortalılık oranının artırılmasına, yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Program kapsamında 2024 yılında yapılan faaliyetler ise aşağıda yer almaktadır.

"Finansal İstikrarı Gözeterek; Finansal Ürün ve Hizmetlerin Çeşitliliğini ve Sistemin Derinliğini Artırmak Suretiyle Finansal Sistemi Reel Ekonomiye Destekleyecek Şekilde Geliştirmek" amacına yönelik olarak finansal ürün ve hizmetlerin çeşitliliği artırılarak, alternatif finansman yöntemleri geliştirilmiştir. Ülkemiz fintek sektörünün gelişimine ilişkin istatistiki veri ihtiyacına cevaben, fintek sektörüne ilişkin gelişmelerin ve verilerin güncel ve doğru şekilde sunulmasını sağlamak üzere hazırlanan Türkiye Fintek Ekosistemi Durum Raporu 2024 yayımlanmıştır. Fintek alanındaki yatırımların son yıllarda gözlenen artış eğilimi öne çıkarken, yeni kurulan şirketler ve istihdamın seyri, sektörel açıdan olgunluk seviyesine yaklaşılmakta olunduğuna işaret etmektedir. 2024 yılındaki en önemli gelişmelerden biri, "Kripto Varlık Yasası" olarak da anılan düzenlemeyle, Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcı Şirketler ile faaliyetlerinin 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamına alınması olmuştur. Söz konusu düzenleme ile ayrıca kripto varlık hizmet sağlayıcı şirketler ile kitle fonlama platformlarının Türkiye Sermaye Piyasası Birliği'ne üye olmaları da sağlanmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üyesi ülkeler başta olmak üzere ülkemizin Asya'yı merkez alan çeşitli uluslararası oluşumlara yönelik çalışmalarına katkı sunmaya 2024 yılında da devam edilmiştir. Azerbaycan Merkez Bankası ile 2022 yılında imzalanmış Mutabakat Zaptına ilaveten Kırgızistan Merkez Bankası ile de fintek odaklı bir Mutabakat Zaptı 5 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te düzenlenen TDT Devlet Başkanları Konseyi 11. Zirve Toplantısı kapsamında imzalanmıştır. Ayrıca Türk Devletleri Fintek İş Birliği Platformu protokolü 9 Ekim 2024 tarihinde ilgili ülke temsilcilerinin katılımlarıyla İstanbul'da imzalanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Bireysel emeklilik sistemine (BES) katılımcı sayısı	Adet	14.516.443	15.979.096	16.500.000	17.101.700

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Söz konusu gösterge değerinin artırılması amacıyla BES uygulamasının başladığı dönemden itibaren farklı düzenleme ve araçlarla katılımcı sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte BES katılımcı sayısı ekonomik konjonktüre bağlı göstergelerdendir. Bu nedenle çok sayıda dış faktörden etkilenebilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

SİGORTACILIK VE ÖZEL EMEKLİLİK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- BİST şirketlerinin piyasa değerinin GSYH'ye oranı	Yüzde	41,37*	37,83*	40,79	30,77

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin toplam piyasa değeri 2023 yılı sonunda 10 trilyon TL düzeyinde iken, 2024 yıl sonu itibarıyla 13,4 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Borsa İstanbul'un 2024 yılı piyasa kapitalizasyonunda 2023 yılına göre TL bazında yaklaşık yüzde 34, dolar bazında ise yüzde 12 oranında artış gözlemlenmektedir. Borsada payları işlem gören şirketlerin toplam piyasa değerinin GSYH'ye oranı olan söz konusu gösterge, pay piyasasında işlem gören şirketlerin genel olarak ülke ekonomisindeki göreceli büyüklüğünü ifade etmektedir. Borsada payları işlem gören şirketlerin piyasa değeri bu şirketlerin finansal performansları, rekabet gücü, paydaşlarına sunduğu değer ve uzun vadeli stratejilerinin yanında aynı zamanda ekonomik konjonktüre ve uluslararası gelişmelere bağlı göstergelerden olup çok sayıda, karmaşık ve dışsal faktörden etkilenmektedir. Genel ekonomik koşullardaki değişim, piyasalardaki düşük likidite, yüksek faiz oranları ve yatırımcıların temkinli yaklaşımı gibi çeşitli etkenlerle birlikte yatırımcıların farklı finansman araçlarına yönelmesiyle 2024 yılı için hedeflenen gösterge değerine ulaşamamıştır. Gelecek dönemlerde yurt içinde makroekonomik düzeydeki iyileşmenin devamı, yatırımcı tabanındaki genişlemenin ve işlem gören şirket sayısındaki artışın sürmesi ve şirket performanslarının artışı gibi çeşitli gelişmelere ve etkenlere bağlı olarak söz konusu göstergenin hedeflenen düzeye yaklaşması beklenmektedir.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SERMAYE PİYASASI KURULU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Katılım bankacılığı aktifleri/GSYH	Yüzde	7,91*	7,7*	6,50	6,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

1999 yılında yapılan kanun değişikliğiyle BDDK'nın gözetim ve denetimine tabi hale gelen özel finans kurumları, 5411 sayılı Kanunda katılım bankaları olarak isimlendirilmiştir. 2023 yılında 2.041 milyar TL düzeyinde olan katılım bankalarının aktif büyüklüğü 2024 yılında yüzde 30 oranında artışla 2.660 milyar TL'ye yükselmiştir. Aktif büyüklüğü/GSYİH oranı ise bahse konu yıllarda sırasıyla yüzde 7,7 ve yüzde 6 olarak gerçekleşmiştir. Para ve maliye politikaları, ekonomik reformlar ve programlar gibi içsel sebepler ile küresel ekonomik konjonktür, döviz kurları, enerji ve emtia fiyatları, uluslararası politik olaylar, iklimle bağlantılı riskler ve doğal afetler gibi dışsal sebepler ilgili göstergelere konu orana olumlu/olumsuz etki edebilmektedir. Gelecek dönemlerde artırılacak finansal istikrara bağlı olarak, katılım bankalarının aktiflerinde yaşanacak büyüme ile göstergenin hedeflenen düzeye ulaşması öngörülmektedir.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Özel sigorta branşlarında üretilen toplam brüt prim üretiminin GSYH'ye Oranı	Yüzde	1,57	1,82	1,38	1,93

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Türk sigorta sektörünün gerek diğer ülkelere göre gerekse zaman içerisindeki gelişmişliğinin seyrinin takibi açısından kişi başına prim üretimi bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda dönemler itibarıyla belirlenen kişi başına prim üretim hedeflerine ulaşılması sigortacılık sektörünün gelişimini hızlandırmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5- Türk bankacılık sektörünün aktif büyüklüğünün GSYH'ye oranı	Yüzde	95,61	89,60	102,75	75,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bir önceki yıla benzer şekilde 2024 yılında da enflasyonla mücadele amacıyla ülkemizde ve küresel düzeyde sıkı para politikaları izlenmeye devam edilmiştir. Bu politikalara bağlı olarak kredi ve mevduat faiz oranlarının yüksek bir seyir izlemesi ve tüketici kredilerini kısıtlamaya yönelik tedbirler dahil olmak üzere alınan makro ihtiyati tedbirler kredi büyümesi üzerinde sınırlayıcı bir etki yapmıştır. Genel ekonomi politikalarında gerçekleşen ve gerçekleşmesi beklenen değişiklikler ile jeopolitik çatışma ve gerilimler küresel ekonomideki belirsizlikleri ve riskleri arttırmıştır. Finans ve bankacılık sektörü de dahil olmak üzere ülkemiz ekonomisi bahse konu küresel gelişmelerden etkilenmektedir. 2024 yılında gayrisafi yurt içi hasıla bir önceki yıl sonuna göre yüzde 63,5 oranında artarken, bankacılık sektörünün aktif toplamı önceki yıl sonuna göre yüzde 38,6 oranında büyüyerek 32.657 milyar TL'ye ulaşmıştır. Sektörün toplam aktif büyüklüğünün gayrisafi yurtiçi hasılaya oranını ifade eden ve 2023 yılında yüzde 89,6 olan gösterge 2024 yılında yüzde 75'e gerilemiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile BDDK'ya sağlanan düzenleme ve denetim araçları vasıtasıyla sektörün finansal sağlamlığının sağlanması, uzaktan müşteri edinimi, dijital bankacılık ve servis modeli bankacılığı modeli vasıtasıyla finansal hizmetlere erişimin kolaylaştırılması ve sürdürülebilir finansmana yönelik çalışmalar yapılarak uluslararası finansal piyasalardaki fon akımlarının ülkemize yönlendirilmesi suretiyle sektörün büyümesi hedeflenmektedir. Para ve maliye politikaları, ekonomik reformlar ve programlar gibi içsel sebepler ile küresel ekonomik konjonktür, döviz kurları, enerji ve emtia fiyatları, uluslararası politik olaylar, iklimle bağlantılı riskler ve doğal afetler gibi dışsal sebepler ilgili göstergeye konu orana olumlu/olumsuz etki edebilmektedir. Gelecek dönemlerde sağlanacak finansal istikrara bağlı olarak, bankacılık sektörünün aktiflerinde yaşanacak büyüme ile göstergenin hedeflenen düzeye ulaşması öngörülmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

Programın Adı:**GENÇLİK****Program Amacı:**

Gençlerin Güçlü Yaşam Becerilerine, İnsani ve Millî Değerlere Sahip Olarak Yetişmelerinin, İktisadi ve Sosyal Hayata ve Karar Alma Mekanizmalarına Aktif Katılımlarının Sağlanması.

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında; gençlerimizin bedeni, ruhi ve fikri gelişimine destek olmaya, gençlikle ilgili tüm politika ve yaklaşımlarımızı genç odaklı, gençleri merkeze alarak, gençlerle birlikte, onların beklentilerine uygun bir biçimde geliştirmeye, onları katılımcı bir yöntemle güçlendirmeye yönelik çalışmalara aralıksız devam edilmektedir.

Gençlere hizmet veren gençlik merkezi, gençlik kampı, genç ofisler ile benzeri gençlik tesislerinin kurulması, gençlik merkezlerinde bilimsel, kültürel, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler ile eğitim ve istihdamlarına yönelik kurs, seminer ve girişimcilik programları düzenlenmesi; gençlik ve izcilik kamplarında çeşitli konularda eğitimler verilmesi, sosyal ve sportif faaliyetler ile atölye çalışmaları yapılması ile 2024-2028 dönemini kapsayan On İkinci Kalkınma Planı ve 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında yer alan amaç ve politikalara ulaşabilmek amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığınca birçok faaliyet ve proje gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca program kapsamında gençlik ve spor alanında inceleme ve araştırmalar yapılmakta, gençliğe yönelik yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen basılı, süreli ve görsel yayınlar takip edilerek gençlerin hizmetine sunulmakta, gençlere yönelik bilgilendirme, eğitim ve rehberlik hizmetleri ile gençlerin gönüllülük bilincinin artırılması ve özendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Gençlik faaliyetlerine katılan genç sayısının genç nüfusa oranı	Yüzde	47,05	84,91	42,00	103,97

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında Gençlik Merkezleri akademik faaliyetler kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere 1.626.501, Gençlik Merkezleri kulüp faaliyetleri kapsamında 17.859.541, gerçekleştirilen diğer faaliyetlere ise 1.914.494 olmak üzere toplam 21.400.536 genç katılım sağlamıştır.

Gerçekleşme değeri değerlendirilirken bir kişinin birden fazla faaliyete katılabildiği dikkate alınmalıdır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Programın Adı:**GÖÇ YÖNETİMİ****Program Amacı:**

İnsan Haklarına Uyumlu, İnsan Onuruna Yakışır, Güvenli, Düzenli, Veriye Dayalı ve Kontrol Edilebilir Göç Yönetimi Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Etkin bir göç yönetimini oluşturmak amacıyla;

- Ülkeye giriş ve vize işlemlerinin etkinliğini artırmak, ikamet izni işlemlerini daha hızlı ve etkin bir şekilde değerlendirmek ve iskâna dair işlemlerin etkinliğini artırmak,
- Ülkemizde bireysel ve kitlesel olarak koruma talep eden yabancılara yönelik iş ve hizmetlere erişimi güncel gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda insan odaklı etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmek, yabancıların kendi ülkelerinde, üçüncü ülkelerde veya ülkemizde bulundukları süreç boyunca vatandaşlarımızla karşılıklı uyumlarının sağlamak,
- Geri Kabul kapsamında yürütülen tüm iş ve işlemleri uluslararası hukuk ve insan hakları normları çerçevesinde yürütmek,
- Ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde düzensiz göçmenlerin gönüllü ve güvenli geri dönüş sayılarını artırabilecek bir sistem oluşturmak,
- İnsan ticaretine ilişkin kapsamlı ve mağdur odaklı bir yaklaşım geliştirilerek mağdur tespit sürecini iyileştirmek hedeflenmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Gönüllü ve güvenli geri dönüşlerdeki artış	Oran	65,11	30,00	20,00	175,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gönüllü geri dönüş yapan düzensiz göçmen kapsamında bulunan yabancıların verileri, IPA fonlu projeler ve Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizması kapsamında uluslararası kuruluştan (IOM) ve ulusal mekanizmanın operasyonel personelinden temin edilmektedir. Bir önceki döneme göre yıllık yüzde 175 artış sağlanmıştır.

Göstergedeki Sorumlu İdare:

GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI

Programın Adı:**HAYAT BOYU ÖĞRENME****Program Amacı:**

Hayat Boyu Öğrenme Programlarına Yönelik Nitelik ve Erişimin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Hayat boyu öğrenme, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinden oluşmakla birlikte Türkiye'nin hayat boyu öğrenmeye katılım oranı yıllar itibarıyla giderek artan bir trend izlemektedir. Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedan çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında; okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak, millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak, ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak, beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek, çeşitli mesleklerde çalışanlara gelişmeleri için gerekli bilgi ve beceriler ile boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Hayat boyu öğrenmeye katılım oranı	Oran	5,80	7,40	7,00	8,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bakanlıkça hayat boyu öğrenme programlarının niteliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş, Türkiye genelinde hayat boyu öğrenme kurumlarında mesleki gelişim, beceri kazanma ve kişisel ilgi alanlarına yönelik geniş bir yelpazede eğitim programları sunulmuştur. Farklı yeteneklere, özelliklere, ihtiyaçlara ve tecrübelere sahip tüm bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanabilmeleri amacıyla eğitimde kapsayıcılık sağlanmış, özellikle eğitime erişimde dezavantajlı durumda olan çeşitli hedef kitlelerin eğitime erişimi artırılmıştır. Uzaktan eğitime yönelik dijital içerik geliştirme çalışmaları ile öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan kursiyerlere/öğrencilere eşit öğrenme fırsatlarını yakalayabilme olanağı sunulmuştur. Bireylerde hayat boyu öğrenme farkındalığının sağlanması, hayat boyu öğrenmenin kişisel ve meslekî getirileri konusunda farkındalık oluşturulması ve hayat boyu öğrenmeye katılımın artırılması sağlanmıştır. Hayat boyu öğrenmeye katılım oranı, EUROSTAT tarafından hazırlanan 25-64 yaş arasındaki bireylerin son dört hafta içerisinde öğrenme etkinliklerine katılımının sorulduğu Hane Halkı İşgücü Anketi ile ülkeler düzeyinde hesaplanan uluslararası bir göstergedir. Türkiye'nin 2007 yılında dâhil olduğu bu sürece yönelik saha çalışmalarını ülkemizde TÜİK yürütmektedir.

Bakanlıkça hayat boyu öğrenmeye yönelik yürütülen çalışmaların sonucu olarak 2007 yılında yüzde 1,8 olan "hayat boyu öğrenmeye katılım oranı" 2024 yılında yüzde 8 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programın Adı: HAZİNE VARLIKLARININ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN YÖNETİMİ

Program Amacı: Hazine Varlıkları ve Yükümlülüklerini Ekonominin ve Paydaşların İhtiyaçlarını Dikkate Alarak Etkili Bir Yaklaşımla Yönetmek

Koordinasyondan Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetlerle On İkinci Kalkınma Planı'nın "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi", "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim", "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre" ve "Adaleti Esas Alan Demokratik İyi Yönetişim" eksenlerine, Orta Vadeli Program kapsamında yer alan hedef ve politikalara ve Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer alan "Kamu Mali Varlık ve Yükümlülüklerinin Yönetiminde Etkinliği Artırmak" amacına katkı sağlanmaktadır. Program kapsamında;

- Hazine işlemlerinin yürütülmesi, devlete ait para, kıymetli maden ve değerlerin muhafaza edilmesi ve yönetilmesi, borçlanma politika, ilke ve stratejilerinin belirlenmesi, uzun vadeli ve yıllık borçlanma programlarının hazırlanması, nakit yönetiminin yürütülmesi, yerli ve yabancı özel sektörün yatırım ve sermaye faaliyetlerinin yürütülmesi, merkezi yönetim borç stokunun maruz kalabileceği risklerin risk yönetimi kapsamında belirlenen stratejiler çerçevesinde yönetilmesi, AB tanımlı genel yönetim borç stokunun kur, faiz ve büyüme şoklarına olan duyarlılığının analiz edilmesi, nakit programlama kalitesinin artırılması ile birlikte Hazine varlık ve yükümlülük yönetiminde etkinliğin sağlanması,

- Proje finansmanı amacıyla yabancı kreditorlerden veya uluslararası finans kuruluşlarından kredi sağlanması ve AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) fonlarının etkili kullanımı süreçlerinin etkin olarak yönetilmesi ve ülkemize uygun maliyet ve vade koşullarında yabancı kaynak girişi sağlanması,
- Pay sahipliği fonksiyonu Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından icra edilen Kamu Sermayeli Kuruluş ve İşletmelerin Orta Vadeli Program, Kalkınma Planları ve Yatırım ve Finans Programı Kararları gibi üst politika metinlerinde yer alan hedeflerine ulaşabilmesini teminen yapacakları yatırımların desteklenmesi, sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve Cumhurbaşkanı tarafından verilen görevlendirme bedelleri ile gelir kaybı tutarlarının karşılanarak kuruluşların finansal etkinliklerinin desteklenmesi,
- Hazinesin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin yönetimine ilişkin hizmetlerin yürütülmesi, Hazinesin özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, kiralanması, trampası ve üzerinde sınırlı ayni hak tesisi işlemleri, taşınmazların tescili, taşınır malların tasfiyesi, taşınmazların kamu idarelerine tahsisi, envanter kayıtlarının tutulması ile taşınmazların yönetim esaslarının belirlenmesi,
- Devlet tarafından yürütülen iktisadi faaliyet ve hizmetler ile işletme ve varlıkların satış, işletme hakkı devri ve benzeri yöntemlerle özel sektöre devrinin, kamu yatırım ve hizmetlerinin özel sektör iş birliği ile gerçekleştirilmesini sağlayacak özelleştirme uygulamalarının yapılması, hedeflerine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda 2024 yılında yapılan faaliyetler ise aşağıda yer almaktadır.

- Borç ve Risk Yönetiminin Koordinasyonu ve Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik çerçevesinde stratejik ölçüt uygulamasına 2024 yılında devam edilmiş, borç ve nakit yönetimi belirlenen stratejik ölçütlerle uyumlu olarak yürütülmüştür.

"Avrupa Birliği Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku" uluslararası standartlara uyumlu biçimde hazırlanmakta ve üçer aylık dönemlerde yayımlanmaktadır. Böylece kamu maliyesine yönelik uygulama sonuçlarında şeffaflığın, hesap verilebilirliğin ve öngörülebilirliğin artırılmasına katkı sağlanmaktadır.

- Genel bütçe dışındaki idarelerin mali kaynaklarını da kapsayacak şekilde, kamunun nakit kaynaklarının Hazine tarafından tek bir hesapta etkin bir şekilde takip edilmesi ve yönetilmesi ve bu kaynakların banka hesaplarında atıl olarak beklemesinin önüne geçilerek kamu nakit ve borç yönetiminin etkinliğinin artırılması, tek hazine hesabında biriken kamu rezervinin en uygun finansal araçlar ve vade yapısıyla makul risk ve getiri koşullarında değerlendirilmesi amacıyla 2018 yılında Tek Hazine Kurumlar Hesabı (THKH) uygulamasına başlanmıştır. THKH uygulamasında 2024 yıl sonu itibarıyla 277 kamu idaresi yer almaktadır.

- 2024 yılında uluslararası kuruluşlar, hükümet kuruluşları ve ticari bankalardan proje finansmanı amacıyla uygun koşullu dış finansman sağlanmıştır. Bu dönemde özellikle, afet yönetimi, iklim değişikliği ile mücadele, kentsel altyapı, enerji, sanayi, sağlık ve tarım sektörü yatırımları desteklenmiştir. Ayrıca Dünya Bankası ve uygulayıcı kurumlarla gerçekleştirilen koordinasyon toplantıları aracılığıyla sağlanan dış finansmanın en etkin şekilde kullanılması sağlanmıştır.

- Hazine Taşınmazlarının Yönetimi alt programı kapsamında ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından; Vatandaşların Devlet ile olan mülkiyet sorunlarının çözülmesi amacıyla 2/B satışları, Hazineye ait tarım arazilerinin satışı, kamu konutlarının satılarak ekonomiye kazandırılması suretiyle hem bütçeden yapılacak bakım onarım masraflarının azaltılması hem de bütçeye kaynak sağlanması, kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin ihtiyaç duyduğu taşınmazların tahsisi yoluyla kamulaştırma giderlerinin azaltılması, şehir merkezlerinde bulunan Hazine taşınmazlarının rezerv alan olarak kullanılması yoluyla kentsel dönüşüm ve şehircilik faaliyetlerinin desteklenmesi, turizm, enerji, sanayi ve eğitim sektörleri başta olmak üzere yatırımların Hazine taşınmazları üzerinde yapılmasının teşvik edilerek yatırım maliyetlerinin azaltılmasının desteklenmesi sağlanmıştır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen illerimizdeki kalıcı konutların en kısa sürede tamamlanması için geçici ve kalıcı iskan alanlarında yer alan Hazineye ait taşınmazların Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na devri ve uygulayıcı diğer kurumlara tahsisleri gerçekleştirilmiştir. Deprem riski taşıyan illerimizdeki kentsel dönüşüm faaliyetlerinin en kısa sürede tamamlanabilmesi için rezerv yapı alanı olarak ilan edilen Hazine taşınmazlarının Kentsel Dönüşüm Başkanlığı'na devri sağlanarak kentsel dönüşüm faaliyetlerinin finansmanına katkı sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, yıllardır sürdürülen sosyal konut projeleri ile dar gelirli vatandaşlarımızı kaliteli yaşam alanlarına kavuşturmak için başlatılan ilk evim arsa projelerinin desteklenmesi amacıyla Hazine arazilerinden hukuki ve fiili durumu ile altyapısı uygun olanlar belirlenerek yer temini için kullanılmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- AB Tanımlı Borç Stoku/GSYH	Yüzde	30,80	29,30	35,20	24,70

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

"Avrupa Birliği Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku", genel yönetim sektörünün sektörler arası ve sektörler içerisinde konsolide edilmiş, nominal değerli toplam brüt borcunu ifade eder. Bu tutar, genel yönetim sektörünün konsolide edilmiş toplam para ve mevduat, hisse senedi dışındaki borçlanma senetleri ile kredileri yükümlülüklerinin toplamını nominal değeri ile göstermektedir. Borç stokuna ilişkin değerlendirmelerde stokun mutlak büyüklüğü değil, geri ödeyebilme gücüne işaret eden "borç yükü" kavramı kullanılmaktadır. Borç yükünün temel ve uluslararası göstergesi, borç stokunun milli gelire oranıdır. Borç yükü kavramının kullanımı, hem eksik ve yanıltıcı değerlendirmelerin önüne geçilmesine, hem de uluslararası kıyaslamaların yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

"Avrupa Birliği Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku"nın GSYH'ye oranı ülkemizde 2002 yılında yüzde 71,5 iken, 2022 yılında yüzde 30,8, 2023 yılında yüzde 29,3 olarak gerçekleşmiş, mali disiplin ve stratejik ölçütler çerçevesinde sürdürülen etkin kamu borç yönetimi sayesinde 2024 yılı sonu itibarıyla yüzde 24,7 seviyesine gerilemiştir. AB üyesi ülkelerde ise bu oran 2024 yılında yüzde 81 seviyelerindedir. Bu kapsamda ülkemiz, AB üyesi ülkeler ile karşılaştırıldığında genel yönetim borç stoku açısından en az borçlu ülkeler arasındadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Kamu Sermayeli Kuruluşlardan Elde Edilen Temettülerinin ve Diğer Hasılat Paylarının GSYH'ya Oranı	Yüzde	0,16*	0,15	0,14	0,12

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Orta Vadeli Program'da (2025-2027) 2024 yılı için kamu sermayeli kuruluşlardan elde edilmesi hedeflenen toplam temettü ve hasılat payı tutarı 60,42 milyar TL iken gerçekleşen toplam tutar 54,18 milyar TL'dir. Bu doğrultuda gerçekleşen gösterge değeri hedeflenen gösterge değerinin altında kalmıştır.

* DHMİ'den 2022 yılında alınan 16,3 milyar TL tutarındaki finansman fazlasının 2022 yılına eklenmiş olmasından kaynaklı olarak ilgili yıl gerçekleşme değeri yüzde 0,16 olarak güncellenmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Programın Adı:**HUKUK ve ADALET****Program Amacı:**

Hukukun Üstünlüğü, Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı ile İnsan Haklarını Esas Alarak Adalet Hizmetlerinin Adil, Makul Sürede, Erişilebilir ve Etkili Bir Şekilde Sunulmasını Sağlayacak Politikaların Geliştirilmesi ve Uygulanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ADALET BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında yürütülen çalışmalarla; adalete erişimin kolaylaştırılması suretiyle adalet hizmetlerinden memnuniyetin artırılması, adalet sisteminin etkin bir şekilde işleyişinin sağlanması, alternatif çözüm yolları olan uzlaşma ve arabuluculuğun işlerliğinin artırılması, ceza infaz sisteminin geliştirilmesi ile hükümlü ve tutukluların yeniden suç işlemesinin önlenmesi ve yükümlülerin topluma intibaklarının sağlanması, ceza ve hukuk adalet sisteminin etkinliğinin artırılması, yargı mensubu ve çalışanların yetkinliklerinin artırılması, adil, güven veren ve etkin bir adalet sisteminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak Adalet Bakanlığınca temel yetki ve görevleri kapsamında 'Hukuk ve Adalet' programı dahilinde yürütülen iş, işlem ve süreçler için Bakanlık bütçesine tanımlanmış olan 9 alt program ve 30 bütçe faaliyeti yer almaktadır.

2024 yılında program kapsamında yürütülen faaliyetler; adalet hizmetlerinin sunumu ve yargılama hizmetlerine ilişkin 53 adet performans göstergesi ve bir adet anahtar gösterge ile takip edilmiştir. 'Hukuk ve Adalet' programı kapsamında 2024 yılında yürütülen faaliyetler için belirlenen 53 performans göstergesinin 2024 yıl sonu hedef gerçekleşme oranı yüzde 91,08' dir. Program kapsamında 2024 yılında yürütülen çalışmalar; On İkinci Kalkınma Planı, 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ve Bakanlık Stratejik Planı'nda öngörülen amaç ve hedeflerle uyumlu bir şekilde sürdürülmüştür.

Adalet sisteminden vatandaşların beklentilerini eksiksiz bir şekilde karşılayan, makul sürede yargılanma hakkını güçlendiren ve adalete erişimi kolaylaştırmaya odaklanmış önemli birçok yenilik 2024 yılı içerisinde hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda;

- Hukuk mesleklerinde kaliteyi artıracak en önemli araçlardan biri olan "Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı" uygulamasına başlanmış ve ilk sınav 29 Eylül 2024 tarihinde ÖSYM tarafından yapılmıştır.
- Hâkim ve savcı yardımcılarının mesleğe hazırlık sürecinin güçlendirilmesi amacıyla ihdas edilen hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesi kapsamında ilk hâkim-savcı yardımcılarının atamaları gerçekleştirilmiştir.
- Ülke genelindeki ağır ceza merkezi sayısı 149'dan 161'e yükseltilmiştir. Bartın, Burdur, Düzce ve Karabük illerinde 2024 yılında ilk defa idare mahkemesi kurulmuştur. Böylece ülke genelinde idare mahkemesi kurulu bulunan mahal/il sayısı 61'e yükseltilmiştir. Muğla ili Seydikemer ilçesinde adli teşkilat oluşturularak ülke genelinde 592 olan adliye sayısı 593'e yükseltilmiştir. İhtisaslaşmanın sağlanması ve yargılamaların makul sürede sonuçlanması amacıyla 70'inci ilk defa olmak üzere 553 yeni ihtisas mahkemesi kurularak yargı çevreleri belirlenmiş, böylece ihtisas mahkemelerinin sayısı 2.674'e yükseltilmiştir.
- İstinaf kanun yoluna ilişkin sistemin güçlendirilmesi çalışmaları kapsamında, 2024 yılında Denizli ve Tekirdağ Bölge Adliye Mahkemeleri faaliyete geçirilerek faaliyette olan bölge adliye mahkemesi sayısı 17'ye yükseltilmiştir.
- Adalet hizmetlerinin sunumunda gelişmiş teknolojilerin kullanılması kapsamında bilişim sistemlerinin alt yapı, yazılım ve donanım geliştirme çalışmaları hızla devam ettirilmiştir. Avrupa Adalet Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) raporlarında Ülkemiz, Avrupa Konseyi ülkeleri içerisinde mahkemelerde bilişim teknolojilerini "yüksek düzeyde" kullanan ilk 9 ülke arasında sayılmaktadır. 2024 yılı itibarıyla; Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) ile 57 kurum ve kuruluş arasında 188 entegrasyon, 208 kurum ve kuruluş ile kurumsal web servis entegrasyonu ile 10 kurum ve kuruluş ile elektronik yazışma paketi üzerinden entegrasyon bulunmaktadır. 2024 yılında yapılan e-Duruşma sayısı 1.244.371; elektronik tebligat sayısı ise 67.663.724 olmuştur.
- Hâkim savcı sayısının iş durumu ile orantılı hale getirilmesi için yapılan çalışmalar sonrasında hedeflenen sayıya yaklaşılmıştır. 2024 yılı itibarıyla Ülkemizde 100.000 kişiye düşen hâkim sayısı ortalaması 19,79; Cumhuriyet savcısı sayısı ortalaması ise 9,8'dir.
- İdari davalar ile ceza davalarının ortalama görülme süresindeki hedeflere ulaşılmıştır. Hukuk davalarının ortalama görülme süresinde ise hedefe yüzde 98 oranında ulaşılmıştır.
- Adli yardım hizmeti için yapılan harcamalar 2023 yılına göre yüzde 79,50 oranında artırılmıştır.
- Hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri ve bu yolla rehabilite edilmeleri amacıyla ceza infaz kurumlarında meslek edinme programları geliştirerek bu programlarda çalışan hükümlü sayısı artırılmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Adalet hizmetlerinde memnuniyet oranı	Yüzde	59,5	58,60	63,00	55,90

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Program kapsamında Bakanlıkça sunulan adalet hizmetlerine yönelik çıktı ve sonuç odaklı olarak belirlenen anahtar gösterge ile performans programında yer alan hedeflerin uygulanmasının kamuoyuna yansımaya durumu ile vatandaşların adalet hizmetlerine duydukları memnuniyetin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Hedeflenen gösterge değerleri TÜİK verileri (2003 yılında yüzde 45,7) esas alınarak realize edilmiştir. 2024 yılı için yüzde 63,00 olarak belirlenen değer yüzde 55,90 olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle hedefe yüzde 88,73 oranında ulaşılmıştır.

Adalet sistemine olan güven ve memnuniyeti arzu edilen seviyeye yükseltmek gerekliliğinden hareketle Adalet Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nın vizyonu "Hukukun üstünlüğünü esas alan, gecikmeyen ve öngörülebilir bir adalet sistemi" olarak belirlenmiştir. Plan'da daha nitelikli bir adalet hizmeti sunulmasını sağlayacak mahiyette olmak üzere; hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı, insan haklarına duyarlılık, adalete kolay erişim, etkinlik ve verimlilik, makul sürede yargılanma hakkı, alternatif çözüm yöntemleri, hizmet memnuniyeti, kurumsal kapasitenin artırılması şeklinde stratejik amaçlar belirlenerek bu doğrultuda birçok hedef ve stratejiye yer verilmiştir. Ayrıca önceki dönemlerde sistemin işleyişine çok önemli katkılar sağlayan ve ileride daha fazla katkı sağlayacağı değerlendirilen bilişim altyapısının güçlendirilmesi ve adalet hizmetlerinin sunumunda teknolojinin sağladığı imkânlardan en üst düzeyde faydalanılması amaçlanmış olup bu amaçların gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler titizlikle yürütölmeye devam edilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında yeni bir Yargı Reformu Strateji Belgesi hazırlanmış olup adalet sistemine ilişkin temel politika belgelerinden biri olan ve yargı alanında yol haritası mahiyeti taşıyan yeni Yargı Reformu Strateji Belgesi 23 Ocak 2025 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır. Yeni Yargı Reformu Stratejisi ile "Türkiye Yüzyılı"nın en önemli gelecek temalarından biri olan adaletin etkinliğine yönelik yeni politika ve öncelikler ortaya konulmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: ADALET BAKANLIĞI

Programın Adı: İNSAN HAKLARI

Program Amacı: İnsan Haklarının Evrensel Değerler Esas Alınarak Korunması ve Güvence Altına Alınması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: ADALET BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) kuruluş amacı insan onurunu temel alarak,
- İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi,
- İşkence ve kötü muameleyle etkin mücadele edilmesi ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevinin yerine getirilmesi,
- Kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi,
olarak ilgili kanunda yer almıştır.

Bu kapsamda TİHEK insan haklarının korunması ve güçlendirilmesinde yürüttüğü çalışmaları, evrensel ve yerel değerlerimizi bağdaştıran politika ve kararlarıyla güvenilir, etkin ve saygın bir kurum olmayı amaçlamaktadır. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi alanında yürütölen faaliyetlerde şeffaflık, güvenilirlik, bağımsızlık, tarafsızlık, çözüm odaklılık, erişilebilirlik ve çoğulculuk değerleri esas alınmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Alınan başvuruları ve resen incelemeleri süresinde sonuçlandırma oranı	Yüzde	98,00	86,00	90,50	80,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen gösterge değerine kısmen ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Programın Adı: İSTATİSTİK

Program Amacı: Uluslararası Standartlara Uygun, Güvenilir ve Tutarlı İstatistik Üretilmesi ve Kullanıma Sunulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK)

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Gelişen dünyada istatistik kullanımının önemi her düzeyde artmakta, buna bağlı olarak gerek yeni, gerekse daha detay ve çeşitte istatistik üretimine ihtiyaç duyulmaktadır. TÜİK, gerek kendi ürettiği, gerekse Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamında sorumlu olan kamu kurumlarının ürettiği istatistiklerin ihtiyacı karşılaması için gerekli çalışmaları yürütmektedir. TÜİK’de istatistik üretimi ve dağıtımı, planlı bir çalışmayı gerektiren bilgi ve deneyim isteyen kapsamlı bir süreçtir. İstatistiklerin güvenilir olmasının en önemli kriterlerinden biri istatistik üretim sürecinin her aşamasında uluslararası normların dikkate alınmasıdır. İstatistiklerin üretimi ve dağıtımında kullanıcı odaklı bir bilgi dağıtım sisteminin geliştirilmesi benimsenmiştir.

Mevcut istatistiklerin üretilmesinin yanı sıra TÜİK istatistik üretim sürecinde yer alan tüm unsurları iyileştirmeyi ve geliştirmeyi önemsemektedir. Veri toplamanın, işlemenin ve istatistik üretmenin daha hızlı, daha doğru ve daha etkin hale getirilmesi amaçlanırken özellikle idari kayıtların istatistik amaçlı kullanımının yaygınlaştırılması ve kullanım alanlarının genişletilmesi ile istatistik üretim sürecine ilişkin yeni teknikler geliştirilerek, gerek istatistik üretim sürecinin gerekse istatistiklerin kalitesinin artırılması hedeflenmektedir.

"İstatistik Programı", istatistik ihtiyacının belirlenmesinden istatistiklerin dağıtımına kadar olan tüm üretim sürecini ve istatistik üretim sürecinin iyileştirilmesi çalışmalarını kapsamaktadır.

TÜİK, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu’na dayalı olarak Türkiye için istatistik ihtiyacını belirlemek, ulusal ve uluslararası tanım ve standartlara uygun istatistik üretmek ve dağıtmak, Türkiye İstatistik Sistemi’nde koordinasyon görevini yürütmek ve sistemde yer alan kurumlar arasında eşgüdümü sağlamakla görevlendirilmiştir. TÜİK’te yürütülen faaliyetler, görev ve sorumluluklar, ülke plan ve programları, üst politika belgeleri kapsamında verilen sorumluluklar dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda TÜİK, "2024 Yılı Performans Programı”nda, cari çalışmaların devamlılığı da göz önüne alınarak, gerek toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek istatistiklerin üretilmesi, gerekse RİP kapsamındaki kurumların istatistik üretimine destek verilmesi amacıyla faaliyetler belirlenmiştir. Ayrıca Kurumu bulunduğu noktadan daha ileriye taşıyacak kapasite geliştirmeye yönelik faaliyetlere de yer verilmiştir. İstatistik Programı kapsamında yürütülen "Veri İşleme, Analiz ve Dağıtım Hizmetleri" ile "Veri Toplama, Metaveri ve Standardizasyon" alt programları, TÜİK’in merkez ve taşra birimleri ile istatistik üretim sürecini bütünüyle kapsayacak şekilde tanımlanmıştır.

Kurumca 2024 yılında yapılan faaliyetlere ise aşağıda yer verilmektedir.

- TÜİK tarafından üretilen ve Kurumun 2024 yılı Haber Bülteni Yayımlama Takviminde yer alan istatistiklere yönelik 76 araştırma için alan uygulaması gerçekleştirilmiş, kamuoyuna taahhüt edilen takvime bağlı olarak 100 konuda 386 başlıkta haber bülteni yayımlanarak kamuoyuyla paylaşılmıştır.

- Resmi istatistik üretiminde kullanılan istatistiki sınıflamaların uyarlanması, tanım ve kavramların takip edilmesi, sınıflamaların oluşturulması ve güncelliğinin sağlanması faaliyetleri yürütülmüştür.

- TÜİK'in istatistik alanında uluslararası norm ve standartlara tam uyum doğrultusunda kaydettiği önemli aşamaya ilişkin tecrübelerinin ve bilgi birikiminin uluslararası kuruluşlarla düzenlenecek ortak toplantı, seminer, konferans, eğitim programları aracılığıyla teknik yardım talep eden üçüncü ülkelere aktarılması amacı doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

- İstatistiksel üretim süreçlerindeki metaverilerin kayıt altına alınması, analiz edilmesi, sorgulanması, raporlanması, yönetilmesi ve yeniden kullanılabilirliğinin sağlanması; farklı taraflarca üretilen ve toplanan, farklı süreçlere dağılmış olan metaverilerin belirli kurallar çerçevesinde aynı çatı altında toplanarak uluslararası standartlara uygun olarak kullanıma sunulması amacıyla çalışmalar yürütülmüştür.

- Resmi İstatistik Programı kapsamında, iç ve dış paydaşlara istatistik alanında eğitim ve teknik destek sağlanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Resmi İstatistik Programının gerçekleşme oranı	Yüzde	98,00	99,00	98,00	94,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Türkiye İstatistik Sistemi içerisinde TÜİK'in koordinasyon ve eşgüdümün sağlanmasına ilişkin görevin ölçülmesi amacıyla Resmi İstatistik Programı kapsamında sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılması taahhüt edilen faaliyetlerin 1 yıllık süre içerisinde gerçekleşme durumu ölçülmektedir.

Resmi İstatistik Programı (RİP), Resmi istatistiklerin üretimine ve yayımına ilişkin temel ilkeler ile standartları belirlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan alanlarda güncel, güvenilir, zamanlı, şeffaf ve tarafsız veri üretilmesini sağlamak amacıyla 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'na dayanılarak beşer yıllık dönemler için hazırlanmaktadır.

RİP kapsamında;

- Uluslararası standartlarda istatistiklerin üretilmesi, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması, Kurumun koordinasyon rolünün güçlendirilmesi ile kurumsal etkinliğin artırılması sağlanacak,

- İstatistik ürünlerin sunumunda, güvenilirlik, güncellik, tarafsızlık, tutarlılık, istatistikî gizlilik ve şeffaflık ilkeleri esas alınacak,

- İstatistik üretim ve yayımında karşılaşılan mükerrerlikler önlenecek, zaman ve kaynak tasarrufu sağlanacak,

- TÜİK'in yayımladığı verilerin yanı sıra, RİP'te diğer kurum ve kuruluşlar tarafından üretilmesi öngörülen veriler resmi istatistik olarak kabul edilecek, böylece ihtiyaç duyulan her alanda güvenilir tek bir resmi istatistik üretilmesi sağlanacak,

- İdari kayıtların istatistik üretiminde daha fazla kullanımı sağlanacak, büyük veri ve büyük hacimli verinin kullanılması yaygınlaştırılacak, alternatif veri toplama ve analiz uygulamaları geliştirilecek ve kullanılacak,

- İstatistik üretim süreçlerini ve organizasyon altyapısını geliştirmek amacıyla yeni teknolojilerin kullanımı artırılabilecektir.

RİP (2022-2026) ile veri entegrasyonunun güçlendirilmesi, dijitalleşme, erişilebilirlik ve alternatif veri kaynaklarının kullanılmasında ilerlemeler sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca bu dönemde uluslararası kurum ve kuruluşlara veri gönderiminde uluslararası veri gönderim sistemi (UVGS) aracılığıyla kontrolün artırılması ve uluslararası düzeyde eksik olan Türkiye verilerinin RİP Çalışma Grupları tarafından tespit edilerek gönderiminin sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması planlanmıştır.

Resmi İstatistik Programının gerçekleşme oranı 2024 yılında yüzde 94 olarak gerçekleşmiş ve hedeflenen değere ulaşamamıştır. Hedef değere ulaşamamasının en önemli nedenleri arasında; Covid-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilemeyen çalışmaların etkileri (yıl bazında hareketli ortalamalarla üretilen istatistikler, vb.) ve 2023 yılında ülkemizde gerçekleşen büyük depremin 2024 yılında süre gelen etkileri sayılabilir. Göstergenin hedeflenen değere ulaşması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve yürütülmeye devam edilecektir. Bu kapsamda;

- Türkiye İstatistik Sistemini koordine etme faaliyetleri için resmi istatistik üreten veya istatistik üretilmesine katkıda bulunan tüm kurum ve kuruluşların dahil olduğu RİP kapsamında, istatistik üretim çalışmaları bilimsel yöntemlerle ve uluslararası standartlarda gerçekleştirilirken, üretilen verilere olan güvenin sağlanması, istatistik sistemi içerisindeki koordinasyon rolünün güçlendirilmesi ve işbirliği konusunda gerekli tedbirlerin alınması yönünde çalışmalar yürütülmektedir.

- RİP'in, sorumlu ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde hazırlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçleri yürütülmektedir.

- RİP kapsamında ulusal ve uluslararası veri yayımlama takviminin oluşturulması ve güncellenmesi, veri yayımlama takvimi sisteminin işletiminin sağlanması, yurt dışına veri gönderilmesi koordine edilmektedir. Türkiye'den uluslararası kuruluşlara (Eurostat dışında) yapılan resmi veri gönderimini düzenleyen ve raporlayan web tabanlı bir yazılım geliştirilmesi ve yürürlüğe alınması İstatistik Konseyi'nde karara bağlanmıştır. Söz konusu yazılımla; Türkiye'yi uluslararası veri kaynaklarında temsil eden verilerdeki eksikler ve hataların tespiti ile uluslararası kuruluşlara yapılan resmi veri gönderimi trafiğindeki artış ve yönetim ihtiyacının belirlenmesi hedeflenmiştir. 2023 yılında Uluslararası Veri Gönderim Sistemi (UVGS) yazılımı tamamlanmıştır. UVGS kullanılmaya başlanmış ve veri gönderimleri çeşitli kurumlarca gerçekleştirilmiştir.

- RİP kapsamındaki kurum, kuruluşların istatistik standartlarına ve sınıflamalarına uyumu ve ihtiyaç duyulan konularda teknik destek sağlanmaktadır.

- İstatistik konusunda eğitime ihtiyaç duyan kurum, kuruluşlara yönelik eğitim programları düzenlenmektedir.

- RİP kapsamında yer alan istatistiklere ilişkin değerlendirmeler TÜİK koordinasyonunda Programda yer alan paydaşlarla birlikte çalışma grubu toplantıları yapılmaktadır. Çalışma Grupları kurum temsilcileri ile üniversite öğretim üyeleri, medya kuruluşları temsilcileri ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden oluşmaktadır. Çalışma grupları yılda en az iki defa toplanması gerekmektedir. Burada alınan kararlar İstatistik Konsey Toplantılarına altlık oluşturmaktadır. 2024 yılında 112 adet çalışma grubu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantılar; çevrimiçi, yüz yüze ve diğer iletişim kanalları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Üretim süreci takviminde yer alan istatistik ürünlerin zamanlılığa uyum oranı	Yüzde	99,26	99,64	98,00	99,57

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK'in eksiksiz ve zamanında istatistik üretmesine ilişkin görevin ölçülmesi amacıyla Üretim Süreci Takvimi (ÜST) kapsamında bölge müdürlükleri ve merkez teşkilatınca yürütülen araştırmaların temel adımlarının belirlenerek zamanlılığı takip edilmektedir. 2024 yılında Üretim Süreci Takviminde Yer Alan İstatistik Ürünlerin Zamanlılığa Uyum Oranı anahtar performans göstergesi için belirlenen hedef değeri aşılmıştır.

TÜİK'te istatistik üretimi ve dağıtımı, planlı bir çalışmayı gerektiren bilgi ve deneyim isteyen kapsamlı bir süreçtir. İstatistiklerin güvenilir olmasının en önemli kriterlerinden biri istatistik üretim sürecinin her aşamasında uluslararası normların dikkate alınmasından kaynaklanmaktadır. İstatistiklerin üretimi ve dağıtımında kullanıcı odaklı bir bilgi dağıtım sisteminin geliştirilmesi benimsenmiştir.

Mevcut istatistiklerin üretilmesinin yanı sıra TÜİK istatistik üretim sürecinde yer alan tüm unsurları iyileştirmeyi ve geliştirmeyi önemsemektedir. TÜİK, istatistik üretim faaliyetleri kapsamında ülke geneline yayılmış 26 bölge müdürlüğü ve 4 bini aşkın çalışanı aracılığıyla bir buçuk milyonu aşkın cevaplayıcı birimden topladığı verilere ilaveten 137 kamu ve özel sektör kurumundan/kuruluşundan 441 farklı idari kayıt verisi toplamakta, işlemekte ve yayımlamaktadır.

- Kurum çalışmaları kapsamında gereksinim duyulan idari kayıtların ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilmesine devam edilmiştir. Bu kapsamda; idari kayıt verilerinin Kurum/Kuruluşlardan periyodik olarak düzenli temini ve resmi istatistiklere kazandırılması amacıyla istatistik üretim sürecine entegrasyonunun gerçekleştirilmesi ile TÜİK üretici birimlerinin kullanımına sunulmasının devamlılığı sağlanmıştır.

- ALO124'ün CATI (bilgisayar destekli telefonla veri derleme) yöntemiyle gerçekleştirilen tüm anket çalışmalarının veri derleme süreçlerine uyum aşamaları tamamlanmıştır. Bu kapsamda, cevaplayıcıların geri dönüşlerinin alınması ve anketlerle ilgili bilgi taleplerinin karşılanması amacıyla çeşitli geliştirmeler yapılmıştır. 26 Bölge Müdürlüğünde bilgisayar destekli telefonla veri derleme yönteminin geliştirilmesine yönelik alt yapı eksiklikleri giderilmiştir. Bu kapsamda operatör verileri ve raporlama süreçleri iyileştirilmiş, yürütülen çalışmalardan edinilen tecrübelerin aktarılması sağlanmıştır.

- Çeşitli kurumlardan alınan verilerin büyük veri ortamına aktarılması, Web kazıma yöntemine dayalı veri toplama süreçlerinin geliştirilmesi çalışmaları yapılmış ve bu çalışmalara devam edilmektedir.

- TÜİK Merkezi Dağıtım Sistemi (MEDAS) tablolarının büyük veri platformuna aktarılması yoluyla veri yönetimi ve analiz süreçleri modernize edilerek daha hızlı, etkin ve dinamik sorgulama imkanları sağlanmıştır.

- Katılımcı, paylaşımcı ve işbirliğine dayalı istatistik üretim sürecini öngören ve planlı istatistik üretim sürecinin uygulanmasından hareketle, TÜİK 2024-2028 dönemi Stratejik Planında belirlenen vizyona erişebilmek için 2024 yılında önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bundan sonra da Kurumsal olarak başlatılacak yeni proje ve çalışmaların, birimlerin üretim süreci takvimi (ÜST) dikkate alınarak önceliklendirilmesi, planlanması ve buna göre takvimlendirilmesi yapılacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Programın Adı:

İSTİHDAM

Program Amacı:

İşgücü Piyasasının Yapısal Sorunlarını Çözmek Suretiyle İstihdam ve İşgücüne Katılım Oranının Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

İşgücü piyasasındaki yapısal sorunların çözülmesi, orta ve uzun vadede büyümenin istihdama katkısını artırmak suretiyle işsizlik sorununa kalıcı çözümler getirilmesi amacıyla ilgili Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları konfederasyonları, akademisyenler ve çalışma hayatının tüm paydaşlarının katkılarıyla Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) uygulanmıştır. İşgücü piyasalarının güncel ihtiyaçları ve geleceğe ilişkin beklentiler dikkate alınarak 2025-2028 dönemine yönelik Ulusal İstihdam Stratejisinin hazırlık çalışmalarına 2023 yılı Aralık ayında başlanmıştır.

2025-2028 dönemine yönelik Ulusal İstihdam Stratejisi, 1 Şubat 2025 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ulusal İstihdam Stratejisi, dünyada ve ülkemizde işgücü piyasasında yaşanan teknolojik gelişmeler, dijital ve yeşil dönüşüm çerçevesinde herkes için en adil koşullarda beceri uyumunun geliştirilmesi ve eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, kadınlar ve gençler başta olmak üzere çalışma çağındaki tüm vatandaşlarımızın insana yakışır iş ve kimseyi geride bırakmama anlayışıyla işgücüne kazandırılması, sosyal koruma anlayışının istihdamı destekleyici bir unsur haline getirilmesi ve kırsalda ekonomik çeşitliliğin artırılarak sürdürülebilir istihdamın geliştirilmesi amaçlarına özel olarak odaklanan politika ve tedbir maddelerinin hayata geçirilmesi üzerine tasarlanmıştır.

İstihdamın korunması ve artırılması ile işsizliğin önlenmesi konularında İŞKUR tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda anılan Kurum tarafından mesleki eğitimler, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, işveren danışmanlığı, iş kulüpleri gibi aktif işgücü piyasası programları yürütülerek doğrudan istihdama katkı sağlanmaktadır.

Ayrıca, sosyal diyalog anlayışı ve katılımcı bakış açısıyla kadın istihdamının artırılması konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar, meslek kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler ve ilgili tüm taraflarla işbirliği halinde çalışmalar yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- İstihdam oranı	Oran	47,5	48,3	48,8	49,5

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uygulanan istihdam politikaları ve mevzuat çalışmaları ile aktif ve pasif işgücü piyasası programları ile pandemi sonrasındaki yıllarda Türkiye geneli istihdam oranı yıllar itibarıyla artış göstermiştir.

TÜİK 15+ Temel İşgücü Verilerine göre 2024 yılında istihdam oranı 49,5 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- İşgücüne katılım oranı	Oran	53,1	53,3	54,4	54,2

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizde işgücüne katılma oranı, yıllar itibarıyla artış göstermektedir. On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) kapsamında hazırlanan 2024 Yıllık Programında 2024 hedefi olarak belirlenen yüzde 54,4 değerine, yüzde 54,2'lik gerçekleşme oranı ile oldukça yaklaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Kadınların işgücüne katılım oranı	Oran	35,1	35,8	36,8	36,8

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK 15+ Temel İşgücü Verilerine göre 2024 yılında kadınların işgücüne katılım oranı 36,8 olarak gerçekleşmiş hedeflenen gösterge değerine ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Programın Adı: KADININ GÜÇLENMESİ

Program Amacı: Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığı Önlemek, Kadınların Toplumsal Hayatın Tüm Alanlarında Hak, Fırsat ve İmkanlardan Eşit Biçimde Yararlanmalarını ve Güçlenmelerini Sağlamak

Koordinasyondan Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında kadına karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını ve toplumsal statüsünü korumak ve geliştirmek, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlarından eşit şekilde yararlanmalarının sağlanmasına yönelik ulusal politika ve stratejileri belirlemek, kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek, şiddete uğrayan kadınlara ve beraberindeki çocuklara geçici barınma hizmeti sunmak, şiddete uğrayan kadınları korumak, psikososyal ve ekonomik sorunlarının çözümünde destek olmak, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınları, çocukları, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişileri korumak ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici hizmetler, faaliyetler, iş ve işlemler yürütülmektedir.

Kadın girişimciliği, küreselleşme sonucu artan rekabet ortamında, yaratacağı yeni ekonomik fırsatlar nedeniyle büyümenin önemli bir bileşeni olarak kabul görmektedir. Kadın girişimcilerin, kendileri ve istihdam ettikleri kişiler için iş yaratmaları, çalışma yaşamında daha aktif olmaları; onların toplumdaki konumlarının güçlenmesine, toplumların gelişmişlik düzeyinin yükselmesine ve gelir dağılımındaki adaletsizliği de önlemeye önemli katkılar sağlamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmak ve sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirebilmek için ekonomik değer yaratan kadın girişimci (kendi hesabına çalışan ve işveren) sayısını artırmak, var olan kadın girişimcileri güçlendirmek ve onları dünya ile bütünleştirmek büyük önem arz etmektedir.

Bakanlık bünyesinde yer alan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), tedbir kararlarını takip ederek psikososyal destek, rehberlik ve sevk hizmetlerini sunan yatılı olmayan hizmet birimleridir. 2024 yılında 270.647 kadın, 28.023 erkek ve 10.092 çocuk olmak üzere toplam 308.762 kişiye ŞÖNİM'lerden hizmet sunulmuş olup toplam ŞÖNİM sayısı 84'e ulaşmıştır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ilçe bazında ve yerelde güçlendirilmesi amacıyla 420 Sosyal Hizmet Merkez'inde (SHM) Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları belirlenmiştir. Söz konusu Şiddetle Mücadele İrtibat Noktalarının kapasite geliştirme çalışmaları devam etmektedir. 6284 sayılı Kanun kapsamında gerekli psikososyal destek hizmet süreçlerinde SHM'lerin ŞÖNİM'lerle koordineli çalışması sağlanmakta ve mağdurların hizmetlere erişimi kolaylaştırılmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- İşveren olarak çalışanlar içindeki kadın oranı	Oran	11,90	12,04	12,10	12,32

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gösterge sonuçları değerlendirildiğinde hedeflenen değere ulaşıldığı ve aşıldığı görülmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Kendi hesabına çalışanlar içindeki kadın oranı	Oran	18,1	18,95	18,6	19,9

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gösterge sonuçları değerlendirildiğinde hedeflenen değere ulaşıldığı ve aşıldığı görülmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı: KAMU DENETÇİLİĞİ

Program Amacı:

İdarenin İşleyişine Yönelik Başvuruların İncelenmesiyle Hukuk, Hakkaniyet, İnsan Hakları ve İyi Yönetim İlkeleri Doğrultusunda İdareye Öneriler Sunulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Kurum, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun işaret ettiği "idare" tanımı içinde kalan kamu kurum ve kuruluşlarının bazı istisnalar dışındaki tüm işlem, eylem, tutum ve davranışlarının hukuka, hakkaniyete, insan haklarına ve iyi yönetim ilkelerine uygunluğunu denetlemekte ve gerekli gördüğü durumlarda önerilerde bulunmaktadır. Kamu hizmetinin işleyişine yönelik etkin bir şikâyet mekanizması rolünü üstlenen Kurum, belirtilen alt program marifetiyle hızlı, uzlaştırıcı ve sonuç alıcı bir şekilde hem bireysel hem de tüm toplumu ilgilendirir hususlarda kararlar vermekte ve bunun takibini gerçekleştirmektedir. Bu suretle de kişilerin haklarının korunması sağlanmakta ve idari kuruluşların faaliyetlerinde daha özenli olmaları yönünde yol göstericilik yapılmaktadır. Kişilerin haklarının neler olduğunu bilmesi, bunların ihlali durumunda başvuru mekanizmalarına yönelebilmeleri ve hak arama yaklaşımını içselleştirmeleri demokratik hukuk devletinin varlığı bakımından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Kurum, bir taraftan temel hak ve hürriyetlerin geniş kitleler nezdinde bilinirliğini artırmayı hedeflerken, diğer taraftan, kamu denetçisine başvurma hakkı başta olmak üzere, tüm hak arama yollarının kamuoyuna tanıtılmasına çabalamaktadır. Söz konusu alt programın da benimsediği bu durum, hak arama kültürünün toplumda yaygınlaşması sonucunu doğuracak ve böylece Kamu Denetçiliği Kurumunun da tanınmasına olumlu yönde katkı sunacaktır. Ayrıca ücretsiz başvuru imkânı sunan Kurumun hak arama kültürünün gelişmesine yönelik faaliyetleri, yargı mercilerinin iş yükünü azaltmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumunun kurumsallaşmasını tamamlaması, şikâyet inceleme mekanizmasının etkin çalışması ve hak arama kültürünün artırılmasına yönelik faaliyetlerinin sonucu olarak programda yer alan hedef ve amaçlara ulaşılmıştır.

Program kapsamında;

- Şikayet başvuruları incelenerek hızlı bir şekilde sonuçlandırılmakta ve dostane çözüm ve tavsiye kararlarıyla şikayet konularına çözüm üretilmektedir. Ayrıca idareye tavsiye kararlarıyla yapılan önerilerle idarenin işleyişinin geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır.

- Düzenlenen özel raporlarla geneli ilgilendiren sorunlara çözüm önerileri sunulmaktadır.

- Hak arama kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerle kurumun tanınırlığı artırılarak daha etkin çalışması ve daha çok soruna çözüm üretilmesi sağlanmaktadır. Böylece yargının iş yükünün azaltılmasına da katkı sağlanmaktadır.

- Ayrıca şikayet mekanizmasının etkinliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kişi haklarının korunması amacıyla uygulama değişikliği yapılması için idareye yapılan öneri sayısı	Adet	3.916	3.900	3.940	3.936

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kişi haklarının korunması amacıyla uygulama değişikliği yapılması için idareye yapılan öneri sayısında şikâyetlerin çözümü amacıyla idareye verilen tavsiye kararları ile dostane yollarla çözüme kavuşturulan başvuruların sayısı dikkate alınmaktadır. Bu şekilde Kurumun bireysel başvurulardan hareketle çözüme kavuşturduğu başvuru sayısı ile idarenin Kurumun önerisiyle değiştirdiği bireysel veya genele sirayet eden uygulama sayısı ölçülmektedir. 2024 yıl sonu itibarı ile hedefe çok yakın bir değere ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

Programın Adı:

KAMU GELİRLERİ YÖNETİMİ

Program Amacı:

Ülke Ekonomisinin Rekabet Gücünü Artıran, Vergi Yükünün Dağılımında Adaleti Gözeten, Öngörülebilir Gelir Politikaları ile Vergi Sistemini Geliştirmek ve Vergide Gönüllü Uyumu Artırmak, Kamu Gelirlerini Kaliteli Hizmet Sunarak Toplamak

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Öngörülebilir gelir politikaları çerçevesinde vergi sisteminin geliştirilmesi, mükelleflerin vergisel uyum maliyetlerinin azaltılması ile vergi ve diğer kamu gelirlerinin süresinde ödenmesi için gönüllü uyum çalışmalarını içermektedir.

GSYH içindeki vergi gelirlerinin payının yüksekliği, kamu giderlerinin finansmanında vergilendirme suretiyle elde edilen gelirlerin daha fazla olduğu anlamına gelmektedir. Vergi gelirlerinin GSYH içerisindeki payının artması, vergileme kapasitesinin genişlediğinin önemli bir göstergesidir. Söz konusu oranın tespitinde mahalli idare vergi gelirleri ve sosyal güvenlik primleri dikkate alınmamaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinin GSYH'ye oranı	Yüzde	15,70	17,00	18,00	16,80

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Anahtar göstergenin 2024 yılı hedef değeri yüzde 18 iken gerçekleşme değeri yüzde 16,8 olarak ölçülmüştür. 2024 yılında sıkı para politikası ve enflasyonla mücadelede destek veren maliye politikalarının da etkisiyle vergi gelirlerinin GSYH'ye oranı hedeflenen gösterge değerinin 1,2 puan altında gerçekleşmiştir. Bunda temel olarak kurumlar vergisi ve dış ticaret üzerinden alınan vergi gelirlerinin nominal GSYH büyümesinin altında artması etkili olmuştur.

Göstergedan Sorumlu İdare: GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Programın Adı: KARAYOLU ULAŞIMI

Program Amacı: Karayollarında Güvenli, Konforlu, Kesintisiz ve Çevreye Duyarlı Ulaşım Hizmetlerinin Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Karayolu Ulaşımı Programı; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı koordinasyonunda İçişleri Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü ile beraber yürütülmektedir. Program kapsamında On İkinci Kalkınma Planı ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ile belirlenen politika ve hedeflere uyumlu olarak çalışmalar yürütülmektedir. Ekonomik kalkınmanın ve refahın gelişmesinde büyük önemi olan Karayolu Ulaşımı Programı ile trafik güvenliğini artırarak kazaların azaltılması ve kazalardaki "ölüm oranının" düşürülmesi, mevcut kapasite yetersizliklerini iyileştirerek taşıt işletme giderleri ile seyahat süresinden tasarruf sağlayarak ekonomiye katkıda bulunulması, ülkemizin rekabet gücünün artırılarak ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılarak ekonomik refahın ülke sathında yaygınlaştırılması hususlarında katkı sağlanmaktadır.

Otoyol ve bölünmüş yol yapım çalışmaları, ağır taşıt trafiği yüksek güzergâhların Bitümlü Sıcak Karışım (BSK) kaplamalı hale getirilmesi, trafik güvenliği altyapısı ve denetim hizmetlerinin iyileştirilmesi, kaza kara noktalarının iyileştirilmesi, çevreci yolların yaygınlaşması, bakım çalışmalarının 7/24 sürdürülmesi neticesinde karayollarımızdaki hizmet seviyesi, seyahat konforu ve trafik güvenliği artırılmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Bölünmüş yol uzunluğu (otoyol dâhil) (kümülatif)	Kilometre	28.986	29.373	29.712	29.730

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

"Karayolu Ulaşımı" Programı kapsamında "Devlet ve İl Yollarının Geliştirilmesi ve İyileştirilmesi" alt programında yer alan "Bölünmüş yol uzunluğu (otoyol dahil) (kümülatif)" göstergesi için 2024 yılında gerçekleşme değeri 29.730 km olup, hedeflenen değer aşılmıştır.

Göstergedan Sorumlu İdare: KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- BSK kaplamalı yol ağı (kümülatif)	Kilometre	30.026	30.867	31.731	31.727

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Devlet ve il yollarının belirlenen kesimlerinde, yolun fiziki ve geometrik standartlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için BSK kaplamalı yol çalışmaları yürütülmektedir. 2024 yılında 31.731 km BSK kaplamalı yol ağı uzunluğu hedeflenmiş olup, 2024 yıl sonu itibarıyla Karayolları Genel Müdürlüğü yol ağına kümülatif olarak 31.727 km BSK kaplamalı yol uzunluğuna ulaşılmıştır.

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Otoyol uzunluğu (kümülatif)	Kilometre	3.633	3.726	3.796	3.796

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

"Karayolu Ulaşımı" Programı kapsamında "Devlet ve İl Yollarının Geliştirilmesi ve İyileştirilmesi" alt programında yer alan "Otoyol uzunluğu (kümülatif)" göstergesi için 2024 yılında gerçekleşme değeri 3.796 km olup, hedeflenen değere ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı: KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE

Program Amacı: Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Etmek ve Mali Suçları Azaltmak

Koordinasyondan Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetlerle On İkinci Kalkınma Planı'nın "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi" eksenine, Orta Vadeli Program kapsamında yer alan hedef ve politikalara ve Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer alan "Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Etmek ve Mali Suçları Azaltmak" amacına katkı sağlanmaktadır. Program kapsamında vergiye uyum ve denetim, mali suçlarla mücadele ve gümrük muhafaza hizmetleri alt programları yer almaktadır.

Kayıtlı ekonominin yaygınlaştırılması amacıyla yürürlüğe konulan 2023-2025 Dönemi Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Eylem Planında yer alan eylemlerin hayata geçirilmesi kapsamında koordinasyon faaliyetleri devam etmektedir. Eylem Planında yer alan bileşen ve eylemlerin izleme değerlendirme süreçleri yıllık bazda çeyrek dönemler itibarıyla raporlanmaktadır.

Program kapsamında; vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi konusunda gerekli tedbirler alınmakta, kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyle yönelik vergi mevzuatında yer alan hükümler uygulanmakta ve yürütülen mücadelenin daha etkin olarak sürdürülebilmesi bakımından ulusal politika belgeleri ve yıllık programlarda belirtilen esaslara uygun olarak diğer kurum/kuruluşlarla da koordinasyon içinde çalışmalar sürdürülmektedir. Ayrıca denetim kapasitesinin ve etkinliğinin artırılması, elektronik uygulamaların hayata geçirilmesi, toplumsal farkındalığın ve mükellef uyumunun artırılması, kayıtlı istihdamın teşviki ve kurumlar arası veri paylaşımının geliştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında program döneminde, vergisel yükümlülüklerini yerine getirmeyen riskli mükellefler nezdinde doğru zamanda aksiyon alınması ve vergi kayıp kaçığı ile kayıt dışı ekonominin önlenmesi amacıyla analiz ve değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Riskli bulunan mükelleflere ilişkin bilgiler, haklarında gerekli işlemlerin yapılması için ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılmıştır. Ayrıca kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin tespitine yönelik, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki diğer kurum ve kuruluşlar ile gerçek veya tüzel kişilerden mükellefiyetle ilgili sürekli ve dönemsel bilgiler toplanarak yapılan istatistikler doğrultusunda mükelleflerin faaliyetlerini; gruplar ve sektörler itibarıyla analiz etme, mukayeseler yapma ve bu suretle risk alanları tespit etme, belirlenen risk alanlarına göre veri yığınları içerisinde marjinal faydası yüksek, incelemede öncelikli mükellefleri belirleme, belirlenen mükellefler için etkin inceleme süreçlerini işletme, incelemeye ilişkin bilgi ve verileri tek noktadan sağlama çalışmaları yürütülmüştür.

Kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyle değer katmak için yapay zekâ teknolojisine uygun yeni nesil risk senaryoları ve veri modelleri ile dijital dönüşüme yönelik diğer bilişim araçlarıyla desteklenen RADAR Sistemi vasıtasıyla gerçekleştirilen vergi kayıp ve kaçığı ile Hazine desteklerine ilişkin analizler neticesinde 1.965.498 mükellef analize tabi tutulmuştur.

e-Devlet Kapısı üzerinden "Kira Sözleşmesi İşlemleri" hizmeti kullanıma sunulmuş ve gerçek kişilere ait tapu siciline kayıtlı taşınmazlara ilişkin kira sözleşmelerinin e-Devlet Kapısı üzerinden yapılmasına imkân sağlanmıştır.

Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı'nın Gümrük Muhafaza Hizmetleri Alt Programı kapsamında, gümrüklü yer ve sahalarda kamu düzeninin bozulmasını önleyecek tedbirleri almak ve kaçakçılıkla mücadele etmek hedefi doğrultusunda kaçakçılık fiillerinin önlenmesi, tespiti ve incelenmesine ilişkin çalışmalar 2024 yılında da aralıksız ve kararlı bir biçimde sürdürülmüştür.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1-Kayıt dışı ekonomiyle mücadelede mükelleflerin uyum seviyesinin yükseltilmesine yönelik denetimlerin bir önceki yıla göre artış oranı	Yüzde	206,30	-57,71	2,00	133,31

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında kayıt dışı ekonomiyle mücadele alanında bir dizi yasal düzenleme hayata geçirilmiştir. İlgili üst politika belgelerinde kayıt dışı ekonomiyle mücadelede etkinliğin artırılacağına yönelik tedbir ve politikalar kapsamında sektör bazlı denetimler ile gayri menkul sermaye iradı elde eden mükelleflere yönelik denetim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yol ve bayram denetimlerinin yanı sıra turizm ve gece işletmelerine de denetimler düzenlenmiştir. 2024 yılında yürütülen faaliyetler neticesinde göstergede yıl sonu hedeflenen performans düzeyi aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI

Programın Adı: KIRSAL KALKINMA

Program Amacı:

Kırsal Ekonominin Geliştirilmesi, Kırsal Alanların Tarımsal ve Sosyal Altyapısının İyileştirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarım-sanayi entegrasyonunun geliştirilmesi, yerel kırsal kalkınma kapasitesinin oluşturulması gibi konulara ilişkin yatırımların desteklenmesi konularındaki faaliyetler program kapsamındadır. Ayrıca teorik ve uygulamalı eğitimler aracılığıyla çiftçilerin bilgi, beceri ve girişimciliğinin geliştirilmesi, aile çiftçiliğini korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için eğitim, program ve projeler hazırlanması, tarıma dayalı iş kollarında kadın girişimciliğinin özendirilmesi ve desteklenmesi, çiftçilere, gençlere ve kadınlara çeşitli konularda eğitim verilmesi, el sanatlarının geliştirilmesi, tabii afetlerden zarar gören çiftçilere yardım yapılması konularında da faaliyetler sürdürülmektedir. Diğer taraftan orman içinde veya bitişindeki köylülerin sosyal ve ekonomik gelişmelerinin desteklenmesi, orman köylülerinin kalkındırılmasının desteklenmesi amacıyla kredi veya hibe verilmesi konularındaki faaliyetler de program kapsamındadır.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi programı (KKYDP) kapsamında, doğal kaynaklar ve çevrenin korunması dikkate alınarak kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarım-sanayi entegrasyonunun geliştirilmesine katkı sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, kırsal ekonomik altyapının güçlendirilmesi, yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılması, yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi için faaliyetler yürütülmektedir. Ayrıca tarımsal faaliyetlerin uzman kişiler tarafından yapılmasını teşvik etmek, tarımsal üretimin miktarını, kalitesini ve verimliliğini arttırmak, kırsal alanda tarımsal üretim yapan mevcut işletmelere örnek ve önderlik oluşturacak sürdürülebilir yatırımları desteklemek amacıyla kırsal kalkınmada uzman eller projesi yürütülmekte ve başvuru alan projelere hibe destekleri sağlanmaktadır.

Orman köylerinde zorlu coğrafi şartlar sebebiyle tarımsal faaliyetler kısıtlıdır. ORKÖY faaliyetleri orman köylüsü talebine bağlı olup, köylülerin talepleri doğrultusunda ekonomik konularda talep edilen yeni proje fikirleri değerlendirilmekte ve uygulamaya konulmaya çalışılmaktadır. Orman köylüsü ailelere verilen ekonomik nitelikli desteklerle, geçim kaynakları çeşitlendirilerek orman köylüsünün yaşadığı yerde kalmasını sağlamak için yaşam şartlarını iyileştirme yönünde istihdamı arttırmaya yönelik katkıda bulunmaktadır. Orman köylüleriyle gerçekleştirilen bilgilendirme toplantılarında ekonomik nitelikli desteklerin önemi anlatılarak bu projelere olan talebin artırılması amaçlanmakta olup bu sayede istihdamda artış olması yönünde çalışılmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kırsal kalkınma destekleriyle sağlanan istihdam	SAYI	202.214	208.455	212.000	212.346

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) tarafından hibe desteği verilen projeler ile Orman Genel Müdürlüğü (OGM) tarafından orman köylerinde kredi/hibe desteği kapsamında ferdi projeler ve kooperatif projeleri ile istihdam edilecek kişi sayısının artırılması hedeflenmiştir. Hedef değer aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programın Adı:

**KOMBİNE TAŞIMACILIK, LOJİSTİK VE TEHLİKELİ MAL
TAŞIMACILIĞI**

Program Amacı:

Kombine Taşımacılık, Lojistik Hizmetlerinin Geliştirilmesini ve Serbest, Adil ve Sürdürülebilir Bir Rekabet Ortamında Yapılmasının; Tehlikeli Madde Taşımacılığının Karayolu, Denizyolu, Demiryolu ve Havayolu ile Emniyetli Bir Şekilde Gerçekleştirilmesinin Sağlanması

**Koordinasyondan Sorumlu
İdare:**

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetlerle On İkinci Kalkınma Planının 606, 607, 609, 610 numaralı politika/tedbirlerine katkı sağlanmaktadır. Programın koordinasyonundan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı sorumlu olup, anılan Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen program kapsamında; üretim merkezlerinin, organize sanayi bölgelerinin demiryollarıyla limanlara bağlanması ve kombine taşımacılığın geliştirilmesine öncelik verilmiştir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Demiryolu hat verimliliği	Yüzde	2,07	1,70	3,60	1,70

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen değere ulaşamamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Toplam yük taşımacılığı içerisinde demiryolunun payı (karasal)	Yüzde	4,77	3,77	6,06	3,68

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Demiryolu Tren İşletmecilerinin 2024 yılı içerisinde yaptıkları yük taşımacılığı neticesinde elde edilen ton-km verileri ile Karayolları Genel Müdürlüğü'nün 2024 yılı için paylaştığı ton-km verileri doğrultusunda hesaplanmış olup hedefe ulaşamamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Lojistik performans endeksindeki Türkiye'nin sırası	Sıra	-	38,00*	38,00	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2023 yılında yayımlanan verilere göre Ülkemiz 47'nci sıradan 38'inci sıraya yükselmiştir. Yeni rapor Dünya Bankasınca 2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla yayımlanmamıştır.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2023 yılı gerçekleşme değerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programın Adı: KORUYUCU SAĞLIK

Program Amacı: Birey ve Toplum Sağlığının Korunması ve Geliştirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

İnsan merkezli yaklaşımla birey ve toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi, sağlık için risk oluşturan faktörlerle mücadele edilmesi, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve halk sağlığını tehdit eden konularda gerekli tüm önlemlerin alınmasının sağlanması amacıyla koruyucu sağlık çalışmaları yürütülmektedir. Özellikle gruplardan birini oluşturan bebek ve çocuklar için hem ölümlerin önlenmesi hem de sağlıklarının geliştirilmesi amacıyla beslenme, bağışıklama, izlem programları, eğitim programları, tarama programları vb. başlıklar altında pek çok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmaların izleme ve değerlendirmeleri rutin olarak yapılmakta, aksaklık tespit edildiği anda müdahale edilmektedir. Ayrıca ölümlerin ayrıntılı analizleri yapılarak nedenler ortaya çıkarılmakta, ölümlerin azaltılması amacıyla tespit edilen sorunların çözümüne yönelik yeni stratejiler belirlenmekte ve yapılan çalışmaların hayata geçirilmesi sağlanmaktadır. Yine bebek ölüm hızı gelişmişlik göstergeleri arasında olduğundan, yürütülen tüm sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra bağışıklama hizmetleri de bebekleri, çocukları ya da erişkinleri enfeksiyona yakalanma riskinin en yüksek olduğu dönemden önce aşılara bu hastalıklara yakalanmalarını önlemek amacı ile yürütülen önemli bir temel sağlık hizmetidir. Ülkemizde aşı ile önlenabilir hastalıkların epidemiyolojik durumu, aşılama hizmetleri, bilimsel gelişmeler ve Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) önerileri değerlendirilerek, ulusal bağışıklama politikaları; program ve stratejilerinin belirlenmesi kanıta dayalı bilimsel öneri ve görüşler oluşturulmaktadır. Birey ve toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla bulaşıcı hastalıkların önlenmesi için Genişletilmiş Bağışıklama Programı (GBP) yürütülmektedir. GBP kapsamında boğmaca, difteri, tetanoz, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, tüberküloz, poliomyelit, suçiçeği, hepatit A, hepatit-B ile S. pneumoniae ve H.influenzae tip b'ye bağlı invaziv hastalıkların ve bu hastalıklardan kaynaklanan bebek ve çocuk ölümlerinin ve sakatlıkların engellenmesi amacıyla bu hastalıklara yönelik aşılama hizmeti sunulmaktadır. Bununla birlikte aşılama hizmetleri herkese ulaşabilecek şekilde rutin hizmetler içinde sunulmakta, aşı günleri, kampanya gibi destekleyici aktiviteler yapılmaktadır.

Program kapsamında, bebek ölüm hızı, anne ölüm oranı ve beşli karma aşılama hızı göstergeleri takip edilmektedir. Uygulanan aşılama programı 13 antijenle dünyadaki en geniş elektronik aşı takip ve soğuk zincir izleme sistemine sahip en modern aşılama programlarından biri konumundadır. Temel amaç, doğan her bebeğin aşı takvimine uygun olarak aşılanmasıyla önlenabilir hastalıklara karşı bağışık kılınmasıdır. Genişletilmiş deyimine ise aşısız veya eksik aşılanmış bebek ve çocukların tespit edildiği anda aşılanmasının sağlanması ve bu uygulamanın ülke genelinde her yerde eşit olarak yapılması anlamını vurgulamak için kullanılmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Bebek ölüm hızı (1.000 canlı doğumda, tüm haftalar)	Oran	9,1	9,7	9,0	8,9

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı hedeflenen gösterge değerine göre bebek ölüm hızında düşüş gerçekleşmiştir. Bakanlıkça bebek çocuk ölümlerinin önlenmesi ve bebek sağlığının geliştirilmesi alanında pek çok çalışma (bağışıklama, beslenme, tarama programları, izlemler, eğitimler vb) yürütülmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda 2002 yılında binde 31.5 lerede olan bebek ölüm hızı 2024 yılında binde 8.9'a düşmüştür. Bundan sonraki süreçte bebek ölüm hızını daha alt seviyelere düşürebilmek için yapılan analiz çalışmaları sonucunda mevcut çalışmalara ek olarak yeni çalışmaların da hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Beşli karma aşı (DaBT+İPA+Hib) üçüncü doz aşılama hızı	Yüzde	99,5	98,8	99,6	95,56

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı için belirlenen hedef değer bir önceki yıldaki COVID19'dan akseden birikimi dikkate alarak yüksek öngörülmüş olup 2024 yılında rutin hizmet kalıplarına döndüğüünden 2024 yılı için hedeflenen değerlere kısmen ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda)	Yüzde	12,6	13,4	12,5	11,50

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda) 11.5 olarak gerçekleşmiş ve 2024 yılı hedeflenen anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda) gösterge değeri olan 12.5'in çok daha altında bir değere ulaşarak başarı elde edilmiştir. Anne Ölüm oranındaki bu düşme trendinde ulusal sağlık politikalarındaki değişiklikler, sağlık personelinin ve gebelerin eğitimi, anne ölümlerinin izlenmesi yönünde gerekli politikaların üretilmesinin önemli katkıları olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Programın Adı:**METEOROLOJİ****Program Amacı:**

Meteorolojik Ürün ve Hizmetlerin Bilimsel ve Teknoloji Gelişmeler Işığında, Uluslar arası standartlarda, Güvenilir Bir Biçimde Sunulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, ülkemiz genelinde gözlemlere dayalı hava tahminleri, kuvvetli meteorolojik hadiseler öncesinde kısa süreli tahminler ve erken uyarılar yapmak, meteorolojik hadiselerle ilişkin araştırma çalışmalarını yürütmek, küresel ve bölgesel iklim değişikliğini izlemek, ülkemize yönelik iklim değişikliği senaryolarını geliştirmek gibi konularda çalışmalar yapmak için bütün sektörlerin ihtiyaçlarını da dikkate alarak, farklı tip ve özelliklerdeki gözlem sistemlerini planlamakta, kurmakta ve işletmektedir. Kuvvetli meteorolojik hadiselerin önceden tahmin edilmesi ve bu tahminlerin ilgililere zamanında ulaştırılması, bu hadiselerle ilgili olarak gerçekleşebilecek can ve mal kayıplarının en aza indirilebilmesi, doğru ve etkili tedbirlerin alınmasıyla sağlanabilmektedir. Bu sebeple, meteorolojik bilgi ve hizmetlerin doğruluğu, güvenilirliği, sürekliliği ve zamanında ilgililere sunulması her geçen gün daha da önem arz etmektedir.

Diğer taraftan Meteoroloji Genel Müdürlüğü;

- WMO (Dünya Meteoroloji Örgütü, 1949),
- ECMWF (Avrupa Orta Vadeli Hava Tahminleri Merkezi, 1975),
- ECOMET (Avrupa Meteorolojik Fayda Grubu, 1999),
- EUMETSAT (Avrupa Meteoroloji Uyduları İşletme Teşkilatı, 1984),
- ACCORD (Konvektif Ölçekli Atmosfer Modellemesi Araştırma ve Geliştirme Konsorsiyumu) gibi üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarla ve diğer ülkelerle iş birliklerini de geliştirmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Yağış tahmin tutarlılığı	Yüzde	90,9*	89*	92,00	90,90

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı yıl sonu yağış tahmin tutarlılığı gerçekleşme oranı yüzde 90,9 olup, 2024 yılı için belirlenen hedefe ulaşamamıştır. Belirlenen hedefe ulaşamamasının sebepleri arasında, iklim değişikliği nedeniyle kuvvetli meteorolojik hadiselerin şiddeti ve sıklığındaki artışın tahmin tutarlılıklarını olumsuz etkilemesi önemli yer tutmaktadır.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Sıcaklık tahmin tutarlılığı	Yüzde	87,3*	88,1*	87,50	89,40

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı yıl sonu sıcaklık tahmin tutarlılığı gerçekleşme oranı yüzde 89,4 olup, 2024 yılı için belirlenen hedefin üzerine çıkmıştır.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı:**MİLLÎ KÜLTÜR****Program Amacı:**

Kültürel Zenginlik ve Çeşitliliğin Korunup Geliştirilerek Gelecek Nesillere Aktarılması, Kültürel Faaliyetlerin Yaygınlaştırılması, Millî Kültür ve Ortak Değerler Etrafında Toplumsal Bütünlüğün ve Dayanışmanın Güçlendirilmesi ile Kültürün Kalkınmadaki Çok Boyutlu Etkisinin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında kültür diplomasisi yoluyla ülkemizin uluslararası platformda tanınırlığının ve görünürliğünün artırılması ile manevî, tarihî, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, korumak, geliştirmek, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle millî bütünlüğün güçlenmesine ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak amacıyla faaliyetler yürütülmektedir.

Program kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığının koordinasyonunda; Yunus Emre Enstitüsü, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı, Kapadokya Alan Başkanlığı, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü ile Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından faaliyetler yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Ulusal alanda milli kültüre yönelik gerçekleştirilen etkinlik sayısı	Sayı	6.528	6.292	799	876

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yapılan 876 etkinlik ile 2024 yılında ulusal alanda milli kültüre yönelik gerçekleştirilen etkinlik sayısı gösterge hedefi aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Uluslararası alanda milli kültüre yönelik gerçekleştirilen etkinlik sayısı	Sayı	1.178	1.155	2.299	2.294

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yapılan 2.294 etkinlik ile 2024 yılında uluslararası alanda milli kültüre yönelik gerçekleştirilen etkinlik sayısı gösterge hedefine çok büyük oranda ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programın Adı:

ORMANLARIN VE DOĞANIN KORUNMASI İLE SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ

Program Amacı:

Ormanların, Doğal Hayatın ve Tabiat Varlıklarının Korunması, Geliştirilmesi ve Topluma Çok Yönlü Faydalar Sağlayacak Şekilde Yönetilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında;

- Ormanların tabii afetlere, yangınlara karşı korunmasının sağlanması ile imar ve ıslah edilmesi, bakımının ve geliştirilmesinin sağlanması,
- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar gibi koruma statüsü bulunan alanların tamamına ilişkin planlama, ilan, tescil, onay vb. işlemlerin yapılması,
- Orman içi su kaynakları, dere, göl, gölet ve sulak alanların ve hassas bölgelerin korunması, faaliyetleri sürdürülmektedir.

Yapılan çalışmalar neticesinde ağaçlandırmada dünyanın en başarılı ülkeleri arasına girme başarısı gösterilmiştir. Daha yeşil bir Türkiye hedefi için 2024 yılı sonuna kadar orman alanlarının ülke yüzölçümünün yüzde 30,3'üne denk gelen 23,5 milyon hektara yükseltilmesi planlanmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Ağaçlandırma Yapılan Alan	Hektar	29.631	46.439	40.000	38.628

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi kapsamında 2024 yılında; 10.606 hektar ağaçlandırma, 7.154 hektar endüstriyel plantasyon, 17.240 hektar erozyon kontrolü, 1.388 hektar rehabilitasyon (bozuk orman alanlarının iyileştirilmesi) ve 2.240 hektar özel ağaçlandırma olmak üzere toplam 38.628 hektar alanda çalışılmış olup hedeflenen değerin altında gerçekleşme olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare:

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Korunan alan sayısı (kümülatif)	Adet	643	660	675	675

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizin doğal kaynak değerlerin korunması ve gelecek nesillere miras bırakılması amacıyla; tarihi, kültürel, arkeolojik jeolojik, peyzaj, karasal, denizel, sulak alan vb. sahaların envanteri yapılmaktadır. Kaynak değeri yüksek alanlara koruma statüsü verilerek biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi sağlanmaktadır. Bu kapsamda milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiat koruma alanı, yaban hayatı geliştirme sahası, yaban hayatı koruma sahası, sulak alan vb. alanlara koruma statüsü verilerek biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğine katkı sağlanmıştır. Yıl içinde öngörülen sayıda ilan çalışması yapılarak 2024 yılı hedefine ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3-Toplam orman varlığı (kümülatif)	Milyon Hektar	23,24	23,36	23,50	23,36

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemiz orman varlığı 23.363.084 hektar ile ülke yüzölçümünün yaklaşık yüzde 30'unu kaplamaktadır. Bu alan içerisinde normal kapalı orman alanı 13.813.598 hektar ile toplam orman alanının yüzde 59'unu, boşluklu kapalı orman alanı ise 9.549.486 hektar ile yüzde 41'ini oluşturmaktadır. Orman alanının yüzde 95,41'i koru, yüzde 4,59'u ise baltalık olarak işletilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı: ORTAÖĞRETİM

Program Amacı:

Öğrencilerin İlgi, Yetenek ve Kapasiteleri Doğrultusunda Hayata ve Yüksek Öğretime Hazırlanması ve Ülkenin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Kalkınmasına Katkı Sunan Öğrencilerin Yetiştirilmesi kalkınmasına katkı sunan öğrencilerin yetiştirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında; ortaöğretimde öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun esnek modüler ders programları ve çizelgelerin hazırlanması suretiyle öğrencilerin kullanımına yönelik materyallerin geliştirilmesi ve akademik bilginin beceriye dönüşmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- 14-17 yaş okullaşma oranı	Oran	92,03	95,14	94,80	91,25

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

14-17 yaş toplam okullaşma oranı 2024 yılında 91,25 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- 14-17 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı	Oran	91,55	94,21	94,50	91,78

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

14-17 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı 2024 yılında 91,78 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Ortaöğretimde 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı	Oran	30,00	27,55	16,00	29,62

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde bulunan Açık öğretim Liseleri ile örgün ortaöğretim kurumları arasında nakil ve geçişler başlıklı 41. Maddesi 2/k bendinde "Dokuzuncu sınıfta özürsüz devamsızlık hakkını dolduran"..... öğrenciler veli talebi doğrultusunda Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine gerekli şartları taşımaları hâlinde nakil ve geçiş yapabilirler." düzenlemesinin verinin olumsuz yönde artmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Fen Okur Yazarlığı alanında alt yeterlik (1a ve 1b) düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	25,10	25,00	22,00	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) en son 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki PISA verisi 2025 yılında yapılacak sınav sonrasında 2026 yılında yayımlanacak raporda elde edilecektir. Veriler üç yılda bir hesaplanmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5- Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Matematik Okur Yazarlığı alanında alt yeterlik (1a ve 1b) düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	36,70	39,00	30,00	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) en son 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki PISA verisi 2025 yılında yapılacak sınav sonrasında 2026 yılında yayımlanacak raporda elde edilecektir. Veriler üç yılda bir hesaplanmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
6- Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Okuma Becerisi alanında alt yeterlik (1a ve 1b) düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	26,10	29,00	20,00	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) en son 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki PISA verisi 2025 yılında yapılacak sınav sonrasında 2026 yılında yayımlanacak raporda elde edilecektir. Veriler üç yılda bir hesaplanmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
7- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 10 Fen Okur Yazarlığı alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	-	-	30,00	36,90

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 10 Fen Okur Yazarlığı alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 30 iken gerçekleşme değeri yüzde 36,90 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
8- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 10 Matematik Okur Yazarlığı alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	-	-	40,00	35,30

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 10 Matematik Okur Yazarlığı alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 40 iken gerçekleşme değeri yüzde 35,30 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
9- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 10 Okuma Becerisi alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	-	-	25,00	35,40

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 10 Okuma Becerisi alanında temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 25 iken gerçekleşme değeri yüzde 35,40 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programın Adı: ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME

Program Amacı: Ölçme Seçme ve Yerleştirme Sisteminde Geçerlilik, Güvenilirlik ve Adaletin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda anılan Bakanlık ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) tarafından yürütülmektedir. Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, her düzeydeki yeterliliklerin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi amaçlarıyla, ulusal ve uluslararası sınav yapabilen etkin bir ölçme, seçme, değerlendirme ve yerleştirme sistemi kurulması, yöntemler belirlenmesi, bu kapsamda soruların hazırlanması, sınav güvenliğinin sağlanması, sınav görevlileri yönetimi gibi sınavlara ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi; ölçme ve değerlendirmeye ilişkin araştırmalar yapılması, ulusal ve uluslararası gelişmelerin izlenmesi, projeler geliştirilmesi; kamu kurum, kuruluş ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından talep edilen sınavlara ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi ile ölçme, seçme, değerlendirme ve yerleştirme kapsamındaki diğer iş, işlem, faaliyet ve hizmetler bu program altında değerlendirilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Sınavlara başvuran adayların memnuniyet oranı	Oran	90,92	82,62	90,93	79,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı aday memnuniyet anketi sonuçlarına göre memnuniyet düzeyi yüzde 79 olarak gerçekleşmiştir. Hedeflenen gösterge değeri ile gerçekleşen değer arasındaki yüzdesel farkın nedeni; 2024-2028 Stratejik Planının yürürlüğe girmesinin birinci yılı olması ve bu nedenle "Hedeflenen Gösterge Değerinin" bir önceki 5 yıllık plana ait olması ve gerçekleşme hedef değerinin ise yeni 5 yıllık plan bazında oluşmasıdır. Hesaplama yönteminde de bahsedildiği üzere bir önceki dönem olan 2019-2023 Stratejik Plan Programında anketler adaylara çağrı merkezi tarafından yapılmıştır. Bu nedenle ulaşılan aday sayısı (örneklem) az sayıda olmuş ve hedeflenen gösterge değerleri bu verilerden elde edilerek belirlenmiştir. 2024-2028 Stratejik Plan Programında ise Aday İşletim Sistemi (AİS) üzerinden sınava giren tüm adaylara anket çalışması sunulmuş ve yüksek örneklem sayısına ulaşılarak yeni hedefler güncellenmiştir. Bu nedenle hedef gösterge değeri ile gerçekleşen değer arasında farklılık oluşmuştur. Sınava giren adaylara uygulanan anketler Aday İşletim Sistemi (AİS) sistemi üzerinden isteğe bağlı yapılmaktadır. Anket sonuçlarının verileri geniş katılımlı sınavlar baz alınarak (YKS-MSÜ-YÖKDİL vb.) değerlendirilmektedir. Adayların dönütlerine karşın kurumsal olarak sınav süreçlerini iyileştirme çalışmaları sürekli olarak devam etse de ilgili sınavın zorluğu, sınav ücretlerine yapılan zamlar veya adayların kişisel beklentilerinin karşılanmadığı düşüncesi anket sonuçlarına olumsuz yansımakta, bu durum ise yanlılık oluşturmaktadır. Bu ölçekteki büyük bir organizasyonda sınav paydaşları ve parametreleri çok sayıda olduğundan memnuniyet düzeylerinin dönemsel olarak değişmesi ve hedeflenen göstergelerden sapması kaçınılmaz olmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare

ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI

Programın Adı:

SANAT VE KÜLTÜR EKONOMİSİ

Program Amacı:

Sanatın ve Kültür Ekonomisinin Geliştirilmesi, Desteklenmesi, Toplumda Sanat Anlayışının Yaygınlaştırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda; Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Çanakkale Savaşları Gelibolu ve Tarihi Alan Başkanlığı gösterge ve faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda;

- Ülkemizi önemli bir kültür ve sanat merkezi haline getirilmesi ve tanıtılması,
  - Türk sinemasını bir marka haline getirilmesi suretiyle önemli bir kültürel ihracat ürününe dönüştürülmesi ve ulusal sinema envanterinin oluşturulması,
  - Kültür ve sanat değerlerimizin etkili bir şekilde tanıtılması desteklenmesi ve yaygınlaştırılması,
  - Ülkemizde yaratıcı/telif hakkı korumasına dayalı endüstrilerin geliştirilmesinin ve desteklenmesinin sağlanması,
  - Telif haklarının etkili bir şekilde korunmasının ve geliştirilmesinin sağlanması,
  - Çeşitlendirilen ödül, destek, teşvik, tanıtım ve pazarlama mekanizmaları ile yerli yapımların izleyici sayısı ve hasılatlarının artırılması,
- amaçlarının yerine getirilmesini teminen çeşitli faaliyetler yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Ülke genelinde kültürel ve sanatsal etkinliklere katılım sağlayan ziyaretçi ve seyirci sayısı	Sayı	4.963.172	7.559.262	7.390.000	10.320.926

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kültür yolu festivalleri kapsamındaki konserler, gösteriler ve sergiler de dahil olmak üzere düzenlenen etkinliklere katılan ziyaretçi ve izleyicilerin sayısı 546.894 olurken Bakanlıkça desteklenmiş olan ve sinema salonlarında gösterimi yapılan filmler 2024 yılında 4.955.408 seyirciye ulaşmıştır. Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından sahnelenen temsiller 662.451 seyirciye ulaşırken Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarafından sergilenen temsiller 2.267.464 seyirciye ulaşmıştır. Çanakkale Savaşları Gelibolu ve Tarihi Alan Başkanlığı tarafından düzenlenen etkinliklere ise 1.600.845 kişi katılmıştır.

Hedef değer aşılmıştır. Salgın hastalıklar, doğal afetler vb. durumlar etkinliklerin iptaline veya ertelenmesine neden olmakta ve bu durum ziyaretçi/seyirci sayısı performans göstergesinin gerçekleşme düzeyini etkilemektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programın Adı:

SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ ,ÜRETİM VE YATIRIMLARIN DESTEKLENMESİ

Program Amacı:

Üretim ve Yatırım Ortamını İyileştirerek, Yüksek Katma Değerli ve Teknolojik Ürünlerin Üretildiği, Rekabet Gücü Yüksek, Sürdürülebilir Bir Üretim Yapısı Oluşturulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program, On İkinci Kalkınma Planında yer alan her alanda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı rekabetçilik, verimlilik temelli, sanayi ağırlıklı, ihracata dayalı nitelikli büyüme temel amaçlarına yönelik olarak; imalat sanayiinde yapısal ve dijital dönüşüm, yenilikçi, yerli ve yüksek katma değerli üretim, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ve kamu ve özel sektör kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi politika önceliklerine katkı sağlamaktadır.

2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisinde yer alan başta savunma, yapay zekâ, çip/yarı iletken, ilaç, tıbbi cihaz, mobilite ve yenilenebilir enerji teknolojileri olmak üzere, öncelikli olarak tanımlanmış yüksek teknoloji alanlarında, yerli ve millî üretim kapasitesinin artırılmasına ilişkin politikalar da programın katkı sağladığı diğer politika öncelikleridir.

Program kapsamında, yeşil ve dijital dönüşümü destekleyecek politikalarla uluslararası doğrudan yatırımlar için daha cazip, Ar-Ge ve teknoloji transferinin sağlandığı dinamik bir üretim yapısının oluşturulması için küresel düzeyde ortaya çıkan imkânlardan azami ölçüde faydalanılması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında stratejik ürünlerin yerli ve millî üretimine katkı sağlamak amacıyla Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında çağrılar açılmakta ve teknoloji odaklı sektörel yol haritaları hazırlanmaktadır. Ayrıca verimlilik ve yerleşme gibi gelişim alanlarına yönelik analiz çalışmaları yapılmakta, KOBİ'lerin dönüşümünde etkin rol oynayan yetkinlik ve dijital dönüşüm merkezleri kurulmaktadır. Program kapsamındaki hizmetlerle 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisinde yer alan imalat sanayinin gayrisafi yurtiçi hâsılaya oranının artırılması ile imalat sanayi ihracatında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin payının artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma ve büyüme hedeflerine ulaşmak için ülkemiz ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak ve dışa bağımlılığı azaltacak yatırımlar ile sanayimizin dünyada yaşanan teknolojik gelişmelerle uyumlu gelişmesini sağlayarak yüksek teknoloji üreten ülkeler düzeyine çıkaracak, uluslararası rekabet gücümüzü artıracak, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek yatırımların desteklenmesi önceliklerine de katkı sağlanmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- İmalat sanayinin gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı	Yüzde	22,1	19,40	21,10	17,10

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İmalat sanayiinin gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payının ölçülmesi ve takibi amaçlanmaktadır. 2024 yılında imalat sanayinin gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payının yüzde 21,10 olması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda 2024 yılında yüzde 81,04 gerçekleşme oranıyla bu pay yüzde 17,10 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- İmalat sanayii ihracatı	Milyar Dolar	240,40	240,70	252,30	246,52

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yıllık imalat sanayii ihracatı tutarları izlenmektedir. 2024 yılında imalat sanayii ihracatının 252,30 milyar dolar olması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda 2024 yılında yüzde 97,70 gerçekleşme oranıyla imalat sanayii ihracatı 246,52 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Orta-yüksek teknoloji sanayilerin imalat sanayii ihracatındaki payı	Yüzde	33,8	36,5	38	37,5

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Orta-yüksek teknoloji sanayilerin imalat sanayii ihracatındaki payı 2023 yılında 36,50 oranından 2024 yılında 37,50 oranına yükselmiş ancak hedeflenen değerin (yüzde 38) altında kalmıştır. Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenen projelerin sonuçlarıyla hedefe yaklaşılacağı değerlendirilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Yüksek teknoloji sanayilerin imalat sanayii ihracatındaki payı	Yüzde	3,10	3,80	3,90	3,60

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yüksek teknoloji sanayilerin imalat sanayii ihracatındaki payı 2023 yılında 3,80 oranından 2024 yılında 3,60 oranına gerilemiştir. Hedeflenen değerin (yüzde 3,90) altında kalmış ancak Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında desteklenen projelerin sonuçlarıyla hedefe yaklaşılacağı değerlendirilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5- Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi	Milyar Dolar	13,03	10,60	17,94	11,25

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Anahtar gösterge ile yurtdışında yerleşik şirket ve şahısların ülkemizde gerçekleştirdikleri yeni şirket kuruluşu ve mevcut şirketlere iştiraki sonucu oluşan uluslararası doğrudan yabancı sermaye girişi ölçülmektedir. Bu kapsamda 2024 yılı için hedeflenen 17,94 milyar ABD Doları hedefine yüzde 63 oranında ulaşılmıştır. Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) girişi hem yurtdışında hem de yurtiçinde bir çok faktörden etkilenmektedir. Sermaye ihraç eden ülkelerdeki mali ve finansal düzenlemeler, vergi reformları, ticaret sınırlamaları, uluslararası doğrudan yatırımların beklenen getirisinin düşmesi, doğrudan yatırım tipolojisinin değişmesi sonucu UDY aktiflerinde hafifleme ve değişken finansal akışlar gibi birçok global faktör UDY girişini etkilemektedir. Bu global etkenlerin yanı sıra para ve maliye politikaları, işgücü eğitim durumu, yatırım tanıtım çalışmaları, yatırım ortamının iyileştirilmesi platformundaki paydaş kurumların faaliyetleri, yurtdışında temsilcilikleri bulunan kurumların faaliyetleri gibi çok çeşitli etken de UDY girişini etkilemektedir. Küresel olarak son 2 yıldır özellikle sıklaşılan finansman koşulları, yatırımcıların kararsızlığı, finansal piyasalardaki oynaklık, birleşme ve satın almaların daha sıkı düzenleme ve denetimlere maruz kalması nedeniyle UDY girişlerinde düşüş yaşanmakta olup ülkemizdeki doğrudan yatırımların seyri dünya ile paralellik arz etmektedir. Bölgemiz ülkeleri arasında yaşanan siyasi gerilimler ve savaşlar da ülkemize yönelik yatırım kararlarını olumsuz etkilemektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Programın Adı:

SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

Program Amacı:

Sınai Mülkiyet Bilincini Toplumun Bütün Kesimlerinde Artırarak ve Sınai Mülkiyet Haklarının Korunması ve Ticarileştirilmesine Hizmet Ederek Teknolojik İlerlemeye ve Yenilik Faaliyetlerinin Artırılmasına Katkı Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Teknoloji, Ar-Ge, yenilikçilik, rekabetçi üretim gibi temel politika öncelikleri ekonomik büyümenin ve küresel rekabetin yönünü belirlemekte olup, Türk Patent ve Marka Kurumu, bu önceliklerin gelişimi açısından stratejik öneme sahip sınai mülkiyet hakları alanında çalışmalar yürütmektedir. Kurum yürüttüğü faaliyetlerle sınai mülkiyet bilincinin toplumun bütün kesimlerinde artırılması, sınai mülkiyet haklarının korunması ve ticarileştirilmesine hizmet ederek teknolojik ilerlemeye ve yenilik faaliyetlerinin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Ülkemizde yüksek teknolojili ürünlerin üretilmesi ve katma değeri daha yüksek üretim yapısına geçilmesinin önemli göstergelerinden biri yerli patent başvuru sayılarının artmasıdır. Bu kapsamda belirlenen anahtar göstergeler ile toplam patent başvurusu içinde Türk vatandaşlarının yaptığı patent başvurularının payı ve ülkemizin yerli patent alanında dünya sıralaması takip edilmektedir. Böylece yerli patent başvuru sayısı bazında ülkemizin dünyadaki yerinin üst sıralara çıkması, ülkemizin yenilik kapasitesinin artışına ve ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Türkiye'nin yenilikçi üretim kapasitesindeki artışa ilişkin en önemli göstergelerin başında sınai mülkiyet hakları gelmektedir. Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda sınai mülkiyete dair elde edilen sonuçlar, ülkemizin yenilikçilik alanında her geçen gün daha üst sıralara yükseldiğini göstermektedir.

Türkiye dünya sıralamasında yerli patent başvurularında 12'nci, yerli marka başvurularında 6'ncı, yerli tasarım başvurularında 2'nci sırada yer almaktadır.

Patent başvurularının araştırma ve inceleme raporlarının tamamının Kurum bünyesinde düzenlenmesine 2016 yılı itibarıyla başlanmıştır. 2016 yılında Kurum tarafından düzenlenen ulusal araştırma ve inceleme raporu 2.700 iken, bu sayı 2024 yılında 20.330 olmuştur.

2024 yılında 10.186 yerli, 8.453 yabancı olmak üzere toplam 18.639 patent başvurusu, 3.065 yerli, 53 yabancı olmak üzere toplam 3.118 faydalı model başvurusu yapılmıştır. Patent ve faydalı model belgeleri birlikte değerlendirildiğinde 2024 yılında 14.508 patent ve faydalı model tescil edilmiştir. 2024 yılında verilen belgeler içinde yerli belge oranı yüzde 43,4 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında 183.590 olarak gerçekleşen toplam marka başvurularının yüzde 92,79'u yerli marka başvurularıdır. 2024 yılında toplam marka tescil sayısı 137.125 olarak gerçekleşmiş olup, yüzde 89,36'sı yerli marka tescildir. 2024 yılında toplam tasarım başvuru sayıları 46.001 olarak gerçekleşmiştir. Toplam tasarım başvurularının yüzde 90,9'u yerli tasarım başvurusudur. 2024 yılında toplam tasarım tescil sayısı 42.695 olarak gerçekleşmiştir. Toplam tasarım tescil sayısının yüzde 85,53'ü ise yerli tasarım tescildir.

Ülkemizin tarihi, kültürel ve yöresel değerlerinin tanıtımı ve markalaşmasına farklı bir düzlemde katkı sağlayan coğrafi işaret ve geleneksel ürün adına bakıldığında; 2024 yılında coğrafi işaret başvuru sayısı 431, coğrafi işaret tescil sayısı 166 olarak gerçekleşmiştir. Böylece toplam tescilli coğrafi işaret ve geleneksel ürün adı sayısı 2024 yıl sonu itibarıyla 1.690'a yükselmiştir. 2024 yılında AB nezdinde 51 coğrafi işaret başvurusu yapılmış olup, AB nezdinde toplam tescilli coğrafi işaretli ürün sayısı 29 olmuştur.

Sınai mülkiyet haklarının ticarileştirilmesi sürecine, özellikle sınai mülkiyet varlıklarının değer tespiti hizmeti ile katkı sağlamak üzere kurulmuş olan TÜRKSMĐ (Türk Sınai Mülkiyet Değerleme, Mühendislik ve Danışmanlık Hizmetleri A.Ş.), 2018 yılından bu yana konuyla ilgili farkındalığın oluşturulması, insan kaynağı yetiştirilmesi ve kapasitenin artırılmasına dair çalışmalar yürütmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Yerli patent başvurularında Türkiye'nin dünya sıralamasındaki yeri	Sıra	12,00	12,00	10,00	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu gösterge ile yerli patent başvuru sayısında ülkemizin dünyadaki yeri izlenmektedir. Bu göstergede hedeflenen sıralamaya ulaşmak ülkemizin yenilik kapasitesinin artışına ve teknolojik ilerlemesine katkı sağlayacaktır. Söz konusu gösterge Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) İstatistik Veritabanı patent verileri arasında sıralama yapılarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda yıllık istatistiki veriler bir sonraki yılın Aralık ayında yayımlanmakta olduğundan; 2024 yılı gerçekleşme verileri 2025 yılının Aralık ayında belli olacaktır. Ülke ekonomisinin gelişmesi, Ar-Ge ekosistemine daha fazla kaynak ayrılması, sınai mülkiyet alanında teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi yerli patent başvuru sayılarının artmasında önemli rol oynayacaktır. Aynı zamanda ülke genelinde sınai mülkiyet farkındalığının ve bilgi düzeyinin artırılması için çeşitli faaliyetler düzenlenmesi de yerli patent başvuru sayılarının artmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Yerli patent başvurularının toplam içerisindeki payı	Yüzde	56,82	52,72	56,00	54,65

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu gösterge ile toplam patent başvurusu içinde Türk vatandaşlarının yaptığı patent başvurularının payı izlenmektedir. Göstergede hedeflenen değere büyük oranda ulaşılmış olup, önceki yıla göre bir artış görülmektedir. Önümüzdeki dönemde de sınai mülkiyet farkındalığını artırmaya yönelik faaliyetler çeşitlendirilecektir.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU

Programın Adı:**SOSYAL GÜVENLİK****Program Amacı:**

Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması ve Sosyal Güvenlik Hizmetlerinin Daha Kaliteli ve Kapsayıcı Nitelikte Yürütülmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Sosyal Güvenlik Kurumuna bütçe transferi adı altında yapılan ödemeler; açık finansmanı ile devlet katkısının yanı sıra, prim karşılığı olmayıp Sosyal Güvenlik Kurumunun kamu adına ödenmesine aracılık ettiği ve ilgili kamu kurumlarından daha sonra tahsil ettiği ek ödeme, ek karşılık, faturalı ödemeler, teşvikler ve ödeme gücü olmayanların genel sağlık sigortası primi kalemlerinden oluşmaktadır. Program da söz konusu kalemlerden oluşan bütçe transferinin GSYH içerisindeki payını ifade etmekte olup Kurum bütçe transferlerinin yıllar itibarıyla seyrinin takibi ölçülmek istenmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1. Sosyal Güvenlik Kurumu'na yapılan bütçe transferlerinin GSYH'ye oranı	Oran	2,59	3,30	3,68	3,31

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı için yüzde 3,68 olarak hedeflenen oran yüzde 3,31 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Programın Adı:**SPORUN GELİŞTİRİLMESİ VE DESTEKLENMESİ****Program Amacı:**

Sporun Geliştirilmesi, Sporda Katılımın ve Başarının Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında spor alanında uygulanacak temel politikaların tespit edilmesi, spor kültürünün geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve özendirilmesinin sağlanması, sporcu yetiştirilmesi ve spora olan ilginin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi, başarılı sporculara ve çalıştırıcılara ayni ve nakdi yardım yapılması, ödüllendirilmesi, spor idarecisi, çalıştırıcısı, spor elemanları ve hakemlerin eğitilmesi ve yetiştirilmesi, okul dışı spor faaliyetleri ile diğer spor alanlarında faaliyetler düzenlenmesi, okul dönemindeki çocuklara yetenek taraması yapılması, uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenmesi ve uluslararası spor organizasyonlarına katılım sağlanması, engelli bireylerin spor yapabilmesinin sağlanması ve yaygınlaştırılması amacıyla proje ve faaliyetler yürütülmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de spora olan ilginin artması sebebiyle sportif altyapının desteklenmesine ilişkin çalışmalar artarak devam etmektedir.

Lisanslı sporcu sayılarının artırılması, sporun toplumun her kesimine yaygınlaştırılması ve sporla ilgili kaynakların etkili şekilde kullanımının sağlanması amacı ile çok sayıda sportif projeler hayata geçirilmekte ve uluslararası standartlara uygun, modern mimariye sahip tesisler inşa edilmektedir. Yüzme bilmeyen kalmaması, on bin pota, sportif yetenek taraması, koşabiliyorken koş, evinin sultanları, sokaklar bizim, mutlu çarşambalar, Analig, Üniliğ gibi projeler ülkemiz genelinde uygulanmaktadır. Spor dallarında üstün başarıyla adaya spor bilimleri dışında farklı kariyer imkânları da sunmak ve sporculara yükseköğretime geçişlerinde destek olmak amacıyla vakıf üniversitelerinin katılımıyla, "Vakıf Üniversitelerinden Türk Sporuna Yükseköğretimde Yüzde Yüz Destek" projesi hayata geçirilmiştir. "Milli Sporcu Bursu" kapsamında ise sporcu öğrencilerimizin de yararlanabileceği Bakanlık ile Özel Öğretim Derneği (ÖZDER) arasında imzalanan "Sporcu Öğrencilerin Eğitiminde İş Birliği Protokolü" ile milli

sporculara ortaokul ve lisede yüzde 100 burs imkanı verilmektedir. Sporun tabana yayılması, sporun ve sporcuların desteklenmesi, spor alanında da gözetim, yaygınlaştırma ve ulusal bir spor politikası geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaya devam edilecektir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Lisanslı sporcu sayısı artışı	Yüzde	21,98	15,11	10,00	10,46

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizde spora olan ilginin artması, sporun tabana yayılması, nitelikli sporcuların yetişmesine katkı sağlanması ve sportif başarının artırılması amacıyla verilen destekler neticesinde bir önceki yıla göre yüzde 10,46 artışla lisanslı sporcu sayısı 16.927.671'e ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Uluslararası müsabakalarda alınan madalya sayısı	Sayı	6.492	8.449	7.000	9.747

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Uluslararası spor organizasyonlarında 63 Spor Federasyonu için hedeflenen 7.000 madalya sayısının üzerine çıkılarak 2024 yılında 3.142 altın, 3.268 gümüş, 3.337 bronz olmak üzere toplam 9.747 madalya kazanılmıştır. Uluslararası müsabakalarda elde edilen bu başarının artırılması için çalışmalara devam edilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Programın Adı: STRATEJİK YÖNETİM VE KAYNAK TAHSİSİ

Program Amacı: Stratejik Yönetim Anlayışı Çerçevesinde, Kamu Kaynaklarının Tahsisinde ve Kullanımında Toplumsal Faydayı Sağlayarak Sürdürülebilir Ekonomik ve Sosyal Kalkınmanın Gerçekleştirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Stratejik Yönetim ve Kaynak Tahsisi Programı, On İkinci Kalkınma Planında yer alan İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi, Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim ile Adaleti Esas Alana Demokratik İyi Yönetişim eksenleri altında yer alan belirli politika ve stratejilerin uygulamaya geçirilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Söz konusu program çerçevesinde, kaynak tahsisi ve kullanımının Plan politika ve hedefleri doğrultusunda önceliklendirilmesi ve bütçenin çıktı ve sonuç odaklı bir yaklaşımla uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile plan-program-bütçe bağlantısının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Programın diğer bir hedefi de, kamu yatırım politikası kapsamında; kamu sabit sermaye yatırımlarına ilişkin kaynakların artırılması, yatırım programının rasyonelleştirilmesi, ayrılan kaynakların başta öncelikli sektörler ve gelişme alanları için belirlenmiş hedeflere tahsisi olmak üzere etkin şekilde ve sonuç odaklı kullanılması, KÖİ uygulamalarının makroekonomik politikalarla uyumlaştırılmasıdır. Ayrıca, kamuda stratejik yönetim uygulamasının etkinliğinin artırılması, üst politika belgeleri ve diğer strateji belgelerinin hazırlanmasına dayanak teşkil edecek analizlerin yapılması, sektörel izleme, analiz ve araştırma kapasitesinin artırılması, Program kapsamında hedeflenen diğer önceliklerdir.

Bütçe Yönetimi Alt Programı altında, Kamu Personel Yönetimi, Kamu Yatırımları Yönetimi ve Merkezi Yönetim Bütçesinin Hazırlanması, Uygulanması ve Kamu Bütçe Süreçlerinin Geliştirilmesi faaliyetleri icra edilmektedir. Söz konusu alt program faaliyetleriyle, harcamalar, program, alt program ve faaliyetler düzeyinde sınıflandırılarak kamu kaynak tahsisine ile kamu hizmetleri arasındaki bağlantı güçlü bir şekilde kurulmuş, böylece kamu hizmetlerini merkeze alan ve faaliyetlere odaklanan bir bütçeleme anlayışına geçilmiştir. Kamu yatırımları ile özel sektör yatırımları arasındaki tamamlayıcılık ilişkisi artırılmış; yüksek katma değer yaratan, istihdam artırıcı ve cari açığın azaltılmasına katkı sağlayan özel sektör yatırımlarının önünün açılması ve üretken kapasitesinin yükseltilmesi için gereken kamu altyapı yatırımları yapılmaya devam edilmiştir. Kamu yatırım programı gözden geçirilerek acil, verimli olmayan, önceliğini kaybeden ve tamamlanan kısmıyla yeterli olan projelerin yatırım programından çıkarılması süreci sürdürülmüştür. Ayrıca alt program kapsamında kamu kurumlarının kadro ve pozisyonlarına ilişkin işlemlerin elektronik ortam üzerinden yürütülmesine imkân sağlayacak sistemin kurularak kamu personelinin sayı ve nitelik gibi temel özelliklerini içeren dijital veri tabanı oluşturulmuştur.

Planlama, Programlama, İzleme ve Analiz Alt Programıyla üst politika belgeleri ile kurumsal ve sektörel strateji belgelerinin hazırlanmasına dayanak teşkil edecek analizlerin yapılması, söz konusu belgelerin uygulanmasına ilişkin destek ve yönlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi ve söz konusu uygulama sonuçlarının izleme ve değerlendirme faaliyetleriyle ilgili mercilere raporlanması hedeflenmiştir. Alt program kapsamında, Orta Vadeli Program, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı başta olmak üzere üst politika belgelerinin hazırlığı koordine edilmiş ve söz konusu üst politika belgeleri ile kurumsal stratejik planlar daha etkin bir biçimde izlenerek bu belgelerin uygulanma ve birbirlerini yönlendirme düzeyi artırılmıştır.

Stratejik yönetim anlayışı çerçevesinde, kamu kaynaklarının tahsisinde ve kullanımında toplumsal faydayı sağlayarak sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacı doğrultusunda; ülkemiz kalkınmasına yön veren temel politika belgelerinin hazırlanmasının yanında, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli yönetilmesi kapsamında merkezi yönetim bütçesi hazırlanmış ve uygulamaya geçirilmiş, kamu yatırım proje teklifleri değerlendirilerek gerekli kaynaklar tahsis edilmiş, sektörel ve tematik politika ve stratejiler geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüş; belirlenen politikaların sonuçlarını izleme, değerlendirme ve raporlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Programın hedeflerine ulaşılması çerçevesinde kamu kaynak tahsisinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve stratejik yönetimin kamu kurumlarında etkili bir şekilde uygulanması, ve böylece sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesine katkı sağlanması için Başkanlığımız ve kamu kurumları arasında koordinasyon ve işbirliğinin daha üst seviyeye getirilmesi önem arz etmektedir. Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli yönetilmesini sağlayan bütçe yönetimi, muhasebe hizmetlerinin daha etkin yürütülmesini sağlayan istatistik ve raporlama, kamu kaynaklarının mevzuata, üst politika belgelerine ve iyi yönetim ilkelerine uygun olarak kullanımını sağlayan mali yönetim ve kontrol, orta ve uzun vadede milli ekonomide büyüme ve gelişmeye yön veren, öngörülebilirliği artıran, kamu kaynaklarının temini ve kullanımına ilişkin öncelikleri belirleyen planlama, programlama, izleme ve analize ilişkin faaliyetler program kapsamında yer almaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Genel bütçe vergi gelirlerinin faiz dışı giderlere oranı	Yüzde	89,46	76,15	75,30	76,84

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında vergi gelirlerinin faiz dışı harcamaları karşılama oranı yüzde 76,8 olmuştur. Faiz dışı harcamalar içinde önemli bir paya sahip olan personel giderlerinin yıllık artışı yüzde 101,3 olup bu artışta memur maaşlarında yapılan düzenlemeler de rol oynamıştır. Bir diğer önemli harcama kalemi olan cari transferler bir önceki yıla göre yüzde 62,8 oranında artış kaydetmiştir. Öte yandan son dönemde vergi gelirlerinin artışına en yüksek katkıyı veren kalem olan gelir vergisi 2024 yılında yüzde 120,1 oranında yüksek bir yıllık artış kaydetmiştir. Bu artışta istihdam ve ücret gelişmeleri ile mevduat getirisi ve hacmindeki artışla beraber stopaj oranlarının artırılmasının da etkili olduğu değerlendirilmektedir. Kurumlar vergisi yüzde 13,2 oranında düşük bir yıllık artış kaydetmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Kamu kesimi tasarruflarının GSYH'ye oranı	Yüzde	2,0	1,4	-0,9	0,4

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kamu yatırımlarının finansmanında öncelikli olarak kamu tasarruflarının kullanılması temel hedefi çerçevesinde belirlenen bir göstergedir. Ekonomik istikrarın sağlanmasına yönelik bir politika aracı olarak kamu gelir ve giderlerinde muhtemel genişletici veya daraltıcı kararlar alınabilmektedir. Bu sebeple, iradi olarak konjonktürel gelişmelere göre kamu tasarruf hedefi açık veya fazla oluşturacak şekilde programlanabilmektedir. 2024 yılında kamu tasarruflarının GSYH'ye oranı hedeflenenden olumlu bir seyir izlemiştir.

* 2024 Gerçekleşme Değeri verileri 2025-2027 OVP'de yer alan gerçekleşme tahmini rakamlarından oluşmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Genel devlet dengesinin GSYH'ye oranı	Yüzde	-0,8	-5,2	-6,0	-4,8

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kamu maliyesinin sürdürülebilirliğinin önemli göstergelerinden birisidir. 2024 yılında genel devlet dengesinin GSYH'ye oranı hedeflenenden olumlu bir seyir izlemiştir.

* 2024 gerçekleşme değeri verisi 2025-2027 OVP'de yer alan gerçekleşme tahminidir.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranı	Yüzde	22,19	24,82	26,90	25,36

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH içerisindeki payının, kamu mali disiplini açısından önemli bir gösterge olduğu değerlendirilmektedir. Hedeflenen gerçekleşme değeri, kamu harcamalarında öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkması, harcamalarda tasarruf sağlanması, kamu istihdam politikalarında değişiklikler gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bununla birlikte 2024 yılında kamu kurum ve kuruluşlarının harcamalarında tasarruf sağlamaya yönelik tedbirler kapsamında merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH içerisindeki payı; GSYH'de yaşanan artış kapsamında yüzde 25,36 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5- Kamu sabit sermaye yatırımlarının GSYH'ye oranı	Yüzde	3,6	3,7	3,4	3,8

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Kalkınmanın ihtiyaç duyduğu ekonomik ve sosyal fiziki altyapı ihtiyacının finansmanına kamunun katkısını ifade eden bir göstergedir. Kamu sabit sermaye yatırımlarının milli gelire oranı 2024 yılında hedeflenen değerin üzerinde gerçekleşmiştir.

* 2024 gerçekleşme değeri verisi 2025-2027 OVP'de yer alan gerçekleşme tahminidir.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Programın Adı:

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Program Amacı:

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve kirliliğin ortadan kaldırılması sağlanarak çevre kalitesinin iyileştirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

On İkinci Kalkınma Planı'nda da Politika ve Tedbirler arasında, "883. Mali gücü yetersiz yerel yönetimlerin evsel nitelikli katı atıkların geri kazanım ve bertaraf tesisi projeleri ile aktarma istasyonu projelerinin bir program dâhilinde desteklenmesi sağlanacaktır." ve "883.1. Yerel yönetimlerin finanse etmekte zorlandıkları katı atık yönetim projelerini desteklemek amacıyla yürütülen "Katı Atık Programı"nın yaygınlaştırılması sağlanacaktır." yer almakta olup bu kapsamda çevre kirliliğinin önlenmesi ve kirliliğin ortadan kaldırılması sağlanarak çevre kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından çalışmalar yürütülmektedir.

Diğer taraftan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde katı atık bertaraf tesislerinin yapılması ve işletilmesi belediyelerin görev ve yetkileri arasında bulunduğundan, bu tesislerin yapım işleri belediyeler tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda riskleri ortadan kaldırmak, sürdürülebilirliği sağlamak ve yerel yönetimlerin entegre atık yönetimi tesisleri uygulamalarını gerçekleştirebilmeleri için finansman ihtiyacının önemli bir kısmını karşılaması amacıyla başlatılmış olan Katı Atık Programı projesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Program kapsamında sağlanan hibe desteği ile bu tesislerin projelerinin hazırlanması ve kurulmasına ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Performans göstergesi değerlerine bu kapsamda ulaşılmıştır. Tesislerin ilk yatırım maliyetinin sağlanamaması, tesisin işletme giderlerinin karşılanamaması veya yatırımın tamamlanamaması riski, yerel yönetimlerin finansman, teknik altyapı ve personel kapasitesi eksikliklerinin bulunması ve yerel yönetimlerin entegre atık yönetimi tesisleri ile belediye atıklarını toplama sistemini kuramaması performans göstergelerinin hedeflenen değerine ulaşmasında risk teşkil etmektedir.

Çevre denetimleri, tesis ve faaliyetlerin Çevre Kanunu ve ilgili yönetmeliklere uygunluğunun ve verilen izinlerde yer alan koşulların sağlanıp sağlanmadığının kontrolü amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 2.170 tesise planlı birleşik denetim gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca çevrenin korunması ve hava kalitesinin artırılması için ülkemizde Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı çalışmaları 2005 yılında başlamıştır. 2005 yılında 35 Hava Kalitesi İzleme İstasyonu ile izlenmekte iken, 2024 yılı sonunda

mobiller de dahil olmak üzere 382 Hava Kalitesi İzleme İstasyonuna ulaşılmıştır. 2014 yılından bu yana düzenli olarak sürdürülen "Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı (DEN-İZ)" ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik düzenli olarak izlenmektedir. Temiz denizlerin bir göstergesi olan mavi bayrak uygulamasında ülkemiz 567 plaj ile dünya sıralamasında üçüncü sırada yer almıştır.

Bakanlıkça geliştirilen yerli ve milli karar destek yazılımı NEFES aracılığıyla; 81 il ve 949 ilçe için sokak seviyesinde hava kalitesi değerleri tespit edilmiş olup; 3 boyutlu hava kalitesi haritaları hazırlanmıştır. Emisyon envanteri-modelleme yaklaşımı ile ilçe ölçeğinde hava kirliliğinin kaynaklarının belirlenmesi ve kaynağa göre illere özgü önlemlerin etkinleştirilerek hava kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

"Çevresel Göstergeler Kitapçığı" hazırlanarak çevre hakkında mevcut durum, yıllar itibarıyla kolay anlaşılır şekilde sunulmuştur. Aynı zamanda hazırlanan yayın ile çevrenin ve çevresel değerlerin, mümkün olan tüm sektörler arasındaki ilişkisini yansıtmak, çevreye etkisi veya etkileri olan faaliyetlerin çevresel sonuçlarının veya kalitesinin zaman içerisindeki değişimlerinin izlenebilmesini sağlayarak anlaşılabilir ve basit sonuçların halkımız tarafından bilinmesi ve ayrıca okuyucunun çevre bilgisi ve bilincinin artırılması hedeflenmiştir.

Çevre dostu ürün ve hizmetler çevre etiketi sistemi ile yaygınlaştırılmakta olup, bu kapsamda 17 ürün/hizmet grubunda çevre etiketi kriterleri yayımlanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1-Katı Atık Düzenli depolama hizmeti verilen belediye nüfusu oranı	Yüzde	89,0	89,0	93,0	94,5

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Belediye atıklarının işlendiği atık işleme tesislerinin yapılması ve işletilmesi yine belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları arasında olduğundan bu tesislerin yapım işleri de belediyeler tarafından yürütülmektedir. 6360 Sayılı Kanun gereklilikleri çerçevesinde büyükşehir belediyesi olan illerde yer alan mevcut birliklerin tasfiye edilmesi, büyükşehirlerin sınırlarının il sınırına genişletilmesi, belediye-birlik çalışmalarında yavaşlamalara ve finansman sıkıntılarına neden olmuştur. Ayrıca bazı illerde kurulması planlanan atık işleme tesislerinde, havalimanına yakın yerlerin seçilmesi, bu yerlerin uçakların mania alanında kalması, depolama sahaları çevresinde kuşların olması nedeniyle uçakların uçuş güvenliğini etkilemesi, uçuş mesafeleri, taşkın, heyelan vb. yer seçimi kriterleri ile ilgili yaşanan sorunlar, Mahalli Çevre Kurulu kararları ve ÇED süreçlerinde karşılaşılan hukuki süreçler tesislerin kurulması çalışmalarında aksamalara ve tesislerin yapım işlerinin durdurulmasına neden olmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Atık su arıtma hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	Yüzde	89,2	90,6	93,0	90,9

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Veriler 6 aylık periyotlarla toplanmakta olup, değişiklikler bu altı aylık izlemeye gözlenmektedir. Büyük yerleşim yerlerinin atıksu arıtma tesisleri büyük oranda tamamlanmış olup, Atıksu Arıtma Tesisleri (AAT) olmayan yerleşim yerlerinin çoğunluğu küçük belediyelerdir. Küçük belediyelerin teknik ve ekonomik yapılarının zayıf olması nedeniyle Atıksu Arıtma Tesisleri ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranında artış olmamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Sıfır atık projesi kapsamında kaynağında ayrıştırılarak toplanan atık miktarı (kümülatif)	Milyon Ton	11,7	14,4	14,0	14,6

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Sıfır Atık Projesi kapsamında kaynağında ayrıştırılarak toplanan atık miktarını göstermektedir. Atık miktarı hesaplamasında endüstriyel atıklar haricindeki atık kağıt-karton, atık plastik, atık cam, atık metal, organik atık ve diğer geri dönüştürülebilir atıklar dikkate alınmakta olup 2024 yılı gerçekleşmesi hedeflenen gösterge değerinin üzerinde olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programın Adı:

ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ

Program Amacı:

İnsan Odaklı, Doğal Hayata ve Tarihi Mirasa Saygılı, Temel Kentsel Hizmetlerin Adil ve Erişilebilir Bir Şekilde Sağlandığı, Yaşam Kalitesi Yüksek ve Değer Üreten Şehirler ile Yerleşimlerin Oluşturulması; Afetlere Karşı Toplumsal Bilincin Artırılması ve Afetlere Dayanıklı ve Güvenli Yerleşim Yerlerinin Oluşturulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Ülkemiz topraklarının yüzde 66'sı 1. ve 2. deprem kuşağında yer almakta olup, nüfusunun yüzde 71'i deprem riski altında yaşamaktadır. Diğer taraftan ülkemiz yeryüzünün en aktif fay zonlarının bulunduğu ve buna bağlı olarak son yıllarda oluşan depremler nedeni ile birçok vatandaşımızın hayatını kaybettiği bir coğrafyadır. Son olarak 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler 11 ilimizde büyük yıkıma neden olmuş, 50 binden fazla vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Yaşanan depremlerin sosyolojik, psikolojik ve ekonomik etkilerinin büyüklüğü dikkate alındığında kentsel dönüşüm çalışmalarının ülkemiz için ne kadar önemli olduğu ve öncelikle yürütülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Depremlerdeki artış ve iklim değişikliği ile birlikte artan sel ve heyelan riskleri de değerlendirildiğinde yaklaşık 1.5 milyon birimin dönüşümü aciliyet arz etmektedir.

Program hedefleri ve uygulamalarında Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Kalkınma Planı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Stratejik Planında mekansal planlama ve kentsel dönüşüm uygulamaları için belirlenen hedef ve tedbirler önceliklendirilmektedir. Bu çerçevede kentsel dönüşüm uygulamalarının süratle yürütülmesi amacıyla 16/10/2023 tarihli ve 32341 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 153 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 16/05/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile ilgili diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı kamu tüzel kişiliğine haiz ve özel bütçeli "Kentsel Dönüşüm Başkanlığı" kurulmuş, görev ve faaliyetlerine başlamıştır.

Afet risklerinin azaltılması, fiziksel çevrenin iyileştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi ile yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik belirlenen hedefler doğrultusunda, tespit, tahliye, uzlaş, yıkım ve yenileme faaliyetleri; vatandaşların da katılımı ile Kentsel Dönüşüm Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Gönüllülük esasları dikkate alınarak sürdürülen uygulamaların, daha etkin ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılması vatandaşlardan gelen talep ve başvurular ile Kentsel Dönüşüm Başkanlığı tarafından sağlanan finansal destekler ile orantılı şekilde artmaktadır. Bu çerçevede iletilen başvurular üzerine yapılan tespit çalışmaları ile kentsel dönüşüm kapsamına alınan Riskli Alan ve Riskli Yapılardaki bağımsız birimler, ülkemizin depremsellik durumu da göz önüne alınarak değerlendirilmekte ve kentsel dönüşüm kapsamına alınacak bağımsız birim sayısı programın hedef göstergesini şekillendirmektedir. Bunun yanı sıra şehirlerimizdeki riskli yapı stokunun azaltılması için riskli alan, rezerv yapı alanı olarak belirlenmiş alanlarda, afetlere dirençli şehirler oluşturulması amacıyla sosyal donatıları yeterli, yatay mimariyi esas alan imar planları onaylanmaktadır. 2024 yılı içerisinde 6306 sayılı Kanun uyarınca belirlenen bölgelerde toplamda 690 ha'lık alanda 27 adet imar planı onaylanmıştır.

Diğer taraftan şehirlerimizde yaşayan insanların hayat kalitesini arttırmak ve doğayla iç içe yaşam alanları oluşturmak üzere 81 ilde millet bahçeleri yaygınlaştırılmaktadır. Şehirlerimiz rehabilite edilerek bölge nüfusuna nitelikli bir kentsel yaşam ve mekân sağlanarak aktivite alanlarının oluşturulması ve korunması ile bu alanlara ulaşılabilirlik sağlanmaktadır. 2024 yılında; 2 milyon 907 bin 65 m2 alanda 29 millet bahçesinin açılışı yapılmış olup; 2 milyon 145 bin 244 m2 alanda 24 yeni millet bahçesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı izleme sistemine alınmıştır. Geline süreçte 2018 yılından itibaren 2024 yılı sonuna kadar toplamda; 81 İlde, 76 milyon 405 bin 859 m2 alanda, 523 millet bahçesine ilişkin çalışmalar sürdürülmüştür.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kentsel Dönüşüm kapsamına alınan bağımsız birim sayısı	Sayı	1.754.496	1.964.281	2.300.000	2.219.884

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan alanlar ile bu alanlar veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıyan yapılardaki bağımsız birimlerin kentsel dönüşüm kapsamına alınması suretiyle yenilenmesine yönelik faaliyetler programın temel göstergesini oluşturmaktadır. Bu çerçevede 2024 yılı sonu itibari ile toplam 2.219.884 adet bağımsız birim kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır. Kentsel dönüşüm kapsamına alınan bağımsız birim sayısı, son yıllarda meydana gelen doğal afetler ve kentsel dönüşüm projeleri için sağlanan finansal olanaklar ölçütünde değişiklik gösterebilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Afet riski yönetim endeksi	Adet	5,0	4,8	4,9	4,9

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

INFORM 31.08.2024 raporuna göre 2024 yılında 191 ülke içerisinde Türkiye 42. en riskli ülkedir. Türkiye; tehlike ve maruz kalmada (7,1) çok yüksek riskli, zarar görebilirlikte (5,3) yüksek riskli, buna karşın baş etme kapasitesi eksikliği bakımından (3,2) düşük riskli bir ülke olarak nitelendirilmektedir.

Endekse göre 2023 yılında 4,8 endeks puanı ile orta risk grubunda yer alan Türkiye, 2024 yılında 4,9 endeks puanı ile tekrar orta risk grubunda yer almıştır. 2023 depremleri verilerinin dahil edildiği bu değerlendirmede son üç yılın trendine göre de riskin artma eğiliminde olduğu ülkelerden biridir. Ülkemizin maruz kaldığı doğal kaynaklı afetlerin çeşitliliği ve sıklığı değerlendirmesinin yapıldığı "Tehlike ve Maruz Kalma" ve "Zarar Görebilirlik" puanlarındaki artış ülke endeksini 4,8'den 4,9'a yükseltmiştir. Buna rağmen hedeflenen gösterge değerine ulaşmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programın Adı:**ŞEHİT YAKINI VE GAZİLER****Program Amacı:**

Şehit Yakını ve Gazilere Sağlanan Ekonomik ve Sosyal Hizmetlerin Artırılması ve Çeşitlendirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında şehit yakınları ve gazilerin hayatın her alanında desteklenmesi, haklarının korunması ile fırsat ve imkanlardan eşit şekilde yararlanmalarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

- Şehit yakınları ve gazilerin hakları ile onlara yönelik yardım, hizmet ve muafiyetlere ilişkin ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaların koordine edilmesi, belirlenen politika ve stratejilerin uygulanması,
- Gazilerin toplumsal hayata adaptasyonu, tedavi ihtiyaçlarının karşılanması, istihdam sorunlarının giderilmesi ve sosyal güvenlik haklarının geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmesi,
- Sosyal Güvenlik Kurumuna şehit yakını ve gazilerin aylık ve diğer ödemeler karşılığı için yapılan ödemeler,
- Şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi ve koordine edilmesi,
- Şehit yakınları ve gazilerin ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan desteklenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmesi,
- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından şehit aileleri, harp ve vazife malulleri ile dul ve yetimlerine konut edinebilmeleri için faiz desteği sağlanması,
- Yurt içi ve yurt dışında bulunan şehitliklerin yapım, bakım ve onarımına ilişkin hizmetler, faaliyetler, iş ve işlemler bu program altında değerlendirilmektedir.

2024 yılında şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarına yönelik faaliyetler koordine edilmiş, belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasına özen gösterilmiştir. Bunun yanı sıra gazilerin toplumsal hayata adaptasyonu, tedavi ihtiyaçlarının karşılanması, istihdam sorunlarının giderilmesi ve sosyal güvenlik haklarının geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmüştür. Şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi ve koordine edilmesine ilişkin çalışmalara devam edilmiştir. Yurt içi ve yurt dışında bulunan şehitliklerin yapım, bakım ve onarımına ilişkin hizmetler ve faaliyetler yürütülmüştür.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Şehit yakını ve gazilerin, sağlanan ekonomik ve sosyal hizmetlerden yararlanma oranı	Yüzde	100	100	100	100

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

3713 sayılı Kanun'un Ek 1'inci maddesi kapsamında başvuruda bulunan ve Bakanlıkça hak sahiplikleri belirlenen şehit yakını, gazi, gazi yakınlarının tamamının istihdamı gerçekleştirilmektedir. Ücretsiz seyahat kartı alma şartlarını sağlayan şehit yakını, gazi ve gazi yakını, vazife malulü ve yakınlarının tümünün ücretsiz seyahat kartları da hak sahiplerinin adreslerine gönderilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı:**TABİİ KAYNAKLAR****Program Amacı:**

Tabii Kaynakların Aranması, İşletilmesi, Ekonomiye Kazandırılması ve Kaynakların Ülke Yararına Kullanılmasının Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 175'inci maddesi uyarınca; tabii kaynakların ülke menfaatlerine en uygun şekilde değerlendirilmesine yönelik ülke stratejisi ve politikalarını belirlemek için gerekli çalışmalar yapılarak, tabii kaynakların araştırılması, geliştirilmesi, işletilmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve korunması ile ilgili çalışmalar teşvik ve koordine edilmekte, ülke ve dünya madencilik faaliyetleri takip edilerek, gerekli bilgilerin derlenmesi, değerlendirilmesi ve yayımlanması sağlanmakta ve tabii kaynaklar konusunda teknolojik araştırma ve geliştirme faaliyetleri izlenmektedir.

- Tabii kaynak aramaları, işletme izinleri ve denetimi alt program kapsamında; ülkemizin sahip olduğu maden, ham petrol ve doğal gaz kaynaklarının milli menfaatler çerçevesinde aranması, geliştirilmesi, verimli, çevreye duyarlı ve kamu yararı gözetilerek ülkemiz ekonomisine kazandırılmasına katkı sağlanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda, ülkemizin sahip olduğu madenlerin araştırılması ve aranmasına yönelik teşvik edici eylemlerin yürütülmesi, araştırma ve arama faaliyetleri sonucunda ortaya çıkarılan maden kaynaklarının; dünyada artan hammadde ihtiyaçlarında göz önünde bulundurularak, katma değeri yüksek ara ve uç ürünler olarak ülkemiz ekonomisine kazandırılması, cari açığın azaltılmasına ve madencilik sektörünün GSYH'deki payının artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

- Maden arama, araştırma ve sondaj alt programı kapsamında yer bilimleri ve madencilik alanında arama, araştırma ve sondaj hizmetlerinin bilimsel ve teknolojik yöntemler kullanılarak çevresel faktörler de göz önüne alınarak sanayinin ve toplumun hizmetine sunulmasına katkı sağlanacaktır.

- Yer bilimleri araştırmaları alt programı kapsamında ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda karada ve denizlerde yerbilimleri alanında bilgi üretilerek yer kabuğunun anlaşılması ve verimli kullanılmasının sağlanması, teknolojik çalışmalar yapılması, analiz ve test hizmetleri geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve hızlandırılması ile doğa tarihinin araştırılarak tanıtımının sağlanması ve jeolojik mirasın korunması konularında katkı sağlanmaktadır.

- Tabii kaynaklar ürünleri ile teknolojilerini araştırma ve geliştirme alt programı kapsamında ise araştırma, geliştirme, yenilik, tasarım, teknoloji edinme, üretim, test ve yerleştirme faaliyetlerine katılımı teşvik etmek, araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri sonucu elde edilecekleri çıktılarının ticari değere dönüştürülmesini desteklemek, sonuçların ticarileştirilmesi için prototip geliştirme, ölçeklendirme ve teknoloji doğrulama çalışmalarının yürütülebilmesine yönelik teknoloji uygulama merkezlerinin kurulması ve destek mekanizmalarının oluşturulmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

- Nadir toprak elementleri ve diğer kritik elementlere ilişkin araştırma ve geliştirme faaliyetleri kapsamında ülkemizde gelişen enerji sektörü ve sanayide ham maddelerin dışa bağımlılığının azaltılması için ihtiyaç duyulan ürünlerin yerli kaynaklarımızdan elde edilmesi, sanayi açısından tedarik zinciri sürekliliğinin sağlanması amacıyla faaliyetler yürütülmektedir.

Program kapsamında 2024 yılında;

"Maden atık/artık/pasalarında yer alan ileri teknoloji elementlerinin potansiyelinin belirlenmesi projesi" kapsamında ülke genelinde 47 ilde yer alan 106 maden sahasından alınan 748 adet numune 65 farklı elementin incelendiği analiz sonuçlarının değerlendirildiği bir envanter raporu hazırlanmıştır. "Jeotermal kaynaklarda yer alan lityum ve diğer elementlerin potansiyelinin belirlenmesi projesi" kapsamında ise 5 ilde yer alan 22 adet Jeotermal Enerji Santralindeki (JES) ve 5 adet Bölgesel Konut Isıtma (BKI) sahasındaki 113 kuyudan (91 adet JES kuyusu + 22 adet BKI kuyusu) alınan 339 adet numunenin analiz sonuçlarının değerlendirildiği bir envanter raporu hazırlanmıştır.

Ülkemizdeki atıl petrol kuyularının ve petrol üretimleri ile birlikte gelen sıcak atık suların reenjeksiyonu öncesinde jeotermal amaçlı kullanım olanaklarının araştırılması kapsamında MAPEG arşivlerinde kullanıma açık olan 5.205 adet kuyu verisi incelenmiş olup log/DST sıcaklık ve diğer rezervuar verilerine ulaşılabilen 3.322 adet kuyu değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, jeotermal kaynakların farklı kullanım alanlarına göre değerlendirilebilecek alternatif kuyuların ve lokasyonların önerildiği envanter niteliğinde bir rapor hazırlanmıştır.

Ayrıca "Kömür Sektör Raporu" hazırlanmış olup kömürün ulusal ve uluslararası çapta ekonomik, çevresel ve teknolojik boyutları analiz edilmiş, sektörün mevcut durumu, kullanım alanları ve gelecekteki dönüşüm süreçleri üzerine değerlendirmeler de bulunulmuştur.

Bor ürünleri ve teknolojilerine yönelik Ar-Ge faaliyetleri kapsamında, bora dayalı ürün ve teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanım alanlarının yaygınlaştırılması amacıyla kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla iş birliği içinde Ar-Ge projeleri ve diğer çalışmalar yürütülmekte, bilimsel yayınlar alanında dergi ve kitaplar literatüre kazandırılmaktadır. Ayrıca bor ve bor teknolojileri alanında çalıştay, sempozyum ve kongre gibi bilimsel etkinlikler düzenlenmekte; yeni bor ürünlerinin geliştirilmesi ve üretilmesi amacıyla ihtiyaç duyulan Ar-Ge laboratuvarları ve pilot tesislerin kurulmasına ilişkin altyapı oluşturma çalışmalarının yanı sıra akreditasyon çalışmaları da yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Madencilik katma değerinin GSYH'ya oranı	Yüzde	1,40	1,00	1,40	0,94

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Madencilik katma değerinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2019 yılında yüzde 1,1 iken 2021 yılı sonunda yüzde 1,30'a yükselmiştir. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde 2019 yılı madencilik sektörü ihracatı 4,3 milyar dolar iken 2021 yılı sonunda salgın etkisi sürmesine rağmen 6,1 milyar dolara yükselmiştir. 2020 yılında yüzde 1,2 olarak gerçekleşen GSYH içindeki madencilik payı 2021 yılında yüzde 1,30 olarak gerçekleşmiştir. Gerçekleşen sapma olumlu yönde olmuştur. 2022 yıl sonu gerçekleşme değeri yüzde 1,40 iken gerçekleşme oranı yüzde 112 olmuş ve hedef aşılmıştır. 2023 yıl sonu gerçekleşme değeri 1,00 iken gerçekleşme oranı 76,92 olmuş ve hedefe kısmen ulaşılmıştır. 2024 yılı hedeflenen gösterge değeri yüzde 1,40 iken yıl sonu gerçekleşme değeri yüzde yüzde 0,94, gerçekleşme oranı ise yüzde 78,4 olmuştur. 2022 yılında madencilik sektörü ihracatı 6.4 milyar dolar iken 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli depremler sonucunda 5.75 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise madencilik sektörü ihracatı 6.01 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Madencilik sektöründe katma değer artırılması amacıyla, madencilik ürünlerinin yurt içinde işlenmesine ve uç ürün geliştirilmesine öncelik verilmektedir. Ara ve uç ürün üretimiyle katma değer artırılmakta ve bu alandaki ithalatımızın azalmasına yol açarak cari açığın da azalmasına etki etmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Yerli kaynaklardan üretilen elektrik enerjisi miktarı	Terawatt Saat (TWh)	190,80	185,30	209,00	209,70

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizin sahip olduğu yerli kömürün ve yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretim amaçlı değerlendirilmesi ile enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına katkı sağlanacaktır. Bu amaçla yerli kaynaklardan üretilen elektrik enerjisi miktarı takip edilmektedir. 2023 yılında 190 TWh olan yerli kaynaklardan üretilen elektrik enerjisi miktarı, 2024 yılında bir önceki yıla göre 19,6 TWh artmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

Programın Adı:**TAPU VE KADASTRO****Program Amacı:**

Devlet Güvencesi Altında Güvenilir ve Ulaşılabilir Tapu ve Kadastro Hizmeti Sunulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Tapu sicillerinin düzenli bir biçimde tutulması, işlem belgelerinin tasnifi ve tapu ve kadastro bilgilerinin kesinleştirilerek elektronik ortama aktarılması, taşınmazlarla ilgili her türlü tapu işlemleri ile tescil işlerinin yapılması, istatistiki bilgilerin toplanması, kontrol ve denetimi, tarihi değere haiz eski yazılı belgelerin arşivlenmesi ile restorasyonu, kadastro ile tapu ve harita bilgilerinin yenilenmesi, güncellenmesi, sayısallaştırılması ile büyük ölçekli kadastral ve topografik haritaların üretilmesi amacıyla jeodezik altyapı, havadan fotoğraf alımı, harita üretim hizmetleri, coğrafi bilgi sistemleri çalışmaları, taşınmaza yönelik aracılık ve taşınmaz değerlendirme gibi hizmetler, faaliyetler, iş ve işlemler bu program altında gerçekleştirilmektedir.

Söz konusu program kapsamında tapu hizmetleri ve kadastro hizmetleri olmak üzere iki ayrı alt program yürütülürken programın amacına ulaşmasını etkileyen; personel kaynağının yetersiz kalması, personele yeterli derecede eğitim verilememesi, kurum ve kuruluşlar ile veri paylaşımında aksaklıklar ve elverişsiz meteorolojik koşullar gibi bazı içsel ve dışsal olumsuzluklarla karşılaşmıştır.

Program kapsamında sunulan hizmetlerin geliştirilmesi için, hedefe ulaşmayı etkileyebilecek riskler ve bu risklere ilişkin alınacak tedbirler belirlenmiştir. Bu kapsamda; insan kaynağı artırılarak personele uygulama ve mevzuat eğitimi planlanacak, tespit dışı alanların kadastro çalışmalarında orman mevzuatı nedeniyle ortaya çıkan sorunların yapılacak bilgilendirme toplantıları ile giderilmesi sağlanacaktır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Kadastro modernizasyonu kapsamında yenilenen/sayısallaştırılan parsel sayısı	Parsel	3.757.958	1.771.788	22.000.000	827.621

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2019 yılında faaliyetin başlaması aşamasında 22,3 milyon parselde çalışma yapılması gerektiği tespit edilmiş ve yapılan planlama ile 2028 yılı sonuna kadar tüm ihale çalışmalarının tamamlanması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda 2024 yıl sonu itibarı ile 13 milyon 247 bin parselde çalışmalar tamamlanmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı:**TARIM****Program Amacı:**

Çevresel, Sosyal ve Ekonomik Olarak Sürdürülebilir, Ülke İnsanınin Yeterli ve Dengeli Beslenmesinin Yanı Sıra Arz Talep Dengesini Gözetken, Verimliliği Yüksek, Sosyo-Ekonomik Olarak Gelişen Etkin Bir Tarım Sektörünün Oluşturulması İle Çiftçilerimizin Yaşam Standartlarının Yükseltilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

GSYH, bir ülkedeki belirli bir dönemde üretilen mal ve hizmetlerden dolayı oluşan katma değere ilişkin standart bir ölçüdür. Tarımsal GSYH ile Tarım, Orman ve Balıkçılık sektörünün ülke milli gelirine, ekonomik büyümesine katkısı ölçülmek istenmektedir.

Ulusal gelirimizin önemli bir bölümünü oluşturan bitkisel üretim sektörünün yıllar itibarıyla gelişiminin izlenmesini sağlamak ve uluslararası karşılaştırmalar yapabilmek için zaman serilerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu anlamda tarımsal üretim politikalarına ışık tutacak sağlıklı ve ayrıntılı bitkisel üretim istatistikleri verilerine ihtiyaç vardır. Program kapsamında ülke genelinde atıl, boş bırakılan ve nadas alanlarında gerek bitkisel üretimin artırılması gerekse kuraklığa dayanıklı çeşitlerin ekimlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik projeler yürütülmektedir. İklim değişikliklerinin bitkisel üretim miktarının olumsuz etkilememesi için kuraklıkla mücadele ve erken tespitiye yönelik projeler hayata geçirilmektedir.

Bitkisel ürünlerde arz güvenliği alt programı kapsamında, bitkisel ürünlerin üretim alanının, üretim miktarının artırılmasına ve bitkisel ürünlerde fiyat değişimlerinin kontrol altına alınmasına katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bitkisel üretim miktarındaki artışın izlenmesi ürün arzında sürdürülebilirliği sağlayacak politikalar üretilmesi için önem arz etmektedir.

Hayvansal ürünlerde arz güvenliği alt programı çerçevesinde ise; hayvancılığı geliştirmek, teşvik etmek, yüksek vasıflı hayvan ırklarını yaygınlaştırılması, hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılması, hayvan ıslah programlarının uygulanması yürütülmektedir. Yürütülen faaliyetler ile hayvancılıkta üretim faktörlerinin optimum kullanımı ve hayvancılık işletmelerin rasyonel gelişimini temin ederek verimliliğini artırmak, sektörde çalışan kişilerin gelirlerini artırarak yaşam standartlarını yükseltmek ve kaliteli protein kaynağı olan kırmızı et ve sütün tüketicilere makul ve istikrarlı fiyatlarla ulaştırılması hedeflenmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1-Bitkisel ürünlerin üretim miktarı	Milyon Ton	129	138,7*	130	137

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Anahtar gösterge ile ülkemizdeki tarımsal ürünlerin üretim miktarı ölçülmek istenmekte olup tarımsal ürünlerde arz talep dengesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Stratejik ve arz açığı olan tarım ürünlerini öncelikle kendi kaynaklarımızdan karşılamak, desteklemelerin daha sağlıklı ve rasyonel dağılımını sağlamak hedeflenmektedir. Bitkisel üretim değerindeki artışın izlenmesi ürün arzında sürdürülebilirliği sağlayacak politikalar üretilmesi için önem taşımaktadır.

2024 yılı hedeflenen bitkisel ürünlerin üretim miktarı 130,2 milyon ton iken gerçekleşme 137,4 milyon ton olmuş ve hedeflenen gösterge değerinin üzerine çıkmıştır. Ülke genelinde işlenmeyen tarım alanları ve nadas alanlarında gerek bitkisel üretimin artırılması gerekse kuraklığa dayanıklı çeşitlerin ekilişlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik projeler yürütülerek hedef değere ulaşılması amaçlanmaktadır.

* 2023 yılı gerçekleşme değerlerinde kullanılan verilerde TÜİK tarafından güncelleme yapılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Tarımsal hasıla	Milyar TL	972,3	1.635,1	2.914,4	2.427,8

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TÜİK tarafından yayınlanan gayrisafi yurt içi hâsıla tablosunda yer alan "Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık" faaliyet kollarına ait verilerdir. Tarımsal hasılanın gerçekleşmesi yıl içerisindeki bitkisel ve hayvansal üretim miktarları, cari ürün fiyatları, üretimde kullanılan girdi miktar ve fiyatları gibi faktörlerden etkilenmektedir.

Göstergedan Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- İhraç edilen bitkisel ürün değeri	Milyon dolar	7.652	10.537	11.300	9.992

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İhraç edilen bitkisel ürünlerin dolar bazındaki değerini ifade etmektedir. Yaşanan pandemi dönemi ve Rusya-Ukrayna savaşı kaynaklı endişeler yanında ekonomik, sosyal, kültürel alanda yaşanan sorunlar ile gıda tedarik zincirindeki bozulmalar ve bitkisel ürünlere yönelik yürütülen ihracat kısıtlamaları nedeniyle hedefe kısmen ulaşılmıştır. Gösterge gerçekleşme sonucunu etkileyen faktörlerin başında uygulanan dış ticaret politikaları, ihracat kısıt ve teşvikleri gelmektedir. Bu kapsamda gösterge hedeflerine ulaşılmasını sağlamak amacıyla tarımsal girdi maliyetleri desteklenerek bitkisel ürünlerin uluslararası pazarda daha fazla yer alması sağlanması planlanmaktadır.

Göstergedan Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Kırmızı et üretim miktarı	Bin Ton	2.191	2.384	1.727	2.105

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu gösterge ile kişi başı kırmızı et üretim miktarı, kırmızı ette arz güvenliği, hayvansal protein ihtiyacının ne kadarının kırmızı et ile karşılandığı ölçülmektedir. TÜİK tarafından kırmızı et üretim miktarı verisinin hesaplama metodunda yapılan değişiklikle kasaplık güce göre hesaplama yöntemine geçilmiştir. Hedeflenen değerin üzerinde gerçekleşme olmuştur.

Göstergedan Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programın Adı:**TEDAVİ EDİCİ SAĞLIK****Program Amacı:**

Tedavi Edici Sağlık Hizmetlerine Erişimin ve Kalitenin Daha da Artırılması ve Sağlık Araştırma Faaliyetlerinin Geliştirilmesi.

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

SAĞLIK BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında; sağlık tesislerinde her türlü koruyucu teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin yürütülmesinin sağlanması, faaliyetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması, nitelikli sağlık personelinin ülke genelinde dengeli dağılımının sağlanması, acil sağlık hizmetlerinin daha etkili ve kısa sürede sunulması vb. faaliyetler yürütülmektedir.

Devlet hastanelerinde, şehir hastanelerinde, ağız ve diş sağlığı hastanelerinde/merkezlerinde, insan odaklı, nitelikli ve güvenilir sağlık hizmeti sunmaya yönelik çalışmalar küresel sağlık sorunlarına rağmen tüm hızıyla sürmektedir. Ayrıca yapımı tamamlanan şehir hastaneleri ve sağlık tesisleri ile hizmet sunum kalitesi daha da artırılmış ve artırılmaya da devam edilmektedir. Sağlık Bakanlığı misyonuna uygun olarak temel sağlık göstergelerinde iyileştirmeler sağlanırken, ihtiyaçlar doğrultusunda yatak sayısı ve nitelikleri artırılmış, evde sağlık hizmetleri yaygınlaştırılmış ve Merkezi Hekim Randevu Sisteminin (MHRS) etkinliği artırılmıştır. Ayrıca Bakanlık envanterindeki yüksek teknoloji cihazların sayısı ve kalitesi planlamalara uygun olarak artırılmak suretiyle sağlık hizmetlerinin optimizasyonuna yönelik her türlü alt yapıyı kurmaya ve iyileştirmeye yönelik faaliyetler de devam etmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- 100.000 kişiye düşen hemşire ve ebe sayısı	Sayı	356	361	380	381

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

Göstergedan Sorumlu İdare:

SAĞLIK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- 100.000 kişiye düşen toplam hekim sayısı	Sayı	228	239	251	258

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

Göstergedan Sorumlu İdare:

SAĞLIK BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Nitelikli yatak oranı (Yoğun bakım yatakları hariç, Sağlık Bakanlığı)	Oran	79,6	81,9	81,2	82,0*

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen gösterge değerine ulaşılmıştır.

*Veri doğrulama çalışmalarının devam etmesinden dolayı kesin olmayan değerdir.

Göstergeden Sorumlu İdare: SAĞLIK BAKANLIĞI

Programın Adı: TEMEL EĞİTİM

Program Amacı: Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Öğrencilerimizin Bilişsel, Duygusal ve Fiziksel Olarak Çok Boyutlu Gelişimlerinin Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve imam hatip ortaokulu öğrencilerine yönelik eğitim ve öğretim programlarının tasarlanması, uygulanması, güncellenmesi; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerinin bu çerçevede yürütülmesi, eğitime erişimi kolaylaştıran, her vatandaşın eğitim fırsat ve imkânlarından eşit derecede yararlanabilmesini sağlayan politika ve stratejilerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılması vb. iş ve işlemler ile faaliyet ve hizmetler bu program altında değerlendirilmektedir.

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- 10-13 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı	Oran	98,33	98,36	98,50	98,32

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

10-13 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı 2024 yılında yüzde 98,32 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- 10-13 yaş okullaşma oranı	Oran	98,38	98,37	98,50	98,32

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

10-13 yaş toplam okullaşma oranı 2024 yılında yüzde 98,32 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- 6-9 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı	Oran	98,47	98,63	99	98,63

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

6-9 yaş kız çocuklarının okullaşma oranı 2024 yılında yüzde 98,63 gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- 6-9 yaş okullaşma oranı	Oran	98,44	98,59	99,00	98,61

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Gerçekleşen oran ve hedef göz önüne alındığında hedefe oldukça yaklaşıldığı tespit edilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5- 5 yaş okullaşma oranı	Oran	92,17	95,21	88,00	95,44

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

5 yaş okullaşma oranı yüzde 95,44 olarak gerçekleşmiştir. Hedef gösterge aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
6- İlköğretimde 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı	Oran	21,44	16,70	16,00	17,60

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Veri 30.06.2024 tarihinde MEBDATA Modülünden alınan ilkokul ve ortaokul kademesindeki toplam öğrencinin 20 gün ve üzeri özürlü/özürsüz devamsızlık yapan toplam öğrenciye oranı alınarak hesaplanmıştır. 2023-2024 eğitim öğretim yıl sonu gerçekleşme verisidir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda eğitim öğretimine devam eden öğrencileri içermektedir. Bu anlamda gerçekleşen oran ve hedef göz önüne alındığında hedefin altında kaldığı ve bir önceki döneme göre devamsızlık oranlarında bir artış olduğu tespit edilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
7- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 4 Fen Bilimlerine göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	38,00	38,00	33,00	32,62

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 4 Fen Bilimlerine göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 33 iken gerçekleşme değeri yüzde 32,62 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
8- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 4 Matematiğe göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	40,00	40,00	35,00	34,43

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 4 Matematiğe göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 35 iken gerçekleşme değeri yüzde 34,43 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
9- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 4 Türkçe'ye göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	28,00	28,00	23,00	32,41

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 4 Türkçe'ye göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 23 iken gerçekleşme değeri yüzde 32,41 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
10- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 8 Fen Bilimlerine göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	52,00	52,00	35,00	38,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 8 Fen Bilimlerine göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 35 iken gerçekleşme değeri yüzde 38,00 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
11- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 8 Matematiğe göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	60,00	60,00	48,00	37,88

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 8 Matematiğe göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 48 iken gerçekleşme değeri yüzde 37,88 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
12- Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) 8 Tükçeye göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı	Oran	26,00	26,00	20,00	35,89

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

ABİDE 8 Tükçe'ye göre temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı hedefi yüzde 20 iken gerçekleşme değeri yüzde 35,89 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
13-Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 4.Sınıf Fen Bilimleri alt ve alt yeterlik düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	25,00	25,00	23,00	14,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TIMSS 2023 sonuçlarına göre 4. sınıf fen hedeflenen yeterlik düzeyi hedefi yüzde 23 iken gerçekleşme değeri yüzde 14 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
14- Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 4.Sınıf Matematik alt ve alt yeterlik düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	30,00	30,00	28,00	21,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TIMSS 2023 sonuçlarına göre 4. sınıf matematik hedeflenen yeterlik düzeyi hedefi yüzde 28 iken gerçekleşme değeri yüzde 21 olmuştur.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
15- Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 8.Sınıf Fen Bilimleri alt ve alt yeterlik düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	34,00	34,00	29,00	30,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TIMSS 2023 sonuçlarına göre 8. sınıf fen hedeflenen yeterlik düzeyi hedefi yüzde 29 iken gerçekleşme değeri yüzde 30 olmuştur.

Göstergedен Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
16- Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 8.Sınıf Matematik alt ve alt yeterlik düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	44,00	44,00	39,00	41,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

TIMSS 2023 sonuçlarına göre 8. sınıf matematik hedeflenen yeterlik düzeyi hedefi yüzde 39 iken gerçekleşme değeri yüzde 41 olmuştur.

Göstergedен Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
17- Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Araştırması (PIRLS) alt ve alt düzey altı yeterlik düzeyindeki toplam öğrenci oranı	Oran	—	14,00*	14,00	38,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

PIRLS 2021 sonuçlarına göre 4. sınıf okuma becerilerinde hedeflenen yeterlik düzeyi hedefi yüzde 14 iken gerçekleşme değeri yüzde 38 olmuştur.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2023 yılı gerçekleşme değerine de yer verilmiştir.

Göstergedен Sorumlu İdare: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programın Adı:**TİCARETİN DÜZENLENMESİ, GELİŞTİRİLMESİ VE KOLAYLAŞTIRILMASI****Program Amacı:**

Ticaretin Geliştirilmesi, Kolaylaştırılması ve Rekabetçiliğin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

TİCARET BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

İhracatın desteklenmesine ve ihracat ürünlerinin ülke ve pazarlarının çeşitlendirilmesini sağlamaya yönelik olarak destek programlarını (hedef pazarlara yönelik genel nitelikli ticaret heyeti programları ile genel/özel nitelikli alım heyeti programları, yurt dışı birim, marka ve tanıtım faaliyetleri, pazara giriş belgeleri, tasarım ve ürün geliştirme ve benzeri her türlü destek programlarını) hazırlamak, uygulamak, diğer kurum ve kuruluşlar eliyle uygulanmasını sağlamak amaçlarıyla Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen program kapsamında ülkemizin üretim gücünün ihracata yansıtılabilmesi için katma değeri yüksek, tasarıma dayalı ürünlerin ihracatının artırılması, ülkemiz markalarının dünya markalarına dönüştürülmesini teminen uygulanacak destek mekanizmaları belirlenmektedir. Diğer taraftan ülkemizin uluslararası yükümlülükleri çerçevesinde tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımlarına ilişkin katma değeri yüksek, istihdam artırıcı özelliğe sahip, uzun vadede yüksek potansiyel arz eden ve tüketiciye yönelik belirli tarımsal ürün/ürün grubunun ihracatını bütçe olanakları dâhilinde değişen miktar ve oranlarda desteklenmesine yönelik faaliyetler de yürütülmektedir.

Program döneminde, Uzak Ülkeler ve İslam İşbirliği Teşkilatı Üyeleri ile İhracatı Geliştirme Stratejilerinin yanında Türk ihracat ürünlerini en etkili bir biçimde dünyaya tanıtmak amacıyla, 2028 İhracat Tanıtım ve Pazarlama Vizyonunu kapsamında 41 farklı sektör ve ürün grubuna yönelik tanıtım ve pazarlama kampanyası ile ihracatın finansmanına yönelik yeni nesil ihracat destekleri geliştirilmeye devam edilmiştir.

Doğal afetlerin yarattığı arz ve tedarik problemleri, küresel konjonktürde yaşanan politik gerilimler, ekonomik belirsizlikler, zayıflayan küresel talep ve yüksek enflasyon hedeflenen gösterge değerlerine ulaşılmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Dış ticaret hacminin GSYH'ye oranı	Yüzde	68,21	54,65	57,20	45,81

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Dış ticaret hacminin GSYH'ye oranının 2024 yılında gerçekleşme oranı yüzde 80,09 olarak gerçekleşmiştir. Hedef değeri olan yüzde 57,20'den 11,39 puanlık bir sapma yaşanmış ve dış ticaret hacminin GSYH'ye oranı yüzde 45,81 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu sapmada, dış konjonktürel gelişmelerin ihracatı aşağı yönlü baskılaması ve işlenmemiş altın ithalatı başta olmak üzere ithalatta izlenen gerileme etkili olmuştur. Başta AB ülkeleri olmak üzere en önemli ihracat partnerlerimizde büyüme oranlarındaki gerilemeyle birlikte yaşanan talep düşüşü ihracatımız üzerinde aşağı yönlü bir baskı yaratmıştır. 2024 yılında AB ülkelerinin birlik dışı ülkelere ithalatı yüzde 3,4 oranında gerilemiştir. Buna rağmen ihracat 2024 yılında yüzde 2,4 artışla 261,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte 2024 yılında ithalat yüzde 5 azalarak 344 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir ve dış ticaret hacmini kısıtlayan ana faktör olmuştur. Bu düşüşte enerji ithalatının (27. fasıl) yüzde 5,1 azalarak 65,6 milyar dolara, 7108-İşlenmemiş Altın ithalatının ise yüzde 43 oranında azalarak 17,1 milyar dolara gerilemesi etkili olmuştur. Altın ve enerji hariç ithalat ise yüzde 0,6 oranında azalarak 261,3 milyar dolar gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

TİCARET BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- İhracat (FOB)	Milyon Dolar	254,2	255,60	267,00	261,80

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 2,5 oranında bir artış gerçekleştirerek 261,8 milyar dolara ulaşmıştır. Küresel ekonomide ve ticaretinde yaşanan yavaşlama ve belirsizlik süreci ile başta gelişmiş ekonomiler olmak üzere dünya genelinde ortaya çıkan talep daralması, artan jeopolitik riskler, yüksek enflasyon oranları, sıkılaşan para politikaları ve buna bağlı olarak yükselen finansman maliyetleri dünya ticaretinde sınırlı bir büyümeye neden olmuştur.

Bu süreçten Avrupa Birliği ülkeleri de önemli ölçüde etkilenmiş, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan AB'de yaşanan ekonomik durgunluk ve iç talepteki azalma, ihracatımız üzerinde ek bir baskı oluşturmıştır. Ayrıca bu dönemde karşılaşılan ticaret engelleri, küresel tedarik zincirlerindeki aksamalar ve 2 Mayıs 2024 tarihinden itibaren İsrail ile yapılan ticaretin tüm ürünleri kapsayacak şekilde durdurulması da ihracatımızı olumsuz etkileyen diğer faktörler arasında yer almıştır.

Tüm bu gelişmeler neticesinde, Türkiye'nin 2024 yılı ihracatı Orta Vadeli Program (OVP) hedefinin 2 milyar dolar altında gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: TİCARET BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- İhracatın ithalatı karşılama oranı	Yüzde	69,89	70,60	71,62	76,10

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında ülkemiz ihracatı 261,8 milyar dolar, ithalatı ise 344 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 76,1 ile hedeflenen gösterge değerinin üzerinde gerçekleşerek önemli bir başarıya işaret etmiştir.

İhracat performansındaki bu artış, küresel ekonomik koşullar ve jeopolitik gelişmelerin etkisine rağmen Türkiye'nin dış pazarlardaki rekabet gücünü koruduğunu ve ihracatçı sektörlerin dayanıklılığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda ithalatın kontrollü bir şekilde artması, cari dengenin sürdürülebilirliği açısından da olumlu bir göstergedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: TİCARET BAKANLIĞI

Programın Adı: TOPLUM GÜVENLİĞİ

Program Amacı: Toplumsal Düzenin Korunması ve Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilerek Bütün Kesimler İçin Daha Güvenli Bir Yaşam Ortamının Oluşturulması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Toplumsal düzenin korunması ve güvenlik hizmetlerinin etkinleştirilerek bütün kesimler için daha güvenli bir yaşam ortamının oluşturulması amacıyla İçişleri Bakanlığının koordinasyonunda Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak çalışmalar neticesinde suç oranında azalış hedeflenmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Suç oranındaki azalma	Oran	-11,30	3,10	3,70	1,90

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İçişleri Bakanlığı ve programı yürüten diğer idarelerin koordineli çalışmaları neticesinde suç oranında önemli ölçüde azalış hedeflenmektedir. Bu kapsamda toplam suçlar (Asayiş, Güvenlik, Göçmen, Terör, Siber, Narkotik, Kaçakçılık ve Organize ile ölümlü ve yaralamalı Trafik Kazası Sayısı) 2024 yılında yüzde 1,9 azalmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Programın Adı: TOPRAK VE SU KAYNAKLARININ KULLANIMI VE YÖNETİMİ

Program Amacı: Toprak ve Su Kaynaklarının Etkin ve Sürdürülebilir Kullanımının Sağlanması, İklim Değişikliği, Çölleşme ve Erozyonla Etkin Mücadele Edilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ve kullanılmasına ilişkin politikaların belirlenmesi, bütünsel bir yaklaşımla su yönetimi altyapısının ve havza bazında su kalite standartlarının oluşturulması, su kalitesinin denetimi için etkin bir izleme sisteminin kurulmasının sağlanması, yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının miktar ve kalitesinin izlenmesi, su ile alakalı verilerin tek elde toplanması ve değerlendirilmesi, havza bazında taşkın ve kuraklık yönetim planları ile taşkın tehlike haritalarının ve taşkın risk haritalarının hazırlanması, su ile ilgili eğitim, bilimsel araştırma ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, toprağın ve arazinin korunması, geliştirilmesi, etkin kullanımı amacıyla arazi kullanım planlamasına, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yürütülmesi konularındaki faaliyetler program kapsamındadır. Ayrıca orman sınırları içinde veya orman sınırları dışında her türlü arazide; ağaçlandırma, erozyon kontrolü, ormanla ilgili mera ıslahı, çölleşme ile mücadele, sel ve çığ kontrolü çalışmalarını yürütmek, entegre havza projeleri yapmak ve uygulamak faaliyetleri de programda yer almaktadır.

Ülkemizdeki su ve toprak kaynaklarını geliştirmek amacıyla sulama ve drenaj tesisleri yapılarak tarımdaki üretimin artırılması sağlamaktadır. Bu hizmetler, çok sayıda muhtelif, toplu ve toplulaştırılmış projeler altında programlanan işler kapsamında yapılan çalışmalar ile gerçekleştirilmektedir. Küresel iklim değişikliği ve gıda arzında yaşanan içsel ve dışsal faktörler yakinen takip edilmekte sulama yatırımlarına hız verilmektedir. Programın amacına ulaşabilmesinin temini bakımından sulama yatırımlarında yenilenebilir enerji sistemlerinin değerlendirilmesi, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yaygınlaştırılması, su tahsis ve kullanımı açısından ölçüm sistemlerinin geliştirilmesi, meskun mahal ve tarım arazilerinin taşkınlara karşı korunması için tesislerin geliştirilmesi gibi temel unsurların devam ettirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca erozyon, heyelan ve benzeri nedenlerle oluşan toprak kaybının azaltılması amacıyla havza bazında entegre ve katılımcı kalkınma modeli yaklaşımı esas alınarak yerel yönetimler, halk ve diğer ilgi gruplarıyla iş birliği çerçevesinde erozyonla mücadele edilecektir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Sulama oranı	Yüzde	69,00	68,00	69,00	69,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Sulama oranı inşa edilen sulama tesisinin planlama aşamasında sulanacağı öngörülen alanın ne kadarının sulandığı diğer bir ifade ile bu tesisten ne oranda faydalandığının tespit edilmesini sağlayan bir değerdir. Sulama oranı hedefi uzun yıllar ortalaması ile yakın dönem eğilimleri göz önünde bulundurularak belirlenmektedir. Yağış miktarı çiftçinin sulama ya da sulamama yönünde kararını etkilemekte bu da sulama oranına yansımaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2-DSİ tarafından inşa edilen depolama tesislerinin su kapasitesi (kümülatif)	Milyon m3	182.792	183.183	190.752	183.413

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ülkemizdeki su ve toprak kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla çeşitli maksatlarla depolama tesisleri inşa etmektedir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilen depolama tesislerinin su kapasitesi normal su seviyesindeki (NSS) depolama kapasitesi milyon metreküp (kümülatif) olarak takip edilmektedir. 2024 yılında depolama tesisi için belirlenen kapasite hedeflerine kısmen ulaşılmıştır.

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Sulamaya açılan brüt tarımsal alan (kümülatif)	Milyon Hektar	6,96	7,10	7,23	7,20

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizin yaklaşık 24 milyon hektar olan ekilebilir tarım arazisinin ekonomik olarak sulanabilir miktarı 8,5 milyon hektardır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 2024 yılı sonuna kadar 8,5 milyon hektar tarım sahasının yaklaşık yüzde 57,8'ini suya kavuşturmuştur. Yaklaşık 4,91 milyon hektar olan bu alan, ülkemizin toplam tarım alanının yaklaşık yüzde 20,46'sına karşılık gelmektedir. Ülkemizde sulamaya açılan alan diğer kurumlarca sulamaya açılan alanlarla birlikte toplam 7,2 milyon hektara ulaşmıştır.

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4-Tescil işlemleri tamamlanan arazi toplulaştırma alanı (Kümülatif)	Hektar	6.781.335	7.273.587	7.876.407	7.586.027

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

DSİ tarafından arazi toplulaştırması yapılan alanın Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce kadastro kontrolü ve tapu tescili sonucu oluşan kısmı, hektar (ha) cinsinden takip edilmektedir. 2024 yılında arazi toplulaştırma tapu tescil çalışmaları kapsamında 312.440 ha gerçekleşme sağlanmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
5-Toplam su potansiyelinden yararlanılan miktar	Bin m ³	59.374.000	60.647.917	62.645.000	61.703.852

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Toplam su potansiyelinden yararlanılan miktar, sulama, içme-kullanma ve sanayi suyu olarak kullanılmaktadır. Ülkemizin kullanılabilir su potansiyeli ortalama yıllık 112 milyar metreküptür. 2024 yılında belirlenen hedefe kısmen ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
6- Toprak kaybı önlenen kontrol altındaki alan büyüklüğü (kümülatif)	Bin Hektar	1.643,78	1.687,50	1.726,00	1.718,59

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Erozyon, heyelan ve benzeri nedenlerle oluşan toprak kaybının azaltılması amacıyla havza bazında entegre ve katılımcı kalkınma modeli yaklaşımı esas alınarak yerel yönetimler, halk ve diğer ilgi gruplarıyla iş birliği çerçevesinde erozyonla mücadele edilmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı: TRAFİK GÜVENLİĞİ

Program Amacı: Trafik Güvenliği Yönetimini Tüm Unsurlarıyla Geliştirmek

Koordinasyondan Sorumlu İdare: EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında teknolojik denetim yöntemlerini geliştirme, kazaların yoğunlaştığı noktalarda ilgili kurumlarla etkin iş birliği içerisinde çalışmalar yapma, trafik güvenliği ile ilgili yapılan bilimsel araştırmaların sayısını artırma, yol kullanıcıları ile ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, halkla ilişkiler ve kamuoyu desteğinin sağlanmasına yönelik çalışmaları artırma faaliyetleri yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Bir yılda trafik kazalarında olay yerinde ve sonrasında 100 bin kişi başına düşen can kaybı sayısı	Sayı	6,131598743	7,67	6,68	7,41

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Hedeflenen gösterge değerine ulaşamamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Programın Adı: **TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ**

Program Amacı: Turizm Potansiyelinin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi ile Katma Değerinin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Programın amacı ülkemizin benzersiz kültürel ve doğal zenginliklerini koruyarak, tanıtarak ve milli bilinci oluşturarak turizmde rekabet gücünü artırmaktır. Bu hedeflere ulaşmak için Dünya Turizm Örgütü ve Dünya Ekonomik Forumu verilerinden faydalanarak uluslararası turizm gelirleri sıralamasındaki konumu ve Seyahat ve Turizm Gelişmişlik Endeksi'nde ki yeri tespit edilerek ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca sağlık turizmi gibi alternatif turizm türlerini çeşitlendirerek sektörde kaliteyi artırmak ve uluslararası alanda çekici bir Türkiye markası oluşturmak amaçlanmaktadır.

Ülkemiz turizmi en yoğun sezonu yaz aylarında, Akdeniz ve Ege sahillerinde yaşanmakla birlikte, alternatif turizm türlerinin (termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, gastronomi turizmi, inanç turizmi vb.) yaygınlaştırılmasıyla turizm faaliyetlerinin ülkemizin geneline yayılmasına ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda Bakanlıkça mahalli idarelerin ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının turizm amaçlı çevre düzenlemesi ve alt yapı projelerine (özellikle termal turizm ve kış turizmi) ilgili Genelgede belirtilen şartları sağlaması halinde ve bütçe imkanları dahilinde mali yardım yapılabilmektedir. Ayrıca doğrudan Bakanlık tarafından doğal, kültürel varlıklar ile insan sağlığını korumaya yönelik atıksu arıtma tesisi, derin deniz deşarjı, kanalizasyon kolektör hattı şebekesi, yağmur suyu, içme ve kullanma suyu temini için kuyu, isale hattı, su deposu, şebeke, içme suyu arıtma sistemleri yapımı gibi altyapı uygulamaları gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca belgeli turizm işletmelerinde, bu işletmelerin geliştirilmesi ve günün şartlarına uygun hale getirilmesi, işletmeye yönelik özelliklerin değerlendirilmesi ve turizm işletmeleri arasında standardizasyonun sağlanması amacıyla, Turizm Yatırım ve İşletmesi Belgesi talepleri incelenmekte, belgelendirme, değerlendirme ve izleme işlemleri yürütülmekte, seyahat acentaları ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin denetimleri yapılmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- En çok turist çeken ülke sıralaması (Dünya Turizm Örgütü)	Sıra	4	5	5	4

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İlgili gösterge ile ülkemizin uluslararası turizmdeki konumu ve marka değeri izlenmekte olup yürütülen tanıtım stratejileri, turizm yatırımları ve destinasyon çeşitlendirme çalışmaları sayesinde 2024 yılı hedeflenen gösterge değeri aşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Seyahat ve turizm rekabet endeksi sıralaması (Dünya Ekonomik Forumu)	Sıra	6	29	42	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Dünya Ekonomik Forum Raporu iki senede bir yayınlandığı için bir sonraki değer 2026'nın ilk çeyreğinde açıklanacaktır.

Göstergeden Sorumlu İdare: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Uluslararası turizm gelirleri sıralaması (Dünya Turizm Örgütü)	Sıra	6	7	5	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ülkemizin turizm sektöründen elde ettiği ekonomik katkının büyüklüğünü ve küresel düzeydeki rekabet gücünü izlemek amacıyla kullanılan göstergelere ilişkin olarak 2024 yılı hedeflenen gösterge değerine ulaşamamıştır. Bu kapsamda hedefe ulaşılmasını teminen üst gelir grubu turistlerin ülkemize çekilmesi, turizmde kişi başı harcamanın artırılması ve yıl geneline yayılan turizm faaliyetlerinin teşvik edilmesine yönelik faaliyetlere ağırlık verilecektir.

Göstergeden Sorumlu İdare: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Programın Adı:	TÜKETİCİNİN KORUNMASI, ÜRÜN VE HİZMETLERİN GÜVENLİĞİ VE STANDARDİZASYONU
Program Amacı:	Güvenli, Kaliteli ve Standartlara Uygun Ürün ve Hizmetlerin Yer Aldığı İzlenebilir Bir Piyasanın Oluşmasının Sağlanması
Koordinasyondan Sorumlu İdare:	TİCARET BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında tüketiciye yönelik ürünlerin güvenliğine ilişkin yasal mevzuatın hazırlanması ve piyasaya sunulan ürünlerin güvenli olup olmadığının mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde kontrol edilmesi, tüketicilerin yanıltıcı ve aldatıcı reklamlar ve haksız ticari uygulamalar karşısında korunması amacıyla başvuru üzerine veya re'sen reklam ve haksız ticari uygulamaların denetimi, ihtiyaca göre ilgili mevzuatın güncellenmesi, Türkiye genelinde faaliyet gösteren tüketici hakem heyetleri arasında uygulama birliğinin sağlanması, gerekli eğitimlerin verilmesi, ihtiyaçlarının tespiti ve giderilmesi faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Tüketici bilinci oranı (kümülatif)	Yüzde	53,20	53,50	53,75	63,60

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Türkiye'deki tüketicilerin özelliklerini, davranışlarını, hakları ve hak arama yolları konusunda ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını, tüketici işlemlerine yön veren uygulamaları vb. hususları tespit etmek ve elde edilen verilerin gelecek yıllardaki değişimini izleyerek politika geliştirmek üzere Tüketici Profili ve Bilinç Düzeyi Araştırması yapılmıştır. Söz konusu çalışmaya Bakanlık Stratejik Planı'nda da yer verilmiş ortaya çıkacak bilinç endeksinin gelecek yıllarda değişimi izlenebilecek bir performans göstergesi olması hedeflenmiştir. Bu amaçla, geçmiş yıllarda da yapılan ve her yıl tekrarlanan Tüketici Profili ve Bilinç Düzeyi Araştırması kapsamında Türkiye genelinde yapılan anket sonuçları kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Yüksek bilinç düzeyi hedeflenen değer 53,75'den 63,60 değerine yükselerek 9,85 değer artışı gösterdiği çalışmadan anlaşılmaktadır. Hedef değere ulaşmak amacıyla bilinçli tüketimi yaygınlaştıran tanıtım ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda kamu spotları, eğitici ve bilgilendirici yazılı materyaller hazırlanmaktadır. Söz konusu çalışmalar sosyal medya paylaşımları ile desteklenmekte ve daha fazla tüketiciye ulaşılmaktadır.

Tüketici Profili ve Bilinç Düzeyi Araştırması'nın saha, analiz ve raporlama çalışmalarının zamanında tamamlanmaması gösterge gerçekleşme sonucunu etkileyen içsel ve dışsal faktörlerdir. Hedeflenen gösterge değerine ulaşılması için sektörel bilgilendirme faaliyetlerine, tüketicilerin korunması ve bilinçlendirilmesi ile yasal haklarını kullanmaları konusunda özendirilmelerine, tüketici talep ve tercihlerini dikkate alan firmaların teşvik edilmesine, tüketici hukuku veya tüketicinin korunması ile ilgili bilimsel çalışmaların ödüllendirilmesi gibi faaliyetlere ağırlık verilmesi planlanmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TİCARET BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Standardizasyona yönelik uygunluk değerlendirilmesi yapılan kurum, kuruluş ve işletme sayısı	Adet	315.000	348.995	355.000	369.902

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı hedeflenen gösterge değerine ulaşılmış olup rekabet edilen uluslararası kurumların stratejileri incelenerek 2025 yılı içerisinde gerekli aksiyonların alınması çalışmaları yapılmaktadır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ

Programın Adı:

ULUSAL SAVUNMA VE GÜVENLİK

Program Amacı:

Milli Sınırlar Dâhilinde ve Haricinde Ülkenin Bölünmez Bütünlüğüne Yönelik Tehditlerin Bertaraf Edilmesi ve Ulusal Çıkarların Korunması ile Savunma ve Güvenliğe Yönelik Kullanıcı İhtiyaçlarının Azami Ölçüde Yerli İmkân ve Milli Kabiliyetlerle Karşılansısı ve Türk Savunma Sanayii Ekosisteminin Bu Doğrultuda Güçlendirilmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında, ülkemizin milli hak ve menfaatleri gereği, risk ve tehditleri önleyici güvenlik politikalarının üretilmesine ve etkin, caydırıcı, kararlı bir savunma stratejisinin oluşturulmasına katkı sağlanmaktadır. Ulusal savunma ve güvenlik programı Milli Savunma Bakanlığının koordinesinde, Savunma Sanayii Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile birlikte yürütülmektedir. Dünyadaki teknolojik gelişmelerin sürekli izlenmesi ve ülke koşullarına uyarlanması sağlanarak, Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaçlarının yurtiçinden karşılama oranını artırmak ve dışa bağımlılığı azaltmak, savunma araştırma ve teknoloji faaliyetlerini planlamak, yönlendirmek, teşvik etmek ve desteklemek maksadıyla faaliyetler sürdürülmektedir.

Savunma sanayiinde sürdürülebilirliği sağlayacak destek mekanizmalarının geliştirilmesi, paydaşlar arasındaki işbirliği, koordinasyon ve paylaşımın güçlendirilmesi, savunma sanayi ihracatının artırılması, savunma sanayinde teknolojik dönüşümün yönetilmesi, kaynak yönetiminin etkinleştirilmesine yönelik faaliyetlerde program kapsamındadır. Diğer taraftan ulusal savunma ve güvenlik politikaları doğrultusunda istihbarat hizmetlerine yönelik faaliyetler ve milli güvenlik sekreteriasının yürütülmesine ilişkin faaliyetlerde de bulunmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Savunma Harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya (GSYİH) Oranı	Oran	1,36	1,50	1,77	2,13

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Savunma harcamalarının GSYİH'ye oranı yüzde 2'nin altında olan NATO üyesi ülkelerin 2024 yılına kadar söz konusu oranı yüzde 2'ye yükseltmeleri taahhüdü kapsamında, 2014 yılında İngiltere/Galler'de düzenlenen Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde taahhütte bulunulmuştur. Buna göre 2024 yılı kesinleşen savunma harcamalarının GSYH'ye oranı yüzde 2,13 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2023	
		2021	2022	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Savunma Sanayii Yerlilik Oranı	Oran	73	80	81	-

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2025 Haziran ayı itibarıyla gerçekleşme verileri açıklanmamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

Programın Adı:**ULUSLARARASI EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİ VE YURT DIŞI EĞİTİM****Program Amacı:**

Ülkemizin yurt dışı eğitim faaliyetleri ile uluslararası eğitim iş birliklerinin, çağın gereklerine uygun olarak geliştirilmesi.

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Yurt dışındaki vatandaşlar, soydaşlar ve akraba topluluklarına yönelik eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi, bu kapsamda yurtdışında görevlendirilen öğretmenlerle ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi, yurt dışındaki vatandaşların yurda dönüşlerinde eğitim sistemimize uyumlarının sağlanması, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yurt dışındaki okul ve kurumların eğitim öğretim programlarının, ders kitaplarının, eğitim araç ve gereçlerinin hazırlanması veya hazırlatılması, yabancı hükümet ve kuruluşlardan sağlanan veya ülkemiz tarafından yabancılara verilen burslarla, kendi hesabına öğrenim yapmak üzere ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilere ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi, eğitim alanında Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlarla ilgili iş birliği çalışmalarının ve ikili anlaşmalara ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi, uluslararası iş birliğine dayanan projelerin koordinasyonunun sağlanması; eğitim ve öğretim alanında ülkemizle dil, tarih veya kültür birliği bulunan ülke ve topluluklar ile diğer ülkelerle işbirliğine yönelik işleri yürütülmesi, 1416 sayılı Kanun kapsamında ülkemizin yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla yurt dışına gönderilen veya gönderilecek burslu öğrencilere ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi, ikili anlaşmalarla kurulan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesine mali destek sağlanması, Türkiye Maarif Vakfı ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonuna bütçeden yardım sağlanması bu program altında değerlendirilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Yurt dışındaki resmi okullarda okuyan öğrenci sayısı	Sayı	10.109	12.494	13.000	12.939

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarına eğitim öğretim hizmetlerini götürmek, Türk millî eğitim sistemini yurt dışında yaygınlaştırmak, bahse konu öğrencilerin Türk millî eğitim sistemine entegrasyonunu sağlamak amacıyla yurt dışında halihazırda 14 ülkede Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 67 okul/kurumda eğitim öğretim faaliyetleri devam etmektedir. 2024 yıl sonu itibarıyla bu okul ve kurumlarda toplam 12.939 öğrenci eğitim almıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Programın Adı:**ULUSLARARASI KALKINMA İŞBİRLİĞİ****Program Amacı:**

Türkiye'nin Uluslararası Kalkınma İşbirliği Faaliyetlerinin, Ülkemizin ve Bölgemizin İstikrarı ve İhtiyaçları ile Uluslararası Hukuktan Kaynaklanan Mevcut Yükümlülüklerimiz Dikkate Alınarak, Daha Etkin ve Koordinasyon İçerisinde Yürütülerek Ülkemizin ve Diğer Ülkelerin Kalkınmasına Azami Katkıyı Sunması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

STRATEJİ VE BÜTÇE BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Uluslararası Kalkınma İşbirliği Programı,

- Türkiye'nin kalkınma tecrübesini paylaşmak ve güçlü, sürdürülebilir ekonomik ve ticari ilişkiler tesis etmek üzere bölge ve ülke temelli kalkınma işbirliği stratejilerinin geliştirilmesine,
- Sonuç odaklı kalkınma işbirliği programları yürütülmesine,

- Dönüşüm sürecindeki bölge ülkeleri başta olmak üzere yakın işbirliği içinde olduğumuz ülkelerin kalkınma çabalarına destek verilmesine yönelik faaliyetlerin program yaklaşımı ile sistematik bir şekilde ele alınması ve bu alanlarda yapılacak harcamaların bu yaklaşıma uygun olarak sınıflandırılması amacıyla tasarlanmıştır.

Program, ülkemizde yapılan dış yardımların ve geliştirilen kalkınma işbirliklerinin performans bilgisinin ölçülmesi ve gelecekte oluşturulacak politikalar için karar alma mekanizmalarına veri oluşturulması suretiyle başta kalkınma planlarımız olmak üzere üst politika belgelerinde yer alan politika önceliklerinin hayata geçirilmesine katkı sağlamaktadır. Program, Strateji Bütçe Başkanlığının koordinasyonunda yürütülmekte olup, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı program kapsamında alt programı bulunan diğer idarelerdir.

Program kapsamında Uluslararası Kalkınma İşbirliği Politikaları, İSEDAK Sekretarya Hizmetleri, Türk İşbirliği ve Koordinasyonu, Uluslararası Öğrenciler ve Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar alt programları yürütülmektedir.

Uluslararası Kalkınma İşbirliği Politikaları alt programıyla, uluslararası kalkınma işbirliği faaliyetlerine ilişkin ülke ve bölge bazında öncelik ve stratejiler belirlenmesi, kalkınma işbirliği kapsamında uluslararası platformlarda aktif rol alınması, kamu kurumlarının çalışmalarının öncelik ve stratejiler doğrultusunda, birbiriyle uyumlu bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir. Alt program kapsamında, başta BM kuruluşları olmak üzere ülkemizde uluslararası kuruluşlar tarafından uygulanan teknik işbirliği ve kalkınma projelerinin kalkınma planı öncelik ve hedefleri ile uyumlu şekilde tasarlanması; ülkemizin kalkınma tecrübelerinin, başta komşu ülkeler olmak üzere işbirliği içinde olunan gelişmekte olan ülkelere aktarılmasına yönelik ikili ve çok taraflı teknik işbirliği projelerinin hazırlanması ve uygulanması; ülkemizin yürütmekte olduğu ikili ve çok taraflı kalkınma ilişkilerinin koordineli ve verimli bir şekilde yürütülmesi için politika belirleme ve izleme/değerlendirme faaliyetleri yürütülmektedir.

İSEDAK Sekretarya Hizmetleri alt programıyla, Ülkemizin daimi sekretarya hizmetlerini yürüttüğü İSEDAK'ın, İslam ülkelerinin kalkınma sorunlarını ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ele alan, bilgiye dayalı politika diyalog platformu olma özelliğinin pekiştirilmesi ve bu kapsamda milli kurumlar arası eşgüdümün güçlendirilmesini hedeflemektedir. Alt program kapsamında, İSEDAK Stratejisinde belirlenen 6 işbirliği alanında kurulan Çalışma Grupları vasıtasıyla sektörel işbirliği alanlarında bilgi ve tecrübelerin paylaşılması, üye ülkeler arasında anlayış birliği oluşturulması ve politikaların yakınlaştırılması amacıyla araştırma raporları ve politika tavsiyeleri hazırlanmaktadır. İSEDAK Proje Finansmanı Mekanizması ile İSEDAK Kudüs Programı kapsamında üye ülkeler ve İİT kuruluşları tarafından geliştirilen projelere finansman desteği sağlanmasına yönelik faaliyetler alt program kapsamında yürütülmektedir. Ayrıca, her yıl İSEDAK Bakanlar Toplantısı, İzleme Komitesi Toplantısı, İSEDAK Odak Noktaları Toplantısı ile sektörel çalışma grubu toplantıları düzenlenmektedir.

Uluslararası Öğrenciler alt programıyla, Ülkemizde eğitim görececek uluslararası öğrencilere yönelik burs ve rehberlik programları ile Türkiye'nin uluslararası ilişkiler vizyonuna uygun nitelikte öğrencilerin yetişmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Alt Program kapsamında, Ülkemizde eğitim görececek uluslararası öğrencilere yönelik başta burs hizmetleri olmak üzere çok çeşitli hizmet ve faaliyetler sunulmaktadır.

Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar alt programıyla, Türkiye'nin diasporası ve kardeş topluluklarla bağlarını güçlendirerek dış politika vizyonuna katkı sağlamayı hedeflemektedir. Alt program kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dış politika perspektifine uygun olarak, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde yaşayan ve Türk Diasporasının ana gövdesini oluşturan yurtdışı vatandaşlarımızın yanı sıra, ortak tarihi ve kültürel mirası paylaştığımız kardeş topluluklarımızla ilgili bağları güçlendirmek ve bu iki alana yönelik sunulan hizmetlerin koordinasyonunu etkin bir şekilde icra ederek dış politika vizyonumuza katkı sağlamaya yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyonu alt programıyla, Uluslararası kalkınma işbirliği çerçevesinde, faaliyet coğrafyasındaki ülkelerde ekonomik ve sosyal kalkınma süreçlerinin desteklenmesi ve ortak tarihi mirasın korunması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Alt program kapsamında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından, kurulduğu 1992 yıldan günümüze 170'ten fazla ülkede 32 binden fazla proje ve faaliyet ile diğer ülkelerin kalkınma süreçlerine destek verilmiştir. 2024 yılı itibarıyla da tahsis edilen kaynakları ekonomik, etkin ve verimli bir şekilde kullanmayı sürdüren TİKA, 61 ülkede kurulu 63 Program Koordinasyon Ofisi aracılığıyla, eğitim, sağlık, idari ve sivil altyapıların geliştirilmesi, sosyal altyapıların geliştirilmesi, ortak tarihi ve kültürel mirasın korunması ve üretim sektörlerinde muhatap ülkelerin ihtiyaç duyduğu projeler ve faaliyetler ile ülkemizin kurumsal tecrübesini çeşitli ülkelere aktarmaya devam etmiştir. Doğa veya insan kaynaklı kriz durumlarında da yine ülkemizin yardım eli TİKA vasıtasıyla bu bölgelere uzanmaktadır. 2024 yılında TİKA, kalkınmanın hemen her alanında 1.600'den fazla proje ve faaliyeti hayata geçirmiştir. Ana sektörler itibarıyla; eğitim alanında 350'nin üzerinde proje, sağlık alanında 150'nin üzerinde proje, tarım, hayvancılık ve ormancılık alanlarında 160 proje, idari altyapıların geliştirilmesi konusunda 88 proje ve sosyal altyapılar alanında ise yaklaşık 125 proje uygulanmıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Resmi kalkınma yardımlarının gayri safi milli hasılaya oranı (RKY/GSMH)	Yüzde	0,79	0,62	0,70	0,56

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Program anahtar göstergesi ile ülkemizin resmi kalkınma yardımlarının GSMH'ye oranında BM Binyıl Kalkınma Hedefi olan yüzde 0,7'ye ulaşıp ulaşılmadığı ölçülmektedir. 2024 yılı resmi kalkınma yardımları (official development assistance (ODA)) öncül verileri OECD Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) tarafından 16 Nisan 2024 tarihinde açıklanmıştır. Verilere göre BM tarafından belirlenen yüzde 0,7 RKY/GSMH hedefine yüzde 0,56 ile ulaşamamıştır. Bunda ülkemiz GSMH'sinin artış göstermesine rağmen 2024 yılında yapmış olduğu resmi kalkınma yardımı miktarının bir önceki yıla göre reel olarak yüzde 5,4 oranında azalması etkili olmuştur. Öncül verilere göre Ülkemizin 2024 yılı için yapmış olduğu resmi kalkınma yardımı miktarı cari fiyatlarla 7,42 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı hedefi olan yüzde 0,7 oran hedefine yüzde 80 oranında ulaşılmıştır. Program kapsamında sunulan hizmetlerin kalitesinin daha üst seviyelere taşınması ve uluslararası kalkınma işbirliği alanında ülkemizin görünürliğünün artırılmasına yönelik olarak başta On İkinci Kalkınma Planı kapsamında belirlenen politika ve tedbirler hayata geçirilmektedir.

* 2024 verisi öncül veri olup verinin kesinleşmiş halinin Aralık 2025'de OECD tarafından açıklanması beklenmektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Ekonomik ve sosyal altyapılar/hizmetler ve kültürel işbirliği alanlarındaki proje sayısı	Sayı	1.389	1.326	1.700	1.667

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılı hedefi olan 1.700 proje sayısına yüzde 98,06 oranında ulaşılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI

Programın Adı: UZAY VE HAVACILIK

Program Amacı: Ülkemizin Uzak ve Havacılık Alanında Küresel Rekabette Konumunun Güçlendirilmesi ve Havayolu Ulaşımında Güvenli, Konforlu, Çevreye Duyarlı Ulaşım Hizmetlerinin Sağlanması

Koordinasyondan Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Program kapsamında sunulan hizmetlerle On İkinci Kalkınma Planının 220, 608, 612 numaralı politika ve tedbirlere katkı sağlanmaktadır. Program Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı koordinasyonunda Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ve Türkiye Uzak Ajansı ile beraber yürütülmektedir. Havacılık faaliyetlerini emniyet ve güvenlikten ödün vermeden, uluslararası standartlara uygun ve çevreye duyarlı olarak bölgede lider bir konumda yürütme hedefi bağlamında politika ve düzenlemeler devam etmektedir.

Sivil havacılık alanında yapılan düzenlemeler ve özellikle 2003 yılından itibaren fiili olarak hayata geçirilen ve bir politika haline getirilen havayolu taşımacılığında serbestleşme politikası neticesinde önü açılan sektör hızla büyümeye ve gelişmeye başlamıştır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Havalimanı toplam yolcu sayısı (direkt transit dâhil)	Milyon kişi	182,33	214,14	224,00	230,83

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yıl sonu itibarıyla havalimanı toplam yolcu sayısı (direkt transit dâhil) 230,83 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir.

Göstergedeki Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Havayolu dış hat ülke sayısı	Sayı	130	130	133	132

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

2024 yılında dış hat ülke sayısına 2 ülke (Avustralya ve Şili) eklenmiş olup hedeflenen gösterge oranına kısmen ulaşılmıştır.

Göstergedeki Sorumlu İdare: ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Programın Adı:

VATANDAŞLIK VE SİVİL TOPLUM

Program Amacı:

Toplumsal Düzenin Korunması, Sivil Toplumun Güçlendirilmesi ve Nüfus ve Vatandaşlık Hizmetlerinin Sunumunda Kalite Artışının Sağlanması

**Koordinasyondan Sorumlu
İdare:**

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Yeni kimlik kartı, pasaport ve yeni tip sürücü belgesi kullanımının ülke içinde yaygınlaştırılması hedeflenmekte olup, süreklilik, standart ve teknolojik gelişmelerin sağlanmasıyla kaliteli ve nitelikli hizmet sunulması amaçlanmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Yeni kimlik kartına sahip olan vatandaş sayısının toplam nüfusa oranı	Yüzde	84,59	91,15	92,00	96,12

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yeni kimlik kartı kullanımının ülke içinde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından T.C. kimlik kartı belgelerine ait tüm süreçler standart hale getirilerek vatandaşlara verilen hizmet kalitesi artırılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Yeni pasaport verilen ve pasaportu değiştirilen vatandaş sayısı	Sayı	10.400.737	16.284.238	16.000.000	20.459.870

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Pasaport iş ve işlemleri 2 Nisan 2018 tarihinden itibaren Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Pasaport ve sürücü belgelerine ait tüm süreçler bu tarihten itibaren standart hale getirilerek vatandaşlara verilen hizmet kalitesi artırılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare:

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Yeni tip sürücü belgesi verilen ve sürücü belgesi değiştirilen vatandaş sayısı	Sayı	20.141.647	24.147.980	29.000.000	30.086.917

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Sürücü belgesi iş ve işlemleri 2 Nisan 2018 tarihinden itibaren Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Pasaport ve sürücü belgelerine ait tüm süreçler bu tarihten itibaren standart hale getirilerek vatandaşlara verilen hizmet kalitesi arttırılmıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Programın Adı:

YEREL YÖNETİMLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Program Amacı:

Yerel Yönetimlerin Mali Yapısını Güçlendirilmesi ve Altyapısını Desteklemek Suretiyle Sunulan Hizmetlerde Hız ve Kalitenin Artırılması

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

ÇEVRE,ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi kapsamında yerel idarelerin yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek, iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek ve sonuçlandırmak, yerel idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, istatistik bilgileri toplamak vb. faaliyetler yürütülmektedir.

Belediyeler ve bağlı idarelerini düzenleyen mevzuat göz önüne alındığında belediyelerin çok çeşitli ve kapsamlı görev, yetki ve sorumluluklarının bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda belediyelerin ve bağlı idarelerinin hem mali hem de personel kapasitelerinin güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Kapasitesi güçlendirilen yerel yönetimlerin kentsel dönüşümden afetlere dayanıklı sosyal konut projelerine, millet bahçelerinden ekolojik koridorlara, kimlikli, tarihi ve yerel dokuya uygun mimariyi esas alan çevre dostu şehircilik anlayışından mekânsal planlama çalışmalarına, çevresel altyapının kurulması ve sıfır atık projesinin yaygınlaştırılmasından iklim değişikliğiyle mücadeleye kadar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen her türlü çalışmaya katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede belediyeler ve bağlı idarelerin öz gelirlerinin artması büyük önem arz etmekte olup öz gelirlerin arttırılması için çalışmalar yürütülmekte ve sonuçlarının izlenmesi için bilgi alışverişinde bulunmaktadır.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Belediyeler ve bağlı idarelerinin özgelirlerinin giderlerini karşılama oranı	Yüzde	42,80	38,74	44,00	40,60

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Belediyeler ve bağlı idarelerinin öz gelirlerinin giderlerini karşılama oranı Hazine ve Maliye Bakanlığından alınan veriler doğrultusunda hesaplanmıştır. Mevzuat çalışmalarında belediyeler ve bağlı idarelerinin öz gelirlerini artırıcı çalışmalar yapılmasına devam edilmektedir. 2022 yılına göre belediye ve bağlı idarelerin öz gelirlerinde meydana gelen artış yaklaşık yüzde 100 olmasına rağmen öz gelirlerin giderleri karşılama oranı düşmüş ve hedeflenen gösterge değerine ulaşamamıştır.

Göstergeden Sorumlu İdare: ÇEVRE,ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Programın Adı:**YOKSULLUKLA MÜCADELE VE SOSYAL YARDIMLAŞMA****Program Amacı:**

Yoksullukla Mücadele Edilmesi ve Sosyal Yardım Programlarının Bütüncül ve Hane Odaklı Bir Yaklaşımla Etkin Bir Şekilde Yürütülmesi

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

Yoksullukla mücadele alanında strateji geliştirmek, sosyal yardım yararlanıcılarını nesnel ölçütlere göre belirleyerek muhtaçlık temelinde verilen tüm sosyal yardımları tek merkezde birleştirmek, yoksulluğun nesilden nesile aktarılmasının önüne geçilerek yoksulluk zincirini kırmak, istihdam odaklı politikalar geliştirmek, adil bir gelir dağılımını desteklemek amacıyla ihtiyaç sahibi vatandaşları ve aileleri düzenli ve sürekli sosyal yardımlar ile güçlendirmek için faaliyetler sürdürülmektedir.

2024 yılı itibarıyla ülkemiz genelinde vatandaşlarımızı desteklemek amacıyla çok sayıda kapsayıcı ve tematik sosyal yardım programı yürütülmektedir. Her il ve ilçede kurulu bulunan Sosyal Yardımlaşma Dayanışma (SYD) Vakıfları aracılığıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlara düzenli ve sürekli nitelikte olmak üzere aile yardımları, barınma ve gıda yardımları, engelli yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları ve proje destekleri verilmektedir.

Söz konusu yardımlarla adil gelir dağılımını sağlamak amacıyla hane yaklaşımı benimsenerek ihtiyaç sahibi vatandaşların özellikle düzenli sosyal yardımlar ile güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra çalışabilir durumdaki sosyal yardım yararlanıcısı vatandaşların istihdama kazandırılmasını sağlamak üzere bilgileri bütünsel sosyal yardım bilgi sistemi üzerinden İŞKUR'a bildirilmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Sosyal yardım harcamalarının GSYH içindeki payı	Yüzde	1,01	1,16	1,20	1,13

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Sosyal yardım harcamaları yıllara sari bir şekilde artmaktadır. Sosyal yardım harcamalarının GSYH içindeki payı 2002 yılında yüzde 0,38 iken bu oran 2024 yılı itibarıyla yüzde 1,13 olarak gerçekleşmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Programın Adı:**YÜKSEKÖĞRETİM****Program Amacı:**

Planlama ve koordinasyon, gözetim ve denetimler yoluyla yükseköğretim sisteminin güçlendirilmesi.

Koordinasyondan Sorumlu İdare:

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (YÖK)

Programa İlişkin Genel Bilgi ve Değerlendirmeler

-Yükseköğretim kurumlarının çeşitlendirilmesi kapsamında araştırma odaklı misyon farklılaşması ve ihtisaslaşma projeleri için seçilmiş olan üniversitelerin desteklenmesi,
-Yükseköğretim sistemindeki insan kaynağının nicelik ve nitelik olarak geliştirilmesi,
-YÖK 100/2000 Doktora Bursu kapsamında Türkiye'nin güçlü üniversitelerinde doktora yapan öğrencilerin çalışmalarında gösterdiği başarıyı ve akademik performanslarını dikkate alarak, eğitimleri boyunca, desteklenmeleri için burs verilmesine devam edilmesi,
- YÖK tarafından ülkenin ekonomik ve sosyal gelişimi ile refahı için önemli olan alanlara öncelik tanınmak suretiyle belirlenen devlet yükseköğretim kurumlarındaki lisans programlarına ilk üç sırada yerleşen ve kayıt yaptıran öğrencilere YÖK Lisans Destek Bursu verilmesi,
- Temel Bilim Programlarında oluşturulan üstün başarı sınıflarında eğitim gören bursiyerlere burs verilmesi,
-Yükseköğretim kurumlarının araştırma kapasitelerinin geliştirilmesi,
- Dijitalleşme kapsamında yükseköğretimde bürokrasinin azaltılarak karar alma süreçlerinin hızlandırılması, YÖK tarafından sunulan hizmetlerin e-Devlet üzerinden tamamlanması,
- Üniversitelerin dijital çağa ayak uydurması ve toplumun her kesiminin bilgiye ulaşmasında açık erişim ve açık bilim uygulamalarının hayata geçirilmesi amacıyla Avrupa açık erişim altyapıları ile uyumun sağlanması,
- Yükseköğretim kurumlarının kontenjanları, sektörel ve bölgesel beceri ihtiyaçları, üniversitelerin kapasiteleri, arz-talep dengesi ve mevcuttaki programların asgari doluluk oranları dikkate alınarak belirlenmesi, faaliyetleri yürütülmektedir.

Programın Amaç ve Anahtar Göstergeleri ile İlgili Gerçekleşme Sonuçları ve Değerlendirmeler

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
1- Lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı	Yüzde	12,17	13,34	13,50	12,00

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Lisans eğitimi sonrasında üniversitemizde Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi verilmektedir. Enstitüler akademik kariyer sahibi olacak bilim insanlarını yetiştirmeyi hedeflemektedir. Böylece lisansüstü mezunlarının hem nitelik hem de nicelik olarak akademik hayata daha fazla katkı sunmaları beklenmektedir. Yükseköğretim sisteminde lisansüstü (yüksek lisans+Doktora) öğrenci sayısında artış hedeflenmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare:

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
2- Yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı	Sayı	21	22	21	23

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yükseköğretim sisteminde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının her yıl azalması hedeflenmektedir. Ancak bu hedefe ulaşılabilmesi için öğretim elemanı sayısında artış olması gerekmektedir. Öğrenci sayısının sabit olmasının yanı sıra öğretim elemanı sayısındaki artış "öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının" azalmasına neden olacaktır. Akademisyen kadro sayıları her yıl Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenmektedir. Diğer taraftan üniversitelerce Kurulumuza yapılan kadro talepleri titizlikle incelenmekte olup kamu kaynağının verimli kullanılması amacıyla, belirli kriterleri taşımayan ve ihtiyaç olmayan akademik birimler için kadro izni verilmemektedir.

Göstergeden Sorumlu İdare: YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
3- Küresel ölçekteki yeşil kampus sıralamasında ilk 100'e giren üniversite sayısı	Sayı	5*	6*	6	6

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Üniversitelerin sıfır atık, temiz çevre, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynakları alanında hâlihazırdaki durumlarının tespit edilerek sürdürülebilir ve iklim dostu kampüslere dönüşümü amaçlanmaktadır.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

Gösterge Adı	Ölçü Birimi	Gerçekleşme Değeri		2024	
		2022	2023	Hedeflenen Gösterge Değeri	Gerçekleşme Değeri
4- Dünya akademik başarı sıralamasında ilk 500'e giren üniversite sayısı	Sayı	3*	3*	5	3

Gösterge Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Üniversitelerimizin niceliğinin artırılmasının yanında eğitim öğretim ve araştırma çıktılarının niteliklerinin de artırılması amacıyla Üniversitelerimizin dünyanın en iyi 100 üniversitesi arasında yer alması hedeflenmektedir.

*İlgili gösterge ilk defa 2024 Yılı Bütçe Gerekçesinde yer almış olup 2022 ve 2023 yılı gerçekleşme değerlerine de yer verilmiştir.

Göstergeden Sorumlu İdare: YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

iii- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

2024 yılı merkezi yönetim bütçesinde bütçe gelirleri 8 trilyon 437 milyar 100 milyon TL, genel bütçe gelirleri 8 trilyon 332 milyar 808 milyon TL, vergi gelirleri ise 7 trilyon 407 milyar 707 milyon TL olarak hedeflenmiştir. Bu itibarla vergi gelirlerinin genel bütçe gelirleri içindeki payının yüzde 88,9 seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmüştür.

Diğer taraftan bütçe tahmininde; teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin 137 milyar 577 milyon TL, alınan bağışlar ve yardımlar ile özel gelirlerin 42 milyar 804 milyon TL, faiz, pay ve ceza gelirlerinin 702 milyar 57 milyon TL, sermaye gelirlerinin 33 milyar 118 milyon TL, alacaklardan tahsilatların 9 milyar 545 milyon TL, özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin 66 milyar 913 milyon TL ve düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirlerinin 37 milyar 380 milyon TL olacağı öngörülmüştür.

Bu kapsamda 2024 yılında 8 trilyon 437 milyar 100 milyon TL olarak hedeflenmiş olan bütçe gelirleri 8 trilyon 672 milyar 832 milyon TL ile bu hedefin yüzde 2,8 üstünde gerçekleşmiştir.

Bütçe gelirlerinin dağılımı Tablo 16'da yer almaktadır.

Tablo 16: 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gelir Hedef ve Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Hedef	Gerçekleşme
Bütçe Gelirleri	8.437.100	8.672.832
Genel Bütçe Gelirleri	8.332.808	8.443.014
Vergi Gelirleri	7.407.707	7.305.279
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	137.577	135.666
Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gelirler	42.804	165.866
Faizler, Paylar ve Cezalar	702.057	792.085
Sermaye Gelirleri	33.118	32.390
Alacaklardan Tahsilatlar	9.545	11.727
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	66.913	185.839
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri	37.380	43.979

Kaynak: SBB, e-bütçe

Tablo 16’da görüleceği üzere merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 8 trilyon 443 milyar 14 milyon TL’si genel bütçe gelirlerinden, 185 milyar 839 milyon TL’si özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinden, 43 milyar 979 milyon TL’si ise düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirlerinden oluşmaktadır.

aa- Genel Bütçe Gelirleri

2024 yılında 8 trilyon 332 milyar 808 milyon TL olarak hedeflenmiş olan bütçe gelirleri, 8 trilyon 443 milyar 14 milyon TL ile bu hedefin yüzde 1,3 üstünde gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim genel bütçe gelirlerinin hedefin üzerinde gerçekleşmesinde alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler, faizler, paylar ve cezaların ile özel bütçeli idarelerin öz gelirlerinin tahmin edilenin üstünde gerçekleşmesi etkili olmuştur.

2024 yılı için 7 trilyon 407 milyar 707 milyon TL olarak hedeflenen vergi gelirleri 7 trilyon 305 milyar 279 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 17: Vergi Gelirleri Hedef ve Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Hedef	Gerçekleşme
Vergi Gelirleri	7.407.707	7.305.279
Gelir Vergisi	1.188.853	1.527.665
Kurumlar Vergisi	1.275.718	890.216
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	826.594	992.685
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	1.671.154	1.333.932
Özel Tüketim Vergisi	1.403.912	1.451.260
Diğer Vergiler	1.041.475	1.109.521

Kaynak: SBB, e-bütçe

2024 yılında;

- 1 trilyon 188 milyar 853 milyon TL olarak hedeflenen gelir vergisi tahsilatı yıl sonunda 1 trilyon 527 milyar 665 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Gelir vergisi bütçe hedefinin yüzde 28,5 üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durumda; istihdamdaki olumlu performans, mevduat faizlerindeki yüksek seyir, TL mevduat hacmindeki genişleme ve stopaj oranlarındaki artış etkili olmuştur.

- 1 trilyon 275 milyar 718 milyon TL olarak hedeflenen kurumlar vergisi tahsilatı yıl sonunda 890 milyar 198 milyon TL olmuştur. Bu kapsamda kurumlar vergisi tahsilatı

bütçe hedefinin yüzde 30,2 altında gerçekleşmiştir. Bu azalışta, finansman maliyetlerindeki artış ve sektör karlılıklarındaki düşüş etkili olmuştur.

- 826 milyar 594 milyon TL olarak öngörülen dahilde alınan katma değer vergisi tahsilatı toplamı, yıl sonunda 992 milyar 685 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dahilde alınan katma değer vergisinin bütçe hedefinin yüzde 20,1 üzerinde gerçekleşmesinin nedeni iç talepteki güçlü büyümenin devam etmesi ile tahsilat ve denetim performansında yaşanan iyileşmedir.

- 1 trilyon 671 milyar 154 milyon TL olarak öngörülen ithalde alınan katma değer vergisi tahsilatı toplamı, yıl sonunda 1 trilyon 333 milyar 932 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. İzlenen sıkı para politikası nedeniyle yavaşlayan ithalat ve döviz kurundaki ılımlı seyrin etkisiyle ithalde alınan katma değer vergisi tahsilatı bütçe hedefinin yüzde 20 altında gerçekleşmiştir.

- 1 trilyon 403 milyar 912 milyon TL olarak öngörölmüş olan özel tüketim vergisi tahsilatı yıl sonunda 1 trilyon 451 milyar 260 milyon TL ile hedefin yüzde 3,4 üzerinde gerçekleşmiştir. Bunun temel nedeni motorlu taşıtlar ile tütün mamulleri üzerinden alınan ÖTV tahsilatının beklentilerin üzerinde gerçekleşmesidir.

- 1 trilyon 41 milyar 475 milyon TL olarak öngörülen diğer vergiler tahsilatı yıl sonu itibarıyla 1 trilyon 109 milyar 521 milyon TL ile hedefin yüzde 6,5 üstünde gerçekleşmiştir. Söz konusu artışta esas itibarıyla banka ve sigorta muameleleri vergisi, şans oyunları vergisi ve özel iletişim vergisinin beklentilerin üzerinde gerçekleşmesi etkili olmuştur.

bb- Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri

2024 yılında özel bütçeli idarelerin gelir hedefi 66 milyar 913 milyon TL iken, yıl sonunda 185 milyar 839 milyon TL ile bütçe hedefinin yüzde 177,7 üzerinde gerçekleşmiştir.

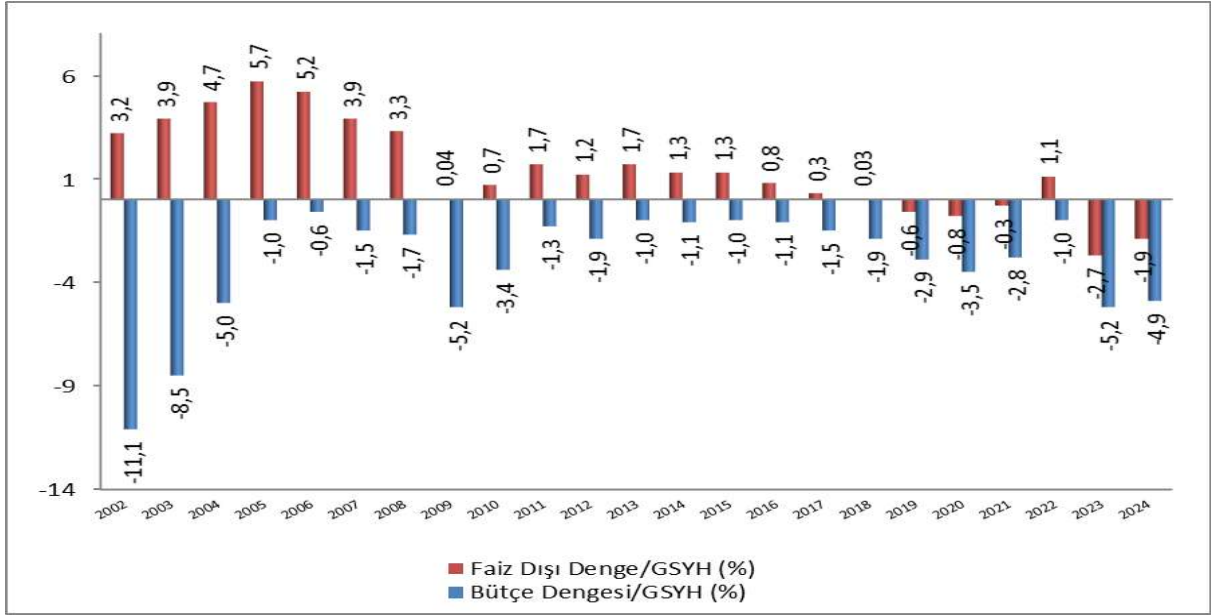
cc- Düzenleyici ve Denetleyici Kurum Gelirleri

2024 yılında Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların gelir hedefi 37 milyar 380 milyon TL iken yıl sonunda 43 milyar 979 milyon TL ile bütçe hedefinin yüzde 17,7 üzerinde gerçekleşmiştir.

c- Bütçe Performansının Gelişimi

2002-2024 yılları arasında bütçe dengesi ve faiz dışı dengenin GSYH'ye oranına Grafik 11'de yer verilmiştir.

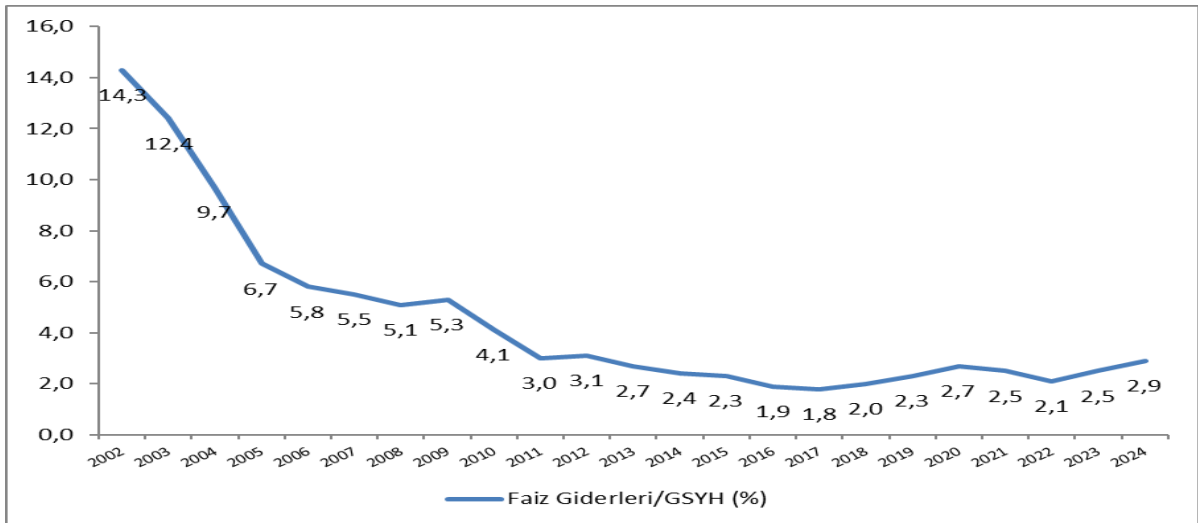
Grafik 11: 2002-2024 Dönemi Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Dengenin GSYH'ye Oranı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

Kamu maliyesinde sağlanan mali disiplin sayesinde bütçe açığının GSYH'ye olan oranı düşüş eğilimi göstermiştir. Bu kapsamda 2002 yılında yüzde -11,1 olan bütçe açığının GSYH'ye oranının 2017-2022 yılları ortalaması yüzde -2,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik harcamaların etkisiyle 2023 yılında bütçe açığının milli gelire oranı yüzde -5,2 seviyesine yükselirken süregelen deprem harcamalarına rağmen 2024 yılında söz konusu oran yüzde -4,9 seviyesine gerilemiştir.

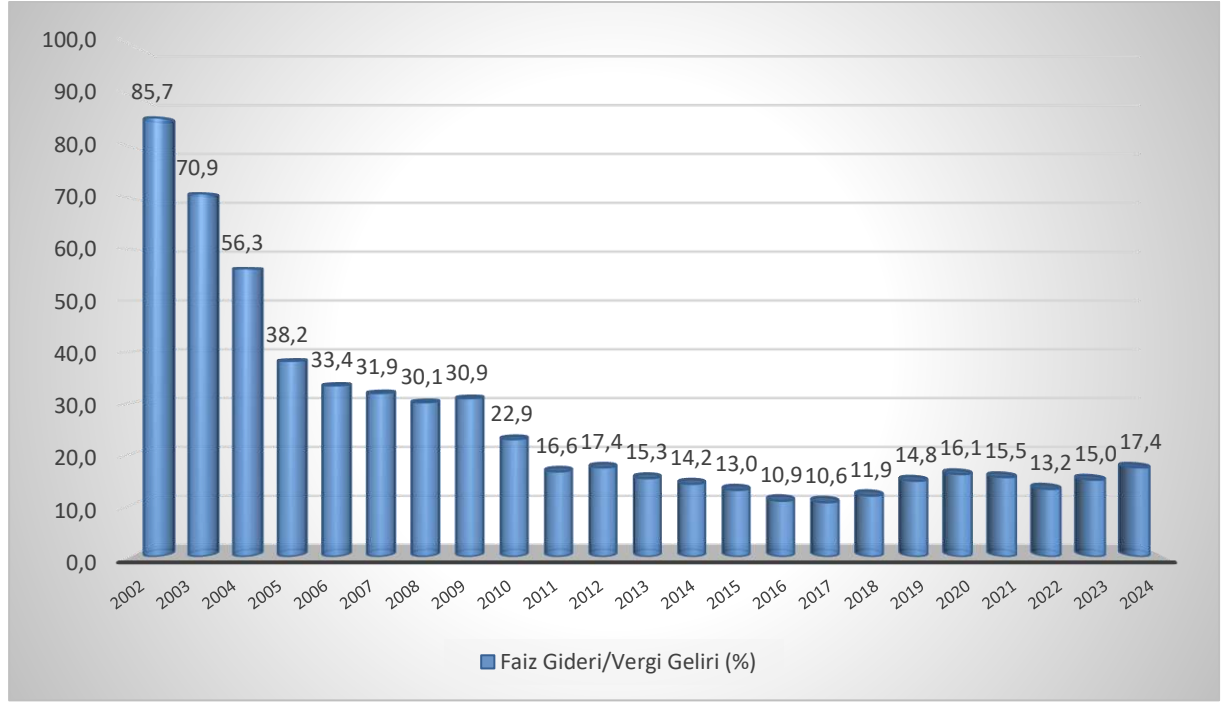
Grafik 12: 2002-2024 Dönemi Merkezi Yönetim Faiz Giderlerinin GSYH'ye Oranı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

2002 yılında yüzde 14,3 olan faiz giderlerinin GSYH'ye oranı 2024 yılında yüzde 2,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yıllar itibarıyla vergi gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranları ise Grafik 13'te yer almaktadır.

Grafik 13: 2002-2024 Dönemi Faiz Giderlerinin Vergi Gelirlerine Oranı

Not: 2002-2024 dönemi verileri Merkezi Yönetim Bütçesi bazında oluşturulmuştur.

2003 yılında vergi gelirlerinin yüzde 85,7'si faiz giderlerini karşılarken bu oran izleyen yıllarda vergi performansındaki artış ve kararlılıkla sürdürülen mali disiplin sonucunda genel olarak düşüş eğilimi göstermiş ve 2024 yılında yüzde 17,4 olarak gerçekleşmiştir.

d- Mali Tablolar

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, mahalli idarelerin ve sosyal güvenlik kurumlarının 2024 yılı karşılaştırmalı konsolide edilen/edilmeyen bilanço ve faaliyet sonuçları tablolarına Raporun 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 ve 19 No'lu eklerinde yer verilmektedir.

3- Sosyal Güvenlik Kurumları

a- Sosyal Güvenlik Kurumu

i- Bütçe Hedef ve Gerçekleşmeleri

Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) 2024 yılına ilişkin bütçe uygulama sonuçlarına göre hazırlanmış gelir-gider, hedef ve gerçekleşmeleri Tablo 18'de yer almaktadır. Buna göre Kurumun gelirleri 2024 yılında 3 trilyon 799 milyar 457 milyon TL olarak hedeflenmişken yüzde 7,2 oranında artarak 4 trilyon 74 milyar 437 milyon TL olmuştur. Kurumun giderleri ise 3 trilyon 799 milyar 457 milyon TL hedeflenmiş ve yıl sonunda gerçekleşme yüzde 3,2 oranında artışla 3 trilyon 920 milyar 817 milyon TL olmuştur.

Tablo 18 : 2024 Yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Bütçe Gerçekleşmeleri

(MİLYON TL)		BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI	
TAHSİLATLAR	GELİR TAHMİNİ	GERÇEKLEŞEN TUTAR	
Sosyal Güvenlik Gelirleri	3.067.263	3.559.737	
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	485	577	
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	385.658	54.509	
Diğer Gelirler	43.278	123.426	
Sermaye Gelirleri	30	2.287	
Alacaklardan Tahsilat	302.743	448.150	
Red ve İadeler (-)	0	-114.249	
Toplam Tahsilatlar	3.799.457	4.074.437	
ÖDEMELER	BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	NİHAİ ÖDENEK	GERÇEKLEŞEN TUTAR
Personel Giderleri	21.987	22.868	20.324
Sosyal Gv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	5.005	4.979	2.847
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	12.327	11.456	9.164
Faiz Giderleri	0	1	1
Cari Transferler	3.758.968	3.960.551	3.887.333
Sermaye Giderleri	1.170	1.397	1.148
Sermaye Transferleri	0	0	0
Borç Verme	0	0	0
Yedek Ödenekler	0	0	0
Toplam Ödemeler	3.799.457	4.001.252	3.920.817
NET TAHSİLATLAR/ÖDEMELER			153.620

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu

SGK'nın 2023 yılında toplam 553 milyar 144 milyon TL olan sağlık harcamaları tutarı 2024 yılında yüzde 77,3 oranında artarak 980 milyar 871 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 19: 2024 Yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Harcamaları

(Milyon TL)	2023	2024	Değişim Oranı (%)
Tedavi	367.098	663.376	80,7
Devlet Hastanesi	258.000	479.000	85,7
Üniversite Hastanesi	74.573	115.060	54,3
Özel Hastane	34.525	69.316	100,8
İlaç	178.273	305.461	71,3
Reçete Hizmet Bedeli	1.927	4.031	109,2
Diğer	5.846	8.003	36,9
TOPLAM	553.143	980.871	77,3

Kaynak: 2023 ve 2024 yılı SGK Faaliyet Raporu

2023 yılı ile karşılaştırıldığında 2024 yılında, ilaç harcamaları yüzde 71,3 artış göstererek 305 milyar 461 milyon TL'ye, tedavi harcamaları ise yüzde 80,7 artış göstererek 663 milyar 376 milyon TL'ye yükselmiştir. Eczanelere ödenen reçete hizmet bedeli ise 2024 yılında 2023 yılına göre yüzde 109,2 artış göstererek 4 milyar 31 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

ii- Faaliyet Bilgileri

Emeklilik hizmetleri ile ilgili çalışmalar kapsamında;

- 2024 yılının "Emekliler Yılı" olarak ilan edilmiş olması nedeniyle emeklilerin refahını artırmak, yaşam kalitelerini iyileştirmek ve topluma katkılarını sürdürmelerini teşvik etmek amacıyla 2024 yılı boyunca sağlık, ulaşım, sosyal imkanlar ve kültürel faaliyetler gibi birçok alanda haklarını genişletmeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür.

- 4/1-(a) ve 4/1-(b) kapsamındaki emeklilerin aylık ödemelerine 2024 yılı Ocak ayından itibaren yüzde 49,25 oranında, Temmuz ayından itibaren ise yüzde 24,73 oranında artış yapılmıştır.

- 5510 sayılı Kanunun ek 18 inci maddesinde yapılan değişiklikle Kurumdan gelir veya aylık alanlara Ramazan ve Kurban Bayramlarında ödenen bayram ikramiyesi tutarı 3.000 TL'ye yükseltilmiştir.

- 5510 sayılı Kanun'un ek 19 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle en düşük emekli aylığı tutarı 2024 yılı Ocak ödeme döneminden itibaren 10.000 TL'ye, 2024 Temmuz ödeme döneminden itibaren 12.500 TL'ye yükseltilmiştir.

- 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinde yapılan değişiklik ile Türkiye Kızılay Derneği ile bu derneğe ait veya bağlı işletmelerde çalışanların emekli ve yaşlılık aylıkları kesilmeksizin çalıştırılmalarına imkân sağlanmıştır.

Sigortalılar, işverenler ve primler ile ilgili çalışmalar kapsamında;

- SGK kayıtlı sigortalı istihdamını artırmak amacıyla kadınlar, gençler ve engelliler gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik prim, teşvik ve destekler sunmaktadır. Ayrıca bölgesel büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları teşvik etmek amacıyla sigorta primi teşvik, destek ve indirimlerden yararlanma imkânı sağlanmaktadır. Bu kapsamda 16 farklı sigorta prim teşviki, destek ve indirimine ilişkin iş ve işlemler yürütülmektedir.

- Kahramanmaraş merkezli depremlerin iş gücü piyasası üzerinde ortaya çıkan olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla işveren ve işçilerin yükümlülükleri ertelenmiş, gelir ve aylık ödemeleri erken yapılmış, çeşitli sosyal güvenlik kalemlerinde katılım payları alınmamış, ilaçların daha kolay temin edilmesine yönelik destekler yapılmıştır.

- 5510 sayılı Kanunun geçici 101 inci maddesine göre "2024 Yılı Asgari Ücret Desteği" kapsamında 2024 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için anılan maddede belirtilen şartları sağlayan iş yerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı ile 23,33 TL'nin çarpılması sonucu bulunacak tutar işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilip bu tutarın İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması sağlanmıştır.

- 7495 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile 1/3/2011 tarihinden itibaren uygulanmakta olan ve işe alınma süresi bakımından 31/12/2023 tarihinde sona eren "Genç, Kadın ve Mesleki Belgesi Olanların İstihdamına Yönelik Sigorta Prim Teşviki"nin uygulama süresi 31/12/2025 tarihine kadar uzatılmıştır.

- 5510 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesine eklenen hüküm ile hazırlık eğitimine alınan öğretmen adaylarının; primleri Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden karşılanmak üzere genel sağlık sigortalısı (GSS) olmaları sağlanmıştır.

- 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan kısa vadeli sigorta kolları prim oranı yapılan düzenlemeyle 1/9/2024 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yüzde 2'den yüzde 2,25'e yükseltilmiştir.

- 7524 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile 5510 sayılı Kanun'un geçici 95 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış olup böylece "Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) İşveren Hissesi Beş Puanlık Prim İndirimi" uygulamasına 1/9/2024 tarihi itibarıyla son verilmiştir.

Diğer taraftan sosyal sigortacılık kapsamında yürütülen projelere aşağıda yer verilmektedir.

Evde Çocuk Bakım Hizmetleri Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi II

Proje ile küçük çocuğu olan, çocuk bakım sorumlulukları nedeniyle istihdamdan uzaklaşma riski bulunan annelerin kayıtlı istihdama katılması ve iş yaşamından ayrı kalmaması hedeflenmektedir. Ayrıca çocuk bakıcılığı mesleğinin eğitilmiş/sertifikalı kişiler tarafından insana yakışır iş kavramına uygun şekilde, en az asgari ücretle sigortalı bir meslek olarak icra edilmesi amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında 12 ay boyunca aylık ortalama 7.000 kadının (3.500 anne ve 3.500 bakıcı) kayıtlı istihdamının desteklenmesi planlanmıştır. Proje kapsamında, 3/6/2024 tarihinde ön kayıt başvuruları alınmaya ve 3/7/2024 tarihinde kesin kayıtlar yapılmaya başlanmıştır. Yıl sonu itibarıyla ön kayıt yaptıran 18.097 kişiden 16.832'si ise kesin kayıt yaptırarak projeden faydalanmıştır. Bununla birlikte faydalanıcı anneler tarafından istihdam edilen 1.848 kişi çocuk bakıcısı olarak projeden faydalanmıştır.

Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi (WOMEN-UP)

Kayıtlı kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini desteklemek amacıyla hazırlanan Avrupa Birliği destekli WOMEN-UP 2021 yılında hayata geçirilmiş olup proje ile Türkiye'de kayıtlı kadın istihdamını artırmak ve girişimci kadınları rekabete daha dayanıklı hale getirmek amaçlanmıştır. Proje kapsamında başvurular 21/2/2022 tarihi itibarıyla kabul edilmiş ve 7 ilde (Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Samsun, Ankara, Aydın, Denizli ve İstanbul) 4.000 kadın işveren ile 4.000 kadın çalışana hibe desteği sağlanmıştır.

Ülkemiz ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi-2 (Women-Up-2) ise 19/8/2024 tarihinden itibaren 4 ilde

yeniden başlatılmıştır. Proje kapsamında Ankara’da 500, İstanbul’da 800, Aydın’da 400 ve Samsun’da 400 kadın işverene işletmelerinde ilave olarak istihdam edecekleri kadın sigortalı için asgari ücretin net tutarına kadar hibe desteği sağlanacak olup projeden toplam 2.100 kadın işveren ve bu işverenlerin işletmelerinde istihdam edecekleri 2.100 kadın işçi faydalanacaktır.

Sağlık alanında yapılan düzenlemeler kapsamında ise;

- Sosyal güvenlik sisteminde GSS’nin vatandaşları kapsama alanı yüzde 99’a ulaşmıştır.

- 2024 yıl sonu itibarıyla SGK sözleşmeli eczane sayısı 30.073, medikal sözleşmesi yapan eczane sayısı ise 2.169 olmuştur.

- 2024 yılı içerisinde 51 adedi kanser ilacı olmak üzere toplam 420 adet ilaç geri ödeme listelerine ilave edilmiş olup 2024 yıl sonu itibarıyla geri ödeme listelerinde bulunan ilaç sayısı 8 bin 463 adete ulaşmıştır.

- 2024 yılı içinde; 8 adet ilaç ucuz eşdeğer olarak Ek-4/C listesine eklenmiş, 25 adet ilaç fiyat indirimleri MEDULA sistemine kaydedilmiştir.

- 2024 yılında halk sağlığını yakından ilgilendiren arı venom alerjisi gibi hayati öneme haiz 21 adet alerji aşısı hastaların erişimine sunulmuştur.

- Kanser tedavisinde hedefe yönelik sonuç almayı sağlayan akıllı ilaçlar ile immunoterapi olarak kullanılan ilaçlar ve biyoteknolojik ilaçlardan 8 adet yenilikçi olmak üzere 20 adet kanser ilacı hastaların erişimine sunulmuştur.

- İç hastalıkları veya çocuk hastalıkları uzman hekimlerince reçete edilebilen bazı grup ilaçların aile hekimlerince de reçete edilmesine imkan sağlanmış ve bu sayede birinci basamak aile hekimliklerine müracaat eden hastaların ilaca erişimi kolaylaştırılmıştır.

- 21/4/2024 tarih ve 32524 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile;

- ✓ Ülkemizde yaşanan ve genel hayatı etkileyen afetlerde yaralanmalar sonrası özellikle fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine ihtiyaç duyulan tanılarda vatandaşların sağlık hizmetine ulaşımını kolaylaştırma, günlük yaşamlarına geri dönebilmelerine katkı sağlamaya yönelik olarak fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamalarında 30 seans sonrası tedaviye devam edebilmelerine olanak sağlanmış,

✓ Nükleer tıp branşına ait görüntüleme ve tedavi hizmetlerinde sunulan yeni ve güncel tedavilere ilişkin yeni işlem kodları tanımlanmış ve işlemlerin ödemeye esas endikasyonları ile diğer şartlarına yönelik düzenlemeler yapılmış,

✓ Engelli veya özel gereksinimi olan hastaların genel anestezi/sedo analjezi altında yapılan diş tedavilerinin mevcut tutarlardan daha yüksek bedellerde ödenmesine yönelik düzenleme yapılmış,

✓ Genel anestezi altında yapılan diş tedavilerinde işlem ve sayı kısıtlarının aranmamasına yönelik düzenleme yapılmış,

✓ Sağlık hizmetlerine ilişkin tüm dünyada yeni oluşmaya başlayan uzaktan sağlık hizmet sunumuna ilişkin gelişmeler doğrultusunda uzaktan hasta değerlendirmeye yönelik sağlık hizmetleri geri ödeme kapsamına alınmıştır.

• Diğer taraftan 9/5/2024 tarih ve 32541 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile;

✓ Ayaktan Başvurularda Ödeme Listesinde yer alan vaka başı muayene tutarlarına yüzde 50 oranında,

✓ Hizmet Başı İşlem Puan Listesi ile Taniya Dayalı İşlem Puan Listesinde yer alan işlem puanlarında yüzde 50 ile yüzde 75 arasında değişen oranlarda,

✓ Diş Tedavileri Puan Listesinde yer alan tüm işlem kodlarına yüzde 50 oranında

artış yapılmıştır. Ayrıca anılan Tebliğ ile Sağlık Bakanlığına bağlı ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmet sunucularında mesai saatleri dışında poliklinik hizmetleri sunulabilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

Kayıt Dışılık ile ilgili çalışmalar kapsamında;

Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan kayıt dışı istihdamla mücadele çalışmaları kapsamında 2024 yılı dördüncü çeyrek itibarıyla kayıt dışı istihdam oranı yüzde 26,27’ye düşmüştür.

2024 yılı denetim programı kapsamında yaygın tarama denetimleri, risk odaklı denetimler, yabancı uyruklulara yönelik denetimler ve eksik prime esas kazanç denetimleri olmak üzere toplam 155.000 denetim planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Yine Kayıt Dışı İstihdam ile Mücadele (KADİM) Servislerince Kurumla paylaşılan istihdama ilişkin veriler incelenmekte, denetime gerek kalmaksızın kayıt dışılık tespiti

yapılabilmektedir. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Denetmenleri ve KADİM Servislerince yapılan çalışmalar neticesinde 2024 yılında 19.809 adet iş yerinin kayıt dışı olduğu ve 141.462 adet kişinin kayıt dışı çalıştığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan kayıt dışılıkla mücadele kapsamında aşağıda yer verilen projeler yürütülmektedir.

Sahte İşyeri ve Sigortalılığın Tespiti Projesi

Sahte İş Yeri ve Sahte Sigortalılık Tespit Projesi kapsamında sahte iş yeri analizlerindeki bulgulardan yararlanılarak oluşturulan 100'e yakın parametre ile 2011-2016 yılları arasında tescil edilen faal/gayrifaal yaklaşık 4,6 milyon iş yeri sahte olma olasılıklarına göre sınıflandırılmıştır. Sahte olma olasılıkları yüksek olan iş yerleri dosyalarının bulundukları il müdürlüklerine gönderilerek denetime sevk edilmeleri sağlanmıştır.

Projenin başlamasıyla birlikte 2024 yılına kadar 11 fazda yürütülen çalışmalara devam edilmiş ve 2024 yılında 12 nci, 13 üncü ve 14 üncü faz çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Proje kapsamında bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde; 2.949 sahte/kısmi sahte iş yerinden 206.776 sahte sigortalının bildirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

İşyeri Karne Projesi

İş Yeri Karne Projesi, SGK sisteminde kayıtlı olan ve 4/1-(a) kapsamında sigortalı çalıştıran iş yerlerinin, Kurum veri tabanında tutulan geçmiş ve cari dönem verilerini kullanarak her bir iş yeri için mikro ölçekte genel bir profil oluşturmaya yönelik bir yöntem olarak tasarlanmıştır. Bu profil, iş yerlerinin mevcut durumlarını ortaya koymak, gelecekteki davranışlarını tahmin etmek ve riskli görülen halleri tespit etmek amacıyla oluşturulmaktadır.

İş yeri karne projesi ile SGK'nın veri tabanında farklı tablolarda tutulan ve ilk bakışta yorumlamaya elverişli olmayan ve anlamlı sonuçlar üretmeyen verilerin bir araya getirilerek iş yerleri hakkında özet bilgiler içeren ve belirli dönemlerde güncellenen risk değerlendirmeleri ve puanlamalarının yapılması hedeflenmektedir.

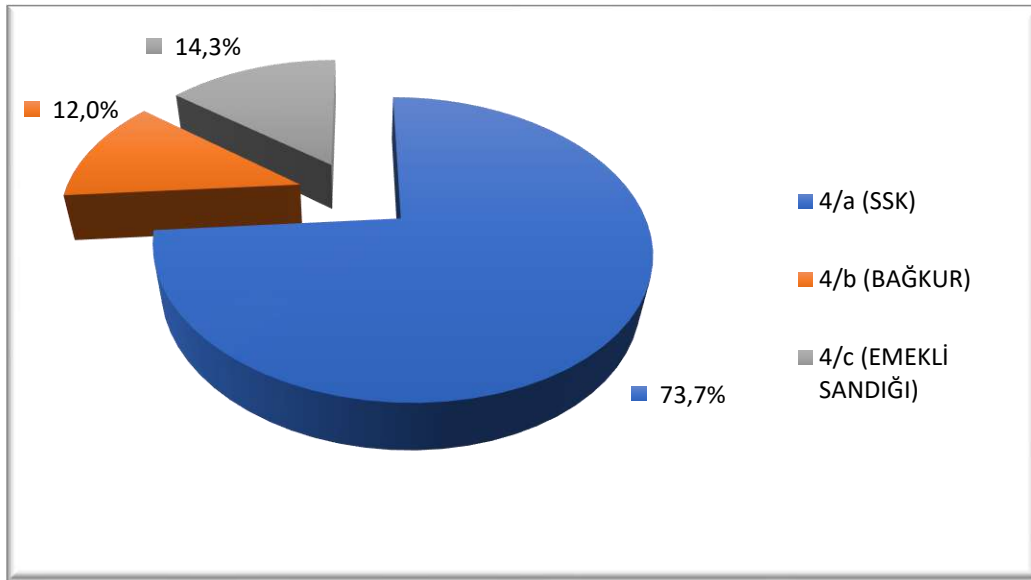
Kayıtlı İstihdama Geçiş Programı 3 (KİGEP3)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlığı, SGK ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından ortaklaşa yürütülen KİGEP ile mevcut kamu teşviklerine ilave nitelikte bir istihdam desteği sağlanmıştır.

7/3/2024 tarihinde imzalanan 7 nci Tadil Anlaşmasıyla KİGEP 3'ün hedef rakamları 12.285 Geçici Koruma Altındaki Suriyeli (GKAS) ve 12.285 Türk vatandaşı olmak üzere toplam 24.570 çalışan için işverenlere destek ödemesi ve 12.390 Suriyeli sigortalının çalışma iznine yönelik ödeme olarak güncellenmiştir.

KİGEP 3 kapsamında 30/11/2024 tarihi itibarıyla program uygulama illerinde 11.452 GKAS ve 10.621 Türk vatandaşının kesin kaydı yapılmıştır.

Grafik 14: 2024 Yılı Aktif Sigortalıların Dağılımı

Kaynak: 2024 yılı SGK Faaliyet Raporundan üretilmiştir.

Grafik incelendiğinde 2024 yılında aktif sigortalıların yüzde 73,7'sinin 4/a, yüzde 12'sinin 4/b ve yüzde 14,3'ünün ise 4/c'ye tabi çalışanlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 20: Sosyal Güvenlik Sisteminin Kapsamı (2023-2024)

	2023				2024			
	4/1-(a)	4/1-(b)	4/1-(c)	TOPLAM	4/1-(a)	4/1-(b)	4/1-(c)	TOPLAM
Aktif Sigortalılar	18.613.745	3.100.834	3.643.443	25.358.022	18.899.291	3.066.874	3.659.585	25.625.750
Zorunlu	16.406.420	2.971.925	3.642.787	23.021.132	16.602.868	2.940.979	3.658.861	23.202.708
Çırak	553.344			553.344	539.241			539.241
Yurt Dışı Topluluk	14.037			14.037	11.378			11.378
Tarımda Hizmet Akdiyle Çalışanlar (4/a-2925)	17.408			17.408	14.676			14.676
İsteğe Bağlı		128.909				125.895		125.895
Diğer Sigortalılar (*)	322.162		656	451.727	324.664		724	325.388
Stajyer ve Kursiyerler	1.300.374			1.300.374	1.406.464			1.406.464
Pasif (Aylık Alan) Sigortalılar								
- Dosya	10.237.065	2.701.073	2.298.014	15.236.152	10.788.040	2.747.008	2.334.798	15.869.846
- Kişi	10.685.554	2.861.770	2.482.932	16.030.256	11.243.480	2.910.922	2.523.215	16.677.617
Yaşlılık	8.087.506	1.772.571	1.648.542	11.508.619	8.563.322	1.798.112	1.666.693	12.028.127
Malullük	75.451	22.136	27.150	124.737	75.447	22.526	27.415	125.388
Vazife Malulü			15.472	15.472			15.803	15.803
Ölen Sigortalı (Dosya)	1.918.886	905.321	606.850	3.431.057	1.990.107	925.250	624.887	3.540.244
Ölen Sigortalıların Hak Sahipleri	2.336.128	1.065.150	791.768	4.193.046	2.414.255	1.088.277	813.304	4.315.836
Sürekli İş Göremezlik Geliri Alanlar	86.912	419		87.331	89.219	455		89.674
Sürekli İş Göremezlik Ölüm Geliri (Dosya)	68.280	626		68.906	69.945	665		70.610
Sürekli İş Göremezlik Ölüm Geliri Alanlar	99.557	1.494		101.051	101.237	1.552		102.789
BAĞIMLILAR	16.510.402	9.764.966	7.757.940	34.033.308	16.535.331	9.740.379	7.793.253	34.068.963
Aktif/Pasif Oranı	%1,82	%1,15	%1,59	%1,66	%1,75	%1,12	%1,57	%1,61
Sosyal Sigorta Kapsamı (**)	45.809.701	15.727.570	13.884.315	75.878.808	46.678.102	15.718.175	13.976.053	76.840.436
Türkiye Nüfusu (TÜİK ADNKS)		85.372.377				85.664.944		
Sosyal Sigorta Kapsamının Türkiye nüfusuna (TÜİK ADNKS) Oranı(%)		89,0				90,0		

(*) 5510 sayılı Kanuna göre Ek-5, Ek-6, Ek-9 10 günden az çalışan sigortalılar, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde çalıştırılan tutuklu ve hükümlüler, kamu idarelerinde iş akdi askıda olanlar yer almaktadır.

(**) 20. madde kapsamındaki özel sandıklar dahildir.

Not: 4/1-(b) kapsamında muhtarlar zorunlu sigortalılar içerisinde yer almaktadır

4/1-(b) kapsamında isteğe bağlı sigortalılar, genel toplamda diğer sigortalılar (*) sekmesinde yer almaktadır.

Kaynak: 2024 yılı SGK Faaliyet Raporu

Tablodan görüleceği üzere 2024 yılında aktif sigortalı sayısı 25.625.750 kişi olmuştur. Diğer taraftan 2024 yılı aktif/pasif oranı ise yüzde 1,61 olmuştur.

b- Türkiye İş Kurumu

i- Bütçe Hedef ve Gerçekleşmeleri

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün (İŞKUR) 2024 yılı bütçesi için başlangıçta 44 milyar 722 milyon TL net gelir öngörülmüş olup gelir gerçekleşmesi 41 milyar 143 milyon TL olmuştur. Harcama tarafında ise başlangıçta 44 milyar 810 milyon TL ödenek öngörülmüş olup 38 milyar 912 milyon TL gider gerçekleştirilmiştir.

Bütçe gelirleri başlangıçtaki hedefin yüzde 92'si, bütçe giderleri ise başlangıçtaki hedefinin yüzde 86,8'i oranında gerçekleşmiştir. Yıl sonu gerçekleşmesine göre toplam bütçe giderleri içinde en büyük payı sırasıyla yüzde 80,7 ile cari transferler ve yüzde 15,8 ile sosyal güvenlik kurumuna Devlet primi giderleri dahil personel giderleri almaktadır.

Tablo 21: 2024 Yılı Türkiye İş Kurumu Bütçe Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)	Başlangıç Ödeneği	Yıl sonu Ödeneği	Gerçekleşme
Bütçe Gelirleri			
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	45	51	44
Alınan Bağış ve Yardımlar	3.963	3.937	3.870
Diğer Gelirler	40.722	62.652	37.797
Sermaye Gelirleri		1	2
Gelirler Toplamı	44.730	66.641	41.713
Ret İade(-)	8	8	570
Net Gelirler Toplamı	44.722	66.633	41.143
Bütçe Giderleri			
Personel Giderleri	5.402	5.611	5.476
Sosyal Güvenlik Kurumlarına	655	694	664
Devlet Primi Giderleri			
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.623	1.484	1.178
Cari Transferler	36.845	58.674	31.408
Sermaye Giderleri	285	258	186
TOPLAM	44.810	66.721	38.912

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

ii- Faaliyet Bilgileri

2024 yılında İŞKUR tarafından gerçekleştirilen bazı önemli faaliyetlere aşağıda yer verilmektedir.

- Kurum hizmetlerinin tanıtımı, iş gücü taleplerinin alınması, firmaların işe alım yöntemlerinin tespit edilmesi açısından işyeri ziyaretleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 623.232 iş yeri 787.796 kez ziyaret edilmiştir.

- 2024 yılında kamu ve özel sektörde toplam 45.007 engelli ile 2.843 eski hükümlü ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralanan kişi Kurum aracılığı ile işe yerleştirilmiştir.

- 2024 yılında 2.543.039'u özel sektör olmak üzere toplam 2.566.031 açık iş talebi alınmıştır.

- 2024 yılında 1.440.486'ı özel sektör olmak üzere toplam 1.453.833 kişinin işe yerleştirilmesine aracılık edilmiştir. İşe yerleştirilmesine aracılık edilenlerin yüzde 38'i (555.921) kadınlardan, yüzde 62'si erkeklerden (897.912) oluşmaktadır. Diğer

taftan kamu kurum veya kuruluşlarının İş Kanunlarına göre istihdam edecekleri sürekli veya geçici işçilerine ilişkin talepleri İŞKUR aracılığı ile karşılanmaktadır. 2024 yılında 2.810'u kadın, 10.537'si erkek olmak üzere toplam 13.347 kişi kamu kurum ve kuruluşlarında İŞKUR aracılığıyla istihdam edilmiştir.

- Toplum yararına programlar (TYP); afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde kamu hizmetlerinin desteklenmesi yoluyla özel politika gerektiren gruplar başta olmak üzere işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininin uzaklaşmalarını engellemek ve bu kişilere geçici gelir desteği sağlamak üzere aktif iş gücü hizmetleri kapsamında İŞKUR ile kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliğinde düzenlenen programlardır. 2024 yılında düzenlenen toplam 2.025 programdan 154.052 katılımcı yararlanmış ve katılımcıların yüzde 67,2'sini kadınlar oluşturmuştur.

- 2024 yılında İŞKUR aracılığıyla 14.026 kişi çeşitli ülkelerde istihdam edilmiştir.

- "İŞKUR Hizmet Noktası" olarak ifade edilen yerlerde vatandaşlara İŞKUR'a gelmeden iş ve işlemlerini gerçekleştirebilme imkânı sunulmuş, ayrıca hizmete erişim kolaylaşmıştır. Türkiye çapında hızla yaygınlaşan İŞKUR Hizmet Noktalarının sayısı 2024 yıl sonu itibarıyla 2.162'ye ulaşmıştır.

- İŞKUR, istihdam hizmetlerini çeşitlendirmek ve işe yerleştirmede aktif rol oynamak amacıyla istihdam fuarları ve kariyer günleri düzenlemektedir. 2024 yılında 70 tanesi sanal fuar olmak üzere toplam 80 istihdam fuarı düzenlenmiştir. Düzenlenen sanal istihdam fuarlarını ise 43.269 kişi ziyaret etmiştir.

- Kariyer günleri yerel düzeyde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile çalışma hayatına yeni atılacak olan eğitimli/nitelikli gençleri buluşturarak, gençlerin sektörler ve firmalar hakkında bilgi sahibi olmasına ve iş bulmasına aracılık etmek, öğrencilerin kariyer planlamalarına yardımcı olmak, kurum ve kuruluşların nitelikli iş gücüne erişimini kolaylaştırmak maksadıyla gerçekleştirilmektedir. 2024 yılında düzenlenen 53 kariyer gününe 82.060 kişi katılım sağlamıştır.

- 2024 yılında çalışabilir durumda olan sosyal yardım yararlanıcılarından İŞKUR'a yönlendirilenlerin; 104.266'sına iş ve meslek danışmanlığı hizmeti verilmiş, 19.847 kişinin işe yerleşmesine aracılık edilmiş, 9.677 kişi ise TYP'den faydalandırılmıştır. Ayrıca 2.064 kişi aktif iş gücü programlarına katılmıştır. İş ve meslek danışmanlığı hizmeti kapsamında, kişilerin özellikleri ile mesleklerin ve işin gerektirdiği nitelik ve şartlar karşılaştırılarak bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği

seçmesi, seçilen meslekle ilgili eğitim olanaklarından yararlanması, işe yerleştirilmesi, işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmektedir. 2024 yılı sonu itibarıyla 4.612 iş ve meslek danışmanı ile danışmanlık hizmetleri etkin bir şekilde sunulmuştur. Bu kapsamda 2024 yılında 3.070.312 bireysel görüşme ve 1.030.701 grup görüşmesi yapılmıştır.

- Yurt içi ve yurt dışında iş ve işçi bulmaya aracılık faaliyeti ile iş gücü piyasası, istihdam ve insan kaynaklarına yönelik hizmetlerde bulunmaya yetkili olan Özel İstihdam Büroları (ÖİB); iş gücü arzı ve talebinin karşılanması faaliyetinin yanı sıra iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uygun işgücü yetiştirilmesi ve danışmanlık gibi hizmetler de sunmaktadır. İŞKUR'dan izinli olarak faaliyet gösteren 765 özel istihdam bürosu tarafından 2024 yılı Ocak-Aralık döneminde 64.244 kişinin işe yerleştirilmesine aracılık yapılmıştır.

- İŞKUR, aktif işgücü programları kapsamında mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları düzenlemektedir. Bu doğrultuda 2024 yılında toplamda 14.838 kurs/program açılırken, bu kurslardan toplamda 69.144 kişi yararlanmıştır. Kurs ve programlardan yararlananların yüzde 58'ini kadınlar oluşturmuştur.

- 2024 yılında mesleki eğitim kurslarından 1.868 erkek (yüzde 54,9), 1.537 (yüzde 45,1) kadın olmak üzere toplam 3.405 kişi yararlanmıştır. Bu kapsamda istihdam garantili mesleki eğitim kursuna katılan kursiyerlere günlük 261,57 TL, istihdam garantili sanayi mesleklerine yönelik düzenlenen kurslara katılan kursiyerlere günlük 425,05 TL, uçak bakım teknisyeni mesleğine yönelik düzenlenen kurslara katılan kursiyerlere günlük 457,75 TL cep harçlığı verilmiştir. Ayrıca kursiyerlerin genel sağlık sigortası ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primleri İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmıştır.

- İş arama becerileri eğitimi kapsamında 2024 yılında 83.511 kişiye eğitim verilmiştir.

- İşsizlik nedeniyle karşılaşılan gelir kayıplarının giderilmesi, kişiye asgari düzeyde ekonomik bir güvencenin sağlanması amacıyla pasif iş gücü piyasası programları İŞKUR tarafından uygulanmaktadır. Bu çerçevede;

- ✓ İşsizlik ödeneği kapsamında 2024 yılında toplam 779.310 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmış ve daha önceki dönemden ödemesi devam edenlerle birlikte 1.201.605 kişiye yaklaşık 48 milyar TL (genel sağlık sigortası dâhil),

✓ Kısa çalışma ödeneği kapsamında 2024 yılında 440 kişi ödenek almaya hak kazanmış ve daha önceki dönemlerden hak edenlerle birlikte genel sağlık sigortası dâhil 5.037 kişiye yaklaşık 8,5 milyon TL,

✓ Konkordato ilan edilmesi, aciz vesikası alınması, iflas veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme gücüne düştüğü hallerde de işçilerin 3 aylık ödenmeyen ücret alacakları ücret garanti fonundan karşılanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında ücret garanti fonu ödemesini hak eden 3.916 kişiye yaklaşık 125,9 milyon TL

ödeme yapılmıştır.

4- Mahalli İdareler

5018 sayılı Kanun ile kamu mali yönetiminin kapsamı uluslararası standartlara uygun olarak yeniden belirlenmiş ve mahalli idareler genel yönetim kapsamına alınmıştır.

5018 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde mahalli idare, yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu Kanunun 41 inci maddesinde ise mahalli idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporları esas alınmak suretiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca kendi değerlendirmelerini de içerecek şekilde mahalli idareler genel faaliyet raporu hazırlanacağı, kamuoyuna açıklanacağı ve anılan raporun birer örneğinin Sayıştaya ve Cumhurbaşkanlığına gönderileceği hükme bağlanmıştır.

a- Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

Türkiye’de 51 il özel idaresi, 1.402 belediye, 18.243 köy bulunmaktadır. Diğer taraftan 1151 sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanunun ilgili hükümlerine göre Gökçeada ve Bozcaada yönetimleri de birer mahalli idare birimi olarak kurulmuştur.

Türlerine göre mahalli idare sayıları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22: Türleri İtibarıyla Belediye Sayısı

Büyükşehir Belediyesi	30
Büyükşehir İlçe Belediyesi	519
İl Belediyesi	51
İlçe Belediyesi	403
Belde Belediyesi	399
Toplam	1.402

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine ve il, ilçe ve belde belediyesi olmalarına bakılmaksızın 5393 sayılı Belediye Kanununa göre yönetilmektedir. Bununla birlikte; nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir.

1.402 belediyenin 30'u büyükşehir belediyesi, 51'i il belediyesi, 519'u büyükşehir ilçe belediyesi, 403'ü ilçe belediyesi (büyükşehir belediye sınırları dışında kalan ilçeler) ve 399'u belde belediyesidir.

Nüfusu 2.000'in altında 129, 5.000'in altında 538, 10.000'in altında 708 belediye bulunmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin toplam belediye sayısına oranı yüzde 50'dir. Nüfusu 100.000'in üzerinde ise 251 belediye bulunmaktadır.

Toplam nüfusun (85.664.944 kişi) yüzde 77,08'i büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde, yüzde 16,78'i diğer belediye sınırları içerisinde, yüzde 5,14'ü ise köy sınırları içerisinde yaşamaktadır.

Ülkemizde 33 belediyeye bağlı idare ve 701 mahalli idare birliği bulunmaktadır. Mahalli İdare Birliklerinden 451'i köylere hizmet götürme birliği, 78'i içme suyu birliği, 42'si belediye hizmet birliği, 30'u turizm altyapı hizmet birliği, 67'si çevre altyapı hizmet birliği, 9'u özel idare-belediye hizmet birliği, 2'si ülke düzeyinde birlik, 5'i kalkınma birliği ve 17'si diğer birliklerdir. 8/3/2011 tarihli ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu ile sulama birlikleri, mahalli idare birlikleri kapsamından çıkarılmıştır. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin kurulduğu illerde faaliyet yürüten köylere hizmet götürme birliklerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 20 nci maddesine göre ülke düzeyinde, belediyeleri temsil etmek üzere Türkiye Belediyeler Birliği ve il özel idareleri ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarını temsil etmek üzere Vilayetler Birliği kurulmuştur.

b- Bütçe Gerçekleşmeleri

2024 yılında mahalli idarelerin konsolide bütçe giderleri, 2023 yılına göre yüzde 69,4 oranında artarak 1 trilyon 632 milyar 791 milyon TL olarak gerçekleşmişken, bütçe gelirleri yüzde 64,6 oranında artarak 1 trilyon 420 milyar 679 milyon TL olmuştur. Bu kapsamda 212 milyar 112 milyon TL bütçe açığı ortaya çıkmıştır.

Mahalli idarelerin konsolide bütçesinin gelir ve gider detaylarına Tablo 23'te yer verilmiştir.

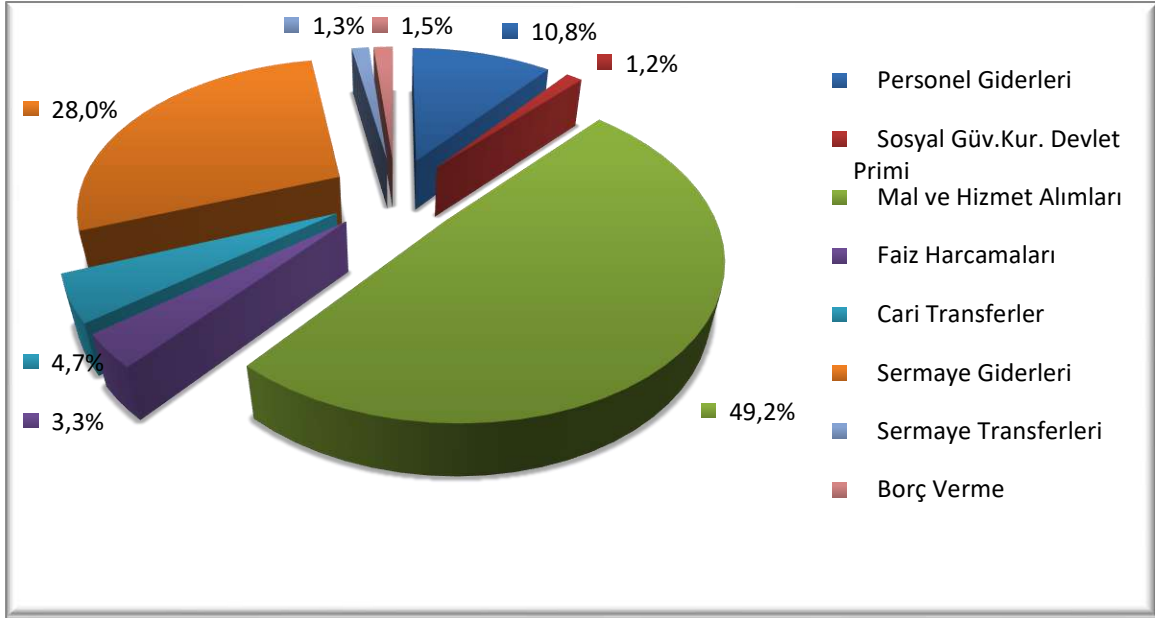
Tablo 23: Mahalli İdarelerin 2024 Yılı Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)	2023	2024	2024/2023 Değişim Oranı (%)
Bütçe Giderleri	963.880.966	1.632.791.364	69,4
Personel Giderleri	92.265.101	175.667.435	90,4
Sosyal Gv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	11.382.850	20.219.971	77,6
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	451.867.552	803.160.508	77,7
Faiz Giderleri	20.169.356	54.302.551	169,2
Cari Transferler	43.425.448	76.868.207	77,0
Sermaye Giderleri	322.229.378	456.670.433	41,7
Sermaye Transferleri	11.654.611	21.634.957	85,6
Borç Verme	10.886.670	24.267.302	122,9
Bütçe Gelirleri	863.237.561	1.420.679.249	64,6
Vergi Gelirleri	61.207.337	83.998.105	37,2
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	142.494.556	252.309.476	77,1
Alınan Bağış ve Yardımlar ile zel Gelirler	66.607.787	94.677.696	42,1
Faizler, Paylar ve Cezalar	521.589.086	908.437.315	74,2
Sermaye Gelirleri	69.249.674	77.641.929	12,1
Alacaklardan Tahsilatlar	2.089.122	3.614.728	73,0
Bütçe Dengesi	-100.643.406	-212.112.115	110,8

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

Grafik 15'te ekonomik sınıflandırmaya göre mahalli idareler bütçe giderlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payları gösterilmiştir.

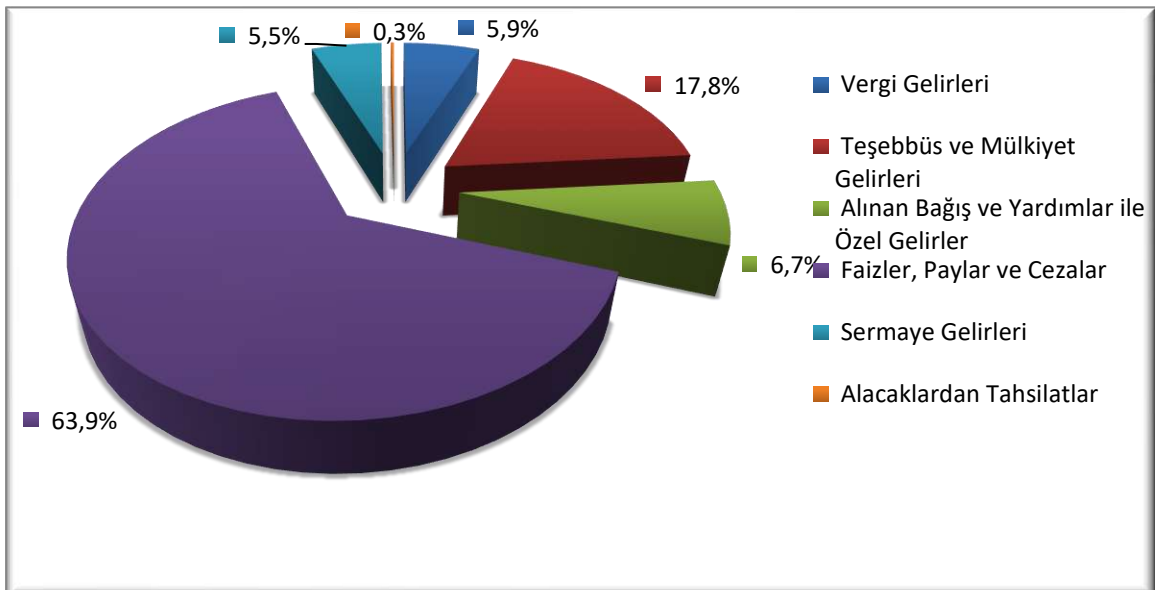
Grafik 15: 2024 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

Mahalli idarelerin bütçe giderleri içerisinde mal ve hizmet alım giderleri yüzde 49,2 ile en büyük paya sahiptir. Sermaye giderleri yüzde 28 ile ikinci, personel giderleri ise (sosyal güvenlik gideri dahil) yüzde 12 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Grafik 16'da ise mahalli idareler bütçe gelir gerçekleştirmelerinin türleri itibarıyla payları gösterilmiştir.

Grafik 16: 2024 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Gelirlerinin Dağılımı

Grafik incelendiğinde en büyük gelir unsurunun yüzde 63,9 ile faizler, paylar ve cezalardan elde edilen gelirlere ait olduğu, bunu yüzde 17,8 ile teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve yüzde 6,7 ile alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin izlediği görülmektedir.

Mahalli idarelerin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre giderleri ise Tablo 24’de gösterilmiştir.

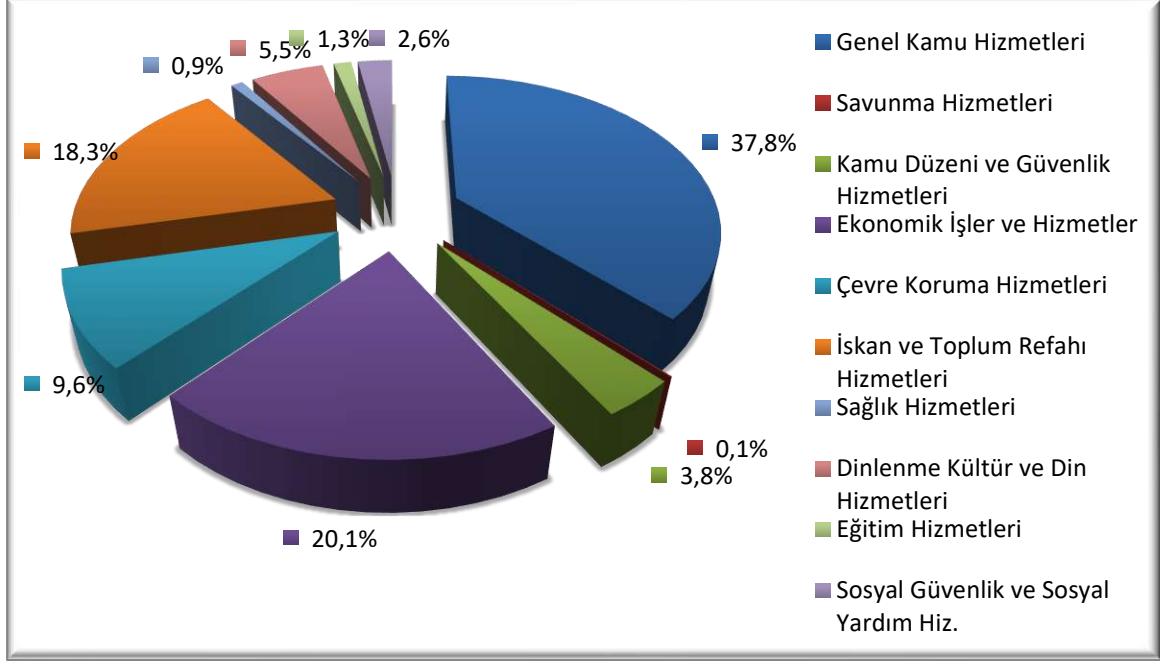
Tablo 24: Mahalli İdarelerin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Giderleri

(Bin TL)	Personel Giderleri	Sos. Giv. Kurum Dev. Prim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	TOPLAM
Genel Kamu Hizmetleri	91.570.602	10.819.476	351.476.120	54.302.551	29.654.328	38.926.812	16.285.489	24.267.302	617.302.679
Savunma Hizmetleri	97.370	10.026	457.419	0	122	787.667	7.353	0	1.359.956
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	21.743.504	2.120.090	25.953.818	0	924.362	10.738.392	84.075	0	61.564.241
Ekonomik İşler ve Hizmetler	14.403.942	1.804.323	121.761.595	0	22.717.414	165.178.457	2.216.794	0	328.082.526
Çevre Koruma Hizmetleri	8.384.047	1.029.041	106.014.693	0	612.748	41.247.094	140.151	0	157.427.773
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	26.948.781	3.148.993	96.543.786	0	1.412.129	168.729.718	1.396.327	0	298.179.734
Sağlık Hizmetleri	2.330.647	241.197	9.678.178	0	394.993	2.080.169	61.090	0	14.786.274
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	7.559.700	792.001	64.957.365	0	3.537.447	11.617.658	1.407.413	0	89.871.585
Eğitim Hizmetleri	270.047	29.216	6.244.554	0	48.794	15.273.710	28.006	0	21.894.326
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	2.358.795	225.608	20.072.981	0	17.565.870	2.090.757	8.259	0	42.322.270
TOPLAM	175.667.435	20.219.971	803.160.508	54.302.551	76.868.207	456.670.433	21.634.957	24.267.302	1.632.791.364

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

Grafik 17’de mahalli idare bütçe gider gerçekleştirmelerinin fonksiyonel sınıflandırmaya göre payları gösterilmektedir. Mahalli idarelerin yapmış olduğu giderlerde en önemli payı yüzde 37,8 ile genel kamu hizmetleri, ikinci sırayı yüzde 20,1 ile ekonomik işler ve hizmetler, üçüncü sırayı ise yüzde 18 ile iskan ve toplum refahı hizmetleri almıştır.

Grafik 17: 2024 Yılı Mahalli İdareler Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

i- Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

2024 yılında belediyelerin bütçe giderleri 2023 yılına göre yüzde 67,3 oranında artarak 1 trilyon 285 milyar 948 milyon TL olarak gerçekleşmişken, bütçe gelirleri yüzde 62,7 oranında artarak 1 trilyon 109 milyar 845 milyon TL olmuştur. Böylece 2024 yılında belediyelerin toplam bütçe dengesi 176 milyar 103 milyon TL açık vermiştir.

Tablo 25: Belediyelerin 2024 Yılı Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)	2023	2024	2024/2023 Değişim Oranı (%)
Bütçe Giderleri	768.828.974	1.285.948.478	67,3
Personel Giderleri	71.338.680	139.524.111	95,6
Sosyal Gv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	8.556.868	15.399.145	80,0
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	353.410.751	632.183.225	78,9
Faiz Giderleri	16.870.057	46.917.333	178,1
Cari Transferler	48.199.611	84.837.049	76,0
Sermaye Giderleri	245.131.412	313.393.369	27,8
Sermaye Transferleri	16.023.412	31.362.117	95,7
Borç Verme	9.298.185	22.332.128	140,2
Bütçe Gelirleri	682.313.298	1.109.845.398	62,7
Vergi Gelirleri	61.074.761	83.729.495	37,1
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	56.919.136	100.653.781	76,8

Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	20.135.558	25.577.930	27,0
Faizler, Paylar ve Cezalar	474.712.161	820.517.563	72,8
Sermaye Gelirleri	68.616.186	77.159.184	12,5
Alacaklardan Tahsilatlar	855.496	2.207.446	158,0
Bütçe Dengesi	-86.515.676	-176.103.079	103,6

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

Belediyelerin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre giderleri ise Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26: Belediyelerin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Giderleri

(Bin TL)	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	TOPLAM
Genel Kamu Hizmetleri	68.804.988	7.795.879	271.713.661	46.917.333	38.189.165	24.205.348	27.219.413	22.332.128	507.177.914
Savunma Hizmetleri	97.370	10.026	114.792	0	122	5.183	0	0	227.492
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	21.563.685	2.102.392	24.235.365	0	923.562	5.114.609	1.828	0	53.941.441
Ekonomik İşler ve Hizmetler	12.318.408	1.481.076	84.088.787	0	22.668.413	142.277.082	2.016.374	0	264.850.140
Çevre Koruma Hizmetleri	6.433.645	798.072	91.871.042	0	582.676	11.440.067	135.714	0	111.261.216
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	17.798.028	1.924.242	61.319.620	0	972.722	119.595.737	615.658	0	202.226.006
Sağlık Hizmetleri	2.327.159	240.991	9.631.060	0	394.889	525.781	240	0	13.120.120
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	7.552.921	791.658	64.766.655	0	3.534.325	9.106.113	1.372.781	0	87.124.454
Eğitim Hizmetleri	270.047	29.216	4.907.079	0	21.329	68.538	0	0	5.296.208
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	2.357.861	225.593	19.535.166	0	17.549.846	1.054.910	110	0	40.723.485
TOPLAM	139.524.111	15.399.145	632.183.225	46.917.333	84.837.049	313.393.369	31.362.117	22.332.128	1.285.948.478

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

ii- İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

2024 yılında il özel idarelerinin bütçe giderleri 2023 yılına göre yüzde 73 oranında artarak 98 milyar 623 milyon TL, bütçe gelirleri ise yüzde 64,2 oranında artarak 104 milyar 482 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Böylece 5 milyar 858 milyon TL bütçe fazlası oluşmuştur. İl özel idareleri bütçelerinin gelir ve gider detaylarına Tablo 27'de yer verilmiştir.

Tablo 27: İl Özel İdarelerinin 2024 Yılı Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)	2023	2024	2024/2023 Değişim Oranı (%)
Bütçe Giderleri	56.997.360	98.623.344	73,0
Personel Giderleri	8.795.335	15.346.793	74,5
Sosyal Güv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	1.277.628	2.129.976	66,7
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	12.863.876	21.172.405	64,6
Faiz Giderleri	302.464	412.258	36,3
Cari Transferler	1.211.962	1.899.869	56,8
Sermaye Giderleri	30.492.111	54.953.319	80,2
Sermaye Transferleri	2.052.543	2.585.089	25,9
Borç Verme	1.441	123.635	8.481,7
Bütçe Gelirleri	63.628.701	104.481.573	64,2
Vergi Gelirleri	132.576	268.609	102,6
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.154.794	1.570.581	36,0
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	39.695.887	59.488.376	49,9
Faizler, Paylar ve Cezalar	22.328.246	42.802.726	91,7
Sermaye Gelirleri	316.354	351.282	11,0
Alacaklardan Tahsilatlar	845	0	
Bütçe Dengesi	6.631.341	5.858.229	-11,7

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

İl özel idarelerinin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre giderleri Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28: İl Özel İdarelerinin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Giderleri

(Bin TL)	Personel Giderleri	Sos. Güv. Kurum Dev. Pirim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	TOPLAM
Genel Kamu Hizmetleri	14.613.163	2.040.053	15.975.182	412.258	1.759.129	5.958.632	1.762.097	123.635	42.644.148
Savunma Hizmetleri	0	0	347.844	0	2.553	782.484	8.359	0	1.141.241
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	0	0	143.825	0	800	5.635.852	215.353	0	5.995.831
Ekonomik İşler ve Hizmetler	216.235	34.573	1.892.607	0	21.633	19.149.731	318.300	0	21.633.079
Çevre Koruma Hizmetleri	0	0	168.709	0	27.089	216.288	12.323	0	424.409
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	517.333	55.338	667.455	0	31.735	2.854.949	55.765	0	4.182.576
Sağlık Hizmetleri	0	0	43.037	0	0	1.557.579	60.864	0	1.661.480
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	62	13	151.375	0	11.503	2.526.891	46.093	0	2.735.936
Eğitim Hizmetleri	0	0	1.244.670	0	29.403	15.236.200	95.051	0	16.605.323
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	0	0	537.701	0	16.024	1.034.713	10.884	0	1.599.322
TOPLAM	15.346.793	2.129.976	21.172.405	412.258	1.899.869	54.953.319	2.585.089	123.635	98.623.344

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

iii- Belediyelere Bağlı İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

2024 yılında belediyelere bağlı idarelerin bütçe giderleri 2023 yılına göre yüzde 84 oranında artarak 260 milyar 317 milyon TL, bütçe gelirleri ise yüzde 77,9 oranında artarak 216 milyar 470 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 43 milyar 847 milyon TL bütçe açığı oluşmuştur.

Belediyelere bağlı idarelerin bütçesinin gelir ve gider detaylarına Tablo 29’da yer verilmiştir.

Tablo 29: Belediyelere Bağlı İdarelerin 2024 Yılı Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)	2023	2024	2024/2023 Değişim Oranı (%)
Bütçe Giderleri	141.460.119	260.316.689	84,0
Personel Giderleri	11.548.455	19.690.181	70,5
Sosyal Gv. Kur. Dev. Pr. Giderleri	1.498.138	2.601.148	73,6
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	80.943.376	143.611.798	77,4
Faiz Giderleri	2.994.072	6.950.146	132,1
Cari Transferler	876.162	1.783.037	103,5
Sermaye Giderleri	41.946.370	83.182.668	98,3
Sermaye Transferleri	79.147	699.408	783,7
Borç Verme	1.574.399	1.798.301	14,2
Bütçe Gelirleri	121.697.578	216.469.933	77,9
Vergi Gelirleri	0	0	
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	82.920.408	147.511.734	77,9
Alınan Bağış ve Yardımlar ile zel Gelirler	14.873.100	26.420.985	77,6
Faizler, Paylar ve Cezalar	22.387.486	41.006.917	83,2
Sermaye Gelirleri	284.430	124.228	-56,3
Alacaklardan Tahsilatlar	1.232.155	1.406.068	14,1
Bütçe Dengesi	-19.762.541	-43.846.756	121,9

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

Belediyelere bağlı idarelerin fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırmaya göre giderleri Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30: Belediyelere Bağlı İdarelerin Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Giderleri

(Bin TL)	Personel Giderleri	Sos. Giv. Kurum Dev. Pirm Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Giderleri	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferi	Borç Verme	TOPLAM
Genel Kamu Hizmetleri	7.383.566	929.265	61.214.768	6.950.146	1.189.016	6.665.849	90.278	1.798.301	86.221.189
Savunma Hizmetleri									0
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	156.125	15.011	1.538.076	0	0	0	0	0	1.709.212
Ekonomik İşler ve Hizmetler	1.845.837	287.147	34.414.179	0	10.085	3.370.980	0	0	39.928.228
Çevre Koruma Hizmetleri	1.795.749	218.417	12.443.584	0	1.133	29.486.848	0	0	43.945.730
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	8.508.905	1.151.308	34.001.105	0	582.804	43.658.548	609.131	0	88.511.801
Sağlık Hizmetleri									0
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri									0
Eğitim Hizmetleri									0
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	0	0	86			443	0	0	530
TOPLAM	19.690.181	2.601.148	143.611.798	6.950.146	1.783.037	83.182.668	699.408	1.798.301	260.316.689

Kaynak: muhasebat.hmb.gov.tr

iv-Mahalli İdarelerin Mali Yapılarına İlişkin Genel Değerlendirme

2024 yılında mahalli idarelerin bütçe giderleri bir önceki yıla göre yüzde 69,4 artarken bütçe gelirleri yüzde 64,6 artmıştır ve gelirdeki artış giderdeki artışın altında kalmıştır. 2023 yılında 100 milyar 643 milyon TL bütçe açığı verilmiş iken 2024 yılında açık 212 milyar 112 milyon TL'ye yükselmiştir.

Bütçe giderlerinin artışında bir önceki yıla göre yüzde 77,7 artış göstererek 803 milyar 161 milyon TL tutarına ulaşan mal ve hizmet alım giderleri ve yüzde 41,7 oranında artış göstererek 456 milyar 670 milyon TL tutarına ulaşan sermaye giderleri etkili olmuştur.

Mahalli idarelerin bütçe gelirlerinin artmasında özellikle teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ile faizler, paylar ve cezalar kalemlerinde yaşanan artışlar etkili olmuştur. Bu kapsamda 2024 yılında elde edilen gelirde bir önceki yıla göre teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde yüzde 77,1; faizler, paylar ve cezalar kaleminde yüzde 74,2 artış yaşanmıştır.

Mahalli idare türleri itibarıyla bütçe giderleri incelendiğinde giderlerin yüzde 78,8'inin belediyeler, yüzde 15,9'unun belediyelere bağlı idareler, yüzde 6,04'ünün ise il özel idareleri tarafından yapıldığı görülmüştür.

Mahalli idare türleri itibarıyla bütçe gelirleri incelendiğinde ise gelirlerin yüzde 78,1'inin belediyelere, yüzde 15,2'sinin belediyelere bağlı idarelere, yüzde 7,4'ünün ise il özel idarelerine ait olduğu tespit edilmiştir.

5- Yıl Sonundaki Varlık ve Yükümlülüklerle İlişkin Bilgiler

2024 yıl sonu itibarıyla varlık ve yükümlülükleri gösteren ayrıntılı bilançolara raporun ekinde yer verilmiştir. Söz konusu bilançolar incelendiğinde, merkezi yönetim bilanço büyüklüğünün 2024 yıl sonu itibarıyla 54 trilyon 390 milyar TL'ye ulaştığı ve 2023 yıl sonu bilanço büyüklüğü olan 41 trilyon 918 milyar TL'ye oranla yüzde 29,8 oranında artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Toplam bilanço büyüklüğünde meydana gelen artış dönen varlıkların yüzde 17,1 oranında, duran varlıkların ise yüzde 30,8 oranında artmasından kaynaklanmaktadır. Buna göre 2023 yılı sonunda 3 trilyon 129 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim toplam dönen varlık büyüklüğü, 2024 yıl sonu itibarıyla yüzde 17,1 oranında artarak 3 trilyon 663 milyar TL'ye; 2023 yıl sonunda 38 trilyon 790 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim toplam duran varlık büyüklüğü ise 2024 yıl sonu itibarıyla yüzde 30,8 oranında artarak 50 trilyon 726 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Duran varlıklar içerisindeki en büyük artış ise 2023 yıl sonunda 33 trilyon 51 milyar TL büyüklüğe sahip olan "Arazi ve Arsalar" kaleminde yaşanmış ve bu kalemin 2024 yıl sonu büyüklüğü 2023 yıl sonuna göre yüzde 29,7 oranında artarak 42 trilyon 880 milyar TL'ye ulaşmıştır. Duran varlıklar içerisindeki diğer artışlar ise; 2023 yıl sonu büyüklüğü 1 trilyon 6 milyar TL olan "Yapılmakta Olan Yatırımlar" kaleminin 2024 yıl sonu büyüklüğü ise yüzde 98,2 artışla 1 trilyon 994 milyar TL'ye, 2023 yıl sonunda 3 trilyon 331 milyar TL büyüklüğe sahip olan "Binalar" kaleminin 2024 yıl sonu büyüklüğü yüzde 25,4 artışla 4 trilyon 176 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Merkezi yönetim bilançosunun pasif kalemleri incelendiğinde aktiflerde meydana gelen büyümenin büyük oranda öz kaynaklarda meydana gelen artış ile karşılandığı görülmektedir. Toplam bilanço büyüklüğünde meydana gelen yüzde 29,8 oranındaki artıştaki en büyük pay öz kaynaklarda gerçekleşmiştir. Buna göre 2023 yıl sonunda 32 trilyon 251 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim toplam öz kaynakları 2024 yıl sonu itibarıyla yüzde 27,9 oranında artarak 41 trilyon 245 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Öz kaynaklar içerisindeki en büyük artış ise 2023 yıl sonunda 39 trilyon 874 milyar TL büyüklüğe sahip olan "Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları" kaleminde

yaşanmış ve bu kalemin 2024 yıl sonu büyüklüğü 2023 yıl sonuna göre yüzde 11,6 oranında artarak 44 trilyon 513 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Sosyal güvenlik kurumlarının 2023 yıl sonu itibarıyla 863 milyar 984 milyon TL olan bilanço büyüklüğü 2024 yılı sonunda yüzde 16,1 artış göstererek 1 trilyon 2 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu kapsamda sosyal güvenlik kurumlarının 2024 yılı sonu dönen varlık toplamı 921 milyar 830 milyon TL, duran varlıklar toplamı ise 81 milyar 91 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan sosyal güvenlik kurumlarının pasiflerinde meydana gelen artışın büyük bölümü ise öz kaynaklarda meydana gelen artıştan kaynaklanmaktadır. Buna göre 2023 yıl sonu itibarıyla 803 milyar 655 milyon TL olarak gerçekleşen öz kaynaklar toplamı 2024 yılının sonunda 107 milyar 589 milyon TL artarak, 911 milyar 243 milyon TL'ye ulaşmıştır. Sosyal güvenlik kurumlarının kısa vadeli yabancı kaynaklarında ise 2023 yılına göre 2024 yılında yüzde 53,3 oranında artış gözlemlenmiştir. Bu kapsamda 2023 yılında sosyal güvenlik kurumlarının kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamı 58 milyar 399 milyon TL olarak gerçekleşirken 2024 yılında bu tutar 31 milyar 139 milyon TL artarak 89 milyar 538 milyon TL olmuştur.

Mahalli idareler itibarıyla 2023 yılında 7 trilyon 428 milyar TL seviyesinde gerçekleşen toplam bilanço büyüklüğü 2024 yılında yüzde 40,2 oranında artarak 10 trilyon 411 milyar TL'ye ulaştığı gözlemlenmektedir. Toplam bilanço büyüklüğünde meydana gelen bu artış büyük ölçüde duran varlıklar altında yer alan kalemlerden kaynaklanmaktadır.

2023 yılında mahalli idarelerin toplam duran varlık büyüklüğü 7 trilyon 156 milyar TL seviyesinde gerçekleşirken 2024 yılında bu kalem yüzde 40,2 oranında artarak 10 trilyon 35 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Duran varlıklardaki bu artış ise büyük ölçüde "Maddi Duran Varlıklar" hesabı altında izlenen "Arazi ve Arsalar", "Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri" kalemlerinde meydana gelen artışlardan kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede mahalli idareler itibarıyla 2023 yılına göre 2024 yılında "Arazi ve Arsalar" da 1 trilyon 85 milyar TL; "Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri"nde 1 trilyon 287 milyar TL tutarında artış yaşanmıştır. Aktiflerde meydana gelen bu artışlar büyük oranda öz kaynaklarda meydana gelen artışlarla finanse edilmiştir.

Bu kapsamda 2023 yılında mahalli idarelerin toplam öz kaynaklar büyüklüğü 6 trilyon 837 milyar TL seviyesinde gerçekleşirken 2024 yılında bu rakam yüzde 38,9 oranında artarak 9 trilyon 498 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Öz kaynaklardaki bu

artış büyük ölçüde “Net Değer” kaleminde meydana gelen artıştan kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede mahalli idareler itibarıyla 2024 yılında “Net Değer” kaleminde 2 trilyon 52 milyar TL tutarında artış yaşanmıştır.

B-KAMU BORÇ YÖNETİMİ GELİŞMELERİ

1- İç Borçlanma

2024 Yılı Hazine Finansman Programı 31 Ekim 2023 tarihinde duyurulmuş olup söz konusu duyuruda 2023 yılına ilişkin gerçekleştirmeler ve 2024 yılı borçlanma hedefleri kamuoyu ile paylaşılmıştır. Söz konusu program ile borç yönetiminin orta ve uzun vadeli hedefleri doğrultusunda, uygun maliyet ve kabul edilebilir risk seviyelerinde öngörülebilir iç borçlanma gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

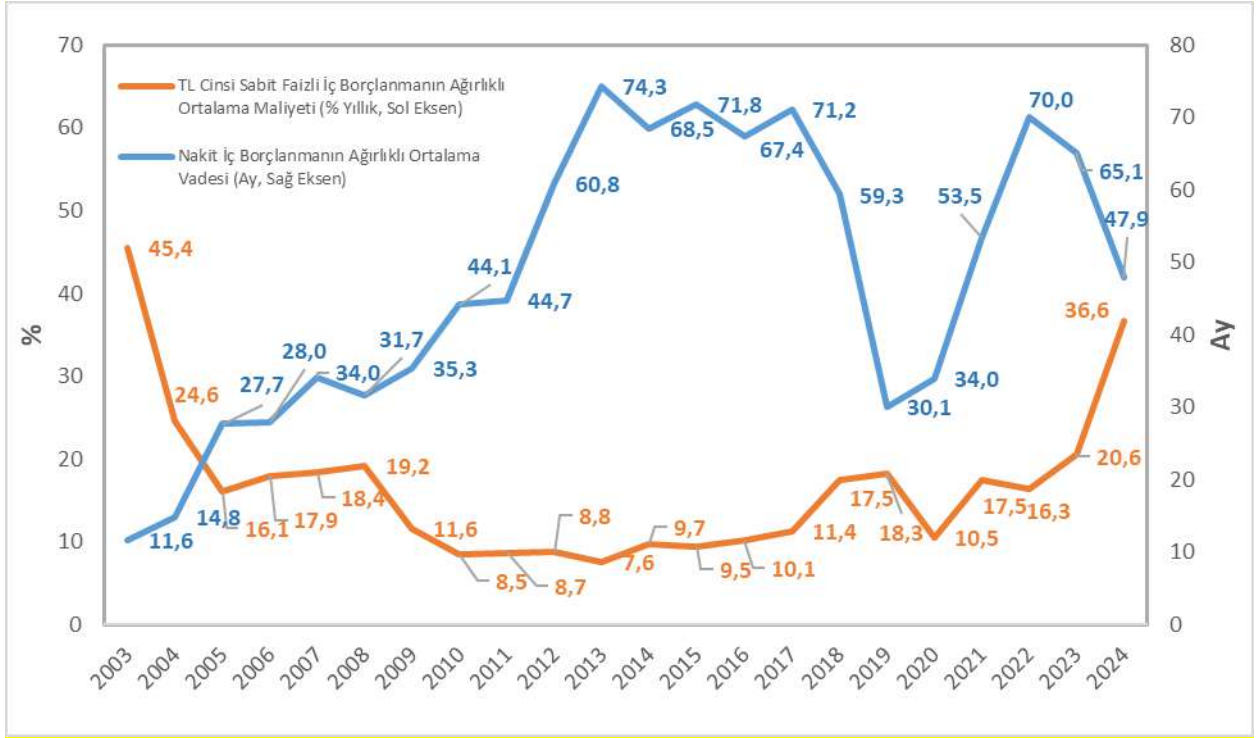
2024 yılında 1,7 trilyon TL tutarındaki iç borç servisine karşılık olarak 2,2 trilyon TL tutarında iç borçlanma gerçekleştirilmiştir.

Yatırımcı tabanının genişletilmesi ve borçlanma enstrümanlarının çeşitlendirilmesi amacıyla yurt içi piyasada kira sertifikası ihraçlarına 2024 yılında da devam edilmiştir. Bu çerçevede, 2024 yılında yurt içi piyasada yaklaşık 83,3 milyar TL tutarında TL cinsinden kira sertifikası ihraç edilmiş olup yurt içi piyasada kurumsal yatırımcılara yönelik olarak döviz ve altın cinsi tahvil ile döviz ve altına dayalı kira sertifikası ihraçları da gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, 2024 yılında yaklaşık 48,5 ton altın tahvili ve 83,3 ton altına dayalı kira sertifikası olmak üzere 131,8 ton altın karşılığı senet ihraç edilmiş olup ABD doları cinsi tahvil ve kira sertifikası ile 2,3 milyar ABD doları, avro cinsi tahvil ve kira sertifikası ile de yaklaşık 1,2 milyar avro tutarında finansman sağlanmıştır.

Borç stoku yapısının iyileştirilmesi ve döviz kurundaki dalgalanmalara karşı duyarlılığın azaltılması kapsamında, borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması ve yurt içi döviz cinsi borç stokunun azaltılması stratejisine 2024 yılında da devam edilmiştir. Bu çerçevede 2020 yılı sonu itibarıyla 36,2 milyar ABD doları karşılığı tutarda olan döviz ve altın cinsi iç borç stoku, 2024 yıl sonu itibarıyla 26 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir.

Aşağıdaki grafikte de görüldüğü üzere, 2024 yılında sabit faizli iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama maliyeti yüzde 36,6 seviyesinde gerçekleşmiş olup iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama vadesi ise 47,9 ay olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 18: İç Borçlanmanın Ağırlıklı Ortalama Maliyeti ve Vadesi

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

Diğer taraftan 2022-2024 dönemi için belirlenen stratejik ölçütler çerçevesinde, nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla 2024 yılında da güçlü rezerv tutulması politikasına ve kamu borçlanma senetlerinin birincil ve ikincil piyasanın geliştirilmesi amacıyla 2000 yılı Mayıs ayından itibaren uygulanmakta olan “Piyasa Yapıcılığı Sistemi”ne 2024 yılında da devam edilmiştir.

Piyasa yapıcılığı sisteminin etkinliğinin artırılması ve ikincil piyasa işlemlerinde likiditenin ve derinliğin artırılması amacıyla 2023 yılı sonunda 2024 yılı Piyasa Yapıcılığı Sözleşmesi’nde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, ikincil piyasada işlem hacimlerini ve kotasyon sürelerini artırmak, gerçekleştirilen ihaleler sonrasında Piyasa Yapıcı bankalara daha fazla alım opsiyonu tanımak amacıyla, Borsa İstanbul Borçlanma Araçları Piyasasında kotasyon verme oranları ve işlem hacimleri yüksek olan bankalara bir hak olarak ihale sonrasında ek alım hakkı getirilmiş ve bu uygulama 2024 yılında başarılı bir şekilde uygulanmıştır.

2- Dış Borçlanma

a- Uluslararası Sermaye Piyasalarından Borçlanma

2024 Yılı Hazine Finansman Programı çerçevesinde Şubat, Mart, Temmuz ve Ekim aylarında gerçekleştirilen dört konvansiyonel tahvil ihracı ve Kasım ayında gerçekleştirilen bir kira sertifikası ihracı ile uluslararası sermaye piyasalarından yaklaşık 13 milyar ABD doları tutarında finansman sağlanmıştır.

Şubat ayında gerçekleştirilen yılın ilk işlemi, 3 milyar ABD doları tutarında ve 10 yıl 3 ay vadeli tahvil olurken, tahvilin kupon oranı yüzde 7,625, getiri oranı ise yüzde 7,875 olarak gerçekleşmiştir.

Mart ayında 2 milyar avro tutarında ve 6 yıl 2 ay vadeli bir tahvil ihracı gerçekleştirilmiştir. Tahvilin kupon oranı yüzde 5,875, getiri oranı ise yüzde 6,125 olarak gerçekleşmiştir.

Temmuz ayında 1,75 milyar ABD doları tutarında, 8 yıl vadeli bir tahvil ihracı gerçekleştirilmiştir. Tahvilin kupon oranı yüzde 7,125, getiri oranı ise yüzde 7,300 olarak gerçekleşmiştir.

Ekim ayında ise 10 yıl 3 ay vadeli ve 3,5 milyar ABD doları tutarında bir tahvil ihracı, bir yükümlülük yönetimi işlemi ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Tahvilin kupon oranı yüzde 6,500, getiri oranı ise yüzde 6,750 olarak gerçekleşmiştir. 3,5 milyar ABD doları nominal tutarlı tahvilin yaklaşık 1,84 milyar ABD dolarlık kısmı, uluslararası sermaye piyasalarında işlem görmekte olan 2024 ve 2025 vadeli eski tahvillerin yükümlülük yönetimi işlemi kapsamında geri alımı ve yeni tahville değiştirilmesi için kullanılmış olup, kalan kısmı ise nakit finansman olarak temin edilmiştir.

Son olarak, Kasım ayında 2,5 milyar ABD doları tutarında 5 yıl 5 ay vadeli bir kira sertifikası ihracı gerçekleştirilmiştir. Kira sertifikasının kira oranı yüzde 6,50, getiri oranı ise yüzde 6,55 olarak gerçekleşmiştir.

Böylelikle 2024 yılında, uluslararası sermaye piyasalarında yaklaşık 13 milyar ABD doları tutarında borçlanma işlemi gerçekleştirilerek yaklaşık 11,1 milyar ABD doları tutarında nakit finansman temin edilmiş olup, 2024 yılı için hedeflenen 10 milyar ABD doları tutarı karşılığı dış finansman hedefi, bir miktar da ön finansman ile tamamlanmıştır.

Yatırımcı ilişkileri kapsamında ise 2024 yılında uluslararası yatırımcılar, finansal kuruluşlar ve kredi derecelendirme kuruluşları ile Türkiye ekonomisi, yerel ve küresel

sermaye piyasalarındaki gelişmelere ilişkin olarak yaklaşık 114 görüşme gerçekleştirilerek farklı profil ve çeşitlilikteki yatırımcı kitlesine ulaşılmıştır.

b- Proje Finansmanı

2024 yılında uluslararası kuruluşlar, hükümet kuruluşları ve ticari bankalardan proje finansmanı amacıyla 8,6 milyar ABD doları tutarında uygun koşullu dış finansman sağlanmıştır.

Bu kapsamda, 19 Kredi Anlaşması ile 5,06 milyar ABD doları tutarında imzalanan tahsisli ve 15 Kredi Anlaşması ile 3,235 milyar ABD doları tutarında imzalanan garantili/ikrazlı ve 303 milyon ABD doları 2 adet bütçe finansmanı olmak üzere toplam 8,6 milyar ABD doları tutarında uygun koşullu dış finansman sağlanmıştır. 2024 yılında sağlanan dış finansmanın 2,2 milyar ABD doları tutarındaki kısmı deprem finansmanı kapsamında sağlanmıştır.

Tablo 31: 2024 Yılında Sağlanan Kredilerin Genel Görünümü

	Tutar (Milyon ABD Doları)	Dağılım Oranı (%)
Program	303	3,52
Tahsisli	5.060	58,85
Garantili ve İkrazlı	3.235	37,63
TOPLAM	8.598	100,00

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

c- Borç Üstlenimi Taahhüdü Verilen Projeler

2024 yılı içerisinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Aydın-Denizli Otoyolu Projesi kapsamında 375 milyon Avro ve Kuzey Marmara Otoyolu - Odayeri - Paşaköy Kesimi (3.Boğaz Köprüsü Dahil) Projesi Sarıyer-Kilyos Tüneli kapsamında 405 milyon ABD doları tutarında ilave borç üstlenim taahhüdü verilmiş olup 2024 yılı sonu itibarıyla Kamu-Özel İşbirliği modeli çerçevesinde yürütülen projeler için Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından verilen toplam borç üstlenim taahhüdü tutarı yaklaşık 17,4 milyar ABD doları olmuştur.

Tablo 32: Borç Üstlenim Taahhüdü Verilen Krediler

Proje Adı	KÖİ Modeli	Borç Üstlenim Anlaşması Tarihi	Toplam Proje Maliyeti	Kredi Tutarı	Kredi Tutarı (ABD Doları karşılığı)
Avrasya Tüneli	Yap-İşlet-Devret	11.12.2012	\$ 1.239.683.000	\$ 960.000.000	960.000.000
Gebze-Orhangazi-İzmir (İzmit Körfez Geçişi) Otoyolu	Yap-İşlet-Devret	5.06.2015	\$ 6.312.392.047	\$ 4.956.312.328	4.956.312.328
Çanakkale-Malkara Otoyolu (1915 Çanakkale Köprüsü Dahil)	Yap-İşlet-Devret	16.03.2018	€ 3.159.721.036	€ 2.265.000.000	2.799.993.000
Ankara-Niğde Otoyolu	Yap-İşlet-Devret	7.06.2018	€ 1.462.628.902	€ 1.114.962.012	1.310.749.341
Kuzey Marmara Otoyolu - Kurtköy-Akyazı Kesimi	Yap-İşlet-Devret	16.09.2019	\$ 3.661.656.404	\$ 2.840.000.000	2.840.000.000
Kuzey Marmara Otoyolu - Kınalı-Odayeri Kesimi	Yap-İşlet-Devret	16.09.2019	\$ 2.072.257.009	\$ 1.595.000.000	1.595.000.000
Kuzey Marmara Otoyolu - Odayeri-Paşaköy Kesimi (3. Boğaz Köprüsü Dahil)	Yap-İşlet-Devret	2.12.2021	\$ 3.456.244.239	\$ 1.198.302.550	1.198.302.550
		31.10.2024	\$ 509.409.953	\$ 405.000.000	405.000.000
		30.12.2021	€ 1.118.643.935	€ 769.939.998	869.416.246
Aydın-Denizli Otoyolu	Yap-İşlet-Devret	15.09.2023	€ 173.560.000	€ 100,000,000	107.340.000
		27.12.2024	€ 470.275.150	€ 374.917.457	389.876.664
TOPLAM				17.431.990.129	

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı**d- Dünya Bankası**

Kalkınmakta olan ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla kurulmuş olan Dünya Bankası'ndan ülkemiz için bugüne kadar bütçe desteği amacıyla çeşitli program kredileri, kamu kurumlarının yatırım ve kurumsal gelişme ihtiyaçları için ise proje kredileri temin edilmiştir.

Ülke İşbirliği Çerçevesi (CPF)

Dünya Bankası ile ülkemiz arasında 2024-2028 mali yıllarını kapsayan dönemdeki mali ve teknik işbirliğinin çerçevesini oluşturan yeni Ülke İşbirliği Çerçevesi (Country Partnership Framework - CPF) Programı, 9 Nisan 2024 tarihinde Banka İcra Direktörleri Kurulunda görüşülerek yürürlüğe girmiştir.

Yeni CPF'nin kapsadığı 5 yıllık dönemin ilk 3 yılında Banka'dan yaklaşık 18 milyar ABD Doları tutarında finansman sağlanması öngörülmekle birlikte söz konusu tutarın 6 milyarlık kısmı kamu projelerine ayrılacaktır. Banka tarafından gerçekleştirilen makro ve sektörel bazdaki teknik ve analitik çalışmalar bahse konu CPF döneminde de devam edecektir.

Hali hazırda yeni CPF altında kamu projeleri için Dünya Bankası'ndan ve Dünya Bankası aracılığıyla uluslararası kreditorlerden toplamda 4,8 milyar ABD doları tutarında finansman temin edilmiştir. Bahse konu finansman; afetlere karşı dirençliliğin artırılması, reel sektörün yeşil dönüşümünün desteklenmesi, yenilenebilir enerji yatırımlarının teşvik edilmesi, depremde etkilenen bölgelerde ekonomik toparlanmanın hızlandırılması, sulama altyapısının geliştirilmesi, tarım ve kırsal kalkınmanın güçlendirilmesi ile ulaştırma sektöründeki öncelikli yatırımların hayata geçirilmesi amacıyla kullanılacaktır.

3- Borç Servisi

İç Borç Servisi

2024 yılında 715,1 milyar TL anapara, 897,5 milyar TL faiz gideri, 63,1 milyar TL kira gideri olmak üzere toplam 1.675,7 milyar TL tutarında nakden iç borç servisi gerçekleştirilmiştir. İç borç işlemlerinde kullanılmak üzere tahsis edilen toplam 1.028,2 milyar TL faiz ödeneğinden; 897,5 milyar TL faiz gideri, 63,1 milyar TL kira gideri, 62,6 milyar TL iskonto gideri ve 1,1 milyar TL genel gider olmak üzere toplam 1.024,3 milyar TL tutarında harcama yapılmıştır.

Dış Borç Servisi

2024 yılında tahvil değişim işlemleri hariç toplam 481,2 milyar TL anapara ödemesi yapılmış olup; 198,7 milyar TL faiz ödemesi, 25,6 milyar TL döviz cinsinden kira sertifikası ödemesi, 6,2 milyar TL dış borç iskonto ödemesi, 14,5 milyar TL türev ürün giderleri ödemesi, 2,5 milyar TL dış borç genel gider ödemesi yapılmıştır. Bu çerçevede devlet dış borçlarına ilişkin olarak 2024 yılında yapılan toplam dış borç servisi tutarı 728,8 milyar TL seviyesinde gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, takas işlemleri kapsamında 160,9 milyar TL anapara ve 23,1 milyar TL kupon faizi olmak üzere 184,0 milyar TL tahsilat yapılmış ve bu kapsamda net borç servisi 544,8 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 33: İç ve Dış Borç Ödemeleri

(Milyon TL)	Anapara Ödemesi	Faiz Ödemesi*
İç Borç	715.129	1.024.325
Dış Borç	481.161	247.579
TOPLAM	1.196.290	1.271.904

* Kira sertifikası, Genel Gider, İskonto ve Türev Ürün Giderleri faiz ödemesi içinde yer almaktadır.

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

4- Borç Stoku

2024 yılı sonu itibarıyla merkezi yönetim borç stoku 9.257,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Borç stokunun 4.959,9 milyar TL'si iç borçlardan, 4.302,3 milyar TL'si dış borçlardan oluşmaktadır. Stokun, yüzde 69'unu sabit faizli, yüzde 24,7'sini değişken faizli; yüzde 43,9'unu TL ve yüzde 56,1'ini ise döviz cinsi borçlar oluşturmaktadır. Merkezi yönetim borç stokunun GSYH'ye oranı 2023 yılında yüzde 25,4 seviyesinde gerçekleşmiş olup söz konusu oran 2024 yılı sonunda yüzde 21,3 seviyesine gerilemiştir.

Merkezi yönetim iç borç stoku 2023 yılında 3.209,3 milyar TL düzeyinde iken 2024 yılı sonunda 1.750,7 milyar TL'lik artışla 4.959,9 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte iç borç stokunun GSYH'ye oranı 2023 yılı sonunda yüzde 12,1 iken söz konusu oran 2024 yılı sonunda yüzde 11,4'e gerilemiştir. 2024 yılı sonu itibarıyla iç borç stokunu elinde bulunduran yabancı yatırımcıların payı, 2023 yılına göre 8,1 puanlık artış kaydederek yüzde 9,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2023 yılı sonunda 3.527,4 milyar TL olan merkezi yönetim dış borç stoku, 2024 yılı sonunda 2023 yılına göre 770 milyar TL artışla 4.297,3 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Merkezi yönetim dış borç stokunun GSYH'ye oranı 2023 yılı sonunda yüzde 13,3 iken, bu oran 2024 yılı sonunda yüzde 9,9 seviyesine gerilemiştir. Merkezi yönetim dış borç stokunun döviz cinsinden dağılımı 2024 yılı sonu itibarıyla incelendiğinde, borç stokunun yüzde 73,7'lik kısmı ABD doları cinsi, yüzde 19,4'lük kısmı avro cinsi, yüzde 7'lik kısmı ise diğer döviz cinsi borçlardan oluşmaktadır. Aynı dönemde, merkezi yönetim dış borç stokunun 3.332,3 milyar TL'lik kısmını uluslararası sermaye piyasalarında ihraç edilen tahviller; 965 milyar TL'lik kısmını ise yurtdışından sağlanan krediler oluşturmuştur.

5- Nakit Yönetimi

2024 yılı Hazine nakit gerçekleştirmelerine göre; nakit bazda toplam 8.878,6 milyar TL gelir elde edilmiş, 9.809,0 milyar TL faiz dışı harcama yapılmış ve faiz dışı açık 930,4 milyar TL olmuştur. Toplam 1.175,5 milyar TL faiz ödemesi ile özelleştirme ve fon gelirleri dâhil edildiğinde ise Hazine nakit dengesi 2.093,0 milyar TL açık vermiştir. Net borçlanma 1.541,2 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiş olup kur etkisi de dâhil edildiğinde yıl sonu kasa seviyesinde yaklaşık 341,8 milyar TL azalış olmuştur. Genel bütçe dışındaki idarelerin mali kaynaklarını da kapsayacak şekilde, kamunun nakit kaynaklarının Hazine tarafından tek bir hesapta etkin bir şekilde takip edilmesi ve yönetilmesi ve bu kaynakların banka hesaplarında atıl olarak beklemesinin önüne geçilerek kamu nakit ve borç yönetiminde etkinliğinin artırılması amacıyla 2018 yılında Tek Hazine Kurumlar Hesabı (THKH) uygulamasına başlanmıştır. THKH uygulamasında 2024 yıl sonu itibarıyla 277 kamu idaresi yer almaktadır.

6- Risk Yönetimi

4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” ve ikincil mevzuatı çerçevesinde, borç, nakit ve risk yönetimine ilişkin genel stratejiler Borç ve Risk Yönetimi Komitesi (BRYK) tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede, Hazine ve Maliye Bakanlığınca 2003 yılından bu yana uygulanmakta olan stratejik ölçütlerle borç ve alacak portföyünün maruz kaldığı risk faktörleri dikkate alınarak cari yıl ile takip eden iki yıla ilişkin hedefler belirlenmektedir. Söz konusu stratejik ölçüt uygulamasına 2024 yılında da devam edilmiş, borç ve nakit yönetimi işlemleri belirlenen stratejik ölçütlerle uyumlu olarak yürütülmüştür.

BRYK tarafından 2025-2027 dönemine yönelik olarak stratejik ölçüt ve göstergeler belirlenmiştir. Bu kapsamda 2025 yılında uygulanacak borçlanma stratejilerinin ana unsurları aşağıda yer almaktadır;

- Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması,
- Piyasa çeşitliliğinin sağlanması amacıyla uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden de ihraç yapılması,
- Faiz giderlerinin optimal şekilde yönetilmesini teminen uygun enstrüman ve vade bileşimi dikkate alınarak, gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetler ile vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin payının belirli bir seviyede tutulması,

- Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla nakit rezervinin güçlü tutulması.

Diğer taraftan Hazine ve Maliye Bakanlığınca stratejik ölçütler çerçevesinde yürütülen borçlanma politikası sonucunda kamu borç stokunun döviz kuru, faiz ve likidite risklerine karşı duyarlılığı önemli ölçüde azaltılmıştır. Bu kapsamda döviz kurları, faiz oranları ve büyüme oranlarında meydana gelebilecek değişimlerin Avrupa Birliği tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranı üzerinde yaratacağı etkileri gösteren özet tabloya aşağıda yer verilmiştir.

	2002	2024
TL'nin yüzde 5 değer kaybı/kazancı	+ / - 2,0 Puan	+ / - 0,6 Puan
TL faiz seviyesinde 500 baz puanlık değişim	+ / - 1,4 Puan	+ / - 0,6 Puan
GSYH büyümesinde 2 puanlık değişim	+ / - 1,3 Puan	+ / - 0,5 Puan

III-KAMU İDARELERİNCE YAPILAN FAALİYETLER

Kamu kurum ve kuruluşlarınca 2024 yılında yürütülen faaliyetlerden temel hizmet alanlarına ilişkin özet bilgilere 13 başlık altında aşağıda yer verilmekte olup bu bölümün oluşturulmasında ilgili kuruluşların 2024 Yılı İdare Faaliyet Raporlarında yer verdikleri bilgiler esas alınmıştır.

1-Eğitim

Günümüz dünyasında ülkelerin en önemli ve sürdürülebilir itici gücü olan insan faktörünün beşerî sermaye olarak büyümeye ve gelişmeye katkı sağlayabilmesinin yolu insan faktörünün niteliğini artırmaktan geçmektedir. Beşerî sermayenin niteliğini istenilen düzeyde artırmanın en önemli aracı ise eğitimidir. Birey için temel hak; devlet için bir görev olan eğitim, beşerî hazinenin toplumsal fayda sağlayacak düzeyde geliştirilmesinin, toplumsal kalkınmanın ve en nihayetinde ülkemizin bölgesinde lider ve öncü ülke konumunda olmasının yegâne şartıdır. Geleceğimizin teminatı olan çocukların daha nitelikli eğitim alması için başlatılan eğitim seferberliğinde her bir öğrencinin; millî ve manevi, tarihsel ve kültürel değerlerle donatılmış, sorumluluk sahibi olarak yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır.

Sürdürülen faaliyetler sonucunda ülkemizde eğitime erişim tüm kademelerde kolaylaşmış, net okullaşma oranlarında önemli artışlar elde edilmiş ve beş yaş okullaşma oranı yüzde 95,4'e ulaşmıştır. En az bir yıl okul öncesi eğitim almış olanların oranı ise yüzde 86,1 olarak gerçekleşmiştir.

2023-2024 eğitim öğretim yılı boyunca 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 ilde bulunan tüm resmi okul öncesi eğitim kurumlarında bir öğünlük ücretsiz beslenme desteği sağlanmıştır. Ayrıca Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine *"06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen 11 ilde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında, 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında katkı payı alınmaz."* ifadesi eklenerek söz konusu illerde katkı payı alınmaması sağlanmıştır.

2024 yılında hazırlanan "Okulun Kalbi Kütüphaneler Projesi"nin Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı tüm okullarda uygulanması sağlanmıştır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda öğrenim gören ve her yıl yapılan İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavında başarılı olan öğrencilere burs verilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında yaklaşık 2,1 milyar TL burs

ödemesi yapılmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği kapsamında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim okullarında eğitim alan 474 özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye “Özel eğitim bursları” faaliyeti kapsamında toplam 9,4 milyon TL, ortaöğretim okullarında öğrenim gören toplam 12.732 öğrenciye ise “Ortaöğretim bursları” faaliyeti kapsamında 20,9 milyon TL burs ödemesi yapılmıştır.

2024 yılında özel gereksinimli bireylere verilen destek eğitimi karşılığında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine toplam 35 milyar 418 milyon TL ödeme yapılmıştır. Söz konusu merkezlerde aylık ortalama 524.914 özel gereksinimli birey eğitim almıştır.

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere hizmet sunulan eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve desteklenmesi kapsamında özel eğitim uygulama okullarına beceri uygulama alanları, uygulama evleri ile özel eğitim meslek okullarına meslek edinme atölyeleri standart olarak kurulmakta ve özel eğitim sınıflarının standartlaştırılması sağlanmaktadır. Söz konusu okullara eğitim materyalleri ve spor malzemeleri gönderilmektedir. Bu kapsamda 17 beceri uygulama alanı, 5 uygulama evi, 11 meslek edinme atölyesi standart halde kurulmuş olup 7 özel eğitim sınıfının standartlaştırılması sağlanmıştır. Ayrıca özel eğitim okullarına 834 koli eğitim materyali ve spor malzemeleri de gönderilmiştir.

Özel eğitime erişim imkânlarının ülkemiz genelinde iyileştirilmesi nedeniyle “İlköğretimi tamamlayan özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden ortaöğretime devam edenlerin oranı”nda yüzde 100'lük bir başarı görülmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında sunulan olanakların geliştirilmesi sonucu öğrencilerin örgün eğitimdeki toplam özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere oranı yüzde 69,64 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında “İlköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtımı” faaliyeti kapsamında 5 milyar 351 milyon TL; “Ortaöğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtımı” faaliyeti kapsamında 3 milyar 352 milyon TL olmak üzere toplam 8 milyar 704 milyon TL kaynak kullanılmıştır.

2024 yılında yaklaşık 6 milyar TL kaynak kullanılmak suretiyle 394.534 ortaöğretim öğrencisine ücretsiz taşıma hizmeti sunulmuştur. Diğer taraftan 431.558 ortaöğretim öğrencisine ücretsiz öğle yemeği hizmeti verilmiştir.

Mesleki ve teknik anadolu liseleri ve çok programlı anadolu liselerinde 53 alan 114 dalda eğitim ve öğretime devam edilmektedir. MEM’lerde 39 alan 193 dalda eğitim ve öğretime devam edilmektedir. 2024 yılında Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı 948 mesleki ve teknik ortaöğretim kurumuna yaklaşık 421 milyon TL öğle yemeği için ödeme yapılmıştır.

“Mesleki ve Teknik Eğitim İş Birliği Protokolü” kapsamında 254 organize sanayi bölgesi (OSB) ve 4 sanayi sitesi olmak üzere toplam 258 sanayi bölgesinde, MEM irtibat büroları kurularak mesleki eğitimin yaygınlaştırılması, mesleki eğitimle sanayi arasındaki koordinasyonun sağlanması çalışmalarına devam edilmekte olup bu kapsamda 2024 yılında OSB’lerde 60.719 çırak öğrenci eğitim almaktadır. Ayrıca ceza infaz kurumları bünyesinde 39 ilde 50 cezaevinde mesleki eğitim merkezinde 2.068 öğrenci eğitim görmektedir.

Yükseköğretimde son yıllarda yaşanan genişleme ile başta yükseköğretime erişim olmak üzere birçok alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 2023-2024 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 129 devlet, 75 vakıf yükseköğretim kurumu ve 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 208 yükseköğretim kurumunda eğitim verilmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı yükseköğretim yurtlarında öğrenciler; rahat ve huzurlu ortamlarda, güven içerisinde, sağlıklı ve dengeli beslenmelerini sağlayacak şekilde ve ekonomik olarak barındırılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin; sosyal, kültürel ve sportif ihtiyaçları için gerekli olan her türlü imkân sağlanmaktadır.2024 yılı itibarıyla anılan Bakanlık yükseköğrenim öğrencilerine 81 il, 266 ilçe ve 5 adet KKTC’de olmak üzere 862 yurtta 994.137 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin ev konforunda yaşamalarını sağlamak amacıyla; ahşap mobilyalı, bazalı, içerisinde banyo, tuvalet, mini buzdolabı, yanmaz özellikli yatak bulunan yurtlar hizmete sunulmuştur. Diğer taraftan yurtlarda temizlik, güvenlik ve 24 saat sıcak su imkânları ile ortak ders çalışma alanları, kantin, kafeterya, spor salonu, fitness salonu gibi sosyal ortamlar da bulunmaktadır. Yatırımların yanı sıra kiralama, ön protokol, devir, tahsis vb. yollarla da yurt binaları temin edilmekte ve öğrencilerin kullanımına sunulmaktadır. 2024 yılı Aralık ayında ortalama barınan öğrenci sayısı 909.151’e ulaşırken yurtlardaki ortalama doluluk oranı yüzde 91,45 olarak gerçekleşmiştir

Yeni yurt binaları engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilecekleri şekilde projelendirilirken, eski yurt binalarında da engelli öğrencilere yönelik fiziki iyileştirmeler yapılmıştır. Ayrıca şehit ve gazi çocukları, devlet koruması altında olan, anne ve babası vefat etmiş olan öğrenciler öncelikli olarak yurda yerleştirilmekte ve bu öğrencilerden yurt ücreti ve güvence bedeli alınmamaktadır. Sağlık Kurulu Raporu ile yüzde 40 ve üzeri engelli olduğu tespit edilen öğrenciler öncelikli olarak yurtlara yerleştirilmektedir. 2024 yılı sonu itibarıyla 29.074'ü depremzede öğrenci olmak üzere toplam 37.267 öğrenci yurtlarda ücretsiz barındırılmaktadır.

Yurtlarda barınan öğrencilerin sağlıklı ve dengeli beslenmelerini sağlamak amacıyla sabah kahvaltısı ve akşam yemeği hizmeti sunulmakta, bu hizmetlerin sağlıklı ve hijyenik bir ortamda yerine getirilmesi için gerekli tedbirler alınmaktadır.

Yurtlarda barınan öğrencilere 2023-2024 eğitim-öğretim yılında günlük 120 TL, aylık 3600 TL beslenme yardımı yapılmakta iken 6 Mart 2024 tarihinden itibaren bu tutar günlük 155 TL'ye, aylık ise 4.650 TL'ye yükseltilmiştir. 2024 yılı Eylül ayından itibaren ise bu tutar günlük 165 TL, aylık 4.950 TL'ye yükseltilmiştir. 2024 yılında yurtlarda barınan öğrencilere 118.038.242 öğün sabah kahvaltısı ile 128.493.953 öğün akşam yemeği olmak üzere toplam 246.532.195 öğün karşılığı yaklaşık 19 milyar 191 milyon TL beslenme yardımı yapılmıştır.

Yükseköğrenim öğrencilerinin ekonomik olarak desteklenmesi amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığınca başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmekte olup müracaat eden tüm öğrencilere kredi tahsisi yapılmaktadır. 2023 yılında bir öğrenciye ödenen aylık burs/öğrenim kredisi miktarı 1.250 TL iken, bu tutar 2024 yılında 2.000 TL'ye yükseltilmiştir. Burs/kredi tutarı yüksek lisans öğrencileri için 4.000 TL, doktora öğrencileri için ise 6.000 TL'dir. 2024 yılında yurt içinde ve yurt dışında 629.185 öğrenciye burs ödemesi, 850.324 öğrenciye öğrenim kredisi ödemesi yapılmıştır. Diğer taraftan yurt dışında burs ve öğrenim kredisi alan öğrencilere öğrenim gördükleri ülkelerin satın alma gücü paritesine göre belirlenen tutarlarda burs/öğrenim kredisi ödemesi yapılmaktadır.

2024 yılında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca, "YÖK 100/2000 Doktora Burs Programı" kapsamında yükseköğretim kurumlarına; 104 milyon TL, "YÖK Destek Bursu" ve "YÖK TEBİP Bursu" kapsamında 49 milyon TL ve yabancı uyruklu öğrencilere verilen burslar kapsamında ise 17 milyon TL kaynak aktarımı yapılmıştır.

Diğer taraftan 2023-2024 güz döneminde “YÖK 100/2000 Doktora Burs Programı” kapsamında 1.455 öğrenciye, “YÖK Destek Bursu” kapsamında ise 977 öğrenciye burs verilmiştir. Ayrıca 2547 sayılı Kanunun 46’ncı maddesinin (I) bendi gereğince organize sanayi bölgelerinde kurulu bulunan 16 meslek yüksekokulunda eğitim alan 4.315 öğrenci için anılan Başkanlık bütçesinden yaklaşık 30 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

2- Sağlık

İnsan merkezli yaklaşımla birey ve toplumun sağlık hakkını ve sağlığını en üst düzeyde korumak, sağlık sorunlarına zamanında, uygun ve yüksek hizmet kalitesiyle etkili çözümler getirmek amacıyla Sağlık Bakanlığınca çeşitli faaliyetler yürütülmektedir.

Bağımlı bireylerin danışmanlık, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerini her aşamada takip ederek bütüncül bir hizmet sunabilmek amacıyla bağımlılık alanında danışmanlık, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunulduğu tüm merkezlerin (Erişkin Arındırma Merkezi ve Çocuk-Ergen Arındırma Merkezi, Sağlıklı Hayat Merkezi (SHM) ve ALO 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı vb.) tam entegre şekilde çalışması sağlanmaktadır. Bu kapsamda bağımlılıkla ilgili merkezlere erişimin kolaylaştırılması amacıyla bağımlılık danışma, arındırma ve rehabilitasyon merkezleri ile sigara bırakma polikliniklerinin sayı ve kapasiteleri artırılmıştır. Bağımlılık ve rehabilitasyon hizmetleri kapsamında 1.246 yatak kapasiteli 49 yataklı ve 70 ayakta Erişkin Arındırma Merkezi ile hizmet verilmektedir. Diğer taraftan 255 yatak kapasiteli 15 yataklı ve 9 ayakta Çocuk-Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi de (ÇEMATEM) çocuk ve ergen hastalar için faaliyet göstermektedir.

2024 yılı itibarıyla 565 adet sigara bırakma polikliniğinde konuya ilişkin özel eğitim alan 1.173 doktor ve 476 yardımcı sağlık personeli ile hizmet verilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında anılan polikliniklerinde toplam 150.467 muayene yapılmıştır.

Birey ve toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacı ile yürütülen Koruyucu Sağlık Programı kapsamında ise 2024 yıl sonu itibarıyla 8.228 Aile Sağlığı Merkezinde (ASM) bulunan 28.845 Aile Hekimliği Biriminde (AHB) aile hekimi ve aile sağlığı çalışanları tarafından birinci basamak sağlık hizmeti sunulmuştur. 2024 yılında 101 yeni ASM ve 856 yeni AHB açılmıştır. Aile hekimliği uygulaması kapsamında sağlık hizmetine ulaşımın zor olduğu belde, köy, mezra, uzak mahalleler ve benzeri yerleşim yerlerinde ise 2024 yıl sonu itibarıyla 7.452 AHB tarafından 5,6 milyondan fazla kişiye

gezici sağlık hizmeti sunulmuştur. Aile Diş Hekimliği Pilot Uygulamasının lke çapında yaygınlaştırılması amacıyla çalışmalara devam edilmiştir. Bu kapsamda diş niti ve diş hekimi bulunan sağlıklı hayat merkezleri aile diş hekimliği pilot uygulaması çalışmalarına dahil edilmiştir.

Evlilik ncesi dönemde Spinal Musküler Atrofi (SMA) açısından her ikisi de taşıyıcı olan çiftlerin belirlenmesi, ailelere genetik danışmanlık hizmeti verilmesi ve SMA hastalığının uzun dönem morbidite ve mortalitesini azaltmak amacıyla SMA Taşıyıcı Tarama Programı yürütülmektedir.

Kanser erken teşhis, tarama ve eğitim merkezleri (KETEM) 2024 yıl sonu itibarıyla 48 mobil araç dahil olmak üzere 423 merkezle hizmet vermeye devam etmiştir.

Tedavi Edici Sağlık Programı kapsamında ise 2024 yılı içerisinde inşaatı biten 33' yataklı sağlık tesisi olmak üzere toplam 35 sağlık tesisi hizmet vermeye başlamıştır.

Bedensel ve zihinsel şartları sebebiyle özel ihtiyaı olan bireylerin uygun sağlık hizmetlerine daha kolay erişiminin sağlanması amacıyla evde sağlık hizmetleri yürütülmektedir. 2024 yıl sonu itibarıyla evde sağlık hizmeti kapsamında ulaşılan hasta sayısı 2.780.050 olmuştur. Evde sağlık hizmetine kayıtlı olup hizmet sunumuna devam edilen hasta sayısı 2024 yılında 789.747'ye ulaşmıştır.

Acil sağlık sisteminin güçlendirilmesi amacıyla hastane öncesi acil sağlık hizmetleri ülke genelinde tüm kırsal bölgeleri kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmış ve 3.498 istasyona ulaşılmıştır. Ayrıca 2024 yıl sonu itibarıyla 5.664 adet acil yardım ambulansı ile hizmet verilmektedir. Diğer taraftan 21 adet önünde kar bıçağı bulunan kombi paletli ambulans ile 230 adet kar paleti takılabilen ambulans mevcut olup kar paletli ambulanslar ile 292 hasta taşınmıştır. Ayrıca 3 adet ambulans uçak ile 2024 yılında toplam 1.150 vakanın nakli sağlanmıştır. 15 adet ambulans helikopter ile de toplam 4.180 vaka taşınmıştır.

Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nce yurt dışından gelen gemilere Türk limanlarına yanaşma izni verilmektedir. Yurt dışından gelen tüm gemiler geldikleri ilk Türk limanında sağlık sorgusu ve pratika işlemine tabidirler. 2024 yılında serbest pratika olarak adlandırılan Türk limanlarına yanaşma izni kapsamında limanlarımızda 40.508 adet işlem yapılmıştır. Diğer taraftan bulunduğu limandan ayrılmasında sağlık yönünden sakınca bulunmadığının ve limandan ayrılan geminin

sağlıklı olduğunun belgelendirildiği patenta faaliyeti kapsamında 40.359 işlem yapılmıştır. 2024 yılında 3.774 gemiye sağlık denetimi uygulanmış olup 3.714 yıllık gemi sağlık cüzdanı, 297 gemi için yıllık gemi sağlık belgesi düzenlenmiştir. Ayrıca yolcuların seyahatleri süresince, özellikle bulaşıcı hastalıklara karşı sağlığının korunması ve iyilik halinin devamı için ülke çapında 55 merkezde vatandaşlara ücretsiz seyahat sağlığı hizmeti sunulmaya devam edilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında bir önceki yıla göre yüzde 16,38 artışla toplam 58.906 kişi seyahat sağlığı hizmetinden yararlanmıştır.

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu; ilaç, tıbbi cihaz, kozmetik ürünler ile insan vücuduna doğrudan temas eden biyosidal ürünlere yönelik düzenleyici, denetleyici ve yönlendirici faaliyetler yürütmektedir. İlaçta yerel üretim çalışmaları ile imal ilaç oranı 2024 yılı ilk 11 ay verilerine göre değer bazında yüzde 56,83'e, kutu bazında imal ilaç oranı ise yüzde 90,97 seviyesine ulaşmıştır. Halk sağlığının korunması ve ilaca erişimin sürekliliğinin önemi kapsamında yüksek teknolojlili ürünlerin ülkemizde üretim oranının gelecek yıllarda artacağı öngörülmektedir.

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı'nca desteklenen ürün odaklı Ar-Ge ve Ür-Ge projelerinin sayısı artmaya devam etmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 1.431 Ar-Ge projesi yaklaşık 957,6 milyon TL bütçeyle desteklenmiştir. Bu proje destekleriyle aşı, ilaç, tıbbi cihaz ve tanı kiti başta olmak üzere birçok alana yönelik ilk prototipler üretilmeye başlanmış ve 6.000'i aşkın genç araştırmacı ve öğrenci yerli ürün geliştirme deneyimi kazanmıştır.

3- Sosyal Politikalar

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nca bireyden aileye, aileden topluma uzanan çok geniş kesimleri kapsayan şekilde sosyal hizmetler ile sosyal yardımlar sunulmaktadır. Bu çerçevede 2024 yılında toplumun temel yapı taşı olan aile kurumunun korunması, bireylerin sosyal ve ekonomik açıdan güçlendirilmesi ve sosyal hizmetlere erişiminin sağlanmasına yönelik sistemli çalışmalar yapılmaya devam edilmiştir.

Anılan Bakanlıkça aile bütünlüğünün korunmasına, güçlendirilmesine ve sosyal refahın arttırılmasına yönelik Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Programı yürütülmektedir. Bu program kapsamında aile yapısını etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılması için eğitim, danışmanlık ve araştırma hizmetleri yürütülmekte,

ilgili kurumlar nezdinde çözüme yönelik girişimlerde bulunmaktadır. “Uyusturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (UMEP) (2024-2028)” kapsamındaki yükümlölükler çerçevesinde 2024 yılında 227.781 kişiye Türkiye Bağımlıkla Mücadele (TBM) eğitimleri verilmiştir. Bu kapsamda eğitim alan kişi sayısı 1.041.493’e ulaşmıştır. Ayrıca evlilik yaşantısına bilinçli bireyler olarak girilmesini sağlamak amacıyla 2024 yılında 434.179 kişiye evlilik öncesi eğitimi verilirken eğitim verilen kişi sayısı 2013 yılından bu yana 2.154.679 kişiye ulaşmıştır. Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) kapsamında ise 2024 yılında 1.469.470 haneye ulaşılırken 2017 yılından bu yana ulaşılan toplam hane sayısı 8.551.383 olmuştur.

Çocuklara yönelik her türlü riski önlemek amacıyla koruyucu önleyici program ve faaliyetler geliştirmek ve çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemek, risklerden koruyarak refah içinde yaşamalarını sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütölmektedir. Bu kapsamda her ilde çocuklar güvende ekipleri oluşturulmuş ve ekipler aracılığıyla risk altındaki çocuklara yönelik tespit, yönlendirme ve izleme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Çocuklar güvende ekipleri aracılığı ile özellikle dezavantajlı bölgelerde sokakta çalıştırılan, dilendirilen ve okula devamsızlığı olan, ihmal veya istismara uğrama, suça yönelme riskleri bulunan binlerce çocuk için gerekli tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla 393 ekiple faaliyet gösterilmiş olup 12/6/2017-31/12/2024 tarihleri arasında müdahale edilen çocuk sayısı 51.808’e ulaşmıştır. Yapılan sosyal hizmet çalışmaları sonucunda 2024 yıl sonu itibarıyla 1.731 çocuğun ailesi hakkında adli işlem başlatılmış, 9.855 çocuk hakkında ise eğitim, danışmanlık ve sağlık tedbirleri alınmıştır. 15.539 çocuğun ailesine sosyal ve ekonomik destek hizmeti ya da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) aracılığı ile destek sağlanmıştır. Ayrıca 20.196 çocuğun ailesine yönelik rehberlik hizmeti verilmiş, söz konusu çocuklarla ilgili yapılan mesleki çalışmalar sonucunda 771 çocuk kurum bakımına alınmıştır. Diğer taraftan depremzede çocuklar için acil durum programı kapsamında çocuklar güvende ekiplerinin desteklenmesi amacıyla 53 personel istihdam edilmiş, istihdam edilen personel tarafından 2024 yılında 9.817 çocuğun izlemesi yapılmıştır.

Çocukların öncelikle ailesi yanında desteklenmesine yönelik hizmetlerin etkin bir şekilde yürütölmesi ve çocukların korunması ve desteklenmesi amacıyla yürütölen geçici ve süreli sosyal ve ekonomik destek hizmetinden 2024 yılında 252.348 çocuk ve

genç yararlanmıştır. 2024 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla 170.317 çocuk ve gencin desteklenmesine devam edilmiştir.

Ayrıca biyolojik ailesi ile yaşama şansını bir süreliğine kaybetmiş, evlat edinme gibi daha uzun süreli ve kalıcı bakımdan yararlandırılamayan korunmaya ihtiyacı olan her çocuğun kuruluş bakımına alınmadan koruyucu aile hizmetinden yararlandırılması faaliyeti yürütülmektedir. Bu kapsamda koruyucu aile sayısı 8.719'a, koruyucu aile hizmetinden yararlandırılan çocuk sayısı ise 10.430'a ulaşmıştır. 2024 yılında evlat edinme hizmeti kapsamında 576 aile yanına 589 çocuk yerleştirilmiştir. Diğer taraftan 78 ilde 1.185 çocuk evinde 5.696 çocuğa, 64 ilde 119 çocuk evleri sitesinde 7.641 çocuğa korunma ve bakım hizmeti verilmiştir.

Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma Programı ile yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve aktif yaşlanma ortamlarının oluşturulması amaçlanmaktadır. 2024 yılında 169 huzurevi ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde 14.701 yaşlı bireye bakım hizmeti sunulmuştur. 2024 yılında 10 özel huzurevi binası hizmete açılmıştır. 72 kişi kapasiteli Konya Seydişehir Asım Cengiz Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile 32 kişi kapasiteli Isparta Hasan Emine Büyükkutlu Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Şarkikaraağaç ek hizmet binaları faaliyete geçmiştir. Türkiye genelinde gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılan ve denetimleri anılan Bakanlıkça yapılan 272 özel huzurevinde 13.310 yaşlı bireye bakım ve rehabilitasyon hizmeti sunulmaktadır. 2024 yılında açılan 10 bakım merkezi ile birlikte toplam 322 özel engelli bakım merkezinde 30.453 engelli bireye bakım hizmeti sunulmaktadır.

Diğer taraftan engelli bireylerin içinde yaşadıkları toplumla kaynaşmalarına yönelik olarak müstakil evlerde veya apartman dairelerinde yaşamaları ve toplumsal hayata aktif katılımlarının sağlanması amacıyla 2008 yılında açılmaya başlanan ev tipi sosyal hizmet kuruluşu olan umut evlerinde 4 ila 6 engelli bireyin bir evde bakım elemanının refakatinde, mesleki personelin gözetiminde bakım hizmeti almaları sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla 145 Umut Evi faaliyet göstermektedir.

Kadının Güçlenmesi Programı kapsamında yürütülen faaliyetler ile kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın önlenmesi, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında fırsat ve imkanlardan eşit biçimde yararlanmalarının ve güçlenmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine

Dair Kanun kapsamında hizmet veren şiddet önleme ve izleme merkezleri (ŞÖNİM), şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmaların tek kapı sistemi ile yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü, insan onuruna yakışır etkili ve hızlı hizmet sunumunun sağlandığı, kadının ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal olarak güçlendirilmesine yönelik faaliyetlerin yürütüldüğü merkezlerdir. 2024 yılında 270.647 kadın, 28.023 erkek ve 10.092 çocuk olmak üzere toplam 308.762 kişiye ŞÖNİM'lerden hizmet sunulmuştur. 2024 yılı itibarıyla hizmet veren toplam ŞÖNİM sayısı 84 iken, Şiddetle Mücadele İrtibat Noktası sayısı ise 420'ye ulaşmıştır.

Şehit yakını ve gaziler programı ile şehit yakınları ve gazilerin hakları ile onlara yönelik yardım, hizmet ve muafiyetlere ilişkin ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla faaliyetler yürütülmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 1.320 hak sahibinin, 2014-2024 yılları arasında ise toplam 50.630 hak sahibinin kamu kurum ve kuruluşlarına atama teklifi gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında şehit yakınları ve gazilerin müdahil oldukları toplam 69 dava dosyası için hukuki yardım sağlanmıştır. Diğer taraftan 12.510 ücretsiz seyahat kartı basılarak hak sahiplerine gönderilmiştir. 2024 yılı itibarıyla basım ve dağıtımı yapılan ücretsiz seyahat kartının sayısı 241.806'ya ulaşmıştır. Ayrıca 2023-2024 eğitim öğretim döneminde lise ve üniversite sınavlarına hazırlanan geçiş sınavlarına girecek olan toplam 713 şehit ve gazi çocuğuna rehberlik hizmeti verilmiştir.

Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma programı ile yoksullukla mücadele edilmesi ve sosyal yardım programlarının bütüncül ve hane odaklı bir yaklaşımla etkin bir şekilde yürütülmesi amaçlanmış olup 2024 yılında ülke genelinde sosyal yardımlardan faydalandırılan hane sayısı 4.574.684'e ulaşmıştır.

Diğer taraftan Elektrik Tüketim Desteği Yardım Programı kapsamında 2024 yılında 4.087.785 hane için 8,96 milyar TL tutarında kaynak tahsis edilmiştir. Ayrıca düzenli nakdi sosyal yardım programı çerçevesinde; ihtiyaç sahibi eşi vefat etmiş kadınlara, şartları devam ettiği süre içerisinde aylık 1.000 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 2.000 TL yardım yapılmaktadır. Eşi vefat etmiş kadınlara yapılan yardım kapsamında 2024 yılında 77.122 kişiye 772,6 milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır. Asker ailelerine yapılan yardımlar kapsamında ise 2024 yılında 38.947 haneye 125,7 milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.

1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca 2024 yılında;

✓ Engelli (yüzde 70 ve üzeri) aylığı kapsamında 284.511 kişi için 13,97 milyar TL, engelli (yüzde 40-yüzde 69) aylığı kapsamında 340.575 kişi için 11,13 milyar TL, engelli yakını aylığı (18 yaş altı) kapsamında 93.682 kişi için 2,85 milyar TL,

✓ Yaşlı aylıkları kapsamında 805.554 kişi için 34,76 milyar TL tutarında, ödeme yapılmıştır.

Diğer taraftan 2024 yılında genel sağlık sigortası (GSS) primi Devlet tarafından ödenen kişi sayısı 9.444.458 ulaşmış ve bu kapsamda 105,63 milyar TL GSS prim desteği sağlanmıştır. Ayrıca Türkiye Aile Destek Programı ödemeleri ile 2024 yılında yaklaşık 3,6 milyon tekil haneye toplamda 46,48 milyar TL tutarında destek sağlanmıştır.

4- Gençlik ve Spor

Gençlik ve Spor Bakanlığınca ülkemizin en önemli zenginliklerinden biri olan gençlerimizin, sosyal hayata aktif katılımlarının sağlanması, milli ve kültürel değerlerine sahip çıkan bireyler olarak yetiştirilmesi, onlara yönelik hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi, yüksek öğrenim gençliğinin barınma sorununun çözülmesi ve ekonomik olarak desteklenmesi ile sporun geniş kitlelerce yapılabilmesine imkân tanınması ve böylece ülkemizin kalkınmasına destek olunması amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

Bu kapsamda 2023 yılında 477 olan gençlik merkezi sayısı yeni tesislerin devreye alınmasıyla 2024 yılında 522'ye ulaşmıştır. Gençlik merkezlerine kayıtlı üye genç sayısı ise 4.121.340'a yükselmiştir. Gençlere gelişimleri için özgüven ve planlı yaşam alışkanlığını kazandırmak, milli, etik ve insani değerler konusunda farkındalığını artırmak amacıyla 22 gençlik kampında düzenlenen faaliyetlere 2024 yılında 185.000 genç katılmıştır.

Bir yandan uluslararası müsabakalarda başarı hedeflenirken bir yandan da geleceğin sporcularının yetiştirilmesi için faaliyetler yürütülmektedir. Bu kapsamda Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü ile 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla sportif yetenek taraması projesi hayata geçirilmiştir. Söz konusu proje ile her eğitim-öğretim yılı içerisinde ülke çapında yaklaşık 1.300.000 3 üncü sınıf öğrencisi sporla tanıştırılmıştır. İlkokullarda spor

dalı eğitimi çalışmaları kapsamında; sporu tabana yayarak öğrencilerin sporla tanıştırılması ve erken yaşta spora yönlendirilmesi amacıyla Bakanlık antrenörleri tarafından Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı ikinci döneminde başlamak üzere çeşitli spor dallarında uygulamalı olarak eğitimler verilmiştir. Ayrıca 2021-2022 yılı ikinci döneminde ilkokul öğrencilerine yönelik uygulanmaya başlanan beden eğitimi ve oyun derslerinde uygulamalı eğitimler verilmesine 2024 yılında da devam edilmiştir.

Yürütülen faaliyetler neticesinde ülkemizde lisanslı sporcu sayısı 16.927.671'e, spor kulübü sayısı 26.129'a, antrenör sayısı 347.680'e ulaşmıştır. Spor tesislerinin yatırımlarına ise hızla devam edilmiştir. 2024 yılı Yatırım Programı kapsamında 16 adet stadyum ve 128 adet spor tesisine ilişkin proje yürütülmüştür.

Diğer taraftan yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen uluslararası organizasyonlarda 3.056 altın, 3.154 gümüş ve 3.192 bronz olmak üzere 9.402 adet madalya kazanılmıştır.

5- Adalet

Adalet Bakanlığınca adalet hizmetlerinin kalitesinin, verimliliğinin ve vatandaşlara sunulan adalet hizmetlerinden memnuniyet oranının artırılması için çalışmalara devam edilmektedir. Bu kapsamda anılan Bakanlığın fiziki kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar 2024 yılında da sürdürülürken; çeşitli illerde 18 adalet binası, 7 adliye lojmanı, 2 adli tıp kurumu binası inşaatı devam etmekte olup 3 adalet binası, 2 adli tıp kurumu binası inşaatı tamamlanmıştır. 2024 yılında şehir merkezleri içerisinde kalan, gerekli iyileştirme çalışması yapılamayan ve fiziki olarak ekonomik ömrünü dolduran 4 ceza infaz kurumu kapatılmıştır. Denizli ve Tekirdağ Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçirilmesiyle 2024 yılında faal olan bölge adliye mahkeme sayısı 17'ye yükselmiştir. Malatya Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin belirlenmesi ve faaliyete geçirilmesine yönelik çalışmalara da devam edilmektedir.

2018 yılından 2024 yılı sonuna kadar toplam 632.853 adet kararın kişisel verilerden arındırılarak elektronik ortamda kamunun erişimine açık olacak şekilde yayımlanması sağlanmıştır. Bunlardan 92.732 adeti 2024 yılına aittir.

7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması görevi

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerine verilmiştir. Bu kapsamda 2024 yılında; 71.471 vatandaş bilgilendirme ve yönlendirme hizmetinden faydalanmış, Müdürlüğe başvuran 155 mağdur kırılgan gruba dâhil edilerek adli süreçte etkin destek sağlanmıştır. 2024 yılında 97 yeni çocuk görüşme merkezinin açılmasıyla 81 ilde, 593 adliye çevresinde toplam 822 çocuk görüşme merkezinde çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair işlemler yerine getirilmiştir. 2024 yılı sonu itibarıyla 2.302 çocuk teslimi ve 19.438 kişisel ilişki dosyası olmak üzere toplam 21.740 dosyada 247.249 işlem gerçekleştirilmiştir.

Adalet Bakanlığınca fail ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen mağdur, tanık, suça sürüklenen çocuklar, cinsel suç ve aile içi şiddet suçu mağdurları, engelli bireyler, yaşlılar, yabancı ve diğer kırılgan gruba mensup mağdurların ifade ve beyanlarının uzman eşliğinde özel ortamlarda alınması için adli görüşme odası (AGO) 2017 yılında başlatılmıştır. Bu çerçevede 2024 yılında 4 adli görüşme odası kurulmuş olup 81 ilde 165 adliyede toplam 174 adli görüşme odası bulunmaktadır.

Adalet hizmetlerinin sunulmasına katkı sağlayan noterliklerin hizmet alanı ve kapasitesi genişletilmiştir. Yapılan yasal değişikliklerle noterlere taşınmaz satış sözleşmesi yapabilme yetkisi verilmiştir. Ayrıca nöbetçi noterlik uygulamasıyla nöbetçi noterliklerde toplam 798.017 adet işlem gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında e-Noter uygulamasıyla 8.755 işlem için e-Randevu/e-Başvuru talebi alınmış, 26.726 noterlik işlemi ise noterliğe gidilmeden elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir.

2024 yılı içerisinde uzlaştırma ve arabuluculuk gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin etkinliğini artırmak amacıyla yoğun çalışmalar yürütülmüş ve bu çalışmalardan olumlu sonuçlar alınmıştır. Bu çerçevede 2024 yılında 1.133 arabulucunun sicile kaydı yapılmış olup arabuluculuk siciline kayıtlı arabulucu sayısı 45.726'ya ulaşmıştır. Arabuluculuk kapsamında 1.767.766 arabuluculuk başvurusunun 847.911'i anlaşma ile sonuçlanmıştır.

6- Kültür ve Turizm

Kültür ve sanatın geliştirilmesi ve toplumsal alanda yaygınlaştırılması; turizm potansiyelinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığınca çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Bu kapsamda küresel sürdürülebilirlik uygulamalarına hız vermek, uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve ülkemizin turizm pazarındaki rekabetçiliğini artırmak için dünyanın önde gelen

kuruluşlarından Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (Global Sustainable Tourism Council) ile 2022 yılında 3 yıllık iş birliği anlaşması imzalanmıştır. 2024 yılında da sürdürülebilirliğe yönelik küresel çapta örnek bir adım olan Sürdürülebilir Turizm Programı ile turizm sektörünün sürdürülebilir büyümesi temin edilmiştir. 2024 yıl sonu itibarıyla 1.400'ün üzerinde tesis, GSTC Kriterleri ile yüzde 100 uyumlu Türkiye Sürdürülebilir Turizm Sertifikasına sahip olmuştur. 16 binin üzerinde konaklama tesisi de 1. Aşama Sürdürülebilir Turizm Belgesi almaya hak kazanmıştır.

2024 yılı Ocak-Aralık döneminde ülkemize gelen toplam ziyaretçi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 9,8 artarak 62,3 milyon kişiye ulaşmıştır. Ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayısı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 7 artışla 52,6 milyon kişi olmuştur. Diğer taraftan 2024 yılı Ocak-Aralık döneminde ülkemize gelen yurt dışı ikâmetli vatandaş ziyaretçi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 28,8 artarak 9,6 milyon kişi olmuştur.

2024 yılı Ocak-Aralık döneminde turizm geliri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 9,4 oranında artarak 61,1 milyar dolara yükselmiş, ziyaretçi başı ortalama harcama tutarı ise 972 dolar olarak gerçekleşmiştir.

Turizm bölge alan ve merkezleri ile turizm potansiyeli bulunan yörelerde altyapı sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalara 2024 yılında da devam edilmiştir. Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ve Turizm Merkezleri kapsamında 2024 yılında toplam 162 adet plan, plan değişikliği, plan ilavesi, plan revizyonu, imar planı ve plan notu değişikliği onanmıştır.

Ülkemiz turizm ürünlerinin hedef pazarı olan ülkelerde görünürlüğünün artırılması için 2024 yılında gerçekleştirilen 400 etkinlik kapsamında, 85 ülkeden 2.245 basın mensubu ve influencer ile 1.605 tur operatörü temsilcisi olmak üzere toplam 3.850 kişi 80 ilde ağırlanmıştır.

2024 yılında yapılan çalışmalar ve iş birlikleri neticesinde 27 yeni kütüphane açılmış ve Bakanlığa bağlı kütüphane sayısı 1.301'e ulaşırken kütüphanesi olmayan ilçe sayısı ise 76'ya düşmüştür. 26'sı bebek ve çocuk kütüphanesi olmak üzere çocuk kütüphanesi sayısı 85'e, 11'i edebiyat müze kütüphanesi olmak üzere ihtisas kütüphanesi sayısı 20'ye, gar kütüphanesi sayısı 2'ye, havalimanı kütüphanesi sayısı 3'e ve AVM kütüphanesi sayısı ise 12'ye ulaşmıştır. Yerleşik kütüphane hizmetlerinden yararlanamayan kullanıcılara gereksinim duydukları materyali modern kütüphane

amaçlarına göre tasarlanmış taşıtlar aracılığıyla hizmet götüren gezici kütüphanelerin sayısı ise 80'e ulaşmıştır.

Türk Edebiyatının Dışa Açılımının Desteklenmesi Projesi kapsamında 2024 yılında farklı yayınevlerine ait 346 eserin çeviri ve baskısı için destek verilmiştir. Program kapsamında çevirisi desteklenen toplam eser sayısı 4.234'e; bu eserlerin çevrildiği dil sayısı 64'e ve destek verilen ülke sayısı da 97'ye ulaşmıştır. Edebiyat Eserlerinin Desteklenmesi Projesi kapsamında ise 2024 yılında 96 eser için başvuruda bulunulmuş, 56 esere yaklaşık 2,6 milyon TL destek verilmiştir. Bakanlıkça 2024 yılında 52 uzun metrajlı kurgu film yapım projesine 239 milyon TL, belgesel, kısa film, animasyon film yapım, proje geliştirme, senaryo ve diyalog yazım türlerinde 104 projeye yaklaşık 17 milyon TL, 108 yerli film gösterim projesine ise yaklaşık 28 milyon TL destek sağlanmıştır.

Bakanlığa bağlı 216 müze, 146 ören yeri, 126 türbe ve 1 kültür merkezi hizmet vermekte olup bünyelerinde 3.341.162 adet eser muhafaza edilmektedir. Diğer taraftan 2024 yılı içerisinde müze müdürlükleri envanterinde bulunan 15.607 adet eserin restorasyon ve konservasyonu tamamlanmıştır. Gerek ülkemizin zengin kültürel mirasını gerekse dünyanın çeşitli kültürel zenginliklerinin ülkemizde tanıtımını sağlamak amacıyla yurt içinde ve yurt dışında geçici sergi faaliyetleri de gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede 2024 yılı içerisinde yurt içinde 139 adet, yurt dışında ise 7 adet sergi düzenlenmiştir.

Diğer taraftan 2024 yılında Türk bilim heyetleri tarafından 175, yabancı bilim heyetleri tarafından 30 olmak üzere toplam 205 adet kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak müze müdürlükleri başkanlığında üniversitelerin ilgili bölümlerinden bilimsel heyetlerin katılımı ile 60 adet kazı çalışması, 162 adet kurtarma kazısı, 11 adet kamu yatırım alanı kurtarma kazısı, 84 adet I ve II. derece arkeolojik sit alanları sondaj kazısı ve 8 adet sualtı kazısı gerçekleştirilmiştir.

2024 yılında yapılan operasyonlar neticesinde 144.868 adet kültür varlığı ve 48.292 adet obje ele geçirilerek müzelerde koruma altına alınmıştır. Yurt dışındaki müze, koleksiyonlar ve müzayedelerde bulunan ülkemiz kökenli kültür varlıklarının tespitine yönelik çalışmalar neticesinde ise Bakanlık girişimleriyle 1.149 eserin iadesi sağlanmıştır.

2024 yılında ülke genelindeki 34 adet Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca 1.245 adet sit alanı ve 2.165 adet taşınmaz kültür varlığı tescil edilmiştir. Böylece tescilli sit alanı sayısı 26.031'e, taşınmaz kültür varlığı sayısı ise 126.836 adete ulaşmıştır.

7- Tarım ve Ormancılık

İklim değışikliğı, nüfus artışı, jeopolitik riskler ve salgın hastalıklar gibi etkenler, tarım ve gıdanın stratejik önemini daha da belirgin hale getirirken, ülkemizde tarım ve orman sektöründe Tarım ve Orman Bakanlığınca yeni bir vizyonla faaliyetler sürdürölmektedir.

Bu kapsamda yürütölen faaliyetler neticesinde; 2024 yılında tarım ve gıda ürünleri ihracatı 32,6 milyar dolar, ithalatı 21,7 milyar dolar, dış ticaret fazlası ise 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında 75,5 milyon ton tarla, 28 milyon ton meyve ve 33,6 milyon ton sebze olmak üzere toplam 137 milyon ton bitkisel üretim gerçekleşmiştir. Diğer taraftan mera tespit ve tahdit çalışmaları yerleşim yeri bazında tamamlanarak 203.649 hektar alanda mera ıslah ve amenajman projesi uygulanmış, meralardaki ot verim ve kalitesi artırılmıştır.

2024 yılında büyükbaş hayvan sayısı 17 milyon, küçükbaş hayvan sayısı 54,9 milyon, kanatlı sayısı 384 milyon ve arı kovanı sayısı 9 milyon olarak gerçekleşmiştir. Su ürünleri yetiştiricilik (avcılık ürünleri hariç) üretimi 2024 yılında 577 bin tona ulaşarak su ürünleri ihracatı ise 2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tarım sigortası uygulaması kapsamında; 2024 yılında 3,3 milyon poliçe düzenlenmiş, 10,4 milyar TL hasar tazminatı ödenmiştir. Diğer taraftan 2024 yılında gelir koruma sigortası kapsamında ülke genelinde buğday ürününde 148 devlet destekli tarım sigortası poliçesi düzenlenmiş ve 416,4 hektar alan sigortalanarak tazminat ödemesi yapılmıştır.

Ekonomik kaynakları yetersiz olduğu için yıprandığı halde örtüsünü yenileyemeyen ve bu şekilde üretim yapmaya çalışan ya da üretimden uzaklaşan 3.788 çiftçinin 305 hektar sera alanının plastik örtüleri yenilenmiştir.

Lojistik maliyetleri azaltılarak tüketicilerin tarım ürünlerine uygun fiyatla ulaşabilmelerini sağlamak için jeotermal kaynakların yanı sıra, rüzgâr, güneş ve biokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının da kullanılacağı Organize Tarım Bölgeleri (OTB) hızla yaygınlaştırılmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında 5 OTB'ye tüzel kişilik kazandırılmış, 2 OTB ise altyapı inşaatları tamamlanarak yatırımcıların hizmetine sunulmuştur.

Toprak kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla ilan edilen büyük ova koruma alanları artırılmıştır. 2024 yılında ilan edilen 28

yeni büyük ovayla birlikte toplam 9,5 milyon hektar alanda 468 büyük ova koruma alanı ilan edilmiştir. Kırsal ekonomik yatırım ve ekonomik altyapı projelerine ağırlık verilerek, üretime değer katılmış, istihdam oluşturulmuş ve gıda kayıplarının azaltılmasına katkı sağlanmıştır. Tarımsal alanda faaliyet gösteren araştırma kurumlarında 2024 yılında tarla bitkilerinde 51 adet, bahçe bitkilerinde 20 adet yerli ve milli tohumluk çeşidi geliştirilmiştir. Bitkisel üretimde kullanılan sertifikalı tohumların yüzde 96'sı yurt içinde üretilmiştir. Ata Tohumu Projesi kapsamında, farklı türlerde 8 adet yerel çeşit araştırma enstitüler adına tescil ettirilmiş ve toplam tescilli Ata Tohumu sayısı 45'e çıkarılmıştır. Ayrıca tarımsal üretimin geleceğinin teminatı olan 122 bin bitki tohumu arazi ve tohum gen bankalarında korunmaya devam edilmiştir.

Deprem bölgesi illerinde gerçekleştirilen 51 projede 18.672 çiftçiye yüzde 75'e kadar hibe oranı ile sertifikalı tohum ve sebze fidesi temin edilmiş ve bunların ekim-dikimleri sağlanmıştır.

Kanatlı sektörüne yönelik Yumurtacı Damızlık Geliştirme Projeleri ve yapılan ıslah çalışmaları sonucunda 4 yumurtacı ebeveyn ve hibrit hat geliştirilerek tescil edilmiştir. Ülke şartlarında en iyi verimi veren ve ticari önemi olan ilk ve milli damızlık etçi tavuk (Anadolu-T) hattı geliştirilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığınca 5 ana başlıkta tarımsal faaliyetler desteklenmekte olup 2024 yılında bitkisel üretimin desteklenmesi için 64,4 milyar TL, hayvansal üretimin desteklenmesi için 20,6 milyar TL, kırsal kalkınmanın desteklenmesi için 5,5 milyar TL, su ürünleri üretiminin desteklenmesi için 219,7 milyon TL, tarımsal araştırma ve geliştirmenin desteklenmesi için 725,4 milyon TL olmak üzere toplam 91,5 milyar TL tutarında ödeme yapılmıştır.

Diğer taraftan Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2024 yılında sürdürülebilir orman yönetimi çerçevesinde ağaçlandırma ve bakım faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu kapsamda 96.304 hektar alanda etüt-proje, 17.759 hektar alanda ağaçlandırma tesisi, 77.956 hektar alanda ağaçlandırma bakım çalışması gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten 131,7 milyon adet fidan üretimi ve 130 milyon adet fidan bakımı gerçekleştirilmiştir. Başta karaçam, sarıçam, kızılçam, doğu kayını mahlep, iğde, meşe, badem vb. türler olmak üzere ibreli ve yapraklı orman ağacı türleri ve süs bitkilerinden 116 ton tohum üretimi gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca Orman Genel Müdürlüğünce 2024 yılında 3.797 orman yangınına müdahale edilmiştir. Bu kapsamda Orman Genel Müdürlüğü envanterine kayıtlı; 9 helikopter, 10 uçak ve 10 insansız hava aracı orman yangınlarıyla mücadelede etkin şekilde kullanılmış; yangın sezonunda toplam 105 yangın söndürme helikopteri, 27 uçak, 14 insansız hava aracı (İHA), 1 yönetim uçağı ve 6 yönetim helikopteri görev almıştır.

8- Şehircilik, Çevre ve Su Yönetimi

Ülkemiz, yeryüzünün en aktif fay zonlarının bulunduğu, nüfusunun yaklaşık yüzde 70'inin deprem riskinin yüksek olduğu bölgelerde yaşadığı ve buna bağlı olarak son yüzyıl içerisinde oluşan depremler nedeniyle yaklaşık 130 bin vatandaşımızın hayatını kaybettiği bir coğrafyada bulunmaktadır. Son olarak 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremler 11 ilimizde büyük yıkıma ve 50 binden fazla vatandaşımızın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Yaşanan depremlerin sosyolojik, psikolojik ve ekonomik etkilerinin büyüklüğü dikkate alındığında kentsel dönüşüm çalışmalarının ülkemiz için ne kadar önemli olduğu ve bu çalışmaların öncelikli olarak yürütülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca merkezine insanı ve doğayı alan, afetlere karşı dirençli, planlı, iklime duyarlı ve akıllı şehirleşmenin sağlandığı, yıllık 400 bin konutun 5 yıllık sürede öncelikli olarak dönüşümü hedeflenmektedir. Diğer taraftan anılan Bakanlıkça iklim değişikliğinden düşük emisyonlu büyümeye, sıfır atık uygulamasından dögüsel ekonomiye kadar sürdürülebilir çevrenin sağlanması amacıyla pek çok alanda hizmet ve faaliyetler yoğun bir şekilde sürdürölmektedir.

6 Şubat depremlerinde meydana gelen can ve mal kaybı, standartlara uygun olmayan yapı stokunun dönüşüm sürecinin hızlandırılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda 7452 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi uyarınca depremde etkilenen 18 ilde orta hasarlı, ağır hasarlı, acil yıktırılacak ve yıkık olan yapıların yerinde dönüştürölmesi amacıyla hak sahiplerine hibe ve kredi ödemesi yapılması amacıyla Yerinde Dönüşüm Projesi geliştirilmiştir. Anılan proje çerçevesinde 2024 yıl sonu itibarıyla 34.700 adet bağımsız bölümün yapımına başlanmıştır. Diğer taraftan deprem bölgesinin yeniden inşası sürecinde 2024 yılında 46.307 konut, 149 işyerinin hak sahipleri belirlenirken teslim edilen bağımsız bölüm sayısı 201.580'e ulaşmıştır. Bu sayının 169.171'ini konut, 149'unu iş yeri ve 32.260'ını köy evi oluşturmaktadır.

7452 sayılı Kanun ile genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde geçici veya kesin iskân alanlarını re'sen belirlemeye ve imar planlarını onaylamaya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Deprem illerinde iskân sahalarına ilişkin iş ve işlemler de anılan Kanun uyarınca etkili bir şekilde yürütülmeye başlanmıştır. Bu kapsamda 2024 yılı içerisinde 41 adet imar planı onaylanırken 202 adet iskân sahası ilan edilmiştir. Ayrıca depremlerden etkilenen bölgelerde Bakanlıkça 32 imar planına esas mikro bölgeleme etüt çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca 2024 yılında toplam 255.603 adet bağımsız birim kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır. Böylelikle kentsel dönüşüm kapsamına alınan bağımsız birim sayısı 2.219.884 adete ulaşırken kira yardımı yapılan hak sahibi sayısı 178.081 olarak gerçekleşmiştir.

İstanbul ilinde 39 ilçede 328 farklı alanda yürütülen kentsel dönüşüm faaliyetlerinde 38.960 bağımsız bölümün anahtar teslimi yapılmıştır. Sahada devam eden çalışmalar kapsamında; 110.374 adet bağımsız bölümün proje süreci ile 43.009 bağımsız bölümün inşaatı devam etmekte olup toplam 153 bin 383 bağımsız bölümün dönüşümü devam etmektedir. Diğer taraftan 2024 yılında İstanbul ili hariç Marmara Bölgesinde riskli alanda bulunan 4.794 bağımsız birim, rezerv yapı alanında bulunan 6.508 bağımsız birim kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır.

Ayrıca yaklaşık 1,5 milyon adet riskli bağımsız bölüm barındıran İstanbul'da riskli yapıların dönüştürülerek, riskli yapı sahibi vatandaşlara güvenli yapılar sunmak adına TOKİ aracılığı ile binaların yeniden inşa edildiği ve yapılacak olan yeni yapıya ilişkin bedelin yarısının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca üstlenildiği, kalan yarısının ise vatandaşların TOKİ'ye kredi olarak borçlandırıldığı Yarısı Bizden uygulaması geliştirilmiştir. 2024 yıl sonu itibari ile söz konusu uygulama kapsamında 447 yapıda 4.481 bağımsız bölüm hak sahipleri ile hibe taahhütnamesi ve kredi sözleşmesi imzalanmıştır. Bu yapılara ilişkin 2,2 milyar TL hibe, 2,1 milyar TL kredi ve 49,6 milyon TL tahliye desteği olmak üzere toplam 4,4 milyar TL taahhüt edilmiş ve yapıların inşaat ilerleme seviyeleri dikkate alınarak hak ediş ödemeleri gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde su kirliliğini önleme amaçlı yapılan çalışmalar ve Bakanlıkça verilen maddi ve teknik destekler sonucu son yıllarda kanalizasyon şebekesi ve atık su arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısında ve bu hizmetin verildiği nüfusta önemli artış

meydana gelmiştir. 2002 yılında belediye nüfusunun yüzde 35'ine atık su arıtma hizmeti verilirken, yapılan çalışmalarla 2024 yılı sonunda bu oran yüzde 90,9'a ulaşmıştır. Diğer taraftan atık suların alternatif bir su kaynağı olduğu yaklaşımı çerçevesinde yapılan çalışmalar kapsamında arıtılan atık sularının yeniden kullanım oranı yüzde 6,35'e yükselmiştir.

Şehirlerimize daha yeşil ve ferah yaşam alanları kazandırmak, yaşam ve çevre kalitesini yükseltmek ve kimlikli şehirler oluşturmak amacıyla başlatılan 'Yeşil Şehir Vizyonu Projesi'nin bir parçası olacak şekilde, Cumhurbaşkanlığı İcraat Programları içerisinde önemli eylemlerden birisi olan Millet Bahçeleri projelendirme ve yapım çalışmaları ülke genelinde yaygınlaştırılarak yürütülmektedir. Bu kapsamda 2028 yılına kadar 81 ilde 100 milyon m² alanda millet bahçesi yapılması hedefi doğrultusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında 2 milyon 907 bin m² büyüklüğe sahip 29 adet millet bahçesinin yapımı tamamlanmış olup 2 milyon 145 bin m² büyüklüğe sahip 24 yeni millet bahçesinin yapım çalışmaları devam etmektedir.

İklim değişikliğiyle mücadelede katılımcı ve şeffaf bir anlayışla tüm kurumlar ve özel sektörle istişare edilerek, bilimsel bir yaklaşımla Türkiye'nin Ulusal Katkı Beyanı hazırlanmıştır. 7 emisyon azaltım sektörü ve uyum bileşenini içeren belge, yeşil dönüşümü gerçekleştirecek 2053 net sıfır hedefine uygun olarak güncellenmiştir. Bu kapsamda 2030 yılı için yüzde 21 olarak belirlenen azaltım hedefi yüzde 41'e yükseltilmiştir.

Sıfır atık bilgi sistemi üzerinden kurum ve kuruluşların çalışmalarının takibi yapılmış, sıfır atık projesi ile bugüne kadar 196 bin binada sıfır atık yönetim sistemi hayata geçirilmiş ve geri kazanım oranı yüzde 35'lere çıkarılmıştır.

Su kaynaklarından en verimli şekilde faydalanmak ve zararlarından korunmak adına Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğünce önemli çalışmalar yürütülmektedir. Ülkemizin kişi başına kullanılabilir su potansiyeli dikkate alındığında suyun tasarruflu ve optimum bir şekilde kullanılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda depolamalı tesisler yapılması suretiyle su kaynaklarının potansiyelini değerlendirmeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca sulamalarda su kayıplarının önüne geçilerek suyun daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi, toprağın kalitesini etkileyen drenaj sorunlarının giderilebilmesi maksadıyla yenileme projelerinin ön plana çıkarılması ve klasik açık

sistem sulama şebekeleri yerine modern kapalı sulama sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilmektedir.

Bu kapsamda yapılan çalışmalar neticesinde 2024 yılında; 41 adet baraj, 17 adet gölet ve bent, 87 adet sulama tesisi, 15 adet toplulaştırma projesi, 26 adet içme suyu tesisi, 18 adet yeraltı depolaması ve suni besleme ve 367 adet taşkın tesisi olmak üzere toplam 571 adet tesis tamamlanarak işletmeye alınmıştır. Bitirilen tesislerle birlikte 2024 yılı içerisinde 103.116 hektar alan sulamaya açılmış, 230,74 hm³ su depolanmış, 231,48 hm³/yıl içme suyu temin edilmiş ve 312.440 hektar alanda toplulaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. Ayrıca 63,78 MW kurulu gücünde 6 adet HES tesisi işletmeye alınmış, 2 adet Taşkın Erken Uyarı Sistemi (TEUS) kurulmuş ve 80 adet Sulama Tesisine Elektronik Ölçüm Sistemi (Sayaç) takılmıştır.

2024 yılı sonu itibarıyla DSİ tarafından toplamda 426 adet tesis ile yılda 5,41 milyar m³ içme suyu ve 24 adet atık su arıtma tesisi ile 322.659 m³/gün atık su arıtma kapasitesine ulaşılmıştır.

9- Enerji ve Madencilik

Enerji ve tabii kaynaklar alanında; "Millî Enerji ve Maden Politikası" çerçevesinde, dışa bağımlılığın azaltılmasına, enerji ve tabii kaynakların rasyonel şekilde değerlendirilmesine, sürekli ve makul maliyetli enerji ve hammadde arzı sağlanmasına, piyasalarda öngörülebilirliğin artırılmasına, enerji verimliliği ile enerji ve madencilik alanında yerli teknolojinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar aralıksız sürdürülmektedir. Özellikle son dönemde tedarik zincirlerindeki kırılmaların madencilik ürünlerinin ticari yaptırım aracı olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Bu durum yerli kaynakların azami ölçüde ekonomiye kazandırılmasına, yurtdışındaki sahalarda da üretime odaklanılmasına yol açmıştır.

Ülkemizin gelişmesine bağlı olarak artan enerji talebinin mümkün olduğunca yerli ve yenilenebilir kaynaklar ile sağlanmasına çalışılmaktadır. 2024 yılında yenilenebilir enerjinin mevcut kurulu güç içindeki oranı yüzde 60'a, yerli kaynakların oranı ise yüzde 70'e çıkarılmıştır. Sadece rüzgâr ve güneş santrallerinden üretilen elektrik ülkemizdeki tüm konutların yıllık elektrik ihtiyacını karşılayabilmektedir. Enerji üretiminde yenilenebilir kaynak payının artırılması hedefine katkı sağlayacak şekilde 2024 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla; güneş enerjisine dayalı elektrik kurulu gücü 19.873 MW, hidroelektrik enerjiye dayalı elektrik kurulu gücü 32.203 MW, jeotermal enerji ve biyokütle enerjisine

dayalı elektrik kurulu gücü 4.181 MW, rüzgâr enerjisine dayalı elektrik kurulu gücü 12.864 MW olarak gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet tarihimizin kara alanlarındaki en büyük petrol keşfi olan Gabar üretim sahasındaki üretim 75 bin varil/güne çıkmış olup günlük 100 bin varil hedefine yaklaşmıştır.

Enerji arz güvenliğinin sağlanmasında doğal gaz arzının sürekliliği önem arz etmektedir. Bu kapsamda doğal gaz yer altı depolama kapasitesinin artırılması çalışmaları 2024 yılında da devam etmiştir. Tuz Gölü Yer Altı Depolama Projesi'nde 1,2 milyar Sm³ depolama kapasitesine, Silivri Doğal Gaz Depolama Tevsii Projesi çalışmaları kapsamında ise 4,6 milyar Sm³ depolama kapasitesine ulaşılmıştır

"Millî Enerji ve Maden Politikası" çerçevesinde yürütülen çalışmalar neticesinde ülkemiz dünyanın en modern derin deniz sondaj filolarından birine sahip olmuştur. İthal enerji kaynaklarına olan bağımlılığın azaltılmasına yönelik çalışmalar kapsamında Fatih sondaj gemisi ile 2020 yılı Ağustos ayında keşfedilen doğal gaz 2,5 yıl gibi rekor bir sürede karaya çıkarılarak hizmete sunulmuştur. Sakarya Gaz Sahasında günlük üretim 7 milyon m³'e çıkmıştır. Buradaki üretimin öncelikle günlük 10 milyon m³'e, ilerleyen süreçte ise günlük 20 milyon m³'e çıkarılması hedeflenmektedir.

Ayrıca 2024 yılında küresel pazar politikaları ve değişimlerine hızla uyum sağlanması suretiyle 2,5 milyon ton bor ürünleri satışı gerçekleştirilmiştir.

144 sayılı Doğal Gaz Tüketimine İlişkin Sistem Kullanım Bedelleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle 25 m³'e kadar olan tüketime ilişkin sistem kullanım bedellerinin Bakanlık bütçesinden karşılanması hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda 2024 yılında yaklaşık 3,6 milyar TL harcama gerçekleşmiştir.

10- Ticaret ve Sanayi

Ülkemizin yüksek katma değerli ihracat yapısına ve sürdürülebilir ihracat artışına ulaşması amacı çerçevesinde, ihracatın desteklenmesinde gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda Ticaret Bakanlığınca yeni politika araçları oluşturulmaya ve mevcut destek unsurlarında iyileştirmeler yapılmaya devam edilmektedir.

Ülkemiz 2024 yılını 262 milyar dolarlık mal ihracatı ve 115 milyar dolarlık hizmet ihracatı ile kapatarak Cumhuriyet tarihi rekoru kırmış, 2024 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 2,4 oranında artış göstermiştir. Bu artışın yüzde 2,2'si miktar artışından, geri kalan kısmı ise fiyat artışlarından kaynaklanmıştır. 2024 yılında ihracatçı firma sayısı

180.544'e ulaşmış olup, ilk kez ihracat yapan firmaların toplam ihracata katkısı 7 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. 220'den fazla ülkeye/bölgeye 12.806 ürün ihraç edilmiştir. 2024 yılında 1 milyar doların üstünde ihracatı gerçekleştirilen fasıl-başlık sayısı 53'e ulaşırken fasıllara göre ihracatta 41 fasılda tarihin en yüksek ihracatı gerçekleştirilmiştir. 2024 yılında orta yüksek ve yüksek teknolojili ürünlerin ihracattaki payı ise yüzde 41,1'e yükselmiştir. 262 milyar dolara yükselen ihracat değerindeki pay bakımından 56 milyar 837 milyon dolar ile İstanbul birinci sırayı alırken, Kocaeli 32 milyar 5 milyon dolar ile ikinci sırayı, İzmir 23 milyar 817 milyon dolar ile üçüncü sırayı almıştır. Türk Lirası ile yapılan ihracat tutarı ise 2024 yılında 9,7 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. ABD, Suudi Arabistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türk Lirası cinsinden yapılan ihracatımızda da önemli artış gerçekleşmiştir.

Ticaret Bakanlığına bağlı serbest bölgeler katma değerli üretim ve ihracatın merkezi olup ülkenin üretim kapasitesine, istihdam imkanlarına ve dış ticaret performansına güç katmaktadır. Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir yere sahip olan serbest bölgelerin yıllık toplam ticaret hacmi 2024 yıl sonu itibarıyla 27,7 milyar dolara ulaşmıştır. 2024 yılında serbest bölgelerdeki satışlar içerisinde ihracatın payı ise 2023 yılındaki yüzde 71 seviyesinden yüzde 74'e yükselmiştir. Bu bölgelerdeki toplam faaliyet ruhsatı sayısı 2.970 olup bunların 2.222'si yerli, 748'i yabancı firmalar adına düzenlenmiştir. 2024 yıl sonu itibarıyla, 524'ü yabancı olmak üzere toplam 2.091 firmanın faaliyet gösterdiği serbest bölgelerde istihdam 96.436 kişiye ulaşmıştır.

Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri sektörünün yüksek rekabet gücü sayesinde yakalanan hızlı gelişme sonucunda Türk müteahhitlerin yurt dışında ilk defa proje üstlendiği 1972 yılından 2024 yıl sonuna kadar 137 ülkede 533,7 milyar dolar değerinde 12.461 proje üstlenilmiştir. Türkiye, dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2024 yılında 43 Türk firmasıyla Çin'den sonra 2 inci sırada yer almıştır. Diğer taraftan teknik müşavirlik katma değeri yüksek bir sektör olup bu kapsamda 2024 yılı sonuna kadar 138 ülkede, 3 milyar 460 milyon dolar proje değeriyle yaklaşık 3 bin proje ihalesi kazanılmıştır. Dünyanın en büyük 225 teknik müşavirlik firması sıralamasında 2024'te 8 firmamız ilk 250'nin içine girmiştir.

Gümrük kapıları dış ticarete iş süreçlerinin ve ihracat işlemlerinin kolaylaştırılmasını teminen ticaret erbabı açısından maliyetleri azaltıcı, işlemleri kolaylaştırıcı, kullanıcılar açısından hızlı, sağlıklı ve kaliteli hizmet verilmesini sağlayacak

şekilde her türlü ileri teknoloji ile donatılmıştır. Bu çerçevede gümrük kapılarında 2024 yılında 176 milyon yolcunun, 8,1 milyon konteynerin, 866.000 uçağın, 106.000 geminin, 5,1 milyon tırın, 5 milyon binek aracın gümrük kontrol işlemleri gerçekleştirilmiştir. Yapay zeka destekli sistemlerle bir önceki yıla göre yüzde 139 artışla 55,2 milyar TL değerinde kaçak eşya ele geçirilmiş olup vergi kayıplarının önüne geçilmiştir. Kontrol çalışmaları kapsamında 6,8 milyar TL ek tahakkuk ve ceza işlemi uygulanmıştır. Ayrıca gümrük işlemlerinin ticaret erbabı için daha hızlı ve güvenilir yapılmasını sağlamak için gümrük alanında 8 ülke ile ikili düzeyde akdedilen anlaşma ve protokol yürürlüğe girmiştir.

Gümrük süreçlerinde tespit edilen usulsüz işlemlere ilişkin 2024 yılında sonradan yapılan teftiş, inceleme, denetim ve soruşturmalar neticesinde 1.562 adet rapor düzenlenmiştir. Bu raporlarla vergi kayıpları tespit edilerek, 4,6 milyar TL tutarında vergi tahakkuku ve 82,1 milyar TL tutarında idari para cezası uygulanarak toplam 86,7 milyar TL kamu alacağı tahakkuk ettirilmiştir.

Ticaret Bakanlığınca uygulanan “Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi (UR-GE)” sistematigi ile firmaların sürekli ve düzenli ihracat yapabilmelerini teminen muhtelif sektörlerdeki iş birliği kuruluşlarının organizasyonunda yürütülen UR-GE projelerine destek sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla 173 proje aktif olarak destek kapsamında bulunurken söz konusu desteklerden 15 binden fazla firma faydalanmıştır.

Diğer taraftan Küresel Tedarik Zinciri (KTZ) Desteklerine İlişkin Genelge ile havacılık, elektrik, elektronik, makine, otomotiv ile maden ve metaller sektörlerinde ara malı üreten firmaların, küresel nitelikli orijinal ürün üreticilerinin tedarikçisi konumuna gelebilmeleri için makine, ekipman, donanım, yazılım, eğitim ve danışmanlık, sertifikasyon, test, analiz, ürün doğrulama alanlarındaki yetkinliklerini artıracak giderleri proje bazlı olarak desteklenmektedir. 2024 yılında toplam 40 adet proje KTZ desteği kapsamına alınmıştır.

İhracatçı firmalarımızın markalaşma odaklı rekabetçiliklerini artırma çalışmaları çerçevesinde “5973 Sayılı İhracat Destekleri Hakkında Karar”ın 17 nci maddesinde yer alan Marka ve TURQUALITY® destek programı kapsamında; 2024 yılında 34 firmanın 35 markası TURQUALITY® destek programına, 31 firmanın 34 markası ise marka destek programına dâhil olmuştur. 2024 yıl sonu itibarıyla 214 firma 225 markasıyla TURQUALITY®, 112 firma 116 markasıyla Marka Programı kapsamında desteklenmiştir.

Güçlü işletmeler, güçlü sermaye şirketleri, güçlü Türkiye hedefi doğrultusunda ticari işletme ve şirketlerin faaliyetlerinin desteklenmesi kapsamında haksız fiyat artışlarına yönelik olarak 81 ilde piyasa gözetim ve denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede 2024 yılında toplam 72.774 firma ve 661.327 ürün denetlenmiştir.

Tarım ürünlerinin sağlıklı ve modern koşullarda depolandığı lisanslı depoculuk sistemi kapsamında 2024 yılı sonu itibarıyla toplam 500 şirkete Ticaret Bakanlığınca lisanslı depo işletmesi kuruluş izni verilmiştir. Bu şirketlerden 224 adedi lisans alarak faaliyetine başlarken faaliyete geçen lisanslı depo işletmelerine ait toplam 309 tesiste lisanslı depoculuk faaliyetleri yürütülmektedir. 2024 yılında bir önceki yıla göre faaliyetteki lisanslı depo işletmesi sayısında yüzde 19, lisanslı depo kapasitesinde yüzde 20,8 artış sağlanmıştır.

2024 yılında gerçekleştirilen piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri kapsamında 4.910 firmada rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilmiş, 2.920 firmada 6.411 parti ürün denetlenmiş olup tespit edilen uygunsuzluklara yönelik 45 milyon TL idari para cezası ile güvensiz ürünlerin ilanı, toplatılması ve imhası cezaları uygulanmıştır.

Tüketici Hakem Heyetlerine 2024 yılında 512.376'sı Tüketici Bilgi Sistemi vasıtasıyla toplam 755.997 başvuru yapılmış olup toplam başvuruların yüzde 67'si e-Devlet üzerinden elektronik ortamda gerçekleşmiştir.

2001 yılından itibaren uygulamaya konulan ve sanayicileri, araştırmacılar ve üniversiteler ile buluşturarak teknolojik üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmelerini sağlayan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (TGB) sayısı 2024 yılında 105'e, faaliyette olan TGB sayısı ise 91'e yükselmiştir. TGB firma sayısı 1.247 artarak 11.316'ya, istihdam edilen personel sayısı 11.136 artarak 117.511'e ulaşmıştır. 2024 yılı içinde altyapı, idare binası, ar-ge binası, atölye ve kuluçka merkezi inşaatlarına sağlanan destek kapsamında 16 bölgenin 56 hakediş talebi yerinde incelenmiş ve nakdi destek sağlanmıştır.

2024 yılı içinde 69 yeni Ar-Ge merkezi belgesi verilmiş ve böylece faaliyette olan Ar-Ge merkezi sayısı 1.330'a ulaşmıştır. 2024 yılında Nevşehir ve Kastamonu illerinde ilk defa Ar-Ge merkezi kurulmuştur. Böylelikle Ar-Ge merkezleri ülke genelinde 57 farklı ile yayılmıştır. Diğer taraftan 2024 yılı içinde 25 yeni tasarım merkezi belgesi verilmiş ve böylece faaliyette olan tasarım merkezi sayısı 331'e ulaşmıştır.

2024 yılı Aralık ayı itibarıyla ülkemizde 366 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) tüzel kişilik kazanmıştır. OSB'lerde üretime geçen 59.227 parselde yaklaşık 2,7 milyon kişi istihdam edilmektedir. Tüm parsellerde üretime geçilmesiyle istihdamın 3,5 milyon kişiye ulaşacağı öngörülmektedir. OSB Kanunu ve OSB Yer Seçimi Yönetmeliği çerçevesinde 42 adet OSB için yer seçimi etüt talimatı verilirken 34 adet OSB için yer seçimi kesinleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir

Sanayi altyapısının geliştirilmesi kapsamında sanayi alanında üretim ve yatırım ortamının oluşumuna, sanayinin planlı gelişimine ve rekabet gücünü artırıcı işbirliklerine destek vermek amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca sanayi sitesi projeleri desteklemektedir. Bu kapsamda Bakanlık kredi desteği ile 2024 yılında tamamlanan 4 sanayi sitesinde yaklaşık 4.235 kişiye daha sağlıklı şartlarda çalışma imkânı sağlanmıştır.

Diğer taraftan anılan Bakanlıkça 2024 yılında 12.218 yatırım projesi için teşvik belgesi düzenlenmiştir. Bu belgeler kapsamında 1,3 trilyon TL tutarında sabit yatırım yapılması ve 270.929 kişiye istihdam yaratılması öngörülmüştür. Proje Bazlı Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında ise 7 proje desteklenmiş olup sağlanan desteklerin toplam yatırım teşvikleri içindeki payı yüzde 83,2 olarak gerçekleşmiştir. Yatırım projelerinin 9.688 adedi bölgesel teşvik sistemi, 2.506 adedi genel teşvik sistemi ve 24 adedi ise stratejik yatırımların teşviki kapsamında desteklenmiştir.

Diğer taraftan küresel marka olma hedefiyle hayata geçirilen yerli otomobil Togg sanayi alanındaki önemli yeniliklerden biridir. Ülkemiz yollarında giderek artan elektrikli araçların sayısı 2024 yılı Kasım ayı itibarıyla 167.519'a ulaşmıştır. Kamu desteği almaksızın kendi öz sermayeleri ile şarj altyapısına yatırım yapmak isteyen ve lisans alan firmalar dahil olmak üzere lisans sahibi firma sayısı 177'ye ulaşmıştır. Bu kapsamda 2024 yıl sonu itibarıyla hizmet veren hızlı şarj istasyon sayısı 5.175'e ulaşmıştır.

Yeşil dönüşüm politikası kapsamında, sanayide karbon ayak izini azaltmaya yönelik projeler hayata geçirilmiştir. Avrupa Yeşil Mutabakatı ile uyumlu olarak, sanayi tesislerinin yeşil sertifikalandırılması, enerji verimliliği projeleri ve sürdürülebilir üretim modellerini teşvik eden mekanizmalar geliştirilmiştir. Dijitalleşme süreçleri hızlandırılmış, rekabet gücü artırılmış ve yerli üretimi destekleyen teşvik programlarının kapsamı genişletilmiştir.

11- Ulaştırma

Ülkemizin ulaştırma ile ilgili stratejilerinin belirlenmesi, doğru yatırımların yapılması, kaynakların verimli ve etkin bir şekilde kullanılması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığınca yürütülen faaliyetler sonucunda hava, kara, deniz ve demiryolu ulaşımında önemli gelişmeler sağlanmıştır.

2024 yılında Türkiye genelinde sivil ticari uçak trafiğine açık 58 havalimanında gelen-giden yolcu trafiği 95,3 milyon iç hat ve 134,7 milyon dış hat olmak üzere toplam 230,2 milyon olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılına göre (direkt transit dahil) toplam yolcu trafiğinde yüzde 8 oranında artış meydana gelmiştir. 2024 yılında iç hat yolcu trafiğinde yüzde 5 artış, dış hat yolcu trafiğinde ise yüzde 9 oranında artış olmuştur. 2024 yılında en çok yolcu trafiği İstanbul Havalimanı'nda gerçekleşmiştir. İstanbul Havalimanı'nı sırasıyla İstanbul Sabiha Gökçen, Antalya, Ankara Esenboğa ve İzmir Adnan Menderes Havalimanları izlemektedir.

Karayolları Genel Müdürlüğüne 2024 yılında 70 km'si otoyol olmak üzere 357 km bölünmüş yol yapılmıştır. Bitümlü sıcak karışım kaplamalı yol ağı ise 860 km arttırılmıştır. Diğer taraftan 36 km uzunluğunda 17 tünel ile 23,5 km uzunluğunda 146 köprünün ve viyadüğün yapımı tamamlanmıştır. Bu kapsamda son 23 yılda bölünmüş yol uzunluğu 6.101 kilometreden 29.730 kilometreye, köprü ve viyadük uzunluğu 311 kilometreden 797 kilometreye, tünel uzunluğu ise 50 kilometreden 789 kilometreye ulaşmıştır.

2024 yılında Yap-İşlet-Devret Modeli ile gerçekleştirilen otoyol projelerinin 1.514 km'si trafiğe açılmıştır. Diğer taraftan 2024 yıl sonu itibarıyla HGS kullanan toplam 529.891.855 adet araç otoyol ve köprülerden geçiş yapmıştır.

6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında afetzedeler için inşa edilmeye başlanan kalıcı konut yerleşkelerinin bağlantı yollarının da yapım çalışmaları devam etmektedir.

Yol güvenliği çalışmaları kapsamında 32 milyon m² yatay işaretleme, 132 bin m² düşey işaretleme, 2.499 km oto korkuluk imalatı, 416 adet sinyalizasyon yapılmış ve 29 adet kaza kara noktası ve kaza riski yüksek kesim iyileştirilmiştir.

Demiryolu ulaşım altyapısının yaygınlaştırılması ve taşımacılık sektörünün geliştirilmesi kapsamında yürütülen faaliyetler neticesinde 2024 yıl sonu itibarıyla elektrikli demiryolu hattı oranı yüzde 52 olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında Torbalı-

Ödemiş (75 km), Çatal-Tire (11 km), Sincan-Yenikent (Sincan Batı) (9 km), Yarımca-Köseköy 3-4. yol (37 km) olmak üzere toplam 132 km elektrikli hat yapılmış olup toplam elektrikli hat uzunluğu yıl sonu itibarıyla 7.274 km olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında hızlı tren hat uzunluğu 2.251 km'ye ulaşmıştır. Bursa-Yenişehir-Osmaneli Hızlı Tren Projesinin kalan altyapı ve üstyapı işlerinde yüzde 42,26'lık, Ankara-İzmir Hızlı Tren Projesinin kalan altyapı, üstyapı ve elektromekanik işlerinde ise yüzde 14,84'lük gerçekleşme sağlanmıştır. 2023 yılında 398,8 km olan kentiçi raylı sistem hattı uzunluğu 2024 yılında hizmete açılan 46,8 km ile 445,6 km'ye ulaşırken 2023 yılında 206 olan kent içi raylı sistem istasyon sayısı 2024 yılında hizmete açılan 32 adet ile birlikte 238'e ulaşmıştır.

Deniz yolu ulaşım altyapısının yaygınlaştırılması ve taşımacılık sektörünün geliştirilmesi kapsamında ise 2024 yılında Ro-Ro gemileriyle taşınan toplam araç sayısı 2,8 milyon adet olurken, limanlarımızda elleçlenen transit konteyner miktarı 2023 yılına göre 2024 yılında yüzde 34,4 artarak 2,8 milyon TEU, Türk bayraklı gemilerle limanlarımızda elleçlenen yük miktarı ise yüzde 2,7 artarak yaklaşık 97,6 milyon ton olmuştur.

Lojistik hizmetlerinin geliştirilmesi ve serbest, adil ve sürdürülebilir bir rekabet ortamında gerçekleştirilmesini teminen 2024 yıl sonu itibarıyla demiryolu hattına bağlantısı olan liman sayısı 18, iltisak hattı uzunluğu 439 km ve söz konusu limanlarımızda elleçlenen konteyner miktarı bir önceki yıla göre yüzde 7,8 artarak 13,5 milyon TEU olarak gerçekleşmiştir.

12- Savunma

Yaşanan gelişmeler ve ulaşılan kabiliyetler dikkate alındığında savunma sanayiiimiz artık teknolojik derinlik ve küresel etkinlik kazanmıştır. 2024 yılında savunma ve havacılık ihracatı geçtiğimiz yıla oranla yüzde 29'luk artış göstererek 7,15 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Ayrıca en yüksek ciroya sahip ilk 25 savunma sanayii firmasının yurtdışı satışlarının cirosuna oranında yüzde 7'lik bir artış sağlanmıştır.

Savunma ve güvenlik güçlerinin ihtiyaçları doğrultusunda günümüzün ve geleceğin teknolojilerini geliştirmek üzere 2024 yılı itibarıyla savunma sanayi alanında 1.100'ü aşkın proje yürütülmekte olup birçok yeni proje başlatılmış ve önemli teslimatlar gerçekleştirilmiştir.

Kara araçlarına yönelik olarak; yerli ve millî teknolojilerle donatılan yeni M60T Tankları Türk Silahlı Kuvvetleri envanterine kazandırılmıştır. Zırhlı muharebe araçlarının ve geliştirilmiş zırhlı personel taşıyıcılarının modernizasyonları başarıyla gerçekleştirilmiş, taktik tekerlekli zırhlı araçlar ve silah taşıyıcı araçların teslimatına devam edilmiştir.

Deniz araçlarına yönelik olarak; Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na TCG Derya, TCG İstanbul, TCG Üsteğmen Arif Ekmekçi ve Marlin Sida teslimatları gerçekleştirilmiştir. Pirireis Denizaltısı hizmete girmiştir. Otonom Sualtı Aracı DERİNGÖZ'ün dalışlı testleri başarıyla tamamlanmıştır. Türkiye'nin ilk yerli ve millî, Düşük Frekans Aktif Sonar Sistemi (DÜFAS) geliştirilmiştir. Ayrıca dünyada sınıfının en büyüğü olan 3.000 tonluk denizaltı havuzu hizmete alınmıştır.

İnsansız hava araçlarına (İHA) yönelik olarak; AKSUNGUR, millî motor TEI-PD170 ile 41 saatlik uçuşunu başarıyla gerçekleştirmiştir. Bayraktar AKINCI Taarruzi İnsansız Hava Aracı (TİHA) ASELFLIR-500 ile hareketli deniz hedefi atışlarını ve süpersonik füze atışlarını başarıyla tamamlamıştır. BAYRAKTAR TB3, dünya havacılık tarihinde kısa pistli bir gemiden, TCG Anadolu'dan iniş ve kalkış yapmayı başaran ilk insansız hava aracı olmuştur.

TUSAŞ tarafından geliştirilen ANKA III ilk uçuşunda 8 bin irtifada, 150 knot hızla, 1 saat 10 dakika havada kalmış ve iniş takımlarını havada kapatmayı başarırken 8. sorti uçuş testini HÜRJET'in kol uçuşunda gerçekleştirmiştir. 50 dakika süren uçuşta 7.000 feet irtifaya ve 165 knot hıza ulaşılmıştır.

Türkiye'nin Millî Muharip Uçağı KAAAN, ilk uçuşunu gerçekleştirmiş olup uçuş kapsamında 14 dakika havada kalarak 10.000 feet irtifa ve 230 knot hıza ulaşmıştır. Jet Eğitim Uçağı HÜRJET 50 sorti uçuş, 39 saat 44 dk uçuş süresi, 15 bin fit irtifaya ulaşmış ve 79 uncu sortisini başarıyla gerçekleştirerek 30.000 feet irtifada 0.9 mach hıza ulaşmayı başarmıştır. HÜRJET'in ikinci prototipi, şehitlerin isimleriyle ilk uçuşunu gerçekleştirmiş, bu uçuşta 10.000 feet irtifa, 200 knot hıza ve 26 dakika uçuş süresine ulaşmıştır. Diğer taraftan Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na teslim edilecek olan 1 inci HÜRKUŞ uçuşunu başarıyla tamamlamıştır.

Motor ve güç sistemleri kapsamında; Türkiye'nin ilk millî Turbofan Uçak Motoru TF6000 başarıyla çalıştırılmıştır. TEI-TS1400 Motoru, seri imalat aşaması için gerçekleştirilen olgunlaştırma testleri kapsamında 1.740 BG rekor güç seviyesine ulaşmıştır. Millî motor TEI-PD170 AKSUNGUR ile 100. uçuşunu da başarıyla tamamlayarak toplamda 520 saatlik uçuş süresine ulaşmıştır.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na yeni bir T70 Genel Maksat Helikopteri teslim edilmiş olup T129 ATAK Helikopteri dahil olmak üzere toplam 100 adet helikopter teslimatı yapılmıştır. Elektronik Harp ve Radar Sistemlerine yönelik olarak; Millî AESA Uçak Burun Radarı, ilk uçuşunu F-16 ÖZGÜR platformuyla gerçekleştirmiştir.

Hava Savunma ve Füze Sistemleri kapsamında; BOZDOĞAN ve GÖKDOĞAN füzelerinin tasarım doğrulama testleri başarıyla tamamlanarak, kabul testleri için hazır hale getirilmiştir. ATMACA Füzesi, Türkiye'nin ilk millî Turbojet Motoru KTJ-3200 ile gerçekleştirilen atışta hedefini başarıyla vurmuştur.

Uydu ve uzay alanına yönelik olarak; Türkiye'nin ilk yerli ve millî haberleşme uydusu TÜRKSAT 6A, 8 Temmuz'da uzaya gönderilmiş olup, uydunun Dünya etrafındaki dairesel yörüngesine oturabilmesi için planlanan 5. ateşlemesi başarıyla gerçekleştirilmiştir.

13- Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve e-Devlet

Bilgi ve iletişim teknolojileri; bilginin üretilmesi, paylaşılması ve işlenmesine dayalı her türlü ekonomik ve sosyal aktivitenin daha etkin şekilde yürütülmesine imkân sağlamakta, geleneksel iş yapış şekillerini dönüştürerek organizasyonların ve bireylerin üretkenliğini ve yenilikçiliğini artırmakta ve bu teknolojilerin artan kullanımı yeni iş ve uzmanlık sahalarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda farklı kamu kurumları tarafından ülkemizde bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine, kullanımının yaygınlaştırılmasına ve kamu hizmetlerinin dijital ortamda sunulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Bilgi teknolojilerinin sunduğu imkanlardan daha etkin faydalanılması amacıyla geniş bant haberleşme teknolojilerinin yaygınlığının artırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesine 2024 yılında da devam edilmiştir. Bu kapsamda 4.5 G teknolojisinin hızla yaygınlaşmasıyla gerek geniş bant abone sayılarında ve gerekse veri iletişim trafiğinde önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. 2024 yılında 20,5 milyonu sabit abone, 75,9 milyonu mobil abone olmak üzere toplam 96,4 milyon geniş bant internet abone sayısına ulaşılarak bir önceki yıla göre yüzde 3,3'lük bir artış sağlanmıştır. Bu artıştaki en büyük pay yüzde 19,5'lik bir oranla fiber internette ve yüzde 3,6'lık bir oranla mobil internette yaşanmıştır.

Önceden belirlenmiş kalitede ve herkesin karşılayabileceği makul bir bedel karşılığında asgari standartlarda sunulacak olan, temel internet erişimi de dahil elektronik

haberleşme hizmetleri evrensel hizmet olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında toplam hizmet verilen yerleşim yeri sayısı 3.521'e ulaşmıştır.

Ülkemiz siber güvenliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında kritik altyapı sektörlerinde sektörel SOME (Sektörel Siber Olaylara Müdahale Ekipleri) sayısı 14'e, kurumsal SOME sayısı 2.305'e, SOME İletişim Platformuna kayıtlı güncel uzman sayısı ise 7.982'ye ulaşmıştır. Kamu kurum ve kuruluşları arasındaki veri trafiğinin internete kapalı, fiziksel ve siber saldırılara karşı daha güvenli sanal bir ağ üzerinden yapılması için kurulan KamuNet-Kamu Sanal Ağı'na katılan kurum sayısı 141'e ulaşmıştır. Siber güvenlik risklerinin minimize edilmesini amaçlayan KamuNet üzerinden verilen hizmetlerin sayısı ise 1.400'ü aşmıştır.

Mobil kullanıcıların numarasını değiştirmeden başka bir mobil hizmet sağlayıcısına geçiş yapabilmesini sağlayan Numara Taşınabilirliği Sistemi ile 2024 yılında toplam 17.377 ve sistemin devreye alımından itibaren toplam 68.796 abone mobil haberleşme sağlayıcısını değiştirmiştir.

2024 yıl sonu itibarıyla elektronik haberleşme sektöründe Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yetkilendirilmiş 2 mobil haberleşme sağlayıcı, 1 sabit haberleşme sağlayıcı, 35 internet servis sağlayıcı, 5 çağrı taşıma hizmeti sağlayıcısı, 9 altyapı işletmecisi, 3 sanal mobil şebeke hizmeti sağlayıcı ve 3 ortak kullanımlı telsiz hizmet sağlayıcı bulunmaktadır.

Kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulması ve kullanımının artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında e-Devlet Kapısına yeni hizmetler dahil edilmiş; çalışma hayatım, ikametgâhım, araçlarım gibi başlıklar etrafında sunulan bütünleşik hizmetlerin sayısında artış kaydedilmiştir. Bu kapsamda 2024 yılında e-Devlet Kapısı'na 568 hizmet daha eklenerek sunulan hizmet sayısı 8.309'a ulaşmıştır. Hizmet sunan kurum sayısı ise bir önceki yıla göre yüzde 5'lik artış göstererek 1.080 olmuştur. Bu kurumların 204'ünü merkezi kamu kurumları, 206'sını üniversiteler, 513'ünü belediyeler, 30'unu su ve kanalizasyon idareleri ve 127'sini özel sektör oluşturmaktadır. Diğer taraftan 2024 yıl sonu itibarıyla e-Devlet Kapısı kullanıcı sayısı yaklaşık 66,8 milyona ulaşırken e-Devlet'e giriş sayısı 4 milyarın üzerinde gerçekleşmiştir.

IV- BÜTÇE YÖNETİMİNE İLİŞKİN FAALİYETLER

A-YAPILAN DÜZENLEMELER

Mali mevzuat ve merkezi yönetim bütçe hazırlık ve uygulamasını yönlendirmek amacıyla 2024 yılında çıkarılan Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararları, yönetmelik, bütçe uygulama tebliği, usul ve esas, genel yazı ve genelgelere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

1- Cumhurbaşkanlığı Kararları

- 1/7/2024 tarihli ve 8702 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 1 inci maddesi ile 17/4/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararın 2024 yılında da uygulanmasına devam olunması kararlaştırılmıştır.

- 2/7/2024 tarihli ve 8721 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun ek 3 üncü maddesi gereğince subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara ödenecek iş güclüğü, iş riski, temininde güçlük zammı ve mali sorumluluk tazminatı düzenlenmiştir.

- 4/7/1956 tarihli ve 6772 sayılı Kanun kapsamına giren kurumlarda çalışan işçilere, anılan Kanunun 1 inci ve 3 üncü maddelerine göre 28/12/2023 tarihli ve 8012 sayılı ile 7/6/2024 tarihli ve 8638 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları uyarınca 26/1/2024, 5/4/2024, 14/6/2024 ve 13/12/2024 tarihlerinde ilave tediye ödenmesine karar verilmiştir.

- 9/8/2024 tarihli ve 8794 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 21/5/2007 tarihli ve 2007/12226 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararın 9 uncu maddesinde değişiklik yapılarak aynı maddenin ikinci fıkrasının (a) bendi kapsamında ek ders görevi verilenlere, fiilen okuttukları her 8 saat ders için 1 saat daha eğitim öğretime destek görevi karşılığında ayrıca ek ders ücreti ödenmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.

2- Yönetmelikler

- 31/1/2024 tarihli ve 32446 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile taban ödeme katsayılarının yan dal uzmanlık eğitimini tamamlamış

olanlar için yüzde 100, yan dal uzmanlık eğitimi alan asistanlar/araştırma görevlileri için ise yüzde 50 artırımlı uygulanmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

- 30/10/2024 tarihli ve 32707 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile aile hekimlerinin sorumlu olduğu tavan nüfus sayısı ve performansa dayalı teşvik ödemesine yönelik değişiklikler yapılmıştır.

- Belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketlere ait şehir içi toplu taşıma hizmeti veren her bir ulaşım aracı ile özel deniz ulaşımı aracı için bunların işletmecilerine sağlanan ücretsiz seyahat gelir desteğinin yüzde 38 artırılmasına ilişkin Ücretsiz Seyahat Kapsamında Yapılacak Gelir Desteği Ödemesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10/12/2024 tarihli ve 32748 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

3- Tebliğler

- 9/1/2024 tarihli ve 32424 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “2 Sıra No’lu Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği Uygulama Tebliği” ile Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği çerçevesinde 2024 yılında öğle yemeği servisinden faydalanacak olanlardan alınacak günlük yemek bedeli tutarları belirlenmiştir.

- 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında Organize Sanayi Bölgeleri İçinde ve Organize Sanayi Bölgeleri Dışında Açılan Özel Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinde Öğrenim Gören/Göreceğ Öğrenciler için Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ 21/08/2024 tarihli ve 32639 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

- 2024 Yılı Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylere Verilecek Eğitim Desteği Tutarlarına İlişkin Tebliğ 23/1/2024 tarihli ve 32438 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

- 2024-2025 Eğitim ve Öğretim Yılında Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı İlçelerindeki Özel Okullarda Öğrenim Gören ve Önceki Yıllarda Eğitim ve Öğretim Desteği Kapsamına Alınıp Öğretim Kademesini Tamamlamayan Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ 26/9/2024 tarihli ve 32674 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Diğer taraftan 2024 yılı bütçesinin uygulanması kapsamında çıkarılan tebliğlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

a-) (1) Sıra No'lu 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği

5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan kamu idarelerince hazırlanacak ve uygulanacak Ayrıntılı Harcama Programı (AHP) ile Ayrıntılı Finansman Programının (AFP) hazırlanması ve vize edilmesine ilişkin usul ve esaslara Tebliğde yer verilmiştir.

b-) (2) Sıra No'lu 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği

Ödeneklerin etkin, verimli, mali disiplini gözeten ve finansman maliyetlerini düşüren bir anlayışla kullanılmasına yönelik olarak, AHP ve AFP uygulamasının yönlendirilmesine ve gerçekleştirilecek aktarma, ekleme ve revize gibi bütçe işlemlerine ilişkin usul ve esaslara Tebliğde yer verilmiştir.

4- Genelge, Usul ve Esaslar ile Genel Yazılar

a-) 2024 Yılı Yatırım Programının Uygulanması ve İzlenmesine Dair Genelge

13 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 8082 sayılı 2024 Yılı Yatırım Programının Kabulü ve Uygulanmasına Dair Cumhurbaşkanı Kararı ve ilgili mevzuatta yer alan hükümler çerçevesinde 2024 Yılı Yatırım Programında yer alan projelerin yıl içi işlemleri ve izlenmesine dair usul ve esaslar belirlenmiştir.

b-) (1) Sıra No'lu 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Genelgesi

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince; harcamaların kamu finansman dengesi de dikkate alınarak gerçekleştirilmesi, gelir ve giderlerin hesaplara alınmasında sağlanan standardın korunması ve bütçe işlemlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde uyulması gereken esaslar belirlenmiştir.

c-) (2) Sıra No'lu 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Genelgesi

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçe giderlerinin zamanında gerçekleştirilmesi, yıl sonu işlemlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi bakımından bütçe ödeneklerinin kullanımı ve bütçe işlemlerinin yapılmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

ç-) Öğrenci Katkı Paylarının Devletçe Karşılanmasına İlişkin Uygulama Usul ve Esasları

Bu Usul ve Esaslar ile Cumhurbaşkanının 1/7/2024 tarihli ve 8703 sayılı Kararı Eki "2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Karar" gereğince Devletçe karşılanacak öğrenci katkı paylarına ilişkin uygulama usul ve esasları belirlenmiştir.

Ayrıca;

- Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliği gereğince memurlara yapılacak ayni veya nakdi giyim yardımlarında esas alınacak azami birim fiyatların belirlendiği 1/4/2024 tarihli ve 3022155 sayılı 4 Sıra No'lu Genelge yürürlüğe konulmuştur.

- Sürekli görevle yurtdışında bulunan memurların aylıklarına uygulanacak emsal katsayıların tespitine yönelik olarak 5/1/2024 tarihli ve 2774827 sayılı 2 Sıra No'lu, 5/7/2024 tarihli ve 3248895 sayılı 6 Sıra No'lu Genelgeler yürürlüğe konulmuştur.

- 168 sayılı Yabancı Memleketlerde Türk Asıllı ve Yabancı Uyruklu Öğretmenlere Sosyal Yardım Yapılması Hakkında Kanun çerçevesinde Türk asıllı yabancı uyruklu ya da sonradan Türk uyruğuna geçen emekli öğretmenler ile din görevlilerine yapılacak olan sosyal yardımların 2024 yılında uygulanacak tutarları belirlenmiştir.

- Katsayılar, sözleşme ücreti artış oranları, ücret tavanları ve ortalama ücret toplamı üst sınırı ile diğer hususların belirlendiği 5/1/2024 tarihli ve 2774790 sayılı 1 Sıra No'lu ve 5/7/2024 tarihli ve 3248709 sayılı 5 Sıra No'lu Genelgeler yürürlüğe konulmuştur.

- 657 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin verdiği yetkiye istinaden, 21/5/2007 tarihli ve 2007/12226 sayılı Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararda, 9/8/2024 tarihli ve 8794 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla değişikliğe gidilerek; resmi görevi bulunmayanlara eğitim öğretime destek görevi karşılığında ayrıca ek ders ücreti ödenmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

- 17/5/2024 tarihli ve 32549 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Tasarruf Tedbirleri" konulu 2024/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde Tasarruf Tedbirleri Bilgi Sistemi kurulmuştur. Sisteme 250 kurum veri girişi yapmakta ve kurumlarca uygulanan tasarruf

tedbirleri raporlanarak izlenmektedir. Ayrıca anılan Genelge hükümleri uyarınca kamu kurumlarının bir önceki yıl mali yılda kadro ve pozisyon sayılarında emeklilik, istifa ve ölüm gibi nedenlerle meydana gelen azalma kadar yeni kadro ve pozisyon ihdas ya da kullanım talebinde bulunabilecekleri düzenlenmiştir. Diğer taraftan söz konusu Genelge ile mevcut personelin etkin ve verimli çalışmasını sağlamak, atıl personel oluşmasını engellemek amacıyla kamu idarelerinin Cumhurbaşkanlığından izin talebinde bulunmadan önce Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığından görüş almalarına yönelik bir hükme yer verilmiştir. Bununla birlikte anılan Genelgede kamu personelinin zorunlu haller dışında fazla çalışma ücreti ve nöbet ücreti alacak şekilde çalıştırılmayacağına; 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan işçilerin yıl içerisinde hak kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde kullandırılmasına; toplu sözleşmelerde öngörülen koruyucu giyim ve donanım malzemelerinin söz konusu sözleşmelerde yer alan hizmetlerde görev yapan personel ile sınırlı olarak, aynı şekilde verilmesine ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) bendine göre yapılacak atamaların sadece yönetici kadroları (şef dahil) ile sınırlı tutulmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

• B- YIL İÇİ ÖDENEK İŞLEMLERİ

Ayrıntılı Harcama Programı (AHP) ve Ayrıntılı Finansman Programının (AFP) Hazırlanması ve Vize Edilmesi

(1) Sıra No'lu Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği ile 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinden AHP ve AFP hazırlamaları istenilmiş ve (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan idarelerin AHP/AFP teklifleri değerlendirilerek vize edilmiştir.

AHP ve AFP'nin Revize Edilmesi

5018 sayılı Kanuna ekli cetvellerde yer alan kamu idarelerinin vize edilen AHP ve AFP'lerde yıl içinde doğan ihtiyaçlar neticesinde 5.507 adet Ayrıntılı Harcama/Finansman Programı revize işlemi yapılmıştır.

Ödeneklerin Serbest Bırakılması

Kamu idarelerinin AHP ve AFP'leri vize edilmeden önce, harcamaya izin verilen tutarlar üzerinde yer alan zorunlu ve acil durumları dikkate alınarak 125 adet serbest bırakma işlemi yapılmıştır.

Ödenek Aktarma İşlemleri

Ödenek aktarma işlemi, belli bir tertibe tahsis edilmiş olan ödeneğin, 5018 sayılı Kanun, yılı bütçe kanunu ve diğer kanun hükümlerine dayanılarak, kamu idarelerinin kendi bütçeleri ya da ilgili idare bütçeleri arasında, bir tertipten düşülüp başka bir tertibe eklenmesi işlemidir. İlgili mevzuat hükümleri çerçevesinde kamu idareleri bütçeleri içinde ve idareler arasında 13.111 adet ödenek aktarma işlemi yapılmıştır.

Ödenek Ekleme İşlemleri

Kamu idarelerinin ihtiyaçları ve bütçe uygulama politikaları çerçevesinde ilgili kamu idarelerinin bütçelerine 24.244 adet ödenek ekleme işlemi yapılmıştır. Bu işlemler; gelir fazlası karşılığı ödenek kaydı, likit karşılığı ödenek kaydı, akreditif artışı ekleme gibi işlemleri ihtiva etmektedir.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin uygulanmasına yönelik yukarıda belirtilen bütçe işlemleri e-bütçe sistemi kullanılmak suretiyle elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir.

Yedek Ödenekler

5018 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde, merkezi yönetim bütçe kanununda belirtilen hizmet ve amaçları gerçekleştirmek, ödenek yetersizliğini gidermek veya bütçelerde öngörülmeleyen hizmetler için genel bütçeli idareler ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine aktarılmak üzere yedek ödenek konulabileceği; bu ödenekten aktarma yapmaya Cumhurbaşkanının yetkili olduğu, mali yıl içinde yapılan bu aktarmaların tür, tutar ve idareler itibarıyla dağılımının, yılın bitimini takip eden on beş gün içinde Cumhurbaşkanlığı tarafından ilan edileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunuyla tahsis edilen yedek ödeneklerden yapılan aktarmaların tür, tutar ve idareler itibarıyla dağılımı Raporun 21 No'lu ekinde, 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hüküm çerçevesinde yıl içinde Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği tertibine aktarılan ödeneklerden kamu idarelerine yapılan aktarmalar ile 7489 sayılı Kanuna bağlı (E) işaretli Cetvelin 38 sıra numaralı hükmüne göre İlama Bağlı Borçları Karşılama Ödeneğine eklenen ödenekten yapılan aktarmaların tür, tutar ve idareler itibarıyla dağılımı ise Raporun 22 No'lu ekinde yer almaktadır.

C- MALİ KONTROL FAALİYETLERİ

1- Kamu Personel İşlemleri

2024 yılında kamu idare, kurum ve kuruluşlarıyla ilgili kadro ve pozisyon işlemleri; 2023-2025 Dönemi Orta Vadeli Programı, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve ilgili mevzuatta yer alan istihdama ilişkin ilke ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Kadrolu Personel

Kamu kurum ve kuruluşlarının 2024 yılındaki personel ihtiyaçları 2/5/2024 tarihli ve 2024-117 sayılı, 6/9/2024 tarihli ve 2024-301 sayılı, 9/12/2024 tarihli ve 2024-424 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları ile karşılanmış olup bu kapsamda toplamda 34.394 memur ve öğretim elemanı kadrosuna atama izni verilmiştir.

Anılan Kararlarda, açıktan ve naklen atama suretiyle kullanılacak olan atama izni sayılarına dahil edilmeyecek atamalara ilişkin belirlemeler yapılmıştır.

Sözleşmeli Personel

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 7 nci maddesi uyarınca, 2023 yılındaki vizeli mevcut pozisyon ve tip sözleşme örnekleri yeni bir vize yapılmasına gerek kalmaksızın 2024 yılında kullanılmaya devam olunmuş; bu pozisyonlarda 2023 yılında istihdam edilen personelden, 2024 yılında görevlerine devam etmeleri uygun görülenlerle de mevcut sözleşme ücretlerine 2024 yılı için ilgili mevzuatı uyarınca yapılacak artışlar ilave edilmek suretiyle yeni sözleşmeler yapılmıştır.

2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 2 nci maddesinde belirtilen kamu idare, kurum ve kuruluşlarının, 2024 yılında ihtiyacı olan ilave sözleşmeli personel pozisyonları 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 7 nci maddesi ile 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesi çerçevesinde ihdas edilmiştir.

2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesi kapsamında 2024 yılında 58.929 sözleşmeli personel pozisyonuna alım izni verilmiştir.

İşçiler

2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesi çerçevesinde kapsamdaki kamu idare, kurum ve kuruluşları ile anılan Kararnamenin ek 2 nci maddesi çerçevesinde düzenleyici ve denetleyici kurumların ihtiyaçlarının giderilebilmesini teminen sürekli işçi kadroları ihdas edilmiştir.

5620 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (a) bendinde belirtilen idarelerde geçici iş pozisyonlarında personel çalıştırılmasına, Hazine ve Maliye Bakanlığınca yapılan vizeler çerçevesinde devam edilmiştir.

2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesi kapsamında 2024 yılında 11.702 sürekli işçi kadrosuna atama izni verilmiştir.

2- Diğer Kontrol İşlemleri

Yurtdışı Gündelikleri

2024 yılı "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere Dair Karar" ile "Yurtdışı Gündeliklerine Dair Karar", 17/1/2024 tarihli ve 8104 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının eki olarak 18/1/2024 tarihli ve 32433 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Taşıt

- 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) İşaretli Cetvelin "Not" bölümünün (1) sıra numaralı hükmünde yer alan "Bu fiyatlarda değişiklik yapmaya, bu bedelleri belirli makam ve hizmetler için farklı miktarlarda tespit etmeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir." hükmü uyarınca, kurumlarca satın alınacak muhtelif cins 2.360 adet taşıtın satın alma bedelleri yeniden belirlenmiştir.

- 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (T) işaretli Cetvelin "Not" bölümünün (3) sıra numaralı hükmünde, idarelerin edinebilecekleri taşıtları gösterir cetvellerde yer alan taşıtların cinslerini, Strateji ve Bütçe Başkanlığının uygun görüşü üzerine değiştirmeye Hazine ve Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca, kurumların taşıt cins değişikliği talepleri değerlendirilmiş ve 479 adet taşıtın cinsi değiştirilmiştir.

- Taşınır Mal Yönetmeliğinin 31 inci maddesi ve 27 Sıra No'lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliğinin 4 üncü maddesi gereğince taşıtlar ve iş makinaları Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşüyle bedelsiz olarak kamu idarelerine devredilebilmektedir. Taşıt devir işlemleri, 237 sayılı Taşıt Kanunu ve 2024/7 sayılı

“Tasarruf Tedbirleri” konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi çerçevesinde kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiş ve belirli kurallar, sınırlamalar getirilerek ilgili kamu idarelerine bildirilmiştir. Bu çerçevede 2 adet taşıtın bedelsiz devrine izin verilmiştir.

- Kamu Filo Yönetim Sistemi Projesi kapsamında planlanan faaliyetler yürütülmeye devam edilmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetlere aşağıda yer verilmiştir;

- ✓ Kamu taşıt politikası ve uygulamalarının bilişim altyapısını oluşturmak üzere geliştirilen Kamu Filo Bilgi Sistemine kapsamdaki 222 kamu idaresi veri girişini tamamlamıştır.

- ✓ Taşıt bazlı masraf bilgisinin bütçe uygulama sonuçlarıyla uyumunun sağlanması, veri girişlerinde mükerrerliğin önlenmesi amacıyla Kamu Filo Bilgi Sistemi ile Harcama Yönetim Sistemi (HYS) arasında sağlanan entegrasyon tamamlanmış olup 16/7/2024 tarihi itibarıyla sistemde yer almayan taşıtlar için artık harcama yapılamamaktadır.

Sosyal Tesisler

2024-1 sayılı Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ, 31/12/2023 tarihli ve 32416 (5. Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olup bu Tebliğde; sosyal tesislerden yararlanacaklardan alınacak asgari hizmet bedelleri ile elde edilen gelirlerin kullanımında uyulacak usul ve esaslar belirlenmiştir.

Seyahat Kartı

Memuriyet mahalli dahilinde seyyar olarak görev yapan memur ve hizmetlilere 6245 sayılı Harcırah Kanununun 48 inci maddesi kapsamında 2024 yılında verilecek seyahat kartlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanlığı genel yazısı Bakanlık internet sayfasında yayınlanmıştır.

Yurtdışı Kira Katkısı

Yurt dışı kadrolarına sürekli görevle atanan personel tarafından 2024 yılında kiralanacak konutlar için 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (E) işaretli Cetvelin 20 nci sırasında yer alan hükme istinaden Devletçe yapılacak yurt dışı kira katkısına ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığının 9/1/2024 tarihli ve 58759530-160.02-2783239 sayılı Genel Yazısı ile belirlenmiştir.

Diğer

Strateji ve Bütçe Başkanlığınca harcama gözden geçirme çalışmaları kapsamında “Belirlenmiş Harcama Alanlarının Gözden Geçirilmesi ile Üretilecek Rapor Sayısı” performans göstergesine yönelik belirlenen alanlarda 17 adet harcama gözden geçirme çalışması yapılarak rapor oluşturulmuştur. Gözden geçirilen harcama alanları ile ilgili olarak gerekli tespitler yapılmış, etkinliğin ve verimliliğin sağlanmasına yönelik olarak öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca harcama gözden geçirmelerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi için sürece ilişkin yöntem ve araçların geliştirilmesine yönelik olarak çalışmalar devam etmektedir.

Diğer taraftan Hazine ve Maliye Bakanlığınca harcama gözden geçirmeleri kapsamında literatür ve uluslararası iyi uygulama örnekleri incelenmiş, kurumsal kapasite oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla kamu yöneticileri ve uzmanlarına yönelik eğitim faaliyetleri ve çalıştaylar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca harcama gözden geçirme faaliyetlerinde koordinasyon sağlamak üzere birim kurulmuş ve gözden geçirmelerin metodolojisine ilişkin bir rehber hazırlanmıştır. Bu doğrultuda 2024 yılında 8 adet harcama alanında kamu idareleriyle birlikte gözden geçirme faaliyetleri yürütülmüştür.

V- KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL SİSTEMİ

A- GENEL GELİŞMELER

Kamu malî yönetimini uluslararası gelişmeler ışığında yeniden yapılandıran 5018 sayılı Kanun, yönetim sorumluluğuna dayalı bir kontrol anlayışını benimsemiştir. Kamu idarelerinin amaç ve hedeflerine ulaşmak için yürüttükleri faaliyetler ile bu faaliyetlerin sonuçları hakkında kamuoyunun ve yasama organının bilgilendirilmesi, yönetsel hesap verme sorumluluğunun en önemli gereklerinden birisidir.

Bu kapsamda kamu kaynağı kullanılan harcama birimlerinde hem malî hem de malî olmayan kontrolleri kapsayacak şekilde yönetim kontrolü olarak tasarlanan iç kontrol sistemleri vasıtasıyla idare içi kontrollerin uygulanması, faaliyet sonuçlarının ve performansın değerlendirilmesi aşamasında ise kamuoyunun ve Sayıştay'ın harcama sonrası denetimleri gerçekleştirmesi sağlanmaktadır. Kamu idarelerindeki kontrol uygulamalarını düzenlemek amacıyla 5018 sayılı Kanunun 55 inci maddesinde malî yönetim ve iç kontrole ilişkin standart ve yöntem belirleme, geliştirme, uyumlaştırma ve bu alanda kamu idareleri arasında koordinasyonu sağlayarak rehberlik etme görevi Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmiştir. Bakanlık, merkezi uyumlaştırma görevini malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin olarak Kamu Malî Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü bünyesinde, iç denetime ilişkin olarak ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu vasıtasıyla yürütmektedir.

Merkezi uyumlaştırma birimleri, iç kontrol metodolojisi ve iç denetim mesleki uygulama çerçevesini belirleyerek kamu idarelerinde etkin işleyen bir kamu malî yönetim ve kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamakla görevlendirilmiştir. Bu kapsamda mevzuatın hazırlanması ve rehberler aracılığıyla kamu idarelerindeki uygulamaları yönlendirmekte; malî hizmetler uzmanları ve iç denetçilerin mesleğe giriş sınavlarının yapılması ile meslek içi eğitimlerinin verilmesi vasıtasıyla yetkinliklerini artırarak idari kapasiteyi geliştirmekte; malî hizmetler birim yöneticilerine yönelik konferans, seminer vb. bilgilendirme toplantıları ile idareler arasında iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasını sağlayarak işbirliği ve iletişimi güçlendirmektedir. Ayrıca kamu idarelerindeki uygulamaları izlemekte, değerlendirmekte ve öneriler geliştirerek raporlamaktadır.

B- İÇ KONTROL

İç kontrol, bütçe ile tahsis edilmiş kaynakların etkin ve etkili kullanımını sağlamak amacıyla, belirlenen hedeflere ulaşmak için gerekli performansı gerçekleştirmek üzere risklerin yönetilmesini kapsamaktadır. Kamu idarelerinde üst yöneticinin sahipliğinde oluşturulması istenen iç kontrol sisteminin malî saydamlık ve hesap verebilirliği sağlayacak şekilde uygulanması beklenmektedir. İç kontrol sistemi, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından uluslararası genel kabul görmüş standartlar çerçevesinde belirlenen standart, düzenleme ve yöntemlere uygun olarak oluşturulmakta, uygulanmakta, izlenmekte ve geliştirilmektedir. İç kontrol sisteminin işleyişi ve izlenmesinde temel sorumluluk idarelerin üst yöneticisine aittir. Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirmektedir.

Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmiş olan merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerinin uyumlaştırılması amacıyla kamu idarelerinin iç kontrol sistemlerini izleme ve değerlendirme görevi yürütülmektedir. Bu kapsamda idarelerin stratejik planlarında yer alan stratejik hedefleri ile ilişkili olarak harcama birimlerinde yürütülen süreçlerdeki risklerin yönetilmesini sağlayan iç kontrol uygulamaları ele alınmaktadır. Kamu iç kontrol, stratejik planlarla belirlenen amaçlara ulaşmak için programlar oluşturulması, bu programların altında yürütülecek faaliyetlerin belirlenmesi ve program sorumlularının tespit edilmesi, bütçenin programları esas alarak hazırlanması ve performans göstergelerini içermesi ile uygulamanın iç kontrol sistemi vasıtasıyla kontrolünü sağlayan bir yönetim anlayışını ifade eder. İdare içi kontrol uygulamalarının etkinliği ve yeterliliğine ilişkin iç denetimin değerlendirmeleri, malî hizmetler biriminin yıllık iç kontrol sistemi değerlendirme raporları, faaliyet raporları ile ekinde yer alan iç kontrol güvence beyanları, kamu iç kontrol standartlarına uyum eylem planları ve buna ilişkin değerlendirme sonuçları Hazine ve Maliye Bakanlığının izleme ve değerlendirme çalışmalarının temel kaynaklarıdır.

Bu kapsamda 2024 yılında merkezi uyumlaştırma birimi olarak yapılan bazı önemli faaliyetlere aşağıda yer verilmektedir.

- Kamu idarelerinin iç kontrol standartlarına uyum düzeylerini artırmak amacıyla; iç kontrolün izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık

verilmiştir. Bu çerçevede kamu idarelerinde iç kontrol uygulamalarının etkinliğini değerlendirmek, uygunluk düzeyini tespit etmek ve geliştirilmesine yönelik faaliyetleri planlamak ve yürütmek amacıyla 2022 yılında hazırlanan ve pilot çalışmaları tamamlanan "İç Kontrol Sistemi İzleme ve Değerlendirme Rehber Taslağı" 2023 yılında pilot çalışmalardan elde edilen geri dönüşler çerçevesinde nihai hale getirilerek 2024 yılında idarelerin kullanımına sunulmuştur.

- Kamu idarelerinin risk yönetimi uygulamalarını daha fazla desteklemek amacıyla hazırlanan ve ayrıntılı bilgi ve uygulama örnekleri de içeren "Kamu Risk Yönetimi Rehberi Taslağı" idarelerden alınan örnekler derç edilerek güncellenmiş ve 2024 yılında idarelerin kullanımına sunulmuştur.

- İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların yerine gelmek üzere "Kamu İç Kontrol Yönetmeliği Taslağı" ve "Kamu Ön Mali Kontrol Yönetmeliği Taslağı"; Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ (Seri No:1) ve Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ (Seri No:2) yerine gelmek üzere "Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ Taslağı" hazırlanmış ve 2024 yılı içinde idarelerin görüşüne sunulmuştur. Söz konusu düzenlemeler 5/3/2025 tarihli ve 32832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ve Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberine istinaden kamu iç kontrol standartlarına uyum eylem planı hazırlayan ve Hazine ve Maliye Bakanlığına gönderen merkezi yönetim kapsamındaki 107 idarenin ve 120 mahalli idarenin iç kontrol sistemi değerlendirilmiştir.

- Kamu idareleri ile iş birliği ve iletişimi güçlendirmek ve iç kontrole ilişkin farkındalığı artırmak üzere kamu idarelerinin malî hizmetler birim yöneticilerine, malî hizmetler uzmanlarına ve diğer personeline yönelik olarak idarelerin talepleri doğrultusunda eğitimler gerçekleştirilmektedir.

C- İÇ DENETİM

İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla

ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

5018 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden kamu idarelerinin iç denetim sistemlerini izlemek, bağımsız ve tarafsız bir organ olarak hizmet vermek üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde İç Denetim Koordinasyon Kurulu (Kurul) kurulmuştur. Bu kapsamda yapılan iş ve işlemlere aşağıda yer verilmektedir.

- Kamu iç denetçi sertifikasına sahip kişilerden iç denetim sertifika geçerlilik süresi dolmuş olanlardan 64 kişinin sertifika geçerlilik süresi uzatılmıştır.
- 2023 Yılı Kamu İç Denetim Genel Raporu Taslağı hazırlanarak Kurulun onayına sunulmuştur. Kurul söz konusu Rapor Taslağını 26/11/2024 tarihli ve 3 sayılı Kararıyla kabul ederek onaylamıştır.
- Kamu idarelerinin iç denetim birimlerince İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereğince hazırlanan ve Kurula onay için gönderilen 12 adet iç denetim yönergesinin uygunluk incelemeleri yapılmıştır.
- İlgili idarenin teklifi üzerine Kurul tarafından derecelendirilmesi gereken kamu iç denetçi sertifikalarının derecelendirme işlemleri 2024 yılında da devam etmiş ve toplam 45 iç denetçinin sertifika derecelendirmesi gerçekleştirilmiştir.
- 5018 sayılı Kanunun Geçici 21 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca sertifikasyon sürecini tamamladıktan sonra iç denetçiliğe atananlardan fiilen 3 yıl çalışarak bir başka kamu idaresine atanma hakkını kazanmış olan 15 kişiye her kamu idaresine atanabilme hakkı sağlayan kamu iç denetçi sertifikası verilmesine yönelik işlemler gerçekleştirilmiştir.

D- STRATEJİK PLANLAMA

13 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle stratejik yönetimde merkezi uyumlaştırma fonksiyonu Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Stratejik planlar, program bütçeye uygun bir şekilde hazırlanan performans programları aracılığıyla uygulanmakta ve faaliyet raporlarıyla izlenmektedir.

Stratejik plan hazırlamakla yükümlü merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları, KİT'ler, il özel idareleri ile nüfusu 50 bin ve üzerinde olan belediyeler; kalkınma planı, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak,

performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlamaktadırlar.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2024 yılında 38'i merkezi kamu idaresine, 36'sı devlet üniversitesine ve 18'i KİT'lere ait olmak üzere toplam 92 adet stratejik plan değerlendirilmiştir. Söz konusu planlar, üst politika dokümanları ile ilgili mevzuatta yer alan usul ve esaslara uygunluk açısından incelenmiş ve değerlendirme raporları aracılığıyla idarelere geri bildirimde bulunulmuştur. Üst politika belgeleri ile kamu idarelerince hazırlanan stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporları kamuda stratejik yönetim internet sitesinde (www.sp.gov.tr) arşivlenerek kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından kamu idarelerinin stratejik yönetim alanındaki kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla destek hizmeti sunulmaktadır. Bu çerçevede stratejik plan hazırlamakla yükümlü kamu idarelerinin rehberlik talepleri karşılanmıştır.

EKLER

Ek 1: GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ

(2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5018 sayılı Kanuna ekli listedir.)

- 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi
- 2) Cumhurbaşkanlığı
- 3) Anayasa Mahkemesi
- 4) Yargıtay
- 5) Danıştay
- 6) Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- 7) Sayıştay
- 8) Adalet Bakanlığı
- 9) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- 10) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- 11) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- 12) Dışişleri Bakanlığı
- 13) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- 14) Gençlik ve Spor Bakanlığı
- 15) Hazine ve Maliye Bakanlığı
- 16) İçişleri Bakanlığı
- 17) Kültür ve Turizm Bakanlığı
- 18) Milli Eğitim Bakanlığı
- 19) Milli Savunma Bakanlığı
- 20) Sağlık Bakanlığı
- 21) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- 22) Tarım ve Orman Bakanlığı
- 23) Ticaret Bakanlığı
- 24) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
- 25) Devlet Arşivleri Başkanlığı
- 26) Diyanet İşleri Başkanlığı
- 27) İletişim Başkanlığı
- 28) Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
- 29) Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı
- 30) Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı
- 31) Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- 32) Jandarma Genel Komutanlığı
- 33) Sahil Güvenlik Komutanlığı
- 34) Emniyet Genel Müdürlüğü
- 35) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
- 36) Gelir İdaresi Başkanlığı
- 37) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- 38) Meteoroloji Genel Müdürlüğü
- 39) Göç İdaresi Başkanlığı
- 40) Avrupa Birliği Başkanlığı
- 41) İklim Değişikliği Başkanlığı

Ek 2: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER

(2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5018 sayılı Kanuna ekli listedir.)

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU, ÜNİVERSİTELER VE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜLERİ

- 1) Yükseköğretim Kurulu
- 2) Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
- 3) İstanbul Üniversitesi
- 4) İstanbul Teknik Üniversitesi
- 5) Ankara Üniversitesi
- 6) Karadeniz Teknik Üniversitesi
- 7) Ege Üniversitesi
- 8) Atatürk Üniversitesi
- 9) Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- 10) Hacettepe Üniversitesi
- 11) Boğaziçi Üniversitesi
- 12) Dicle Üniversitesi
- 13) Çukurova Üniversitesi
- 14) Anadolu Üniversitesi
- 15) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- 16) İnönü Üniversitesi
- 17) Fırat Üniversitesi
- 18) Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- 19) Selçuk Üniversitesi
- 20) Bursa Uludağ Üniversitesi
- 21) Erciyes Üniversitesi
- 22) Akdeniz Üniversitesi
- 23) Dokuz Eylül Üniversitesi
- 24) Gazi Üniversitesi
- 25) Marmara Üniversitesi
- 26) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
- 27) Trakya Üniversitesi
- 28) Yıldız Teknik Üniversitesi
- 29) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- 30) Gaziantep Üniversitesi
- 31) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- 32) Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
- 33) Afyon Kocatepe Üniversitesi
- 34) Balıkesir Üniversitesi
- 35) Manisa Celal Bayar Üniversitesi
- 36) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- 37) Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
- 38) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
- 39) Gebze Teknik Üniversitesi
- 40) Harran Üniversitesi
- 41) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
- 42) Kafkas Üniversitesi
- 43) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- 44) Kırıkkale Üniversitesi
- 45) Kocaeli Üniversitesi
- 46) Mersin Üniversitesi
- 47) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
- 48) Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
- 49) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
- 50) Pamukkale Üniversitesi
- 51) Sakarya Üniversitesi

- 52) Süleyman Demirel Üniversitesi
- 53) Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
- 54) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- 55) Galatasaray Üniversitesi
- 56) Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
- 57) Kastamonu Üniversitesi
- 58) Düzce Üniversitesi
- 59) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
- 60) Uşak Üniversitesi
- 61) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
- 62) Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- 63) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
- 64) Aksaray Üniversitesi
- 65) Giresun Üniversitesi
- 66) Hitit Üniversitesi
- 67) Yozgat Bozok Üniversitesi
- 68) Adıyaman Üniversitesi
- 69) Ordu Üniversitesi
- 70) Amasya Üniversitesi
- 71) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
- 72) Ağrı Dağı Üniversitesi
- 73) Sinop Üniversitesi
- 74) Siirt Üniversitesi
- 75) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
- 76) Karabük Üniversitesi
- 77) Kilis 7 Aralık Üniversitesi
- 78) Çankırı Karatekin Üniversitesi
- 79) Artvin Çoruh Üniversitesi
- 80) Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
- 81) Bitlis Eren Üniversitesi
- 82) Kırklareli Üniversitesi
- 83) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
- 84) Bingöl Üniversitesi
- 85) Muş Alparslan Üniversitesi
- 86) Mardin Artuklu Üniversitesi
- 87) Batman Üniversitesi
- 88) Ardahan Üniversitesi
- 89) Bartın Üniversitesi
- 90) Bayburt Üniversitesi
- 91) Gümüşhane Üniversitesi
- 92) Hakkari Üniversitesi
- 93) Iğdır Üniversitesi
- 94) Şırnak Üniversitesi
- 95) Munzur Üniversitesi
- 96) Yalova Üniversitesi
- 97) Türk-Alman Üniversitesi
- 98) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- 99) Bursa Teknik Üniversitesi
- 100) İstanbul Medeniyet Üniversitesi
- 101) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
- 102) Necmettin Erbakan Üniversitesi
- 103) Abdullah Gül Üniversitesi
- 104) Erzurum Teknik Üniversitesi
- 105) Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
- 106) Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
- 107) Sağlık Bilimleri Üniversitesi
- 108) Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- 109) İskenderun Teknik Üniversitesi

- 110) Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
- 111) Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
- 112) İzmir Bakırçay Üniversitesi
- 113) İzmir Demokrasi Üniversitesi
- 114) Yükseköğretim Kalite Kurulu
- 115) Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
- 116) Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
- 117) Konya Teknik Üniversitesi
- 118) Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
- 119) Malatya Turgut Özal Üniversitesi
- 120) İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
- 121) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
- 122) Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
- 123) Samsun Üniversitesi
- 124) Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
- 125) Tarsus Üniversitesi
- 126) Trabzon Üniversitesi
- 127) Kayseri Üniversitesi
- 128) Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi
- 129) Eskişehir Teknik Üniversitesi
- 130) Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
- 131) Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi

2) ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER

(2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5018 sayılı Kanuna ekli listedir.)

- 1) Savunma Sanayi Başkanlığı
- 2) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
- 3) Atatürk Araştırma Merkezi
- 4) Atatürk Kültür Merkezi
- 5) Türk Dil Kurumu
- 6) Türk Tarih Kurumu
- 7) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- 8) Türkiye Bilimler Akademisi
- 9) Karayolları Genel Müdürlüğü
- 10) Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
- 11) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü
- 12) Orman Genel Müdürlüğü
- 13) Vakıflar Genel Müdürlüğü
- 14) Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü
- 15) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- 16) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
- 17) Türk Akreditasyon Kurumu
- 18) Türk Standardları Enstitüsü
- 19) Türk Patent ve Marka Kurumu
- 20) Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- 21) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
- 22) GAP Bölge Kalkınma İdaresi
- 23) Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
- 24) Kamu Denetçiliği Kurumu
- 25) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu
- 26) Mesleki Yeterlilik Kurumu
- 27) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
- 28) Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
- 29) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- 30) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- 31) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
- 32) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- 33) Türkiye Su Enstitüsü
- 34) Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu
- 35) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- 36) Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
- 37) Helal Akreditasyon Kurumu
- 38) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- 39) Türkiye Uzay Ajansı
- 40) Türkiye Adalet Akademisi
- 41) Kapadokya Alan Başkanlığı
- 42) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu
- 43) Türkiye İstatistik Kurumu
- 44) Uludağ Alan Başkanlığı
- 45) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı
- 46) Siber Güvenlik Başkanlığı

Ek 3: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

(2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5018 sayılı Kanuna ekli listedir.)

- 1) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- 2) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- 3) Sermaye Piyasası Kurulu
- 4) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- 5) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- 6) Kamu İhale Kurumu
- 7) Rekabet Kurumu
- 8) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
- 9) Kişisel Verileri Koruma Kurumu
- 10) Nükleer Düzenleme Kurumu
- 11) Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

Ek 4: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI

(2025 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 5018 sayılı Kanuna ekli listedir.)

- 1-Sosyal Güvenlik Kurumu
- 2-Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

EK 5: GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	9.034.406	10.424.606	10.406.234
CUMHURBAŞKANLIĞI	12.283.843	12.942.967	12.572.434
ANAYASA MAHKEMESİ	558.799	595.599	505.051
YARGITAY	2.910.537	2.932.573	2.799.615
DANIŞTAY	1.680.171	1.790.867	1.703.541
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	759.957	855.217	842.121
SAYIŞTAY	2.331.746	2.463.770	2.415.481
ADALET BAKANLIĞI	191.723.309	197.538.601	193.906.549
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	440.496.960	575.841.689	428.981.489
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	76.295.436	83.378.734	79.904.049
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	31.373.647	29.484.423	26.624.633
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	4.227.417.191	4.318.502.874	4.184.997.192
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	1.090.229.668	1.125.346.379	1.103.544.631
SAĞLIK BAKANLIĞI	730.521.346	790.662.031	781.857.719
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	107.136.819	121.619.553	93.207.992
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	334.349.925	326.265.690	316.661.872
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	39.629.367	32.471.283	32.113.215
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	27.987.759	44.048.769	37.409.010
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	37.110.996	47.637.057	44.936.307
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	52.001.355	197.938.615	190.607.466
TİCARET BAKANLIĞI	38.457.977	43.581.891	42.951.359

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	171.030.724	174.495.239	172.943.491
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	152.607.918	159.084.261	156.926.817
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	286.061	283.241	260.641
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	17.447.418	24.165.140	23.927.175
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	189.693.588	212.973.921	203.038.042
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	11.517.337	11.219.774	10.946.116
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	305.479.702	336.505.456	324.947.331
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	91.824.805	97.558.175	97.259.408
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	671.317.160	569.930.583	569.729.595
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	32.104.510	37.333.153	36.926.202
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.160.971	10.125.945	8.934.953
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.592.599	3.569.599	3.307.041
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	21.631.742	31.307.526	29.496.087
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	4.646.786	6.441.281	6.401.381
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	857.823	849.073	773.413
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	4.126.595	5.124.905	5.057.697
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.900.146	5.338.519	5.250.879
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	217.183.338	142.584.652	3.561.207
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	625.780.424	449.592.560	421.348.414
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	178.814	323.828	300.872
Genel Bütçeli İdareler Toplamı	9.985.659.675	10.245.130.019	9.670.284.722
Özel Bütçeli İdareler Toplamı	1.085.217.713	1.274.361.690	1.094.937.671
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Toplamı	18.160.037	25.485.706	15.391.676
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Hazine Yardımları ve Gelirden Ayrılan Paylar Hariç)	11.089.037.425	11.544.977.408	10.780.614.067

Kaynak: SBB, e-bütçe

Ek 6: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	3.053.427	3.456.301	3.236.300
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	4.692.832	5.775.112	5.576.773
SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI	837.052	1.059.836	1.002.296
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	118.867	122.193	106.284
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	60.021	60.775	50.867
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	65.927	71.544	59.347
TÜRK DİL KURUMU	135.346	1.504.516	1.110.303
TÜRK TARİH KURUMU	236.961	1.363.702	1.082.352
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	32.084.581	47.857.628	42.789.366
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	119.138	135.537	132.597
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	267.132.848	293.625.708	285.282.005
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.751.127	3.503.587	3.377.904
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.696.748	3.156.763	3.073.820
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	27.748.119	35.686.536	32.886.806
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.726.625	23.702.686	22.606.829
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	718.640	1.804.500	954.271
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.749.987	5.451.027	5.370.083
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	508.297	738.263	696.434
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	266.733	362.626	319.889
TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ	3.213.465	4.978.693	4.479.745
TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU	848.927	962.032	865.218

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	7.733.324	18.981.876	17.480.959
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	2.612.491	3.206.561	2.386.428
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	839.316	935.865	816.131
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	376.015	404.624	280.829
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	235.974	274.837	256.793
CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	13.575.489	36.295.002	30.948.009
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	172.696	317.654	261.048
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	1.994.658	2.093.471	1.994.353
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	505.292	469.639	440.252
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	405.088	427.615	362.590
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	439.699	453.836	422.814
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	742.277	677.603	669.625
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	123.579.336	153.095.350	151.539.183
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	29.527	28.883	24.713
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	1.298.909	1.360.723	1.296.636
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	179.492	200.012	189.160
TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI	1.197.180	1.111.530	935.123
HELAL AKREDİTASYON KURUMU	50.880	58.486	51.041
MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.574.051	3.851.340	3.118.007
TÜRKİYE UZAY AJANSI	1.702.764	1.866.955	1.755.950
KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI	281.957	342.755	324.895
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	199.890	223.914	187.583
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	2.110.004	2.141.944	1.558.824

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
ULUDAĞ ALAN BAŞKANLIĞI	60.926	63.690	38.407
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	219.740.028	220.374.504	99.276.564
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	784.675	1.558.253	1.197.797
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	10.603.802	11.903.799	11.546.831
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4.628.918	5.085.100	4.806.363
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	10.128.580	11.386.694	10.555.331
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	8.415.580	9.557.034	9.038.661
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	10.637.379	12.271.707	10.678.189
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4.147.461	5.301.253	5.053.880
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	2.960.892	3.279.988	3.094.499
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	5.598.213	6.404.805	6.139.548
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.019.178	3.461.846	3.337.846
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	1.378.367	1.549.604	1.353.600
EGE ÜNİVERSİTESİ	8.734.206	9.446.824	9.237.359
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	7.132.821	8.097.096	7.728.018
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	4.207.782	4.612.049	4.227.978
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	6.251.748	6.662.664	6.366.607
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	4.359.497	4.488.684	3.882.663
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	5.901.012	6.585.801	6.177.547
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	5.686.422	6.980.340	6.045.283
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ	5.555.053	5.976.521	5.559.463

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	5.237.519	5.931.897	5.714.879
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	5.770.298	6.450.727	5.841.728
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	5.584.444	6.122.651	5.920.465
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4.835.148	5.402.785	4.888.176
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	6.810.542	7.342.708	6.924.469
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	5.503.448	5.788.516	5.402.273
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	5.419.991	6.061.290	5.121.913
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	5.174.058	5.522.755	5.331.596
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	4.905.210	5.381.328	4.944.498
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	4.645.649	5.265.380	5.091.572
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	1.419.763	1.589.704	1.382.356
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.229.221	1.393.357	1.366.084
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	3.133.787	3.428.544	3.253.572
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	4.388.117	4.623.924	4.405.177
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	4.314.808	4.738.550	4.519.371
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	3.077.428	3.414.679	3.256.271
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	4.219.501	4.614.824	4.496.688
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	5.027.316	5.496.245	5.069.546
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	2.655.883	3.099.741	2.822.769
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	4.821.890	5.179.457	4.988.118
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	2.929.969	3.201.050	3.107.044

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	3.778.828	4.263.941	3.940.278
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	2.588.219	2.874.397	2.713.078
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	3.150.533	3.807.353	3.281.950
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	1.879.679	2.098.414	2.018.038
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	2.210.239	2.484.530	2.295.868
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	4.008.530	4.455.392	4.233.036
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	1.765.053	2.052.160	1.922.943
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	2.109.114	2.326.930	2.069.049
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	3.391.115	3.881.519	3.654.188
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	2.801.297	3.074.505	2.825.160
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	3.278.449	3.705.876	3.459.862
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	2.598.620	2.845.687	2.702.730
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	4.575.861	5.073.454	4.809.025
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	794.805	907.614	851.198
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	1.502.452	1.674.592	1.603.739
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	1.799.837	2.043.156	1.902.335
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	2.661.071	2.834.521	2.579.318
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	1.971.967	2.288.935	2.214.718
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	1.551.453	1.870.314	1.632.251
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	2.216.663	2.519.389	2.414.677
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	2.816.449	3.070.502	2.762.977

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ	1.833.666	1.933.568	1.741.607
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	1.436.952	1.653.105	1.558.236
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	1.761.410	1.977.335	1.935.292
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	1.493.126	1.702.716	1.623.956
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ	2.023.881	2.217.293	2.145.316
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ	1.954.208	2.388.339	2.139.797
ORDU ÜNİVERSİTESİ	1.508.624	1.757.514	1.706.456
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	1.251.157	1.376.139	1.330.919
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	1.324.926	1.509.914	1.431.940
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	1.243.210	1.342.733	1.253.839
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	1.161.072	1.307.163	1.214.811
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	1.340.801	1.622.674	1.545.664
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	1.367.417	1.570.180	1.470.633
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	2.090.006	2.258.522	2.070.633
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	859.880	913.633	828.534
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	1.381.882	1.545.803	1.367.867
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	928.614	1.041.436	1.002.714
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	1.259.387	1.455.433	1.380.811
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	1.042.032	1.159.832	1.088.035
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	1.323.648	1.510.876	1.426.581
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	1.083.356	1.187.211	1.131.169

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	1.435.421	1.844.136	1.699.124
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	1.178.463	1.269.054	1.205.893
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	1.361.754	1.438.584	1.364.422
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	1.298.329	1.462.851	1.280.774
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	783.252	908.267	790.637
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	1.136.667	1.323.080	1.177.536
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	924.833	1.018.231	960.050
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	1.106.780	1.211.207	1.151.258
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	796.754	875.780	797.933
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	942.991	1.020.815	965.591
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	670.348	749.262	700.006
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ	886.027	973.961	914.873
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	1.126.647	1.252.720	1.140.012
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	788.364	964.487	933.106
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	2.579.825	2.986.830	2.724.637
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	917.646	1.021.626	981.916
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	1.503.545	1.644.123	1.525.059
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	1.981.234	2.272.590	2.101.527
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	4.639.233	5.182.060	5.026.089
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	603.264	670.802	642.159
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	623.578	711.677	656.039

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
ADANA ALPARSLAN TÜRKER BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	803.021	932.915	899.740
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	688.027	814.216	737.564
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	5.656.223	7.098.264	6.677.888
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	1.079.162	1.225.241	1.176.330
İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	876.157	981.215	773.426
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	1.121.393	1.376.129	1.218.406
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	663.361	804.949	756.349
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	650.306	790.950	771.231
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	406.163	479.457	407.468
GAZİANTEP İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	386.156	436.502	392.168
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	991.086	1.036.556	833.168
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	998.618	1.168.576	1.092.290
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	863.690	1.122.243	1.062.171
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	7.053.913	8.395.471	7.571.270
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	2.118.156	2.333.421	2.141.248
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	1.172.934	1.311.220	1.243.193
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	700.807	1.021.773	956.891
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	390.176	510.648	483.939
TARSUS ÜNİVERSİTESİ	575.495	662.392	617.364
TRABZON ÜNİVERSİTESİ	954.482	1.023.732	971.075

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	598.148	675.469	601.024
KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ	452.442	632.026	500.916
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.593.600	1.850.145	1.783.613
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	1.403.990	1.532.389	1.418.680
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	1.936.570	2.411.362	2.244.304
YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU	40.686	49.278	34.652
Özel Bütçeli İdareler Toplamı	1.085.217.713	1.274.361.690	1.094.937.671

Kaynak: SBB, e-bütçe

**Ek 7: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN 2024 YILI BÜTÇE
ÖDENEK VE GERÇEKLEŞMELERİ**

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	1.081.765	1.348.074	1.269.099
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	6.536.200	10.561.200	7.303.698
SERMAYE PİYASASI KURULU	1.062.000	2.078.492	929.500
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	3.599.000	3.599.000	1.000.268
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	1.683.367	2.897.459	1.827.328
KAMU İHALE KURUMU	803.660	1.025.308	941.114
REKABET KURUMU	908.053	1.432.253	622.351
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	404.700	404.700	256.767
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU	342.300	361.300	269.189
NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU	1.419.492	1.458.420	763.221
SİGORTACILIK VE ÖZEL EMEKLİLİK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	319.500	319.500	209.141
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar Toplamı	18.160.037	25.485.706	15.391.676

Kaynak: SBB, e-bütçe

Ek 8: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU

MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU					
AKTİF (VARLIKLAR)	2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	3.128.772.906,2	3.663.454.060,9	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	2.705.196.795,3	3.086.537.005,9
10 HAZIR DEĞERLER	1.299.136.159,4	1.132.186.735,6	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	666.039.425,5	755.296.556,3
100 KASA	64.059,1	119.326,3	304 CARİ YILDA ÖDENECEK TAHVİLLER HESABI	655.313.672,9	676.731.782,3
101 ALINAN ÇEKLER	3.411.132,2	5.949.313,7	305 BONOLAR	1.251.183,5	66.319.983,7
102 BANKA	856.406.278,9	520.874.070,3	307 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	11.062.784,9	16.157.974,1
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-502.832,4	-1.066.690,8	308 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI	-2.278.870,9	-4.603.838,6
104 PROJE ÖZEL HESABI	23.555.104,5	30.850.342,9	309 KISA VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	690.655,0	690.654,9
105 DÖVİZ	370.374.886,6	478.582.675,8	31 KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	310.937.818,5	460.400.051,4
106 DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-2.804,0	-7.920,8	310 CARİ YILDA ÖDENECEK DIŞ MALİ BORÇLAR	310.937.818,5	460.400.051,4
107 ELÇİLİK VE KONSOLOSLUK NEZDİNDEKİ PARALAR	5.924.138,7	4.764.742,4	32 FAALİYET BORÇLARI	948.720.034,0	986.981.043,7
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER	4.781.525,6	10.764.761,1	320 BÜTÇE EMANETLERİ	71.935.004,0	88.857.539,0
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	35.124.670,1	81.356.114,7	322 BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR	15,2	156,7
11 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	85.246,7	100.032,8	325 NAKİT TALEP VE TAHSİSLERİ	674.411.232,6	605.796.699,9
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	84.074,5	96.286,0	329 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	202.373.782,3	292.326.648,2
111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	5,0	5,0	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	346.290.765,5	482.758.836,6
117 MENKUL VARLIKLAR	1.167,2	3.741,8	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	20.233.851,0	34.605.801,8
12 FAALİYET ALACAKLARI	1.438.314.847,8	1.916.124.453,1	332 OKUL PANSİYONLARI	598.161,8	1.588.158,9
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	485.272.952,7	657.110.267,4	333 EMANETLER	252.912.933,8	353.984.450,3
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	919.087.142,3	1.215.103.313,7	335 TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN BORÇLAR HESABI	64.372.064,1	78.595.562,6
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	25.992.161,4	32.523.743,2	337 MÜTEMETLİK CARİ HESABI	41.907,9	53.047,1
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	141.866,6	186.854,6	339 RİSK HESABI	8.131.846,9	13.931.815,9
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	7.820.724,7	11.200.274,2	34 ALINAN AVANSLAR	1.299.358,6	4.235.419,8
13 KURUM ALACAKLARI	213.756.610,0	262.353.310,0	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	1.289.219,0	4.224.777,5
130 DIŞ BORCUN İKRAZINDAN DOĞAN ALACAKLAR	3.336.852,4	2.985.836,1	349 ALINAN DİĞER AVANSLAR	10.139,6	10.642,3
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	12.396.792,9	12.392.314,2	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	10.958.881,9	24.470.771,6
134 TÜREV ÜRÜN ALACAKLARI HESABI	0,0	3.856.793,8	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	4.108.317,8	7.871.023,9
137 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	197.483.587,1	239.235.117,9	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	4.579.619,3	6.422.840,3
138 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI KARŞILIĞI (-)	-29.631,7	-62.300,1	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	1.298.019,2	8.985.306,4
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	569.009,4	3.945.548,1	368 VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	972.925,6	1.191.601,0
14 DİĞER ALACAKLAR	6.039.849,6	9.159.652,4	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	4.193.367,1	8.948.284,5
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	6.039.849,6	9.159.652,4	370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YÜK.KAR.HES.	19.493,9	62.468,3
15 STOKLAR	57.475.895,3	78.293.980,2	371 DÖNEM KARI VE PEŞİN ÖD. VERGİLER VE DİĞER YÜK.KAR.HES. (-)	-10.658,8	-40.279,4
150 İLK MADDE VE MALZEME	56.434.546,4	76.290.872,4	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	4.161.054,0	8.925.303,6
151 YARI MAMÜLLER - ÜRETİM	132.274,4	196.833,4	379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	23.477,9	792,1
152 MAMULLER	197.538,3	315.678,3	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	416.737.593,8	363.405.686,2
153 TİCARİ MALLAR	702.818,2	1.481.981,5	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	37.227.855,7	39.491.176,6
157 DİĞER STOKLAR	8.718,0	8.614,5	381 GİDER TAHAKKUKLARI	379.509.738,1	323.914.509,6
16 ÖN ÖDEMELER	86.248.143,3	216.708.873,7	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	19.550,6	40.355,7
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ	2.910.879,3	87.651.889,7	397 SAYIM FAZLALARI	19.550,6	40.355,7
162 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	73.034.702,2	116.141.508,3	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	6.961.706.875,1	10.058.493.221,8
164 AKREDİTİFLER	4.561.402,4	4.986.438,5	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	2.582.922.418,6	4.268.211.007,3
166 PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	302.893,4	2.871.307,7	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	0,0	4.990.080,2
167 DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLANIMLARI AVANS VE AKREDİTİFLER	5.438.266,0	5.057.729,5	404 TAHVİLLER HESABI	2.552.453.794,7	4.216.858.560,3

18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	26.556.429,1	47.303.397,8	407 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	122.021.145,8	137.065.992,2
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	26.370.330,9	43.515.819,6	408 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI	-97.085.264,6	-97.758.086,2
181 GELİR TAHAKKUKLARI	186.098,2	3.787.578,2	409 UZUN VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	5.532.742,8	7.054.460,7
19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	1.159.725,1	1.223.625,3	41 UZUN VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	3.214.834.166,7	3.845.725.875,0
190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ	1.156.220,0	1.220.242,6	410 DİŞ MALİ BORÇLAR	3.214.834.166,7	3.845.725.875,0
197 SAYIM NOKSANLARI	3.505,1	3.382,7	42 FAALİYET BORÇLARI	177,0	177,0
2 DURAN VARLIKLAR	38.789.630.756,5	50.726.409.964,4	429 DİĞER FAALİYET BORÇLARI	177,0	177,0
21 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	1.540.462,1	2.441.824,8	43 DİĞER BORÇLAR	5.113.613,7	7.377.095,9
217 MENKUL VARLIKLAR	1.540.462,1	2.441.824,8	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	4.822.482,2	7.047.724,1
22 FAALİYET ALACAKLARI	128.658.486,2	258.478.852,2	438 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER ALACAKLAR	7.294,7	7.294,7
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	118.177.615,2	237.391.441,4	439 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	283.836,8	322.077,1
222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	803.167,4	4.256.240,9	44 ALINAN AVANSLAR	3.730,6	3.966,3
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	865.628,8	1.213.875,1	440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	3.730,6	3.966,3
227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	8.812.074,8	15.617.294,9	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	42.955.954,5	77.449.139,1
23 KURUM ALACAKLARI	414.418.316,2	376.186.965,3	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	42.919.852,1	77.420.269,7
230 DİŞ BORCUN İKRAZINDAN DOĞAN ALACAKLAR	15.991.633,9	20.376.227,1	479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	36.102,4	28.869,4
232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	390.782.748,9	330.775.353,2	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	1.115.876.813,8	1.859.725.961,1
234 TÜREV ÜRÜN ALACAKLARI HESABI	0,0	18.590.868,5	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	187.395.026,0	197.108.325,1
239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	7.643.933,4	6.444.516,5	481 GİDER TAHAKKUKLARI	928.481.787,7	1.662.617.636,0
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	529.359.579,0	823.866.084,8	5 ÖZ KAYNAKLAR	32.251.499.992,4	41.244.833.797,7
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	268.828.804,8	419.375.649,4	50 NET DEĞER	4.322.031.342,8	5.360.546.840,1
241 MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	641.593.862,0	857.468.665,2	500 NET DEĞER	4.322.031.342,8	5.360.546.840,1
242 DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	15.104.922,0	24.281.689,8	51 DEĞER HAREKETLERİ	14.090.192,6	-20.811.535,5
247 SERMAYE TAHHÜTLERİ (-)	-396.303.923,9	-477.560.556,0	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	14.090.192,6	-20.811.535,5
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR	135.914,1	300.636,4	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	39.873.835.432,7	44.512.833.104,3
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	37.440.744.319,9	48.836.384.675,1	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	39.873.835.432,7	44.512.833.104,3
250 ARAZİ VE ARSALAR	33.050.730.025,1	42.879.771.108,9	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-9.478.252.159,6	-16.700.643.876,9
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	1.626.411.785,7	2.064.812.709,2	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-9.478.252.159,6	-16.700.643.876,9
252 BİNALAR	3.331.330.379,0	4.176.281.443,5	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	-2.480.204.816,2	8.092.909.265,6
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	101.079.800,3	183.862.063,0	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	0,0	8.092.909.265,6
254 TAŞITLAR	57.533.794,6	59.923.843,4	591 DÖNEM OLUMSUZ FAALİYET SONUCU (-)	-2.480.204.816,2	0,0
255 DEMİRBAŞLAR	195.128.692,6	226.752.765,7			
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	88.899.536,3	102.044.132,3			
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-2.033.159.782,4	-2.866.195.223,7			
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	1.006.183.133,4	1.993.851.644,6			
259 YATIRIM AVANSLARI	16.606.955,3	15.280.188,2			
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	2.205,5	141,1			
260 HAKLAR	12.518.068,2	36.614.077,2			
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	2.181,0	0,0			
264 ÖZEL MALİYETLER	582.724,4	765.369,9			
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	20.406,9	28.343,3			
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-13.121.175,0	-37.407.649,3			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	274.867.862,1	428.389.771,4			
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	75.782.507,7	90.654.961,2			
281 GELİR TAHAKKUKLARI	199.085.354,4	337.734.810,2			
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	39.525,6	661.649,8			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	3.440.166,5	3.651.352,9			
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR	28.680,3	650.972,6			
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-3.429.321,2	-3.640.675,6			
AKTİF TOPLAMI	41.918.403.662,8	54.389.864.025,3	PASİF TOPLAMI	41.918.403.662,8	54.389.864.025,3

9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	403.086.484,7	720.933.818,8	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	403.086.484,7	720.933.818,8
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	401.608.587,1	718.545.862,9	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	401.608.587,1	718.545.862,9
912 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	267.816,5	938.878,1	913 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ	267.816,5	938.878,1
914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	1.210.081,1	1.449.077,7	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	1.210.081,1	1.449.077,7
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	1.034.797.168,6	1.799.517.213,8	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	1.034.797.168,6	1.799.517.213,8
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	1.016.390.700,2	1.651.114.522,7	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	1.016.390.700,2	1.651.114.522,7
922 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI	18.406.468,4	148.402.691,2	923 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	18.406.468,4	148.402.691,2
93 VERİLEN GARANTİLER	1.895.103.834,3	2.323.559.551,9	93 VERİLEN GARANTİLER	1.894.908.176,6	2.322.192.975,6
930 VERİLEN GARANTİLER	1.194.971.177,0	1.502.625.048,3	931 VERİLEN GARANTİLER KARŞILIĞI	1.194.971.177,0	1.502.625.048,3
932 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ	344.748.791,6	439.603.610,5	933 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ KARŞILIĞI	344.553.133,9	438.237.034,2
934 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ HESABI	355.383.865,7	381.330.893,2	935 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	355.383.865,7	381.330.893,2
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	80.833.101,6	133.079.871,7	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	80.833.101,6	133.079.871,7
940 DEĞERLİ KAĞIT AMBARLARI	7.746.955,8	9.119.359,0			
942 ZİMMETLE VERİLEN DEĞERLİ KAĞITLAR	2.800.881,7	5.788.901,6			
944 YOLDAKİ DEĞERLİ KAĞITLAR	480,5	36.638,0	945 DEĞERLİ KAĞIT İŞLENMLERİ	10.548.318,0	14.944.898,6
946 ÖZEL TAHAKKUKLARDAN ALACAKLAR	20.037.350,5	18.528.439,9	947 ÖZEL TAHAKKUKLAR	20.037.350,5	18.528.439,9
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	50.247.433,1	99.606.533,3	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	50.247.433,1	99.606.533,3
95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	338.813.726,2	479.589.393,8	95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	338.813.726,2	479.589.393,8
950 KULLANILACAK DIŞ KREDİLER	334.536.813,8	475.514.853,6	951 KREDİ ANLAŞMALARI	334.536.813,8	475.514.853,6
954 RİSK HESABI ALACAKLARI	4.271.305,0	4.068.932,9	955 RİSK HESABI ALACAKLARI KARŞILIĞI	4.271.305,0	4.068.932,9
956 GENEL BÜTÇE DIŞI İDARELER TEYİTSİZ DOĞRUDAN DIŞ PROJE KRE	5.607,4	5.607,4	957 GENEL BÜTÇE DIŞI İDARELER DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLA	5.607,4	5.607,4
96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	249.084.120,8	293.238.720,5	96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	249.084.120,8	293.238.720,5
962 BİLİMSEL PROJELER HESABI	249.020.687,7	293.180.839,3	963 BİLİMSEL PROJELER KARŞILIĞI HESABI	249.020.687,7	293.180.839,3
964 KAMU İDARELERİNE TAHSİSLİ BİNALAR VE ARAZİLER HESABI	63.361,9	57.808,4	965 KAMU İDARELERİNE TAHSİSLİ BİNALAR VE ARAZİLER KARŞILIĞI HE	63.361,9	57.808,4
968 İZ BEDELLE İZLENEN KIYMETLER HESABI	71,2	72,8	969 İZ BEDELLE İZLENEN KIYMETLER KARŞILIĞI HESABI	71,2	72,8
97 DİĞER NAZIM HESAPLAR	690.686.211,0	477.897.969,0	97 DİĞER NAZIM HESAPLAR	690.686.211,0	477.897.969,0
970 TÜREV PİYASASI BORÇLARI HESABI	344.646.361,0	230.890.369,0	971 TÜREV PİYASASI BORÇLARI KARŞILIĞI HESABI	344.646.361,0	230.890.369,0
972 TÜREV PİYASASI ALACAKLARI HESABI	346.039.850,0	247.007.600,0	973 TÜREV PİYASASI ALACAKLARI KARŞILIĞI HESABI	346.039.850,0	247.007.600,0
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.177.063.492,5	1.471.355.269,0	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.177.259.150,2	1.472.721.845,2
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	84.891.784,1	86.561.629,2			
991 MAZBUT VAKIFLAR TAŞINMAZ SATIŞLARI VE TAVİZ BEDELLERİ	1.198.355,2	1.198.355,2	992 MAZBUT VAKIFLAR İÇİN YAPILAN GİDERLER HESABI	1.198.355,2	1.198.355,2
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	6.245.653,6	8.377.929,1			
998 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.084.727.699,7	1.375.217.355,5	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	1.176.060.795,0	1.471.523.490,1
GENEL TOPLAM 47.787.871.802,4 62.089.035.833,9			GENEL TOPLAM 47.787.871.802,4 62.089.035.833,9		

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin verilerini içermektedir.
- Borçlanma senetleri muhasebe kayıtlarındaki değerler üzerinden raporlanmıştır.
- Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.
- Merkezi yönetim kapsamındaki idarelerce tahsisli olarak kullanılan taşınmazın değeri 21 trilyon 310 milyar 745 milyon TL'dir.
- Merkezi yönetim kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştirildi için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 9: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR

MERKEZİ YÖNETİM KONSOLİDE EDİLEN TUTARLAR (TL)						
VARLIKLAR/GİDERLER				KAYNAKLAR/GELİRLER		
Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar		Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
120	Gelirlerden Alacaklar	12.348.480.053	360 120	360	Ödenecek Vergi ve Fonlar	12.348.480.053
120	Gelirlerden Alacaklar	260.641.941.159	325 120	325	Nakit Talep ve Tahsisleri	260.641.941.159
120	Gelirlerden Alacaklar	3.382.511.303	363 120	363	Kamu İdareleri Payları	3.382.511.303
112	Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları	0	304 112	304	Tahviller	0
112	Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları	0	404 112	404	Tahviller	0
135	Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabı	74.328.878.851	335 135	335	Tek Hazine Kurumlar Hesabından Borçlar Hesabı	74.328.878.851
630	Giderler	1.103.632.453.958	600 630	600	Gelirler	1.103.632.453.958
TOPLAM		1.454.334.265.325		TOPLAM		1.454.334.265.325

MERKEZİ YÖNETİM KONSOLİDE EDİLEMİYEN TUTARLAR (TL)					
VARLIKLAR/GİDERLER			KAYNAKLAR/GELİRLER		
Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar	Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
120	Gelirlerden Alacaklar	0	325	Nakit Talep ve Tahsisleri	599.910.218
120	Gelirlerden Alacaklar	0	363	Kamu İdareleri Payları	1.699.706.329
120	Gelirlerden Alacaklar	0	333	EMANETLER	396.000.000
130	DIŞ BORCUN İKRAZINDAN DOĞAN ALACAKLAR	0	403	KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESAB	4.989.298.477
135	Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabı	0	335	Tek Hazine Kurumlar Hesabından Borçlar H	1.141.236.481
630	Giderler (591 Hesap)	9.815.405.039	600	Gelirler (590 Hesap)	6.829.037.517
TOPLAM		9.815.405.039	TOPLAM		15.655.189.022

Ek 10: GENEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU

GENEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU					
AKTİF (VARLIKLAR)	2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	3.088.753.948,1	3.556.246.374,0	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	2.755.882.799,1	3.276.016.445,0
10 HAZIR DEĞERLER	1.287.980.458,1	1.109.744.943,0	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	668.817.329,0	755.296.556,3
100 KASA	63.668,2	118.950,5	304 CARİ YILDA ÖDENECEK TAHVİLLER HESABI	658.091.576,4	676.731.782,3
101 ALINAN ÇEKLER	3.411.132,2	5.949.313,7	305 BONOLAR	1.251.183,5	66.319.983,7
102 BANKA	853.882.690,6	516.570.647,8	307 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	11.062.784,9	16.157.974,1
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-353.581,0	-218.691,7	308 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI	-2.278.870,9	-4.603.838,6
104 PROJE ÖZEL HESABI	18.883.750,0	22.223.279,9	309 KISA VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	690.655,0	690.654,9
105 DÖVİZ	366.927.423,1	469.773.508,6	31 KISA VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	310.035.263,1	459.318.385,3
106 DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-2.067,1	-2.962,4	310 CARİ YILDA ÖDENECEK DİŞ MALİ BORÇLAR	310.035.263,1	459.318.385,3
107 ELÇİLİK VE KONSOLOSLUK NEZDİNDEKİ PARALAR	5.924.138,7	4.764.742,4	32 FAALİYET BORÇLARI	991.302.113,7	1.223.060.659,9
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER	4.490.559,7	10.057.845,0	320 BÜTÇE EMANETLERİ	18.041.623,2	64.297.174,6
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	34.752.743,7	80.508.309,1	322 BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR	15,2	156,7
11 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	1.172,2	1.778,5	325 NAKİT TALEP VE TAHSİSLERİ	770.894.439,3	866.438.641,0
111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	5,0	5,0	329 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	202.366.036,0	292.324.687,6
117 MENKUL VARLIKLAR	1.167,2	1.773,5	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	369.519.764,0	471.013.881,7
12 FAALİYET ALACAKLARI	1.437.182.308,1	1.884.720.429,3	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	18.710.163,4	32.916.874,9
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	489.470.374,3	651.925.815,7	332 OKUL PANSİYONLARI	598.161,8	1.588.158,9
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	913.965.133,1	1.189.213.071,3	333 EMANETLER	242.150.263,2	269.599.543,4
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	25.979.481,2	32.516.748,7	335 TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN BORÇLAR HESABI	99.887.420,9	152.924.441,5
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	114.703,6	144.453,9	337 MÜTEMELTİK CARİ HESABI	41.907,9	53.047,1
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	7.652.616,0	10.920.339,7	339 RİSK HESABI	8.131.846,9	13.931.815,9
13 KURUM ALACAKLARI	209.879.238,1	250.276.927,4	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	6.731.338,0	13.043.288,6
130 DİŞ BORCUN İKRAZINDAN DOĞAN ALACAKLAR	3.336.852,4	2.985.836,1	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	2.426.186,4	5.155.921,7
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	9.262.992,3	6.524.494,9	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	4.077.239,7	5.728.085,1
134 TÜREV ÜRÜN ALACAKLARI HESABI	0,0	3.856.793,8	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	227.908,2	2.159.278,1
137 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	197.298.989,5	236.943.563,6	368 VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	3,7	3,7
138 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI KARŞILIĞI (-)	-28.631,1	-55.452,1	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	1.946.145,0	3.858.578,2
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	9.034,9	21.691,1	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	1.946.145,0	3.858.578,2
14 DİĞER ALACAKLAR	4.624.100,0	6.480.666,9	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	407.512.537,3	350.399.884,7
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	4.624.100,0	6.480.666,9	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	28.415.537,2	26.832.636,8
15 STOKLAR	44.081.926,2	54.191.407,5	381 GİDER TAHAKKUKLARI	379.097.000,1	323.567.247,9
150 İLK MADDE VE MALZEME	44.073.997,7	54.183.617,4	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	18.309,1	25.210,3
157 DİĞER STOKLAR	7.928,5	7.790,1	397 SAYIM FAZLALARI	18.309,1	25.210,3
16 ÖN ÖDEMELER	78.539.147,9	203.761.254,2	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	6.876.103.953,6	9.922.083.992,7
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ	2.910.879,3	87.651.889,7	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	2.582.922.418,6	4.263.221.708,8
162 BÜTÇE DİŞİ AVANS VE KREDİLER	66.411.159,0	104.126.519,5	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	0,0	781,8
164 AKREDİTİFLER	3.609.255,4	4.214.208,1	404 TAHVİLLER HESABI	2.552.453.794,7	4.216.858.560,3
166 PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	169.588,1	2.710.907,5	407 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	122.021.145,8	137.065.992,2
167 DOĞRUDAN DİŞ PROJE KREDİ KULLANIMLARI AVANS VE AKREDİTİFLER	5.438.266,0	5.057.729,5	408 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI	-97.085.264,6	-97.758.086,2
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	26.462.901,6	47.066.109,2	409 UZUN VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	5.532.742,8	7.054.460,7
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	26.290.841,6	43.292.278,7	41 UZUN VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	3.178.987.633,0	3.788.071.681,5
181 GELİR TAHAKKUKLARI	172.060,0	3.773.830,5	410 DİŞ MALİ BORÇLAR	3.178.987.633,0	3.788.071.681,5

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	2.695,8	2.858,0	42 FAALİYET BORÇLARI	177,0	177,0
197 SAYIM NOKSANLARI	2.695,8	2.858,0	429 DİĞER FAALİYET BORÇLARI	177,0	177,0
2 DURAN VARLIKLAR	34.290.879.895,2	44.668.508.593,5	43 DİĞER BORÇLAR	743.084,4	1.245.681,7
21 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	1.540.462,1	2.441.824,8	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	743.084,4	1.245.681,7
217 MENKUL VARLIKLAR	1.540.462,1	2.441.824,8	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	24.236.040,9	44.082.078,3
22 FAALİYET ALACAKLARI	38.956.037,6	47.697.128,0	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	24.236.040,9	44.082.078,3
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	29.006.783,2	27.108.474,4	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	1.089.214.599,6	1.825.462.665,4
222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHLİRLİ ALACAKLAR	802.995,4	4.256.091,4	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	161.822.740,5	163.589.485,3
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	561.149,3	807.482,3	481 GİDER TAHAKKUKLARI	927.391.859,1	1.661.873.180,1
227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	8.585.109,7	15.525.079,8	5 ÖZ KAYNAKLAR	27.747.647.090,5	35.026.654.529,8
23 KURUM ALACAKLARI	391.846.276,7	347.374.814,2	50 NET DEĞER	3.636.356.031,3	4.633.310.261,4
230 DIŞ BORCUN İKRAZINDAN DOĞAN ALACAKLAR	15.991.633,9	20.376.227,1	500 NET DEĞER	3.636.356.031,3	4.633.310.261,4
232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	368.550.259,3	304.116.949,8	51 DEĞER HAREKETLERİ	904.064,8	-32.801.684,7
234 TÜREV ÜRÜN ALACAKLARI HESABI	0,0	18.590.868,5	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	904.064,8	-32.801.684,7
239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	7.304.383,6	4.290.768,9	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	35.678.019.906,7	39.870.933.686,4
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	505.188.649,4	778.016.948,3	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	35.678.019.906,7	39.870.933.686,4
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	248.295.182,8	387.610.930,6	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-8.879.906.396,4	-15.751.678.159,1
241 MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	638.090.898,2	851.950.250,6	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-8.879.906.396,4	-15.751.678.159,1
242 DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	13.836.828,9	14.888.773,2	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	-2.687.726.515,7	6.306.890.425,8
247 SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)	-395.170.108,8	-476.733.576,7	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	0,0	6.306.890.425,8
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR	135.848,3	300.570,6	591 DÖNEM OLUMSUZ FAALİYET SONUCU (-)	-2.687.726.515,7	0,0
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	33.078.560.927,0	43.064.058.299,1			
250 ARAZİ VE ARSALAR	30.069.378.349,1	39.180.114.233,9			
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	1.101.549.955,6	1.350.211.411,2			
252 BİNALAR	2.746.848.004,0	3.412.632.090,3			
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	56.232.817,1	116.759.538,3			
254 TAŞITLAR	26.461.942,4	32.715.656,7			
255 DEMİRBAŞLAR	174.423.494,9	196.832.453,1			
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	39.578.457,0	39.578.457,0			
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-1.501.345.754,7	-2.152.445.397,8			
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	350.705.081,1	875.796.724,1			
259 YATIRIM AVANSLARI	14.728.580,6	11.863.132,1			
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,0	0,0			
260 HAKLAR	6.847.768,6	26.459.401,5			
264 ÖZEL MALİYETLER	271.593,2	414.182,4			
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	18.825,4	26.761,8			
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-7.138.187,2	-26.900.345,8			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	274.776.682,3	428.288.372,6			
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	75.770.089,2	90.637.865,2			
281 GELİR TAHAKKUKLARI	199.006.593,1	337.650.507,4			
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	10.860,0	631.206,5			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	2.832.090,4	2.957.196,3			
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR	155,0	620.669,5			
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-2.821.385,4	-2.946.659,3			
AKTİF TOPLAMI	37.379.633.843,2	48.224.754.967,5	PASİF TOPLAMI	37.379.633.843,2	48.224.754.967,5

9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	338.398.144,9	607.503.409,8	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	338.398.144,9	607.503.409,8
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	338.291.768,0	607.423.540,2	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	338.291.768,0	607.423.540,2
912 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	100.377,0	73.869,7	913 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ	100.377,0	73.869,7
914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	6.000,0	6.000,0	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	6.000,0	6.000,0
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	743.578.366,0	1.129.365.671,2	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	743.578.366,0	1.129.365.671,2
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	743.291.894,1	1.129.059.082,2	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	743.291.894,1	1.129.059.082,2
922 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI	286.471,9	306.589,0	923 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	286.471,9	306.589,0
93 VERİLEN GARANTİLER	1.345.549.688,3	1.577.769.665,5	93 VERİLEN GARANTİLER	1.345.354.030,7	1.576.403.089,3
930 VERİLEN GARANTİLER	657.362.130,9	788.088.265,0	931 VERİLEN GARANTİLER KARŞILIĞI	657.362.130,9	788.088.265,0
932 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ	341.420.426,2	417.830.237,1	933 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ KARŞILIĞI	341.224.768,5	416.463.660,8
934 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ HESABI	346.767.131,2	371.851.163,5	935 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	346.767.131,2	371.851.163,5
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK	75.823.032,7	126.217.289,3	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK	75.823.032,7	126.217.289,3
940 DEĞERLİ KAĞIT AMBARLARI	7.746.955,8	9.119.359,0	945 DEĞERLİ KAĞIT İŞLENMLERİ	10.548.318,0	14.944.898,6
942 ZİMMETLE VERİLEN DEĞERLİ KAĞITLAR	2.800.881,7	5.788.901,6	947 ÖZEL TAHAKKUKLAR	20.037.350,5	18.528.439,9
944 YOLDAKİ DEĞERLİ KAĞITLAR	480,5	36.638,0	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	45.237.364,2	92.743.950,8
946 ÖZEL TAHAKKUKLARDAN ALACAKLAR	20.037.350,5	18.528.439,9			
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	45.237.364,2	92.743.950,8			
95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	336.810.450,5	477.586.118,2	95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	336.810.450,5	477.586.118,2
950 KULLANILACAK DIŞ KREDİLER	332.533.538,1	473.511.578,0	951 KREDİ ANLAŞMALARI	332.533.538,1	473.511.578,0
954 RİSK HESABI ALACAKLARI	4.271.305,0	4.068.932,9	955 RİSK HESABI ALACAKLARI KARŞILIĞI	4.271.305,0	4.068.932,9
956 GENEL BÜTÇE DIŞI İDARELER TEYİSİZ DOĞRUDAN DIŞ PROJE KRE	5.607,4	5.607,4	957 GENEL BÜTÇE DIŞI İDARELER DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLA	5.607,4	5.607,4
96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	71,2	72,8	96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	71,2	72,8
968 İZ BEDELLE İZLENEN KIYMETLER HESABI	71,2	72,8	969 İZ BEDELLE İZLENEN KIYMETLER KARŞILIĞI HESABI	71,2	72,8
97 DİĞER NAZIM HESAPLAR	690.686.211,0	477.897.969,0	97 DİĞER NAZIM HESAPLAR	690.686.211,0	477.897.969,0
970 TÜREV PİYASASI BORÇLARI HESABI	344.646.361,0	230.890.369,0	971 TÜREV PİYASASI BORÇLARI KARŞILIĞI HESABI	344.646.361,0	230.890.369,0
972 TÜREV PİYASASI ALACAKLARI HESABI	346.039.850,0	247.007.600,0	973 TÜREV PİYASASI ALACAKLARI KARŞILIĞI HESABI	346.039.850,0	247.007.600,0
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.056.606.477,5	1.324.888.420,6	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.056.802.135,1	1.326.254.996,9
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	1.057.197,5	917.047,6	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	1.056.802.135,1	1.326.254.996,9
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	3.952.719,6	5.206.101,7			
998 DİĞER NAZIM HESAPLAR	1.051.596.560,3	1.318.765.271,3			
GENEL TOPLAM 41.967.086.285,4	53.945.983.584,0		GENEL TOPLAM 41.967.086.285,4	53.945.983.584,0	

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin verilerini içermektedir.
- Borçlanma senetleri muhasebe kayıtlarındaki değerler üzerinden raporlanmıştır.
- Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aittmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 11: ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU

ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU					
AKTİF (VARLIKLAR)	2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	177.021.473,6	438.837.526,3	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	90.030.298,2	148.189.081,7
10 HAZİR DEĞERLER	11.143.090,2	22.411.346,6	31 KISA VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	902.555,4	1.081.666,1
100 KASA	381,5	366,6	310 CARİ YILDA ÖDENECEK DİŞ MALİ BORÇLAR	902.555,4	1.081.666,1
102 BANKA	2.511.064,5	4.277.087,8	32 FAALİYET BORÇLARI	53.898.822,6	24.558.630,4
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-149.251,4	-847.999,1	320 BÜTÇE EMANETLERİ	53.891.076,4	24.556.669,8
104 PROJE ÖZEL HESABI	4.671.354,5	8.625.649,7	329 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	7.746,2	1.960,6
105 DÖVİZ	3.447.385,7	8.809.089,3	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	12.183.149,0	85.921.784,4
106 DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-736,9	-4.958,5	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	1.484.935,9	1.676.639,1
108 DİĞER HAZİR DEĞERLER	290.965,9	706.916,2	333 EMANETLER	10.698.213,0	84.245.145,3
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	371.926,5	845.194,6	34 ALINAN AVANSLAR	1.298.244,5	4.233.764,3
11 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	2.861.978,1	98.254,3	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	1.289.219,0	4.224.777,5
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	84.074,5	96.286,0	349 ALINAN DİĞER AVANSLAR	9.025,5	8.986,8
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	2.777.903,5	0,0	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	14.716.011,0	21.614.108,1
117 MENKUL VARLIKLAR	0,0	1.968,2	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	11.397.135,6	12.225.362,9
12 FAALİYET ALACAKLARI	109.951.418,8	307.259.749,2	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	1.675.403,8	2.709.315,4
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	105.064.313,1	281.512.591,5	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	309.001,5	361.510,6
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	4.679.154,1	25.417.832,9	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	361.548,2	5.126.322,0
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	12.680,2	6.994,5	368 VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	972.921,9	1.191.597,3
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	27.162,5	42.395,9	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	2.165.971,5	5.001.130,7
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	168.108,7	279.934,5	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	2.142.493,6	5.000.338,6
13 KURUM ALACAKLARI	29.459.331,3	68.181.879,3	379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	23.477,9	792,1
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	3.133.800,6	5.867.819,3	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	4.814.229,8	5.745.315,2
135 TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN ALACAKLAR HESABI	25.581.959,4	56.105.496,6	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	4.401.491,9	5.398.053,5
137 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	184.597,6	2.291.554,3	381 GİDER TAHAKKUKLARI	412.738,0	347.261,7
138 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI KARŞILIĞI (-)	-1.000,6	-6.848,0	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	51.314,3	32.682,6
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	559.974,5	3.923.857,1	391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ	50.072,9	17.537,2
14 DİĞER ALACAKLAR	1.332.951,6	2.596.372,9	397 SAYIM FAZLALARI	1.241,4	15.145,4
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	1.332.951,6	2.596.372,9	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	85.320.881,1	135.868.894,5
15 STOKLAR	13.372.985,1	24.074.902,8	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	0,0	4.989.298,5
150 İLK MADDE VE MALZEME	12.339.564,8	22.079.585,1	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	0,0	4.989.298,5
151 YARI MAMÜLLER - ÜRETİM	132.274,4	196.833,4	41 UZUN VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	35.846.533,7	57.654.193,5
152 MAMÜLLER	197.538,3	315.678,3	410 DİŞ MALİ BORÇLAR	35.846.533,7	57.654.193,5
153 TİCARİ MALLAR	702.818,2	1.481.981,5	43 DİĞER BORÇLAR	4.354.372,1	6.089.653,2
157 DİĞER STOKLAR	789,5	824,5	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	4.063.240,6	5.760.281,4
16 ÖN ÖDEMELER	7.600.251,4	12.746.009,1	438 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE	7.294,7	7.294,7
162 BÜTÇE DİŞ AVANS VE KREDİLER	6.514.799,2	11.813.378,5	439 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	283.836,8	322.077,1
164 AKREDİTİFLER	952.146,9	772.230,4	44 ALINAN AVANSLAR	3.730,6	3.966,3
166 PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	133.305,3	160.400,2	440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	3.730,6	3.966,3
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	89.459,3	230.707,6	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	18.454.030,5	32.868.487,2
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	75.441,9	216.986,7	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	18.417.928,1	32.839.617,8
181 GELİR TAHAKKUKLARI	14.017,4	13.720,9	479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	36.102,4	28.869,4

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	1.210.007,8	1.238.304,5	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	26.662.214,1	34.263.295,7
190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ	1.191.271,7	1.230.419,1	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	25.572.285,5	33.518.839,8
191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ	17.926,8	7.360,7	481 GİDER TAHAKKUKLARI	1.089.928,6	744.455,9
197 SAYIM NOKSANLARI	809,3	524,7	5 ÖZ KAYNAKLAR	4.482.424.817,6	6.187.130.420,1
2 DURAN VARLIKLAR	4.480.754.523,4	6.032.350.869,9	50 NET DEĞER	683.128.897,4	724.266.043,5
22 FAALİYET ALACAKLARI	89.692.687,7	210.775.919,9	500 NET DEĞER	683.128.897,4	724.266.043,5
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	89.165.017,1	210.280.966,9	51 DEĞER HAREKETLERİ	13.186.038,0	11.990.059,4
222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	172,0	149,5	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	13.186.038,0	11.990.059,4
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	300.533,5	402.588,5	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	4.170.895.650,4	4.612.425.772,8
227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	226.965,1	92.215,1	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	4.170.895.650,4	4.612.425.772,8
23 KURUM ALACAKLARI	22.532.874,6	28.772.986,2	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-587.789.125,7	-937.223.265,9
232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	22.232.489,6	26.658.403,4	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-587.789.125,7	-937.223.265,9
239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	300.385,0	2.114.582,8	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	203.003.357,5	1.775.671.810,3
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	24.160.929,6	45.797.644,6	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	203.003.357,5	1.775.671.810,3
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	20.533.622,0	31.764.718,7			
241 MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	3.492.963,8	5.466.922,7			
242 DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	1.268.093,0	9.392.916,6			
247 SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)	-1.133.815,0	-826.979,3			
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR	65,8	65,8			
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	4.344.274.592,7	5.746.902.639,1			
250 ARAZİ VE ARSALAR	2.973.573.041,0	3.689.698.164,6			
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	524.861.830,2	714.601.298,0			
252 BİNALAR	580.717.014,4	758.457.278,9			
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	42.416.692,8	63.980.470,1			
254 TAŞITLAR	30.947.413,3	27.037.908,7			
255 DEMİRBAŞLAR	19.603.233,1	28.519.352,5			
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	49.321.079,3	62.465.675,3			
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-528.230.983,0	-709.123.807,8			
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	649.190.768,9	1.107.849.242,9			
259 YATIRIM AVANSLARI	1.874.502,7	3.417.056,0			
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	2.205,5	141,1			
260 HAKLAR	4.789.022,3	8.014.383,9			
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	2.181,0	0,0			
264 ÖZEL MALİYETLER	310.783,6	350.731,9			
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	1.581,5	1.581,5			
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-5.101.362,9	-8.366.556,2			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	91.093,1	101.398,7			
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	12.331,8	17.096,0			
281 GELİR TAHAKKUKLARI	78.761,3	84.302,8			
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	140,3	140,3			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	589.256,9	674.226,3			
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-589.116,6	-674.086,0			
AKTİF TOPLAMI	4.657.775.996,9	6.471.188.396,2	PASİF TOPLAMI	4.657.775.996,9	6.471.188.396,2

9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	58.812.927,3	105.914.894,9	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	58.812.927,3	105.914.894,9
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	57.515.994,3	103.681.396,3	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	57.515.994,3	103.681.396,3
912 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	167.439,5	865.008,5	913 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ	167.439,5	865.008,5
914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	1.129.493,4	1.368.490,1	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	1.129.493,4	1.368.490,1
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	286.974.458,3	667.802.917,6	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	286.974.458,3	667.802.917,6
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	268.854.461,8	519.706.815,4	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	268.854.461,8	519.706.815,4
922 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI	18.119.996,5	148.096.102,1	923 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	18.119.996,5	148.096.102,1
93 VERİLEN GARANTİLER	549.554.146,0	745.789.886,4	93 VERİLEN GARANTİLER	549.554.146,0	745.789.886,4
930 VERİLEN GARANTİLER	537.609.046,1	714.536.783,3	931 VERİLEN GARANTİLER KARŞILIĞI	537.609.046,1	714.536.783,3
932 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ	3.328.365,4	21.773.373,4	933 VERİLEN TAAHHÜT BELGELERİ KARŞILIĞI	3.328.365,4	21.773.373,4
934 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ HESABI	8.616.734,5	9.479.729,7	935 BORÇ ÜSTLENİM TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	8.616.734,5	9.479.729,7
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	5.002.995,6	6.851.939,3	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	5.002.995,6	6.851.939,3
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	5.002.995,6	6.851.939,3	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	5.002.995,6	6.851.939,3
95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	2.003.275,6	2.003.275,6	95 DIŞ BORÇLANMA İLE İLGİLİ HESAPLAR	2.003.275,6	2.003.275,6
950 KULLANILACAK DIŞ KREDİLER	2.003.275,6	2.003.275,6	951 KREDİ ANLAŞMALARI	2.003.275,6	2.003.275,6
96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	249.084.049,6	293.238.647,7	96 KURUMCA VERİLEN EMANETLER	249.084.049,6	293.238.647,7
962 BİLİMSEL PROJELER HESABI	249.020.687,7	293.180.839,3	963 BİLİMSEL PROJELER KARŞILIĞI HESABI	249.020.687,7	293.180.839,3
964 KAMU İDARELERİNE TAHSİSLİ BİNALAR VE ARAZİLER HESABI	63.361,9	57.808,4	965 KAMU İDARELERİNE TAHSİSLİ BİNALAR VE ARAZİLER KARŞILIĞI HE	63.361,9	57.808,4
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	113.843.222,2	138.513.039,0	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	113.843.222,2	138.513.039,0
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	83.834.586,6	85.543.259,3	992 MAZBUT VAKIFLAR İÇİN YAPILAN GİDERLER HESABI	1.198.355,2	1.198.355,2
991 MAZBUT VAKIFLAR TAŞINMAZ SATIŞLARI VE TAVİZ BEDELLERİ	1.198.355,2	1.198.355,2	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	112.644.867,1	137.314.683,8
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	2.214.967,4	3.101.014,3			
998 DİĞER NAZIM HESAPLAR	26.595.313,1	48.670.410,3			
GENEL TOPLAM	5.923.051.071,5	8.431.302.996,7	GENEL TOPLAM	5.923.051.071,5	8.431.302.996,7

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin verilerini içermektedir.
- Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 12: DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU (Bin TL)					
AKTİF (VARLIKLAR)		2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	
2023	2024	2023	2024	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	10.945.009,9	19.089.509,2	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	7.231.223,3	13.050.827,7
10 HAZİR DEĞERLER	12.611,0	30.446,1	32 FAALİYET BORÇLARI	2.304,4	3.694,6
100 KASA	9,4	9,2	320 BÜTÇE EMANETLERİ	2.304,4	3.694,6
102 BANKA	12.523,8	26.334,7	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	103.209,3	152.049,4
104 PROJE ÖZEL HESABI	0,0	1.413,3	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	38.751,7	12.287,8
105 DÖVİZ	77,8	77,8	333 EMANETLER	64.457,6	139.761,6
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	0,0	2.611,1	34 ALINAN AVANSLAR	1.114,1	1.655,6
12 FAALİYET ALACAKLARI	782.407,3	517.207,1	349 ALINAN DİĞER AVANSLAR	1.114,1	1.655,6
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	339.551,7	44.792,8	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	2.629.612,7	5.544.366,2
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	442.855,0	472.409,5	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	62.344,5	123.117,2
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	0,5	4,8	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	6.727,7	5.786,8
13 KURUM ALACAKLARI	9.933.397,4	18.223.382,2	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	193.378,1	333.244,6
135 TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN ALACAKLAR HESABI	9.933.397,4	18.223.382,2	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	2.367.162,4	5.082.217,6
14 DİĞER ALACAKLAR	82.798,0	82.612,6	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	81.250,6	88.575,6
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	82.798,0	82.612,6	370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YÜK.KAR.HES.	19.493,9	62.468,3
15 STOKLAR	20.983,9	27.669,9	371 DÖNEM KARI VE PEŞİN ÖD. VERGİLER VE DİĞER YÜK.KAR.HES. (-)	-10.658,8	-40.279,4
150 İLK MADDE VE MALZEME	20.983,9	27.669,9	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	72.415,5	66.386,8
16 ÖN ÖDEMELER	108.744,0	201.610,3	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	4.410.826,6	7.260.486,3
162 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	108.744,0	201.610,3	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	4.410.826,6	7.260.486,3
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	4.068,2	6.581,0	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	2.905,6	0,0
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	4.047,4	6.554,2	391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ	2.905,6	0,0
181 GELİR TAHAKKUKLARI	20,8	26,8	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	282.040,3	540.334,6
2 DURAN VARLIKLAR	17.996.338,0	25.550.501,0	43 DİĞER BORÇLAR	16.157,2	41.761,0
22 FAALİYET ALACAKLARI	9.761,0	5.804,3	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	16.157,2	41.761,0
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	5.815,0	2.000,0	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	265.883,1	498.573,6
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	3.946,0	3.804,3	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	265.883,1	498.573,6
23 KURUM ALACAKLARI	39.164,9	39.164,9	5 ÖZ KAYNAKLAR	21.428.084,2	31.048.847,8
239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	39.164,9	39.164,9	50 NET DEĞER	2.546.414,1	2.970.535,3
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	10.000,0	51.491,9	500 NET DEĞER	2.546.414,1	2.970.535,3
241 MAL VE HİZMET ÜRETEN KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	10.000,0	51.491,9	51 DEĞER HAREKETLERİ	89,9	89,9
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	17.908.800,2	25.423.736,9	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	89,9	89,9
250 ARAZİ VE ARSALAR	7.778.635,0	9.958.710,4	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	24.919.875,7	29.473.645,0
252 BİNALAR	3.765.360,5	5.192.074,3	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	24.919.875,7	29.473.645,0
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	2.430.290,4	3.122.054,5	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-10.556.637,5	-11.742.451,9
254 TAŞITLAR	124.438,9	170.278,0	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-10.556.637,5	-11.742.451,9
255 DEMİRBAŞLAR	1.101.964,6	1.400.960,0	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	4.518.342,0	10.347.029,6
257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)	-3.583.044,7	-4.626.018,1	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	4.518.342,0	10.347.029,6
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	6.287.283,4	10.205.677,7			
259 YATIRIM AVANSLARI	3.872,0	0,0			
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,0	0,0			
260 HAKLAR	881.277,3	2.140.291,8			
264 ÖZEL MALİYETLER	347,6	455,6			
268 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)	-881.624,9	-2.140.747,4			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	86,7				
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	86,7				
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	28.525,3	30.303,0			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	18.819,3	19.930,3			
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR	28.525,3	30.303,0			
299 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)	-18.819,3	-19.930,3			
AKTİF TOPLAMI	28.941.347,9	44.640.010,1	PASİF TOPLAMI	28.941.347,9	44.640.010,1

9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	5.875.412,5	7.515.514,0	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	5.875.412,5	7.515.514,0
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	5.800.824,9	7.440.926,4	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	5.800.824,9	7.440.926,4
914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI	74.587,6	74.587,6	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI	74.587,6	74.587,6
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	4.244.344,3	2.348.625,1	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	4.244.344,3	2.348.625,1
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	4.244.344,3	2.348.625,1	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	4.244.344,3	2.348.625,1
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK	7.073,3	10.643,2	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK	7.073,3	10.643,2
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	7.073,3	10.643,2	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	7.073,3	10.643,2
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	6.613.792,8	7.953.809,4	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	6.613.792,8	7.953.809,4
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	0,0	101.322,4	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	6.613.792,8	7.953.809,4
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	77.966,5	70.813,1			
998 DİĞER NAZIM HESAPLAR	6.535.826,3	7.781.673,9			
GENEL TOPLAM	45.681.970,9	62.468.601,7	GENEL TOPLAM	45.681.970,9	62.468.601,7

1- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan düzenleyici ve denetleyici kurumların verilerini içermektedir.

2- Bir raporlama biriminde aynı anda olumlu ve olumsuz faaliyet sonucu gösterilmemesi gerektiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı konsolide edilerek raporlanmıştır.

3- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.

5. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 13: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU					
HESAP KODU	YARDIMCI HESAP		HESAP VE YARDIMCI HESABIN ADI	2023 YILI	2024 YILI
	KODU 1	KODU 2			
630	0	0	GİDERLER TOPLAMI (A)	9.823.773.632,4	13.201.112.752,0
630	1	0	Personel Giderleri	1.345.873.231,1	2.697.018.544,1
630	1	1	Memurlar	1.053.403.499,4	2.163.739.364,0
630	1	2	Sözleşmeli Personel	92.746.885,7	189.437.057,8
630	1	3	İşçiler	144.962.233,2	250.507.430,5
630	1	4	Geçici Süreli Çalışanlar	27.931.741,7	45.312.670,0
630	1	5	Diğer Personel	20.520.015,8	34.476.022,6
630	1	7	Milletvekilleri	736.608,6	1.246.479,9
630	1	8	Cumhurbaşkanı Ödeneği	1.445,0	2.196,0
630	1	9	İstihbarat Personeli	5.570.801,7	12.297.323,4
630	2	0	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	187.385.348,6	333.515.351,0
630	2	1	Memurlar	136.873.663,8	246.519.347,7
630	2	2	Sözleşmeli Personel	11.259.395,4	19.294.925,2
630	2	3	İşçiler	28.215.170,2	48.132.728,9
630	2	4	Geçici Süreli Çalışanlar	4.469.944,3	8.520.097,3
630	2	5	Diğer Personel	6.045.116,5	10.016.708,6
630	2	7	Milletvekilleri	26.186,2	50.261,3
630	2	9	İstihbarat Personeli	458.800,3	894.751,3
630	2	99	Sosyal Güvenlik Primi Ödemeleri Gecikme Cezası ve Zamları	37.071,9	86.530,7
630	3	0	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	457.391.725,9	717.298.058,0
630	3	1	Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	4.278.416,5	5.945.192,1
630	3	2	Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	192.032.516,9	294.620.081,6
630	3	3	Yolluklar	13.539.778,8	22.372.637,3
630	3	4	Görev Giderleri	32.746.550,1	57.916.514,2
630	3	5	Hizmet Alımları	199.639.788,9	316.770.271,1
630	3	6	Temsil ve Tanıtma Giderleri	1.981.322,0	2.462.209,0
630	3	7	Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım	8.652.387,1	11.009.530,7
630	3	8	Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	2.367.607,7	2.393.845,4
630	3	9	Tedavi ve Cenaze Giderleri	2.153.357,8	3.807.776,6
630	4	0	Faiz Giderleri	1.097.588.225,6	1.818.329.523,2
630	4	2	Diğer İç Borç Faiz Giderleri	918.750.108,8	1.435.555.059,7
630	4	3	Dış Borç Faiz Giderleri	161.533.674,6	206.953.582,1
630	4	4	İskonto Giderleri	12.062.268,9	37.316.155,2
630	4	6	Türev Ürün Giderleri	1.129.489,0	16.132.161,9
630	4	7	Kira Sertifikası Giderleri	3.644.596,7	120.276.219,2
630	4	20	Finansal Kiralama Borçlanma Maliyeti Giderleri	468.087,5	2.096.345,2

630	5	0	Cari Transferler	2.427.979.726,9	3.930.435.271,6
630	5	1	Görevlendirme Giderleri	793.935.292,3	1.265.455.684,6
630	5	2	Hazine Yardımları	550.614.993,5	980.854.153,2
630	5	3	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	36.791.229,2	141.813.735,1
630	5	4	Hanehalkı ve İşletmelere Yapılan Transferler	401.242.716,8	451.898.084,2
630	5	6	Yurtdışına Yapılan Transferler	19.365.287,3	29.955.914,8
630	5	8	Gelirden Ayrılan Paylar	626.030.207,7	1.060.457.699,7
630	7	0	Sermaye Transferleri	886.039.758,3	666.781.794,7
630	7	1	Kurum, İşletme ve Hanehalkına Yapılan Sermaye Transferleri	837.077.415,2	608.213.795,4
630	7	2	Yurtdışı Sermaye Transferleri	1.099.197,3	1.854.962,6
630	7	3	Hazine Yardımları	47.863.145,8	56.713.036,7
630	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	2.172.307.415,5	1.284.147.222,7
630	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Kur Farkları	311.262.122,1	84.512.698,3
630	11	2	Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	119.254,2	339.246,3
630	11	3	Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	729,4	5.348,4
630	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	198.852,0	1.386.341,0
630	11	5	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	2,5	0,0
630	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artış	1.579.071.751,5	803.987.633,8
630	11	7	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Azalışlar	17.182.893,3	6.817.548,2
630	11	8	Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Giderler	161.702,2	0,0
630	11	9	Türev Ürünlerin Değişiminden Kaynaklanan Giderler	0,0	21.900.675,7
630	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	264.310.108,3	365.197.731,0
630	13	0	Amortisman Giderleri	440.726.113,8	664.306.150,8
630	13	1	Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	436.820.712,7	639.788.537,7
630	13	2	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	3.848.342,8	24.416.052,9
630	13	3	Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	57.058,3	101.560,2
630	14	0	İlk Madde ve Malzeme Giderleri	64.024.907,8	103.771.905,1
630	14	1	Kırtasiye Malzemeleri	4.402.332,6	5.952.814,8
630	14	2	Beslenme/Gıda Amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	364.977,1	521.485,5
630	14	3	Tıbbi ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri	19.880.910,1	7.709.572,6
630	14	4	Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	4.199.073,6	4.684.958,3
630	14	5	Temizleme Ekipmanları	1.873.738,5	2.889.873,3
630	14	6	Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	2.215.271,3	3.144.267,8
630	14	7	Yiyecek	8.860.022,1	17.435.211,9
630	14	8	İçecek	451.447,6	800.115,9
630	14	9	Canlı Hayvanlar	1.038.661,8	39.020,6
630	14	10	Zirai Maddeler	935.115,7	737.964,0
630	14	11	Yem	61.266,8	65.107,1
630	14	12	Bakım Onarım ve Üretim Malzemeleri	9.435.088,1	12.751.305,3
630	14	13	Yedek Parçalar	3.587.847,0	5.502.775,4
630	14	14	Nakil Vasıtaları Lastikleri	195.628,4	271.195,4
630	14	15	Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Yayınlar	2.723.613,4	14.880.696,2
630	14	16	Spor Malzemeleri Grubu	151.805,6	268.362,8
630	14	17	Basınçlı Ekipmanlar	37.671,7	51.468,2
630	14	99	Diğer Tüketim Amaçlı Malzemeler	3.610.436,5	26.065.710,2

630	15	0	Karşılık Giderleri	13.312.357,9	23.306.745,3
630	15	2	Takipteki Kurum Alacakları Karşılıkları	1.328,1	26.823,7
630	15	4	Kıdem Tazminatı Karşılıkları	13.287.305,9	23.190.250,2
630	15	8	Kurumlar Vergisi Karşılıkları	19.493,9	62.468,3
630	15	9	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	4.230,0	27.203,2
630	16	0	Satışların Maliyeti	8.902.129,7	21.261.494,1
630	16	1	Satılan Mamuller Maliyeti	2.602.579,3	5.561.295,3
630	16	2	Satılan Ticari Mallar Maliyeti	5.948.221,6	14.313.578,3
630	16	3	Satılan Hizmet Maliyeti	351.328,8	1.386.620,5
630	17	0	Dönem Giderleri	1.147,7	5.057,4
630	17	1	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	108,9	1.811,2
630	17	2	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	2,5	1.272,4
630	17	3	Genel Yönetim Giderleri	315,9	699,9
630	17	4	Çalışmayan Kısım Gider ve Zararlar	9,4	6,7
630	17	5	Finansman Giderleri	711,0	1.267,1
630	20	0	Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	608.473.436,9	505.322.224,1
630	20	1	Gelirlerden Alacaklardan Silinenler	607.714.061,2	502.865.861,4
630	20	2	Kişilerden Alacaklardan Silinenler	514.181,3	1.724.398,4
630	20	3	Kurum Alacaklarından Silinenler	245.088,3	731.477,8
630	20	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	106,1	486,5
630	25	0	Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	2.882.799,9	2.710.343,8
630	25	1	Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	2.261.457,1	2.515.961,9
630	25	2	Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	455.858,6	57.778,4
630	25	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	20.051,6	1.613,3
630	25	4	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	3.516,0	111.663,8
630	25	5	Mahalli İdarelere Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	141.916,6	23.326,5
630	30	0	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	97.987.477,3	161.763.544,8
630	30	6	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	97.987.477,3	161.763.544,8
630	99	0	Diğer Giderler	12.897.829,4	271.139.521,2
630	99	94	Hazine Taşınmazlarının Satışından Mahalli İdarelere Paylar	59.951,8	24.543,9
630	99	96	Tarımsal Alan Satış İndirimi	0,0	35,4
630	99	98	2/B Satış İndirimi	922,0	1.107,8
630	99	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	12.836.955,6	271.113.834,1
600	0	0	GELİRLER TOPLAMI (B)	7.978.632.094,5	11.716.726.699,9
600	1	0	Vergi Gelirleri	5.989.377.273,7	8.957.747.995,0
600	1	1	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	2.029.747.138,8	2.639.664.879,1
600	1	2	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	90.319.957,3	86.878.936,2
600	1	3	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	2.446.148.496,8	4.138.771.564,7
600	1	4	Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergi	1.180.988.735,9	1.707.249.615,1
600	1	5	Damga Vergisi	93.592.080,3	162.650.657,0
600	1	6	Harçlar	138.300.327,5	222.417.146,8
600	1	9	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	10.280.537,0	115.196,1

600	3	0	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	257.009.780,3	484.251.980,5
600	3	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	59.354.330,2	112.963.585,8
600	3	2	Malların kullanma veya faaliyette bulunma izni ge	27.066.941,1	36.937.434,4
600	3	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	79.024.192,4	61.761.523,1
600	3	4	Kurumlar Hasılatı	81.709,3	28.743,9
600	3	5	Kurumlar Karları	15.970.065,3	28.149.926,1
600	3	6	Kira Gelirleri	62.925.482,6	206.263.400,2
600	3	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	12.587.059,5	38.147.367,1
600	4	0	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	87.856.693,3	242.226.137,1
600	4	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	28.532.531,3	33.312.142,0
600	4	2	Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan	17.654,1	480,8
600	4	3	Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	21.158.988,1	2.710.607,5
600	4	4	Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışla	18.411.528,4	34.036.221,3
600	4	5	Proje Yardımları	4.655.966,3	7.627.938,8
600	4	6	Özel Gelirler	14.867.403,1	17.904.811,7
600	4	7	Hizmet Sunumu Karşılığı Alınan Gelirler	212.622,0	146.633.934,9
600	5	0	Diğer Gelirler	747.109.464,9	1.426.472.651,8
600	5	1	Faiz Gelirleri	289.509.619,8	532.324.107,8
600	5	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	122.772.070,1	280.671.154,4
600	5	3	Para Cezaları	191.765.846,6	449.393.550,0
600	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	143.061.928,5	164.083.839,5
600	6	0	Sermaye Gelirleri	1.602.831,5	10.552.618,5
600	6	1	Taşınmaz Satış Gelirleri	1.268.569,8	1.493.421,1
600	6	2	Taşınır Satış Gelirleri	155.595,4	149.576,7
600	6	3	Menkul Kıymet ve Varlık Gelirleri	170.209,3	275.486,1
600	6	9	Diğer Sermaye Satış Gelirleri	8.456,9	8.634.134,7
600	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	892.054.628,3	586.178.479,5
600	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumlu Kur Farkları	491.641.675,1	132.903.815,2
600	11	2	Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	820.825,3	873.653,2
600	11	3	Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	121,6	92,4
600	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	5.322.328,0	3.058.495,0
600	11	5	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	13.912,9	36.086,7
600	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Azalış	85.312.263,0	96.776.559,6
600	11	7	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Artışlar	137.961.930,1	51.051.923,7
600	11	8	Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Gelirler	728,9	87.471,2
600	11	9	Türev Ürünlerin Değişiminden Kaynaklanan Gelirler	0,0	35.105.563,8
600	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	170.980.843,4	266.284.818,8
600	15	0	Konusu Kalmayan Karşılık Gelirleri	194.126,1	214.532,5
600	15	2	Takipteki Kurum Alacakları Karşılıklarından Kaynaklananlar	59,2	9,9
600	15	4	Kıdem Tazminatı Karşılıklarından Kaynaklananlar	193.792,9	213.648,9
600	15	9	Diğer Borç ve Gider Karşılıklarından Kaynaklananlar	274,0	873,7

600	25	0	Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	871.742,8	2.632.899,4
600	25	1	Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	235.000,0	301.051,7
600	25	2	Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	278.953,9	162.942,9
600	25	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	18.163,7	26.730,9
600	25	4	Sosyal Güvenlik Kurumlarından Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	9.327,6	51.626,7
600	25	5	Mahalli İdarelerden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	330.297,6	1.434.772,8
600	25	6	Döner Sermayeli İşletmelerden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	0,0	655.774,3
600	99	0	Diğer Gelirler	2.555.553,5	6.449.405,7
600	99	1	Özel Hesap Gelirleri	2.555.553,5	6.449.405,7
610	0	0	İNDİRİM, İADE VE İSKONTOLAR TOPLAMI (C)	635.063.278,3	1.086.604.875,4
610	1	0	Vergi Gelirleri	624.073.200,1	1.070.313.011,1
610	1	1	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	36.841.593,7	56.448.078,8
610	1	2	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	299.032,6	439.383,4
610	1	3	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	580.680.989,0	1.007.061.374,7
610	1	4	Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergi	2.215.987,1	2.109.381,8
610	1	5	Damga Vergisi	1.499.833,3	1.386.451,0
610	1	6	Harçlar	2.495.512,5	2.796.791,6
610	1	9	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	40.251,9	71.549,8
610	3	0	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	834.811,1	1.110.443,0
610	3	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	324.604,9	519.914,3
610	3	2	Malların kullanma veya faaliyette bulunma izni ge	43.176,7	56.227,5
610	3	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	9.865,2	16.817,5
610	3	4	Kurumlar Hasılatı	30,7	30,6
610	3	5	Kurumlar Karları	19.820,6	15.297,0
610	3	6	Kira Gelirleri	425.099,4	493.933,3
610	3	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	12.213,5	8.222,9
610	4	0	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	409.992,4	371.989,5
610	4	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	99.696,5	11.588,9
610	4	4	Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışlar	46.436,7	125.510,2
610	4	5	Proje Yardımları	22.087,2	79.557,3
610	4	6	Özel Gelirler	110.885,1	155.333,2
610	4	7	Hizmet Sunumu Karşılığı Alınan Gelirler	130.886,9	0,0
610	5	0	Diğer Gelirler	9.661.653,4	14.687.129,6
610	5	1	Faiz Gelirleri	136.296,8	439.767,7
610	5	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	236.630,0	889.367,7
610	5	3	Para Cezaları	8.553.799,3	12.323.416,8
610	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	734.927,4	1.034.577,4
610	6	0	Sermaye Gelirleri	82.052,0	120.738,9
610	6	1	Taşınmaz Satış Gelirleri	37.024,5	117.042,0
610	6	2	Taşınır Satış Gelirleri	44.893,2	2.833,8
610	6	9	Diğer Sermaye Satış Gelirleri	134,4	863,1
610	99	0	Diğer Gelirler	1.569,3	1.563,3
610	99	1	Özel Hesap Gelirlerinden İade	1.569,3	1.563,3
NET GELİR (D = B - C)				7.343.568.816,2	10.630.121.824,5

648	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ KARLARI (E)	0,0	112.551,7
698	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ TOPLAMI (F)	0,0	10.663.787.641,4
698	8	0	Mali Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	47.367,4
698	9	0	Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	943.443,4
698	10	0	Döner Sermayeli Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	8.118.069,4
698	12	0	Arazi ve Arsalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	9.372.154.240,0
698	13	0	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	361.605.801,2
698	14	0	Binalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	676.596.983,1
698	15	0	Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	27.037.890,1
698	16	0	Taşıtlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	9.235.609,0
698	17	0	Demirbaşlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	6.563.124,6
698	19	0	Maddi Duran Varlıkların Birikmiş Amortismanlarına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi (-)	0,0	-235.032.083,5
698	19	1	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri (-)	0,0	-108.413.483,5
698	19	2	Binalar (-)	0,0	-115.634.434,2
698	19	3	Tesis, Makine ve Cihazlar (-)	0,0	-5.721.310,7
698	19	4	Taşıtlar (-)	0,0	-3.597.413,0
698	19	5	Demirbaşlar (-)	0,0	-1.665.442,2
698	20	0	Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	436.517.196,7
			FAALİYET SONUCU ((D+E+F) - A)	-2.480.204.816,2	8.092.909.265,6

1) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin verilerini içermektedir.

2) Faaliyet gelirleri ve giderleri, muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak mali yıl içerisinde tahakkuk eden ve tahsilat veya ödeme şartına bağlı kalınmaksızın hesaplara kaydedilen her türlü kamu gelir ve giderinden oluşmaktadır.

3) Nakit esasına göre kayıt ve takip edilen bütçe giderleri ve bütçe gelirleri; yasama organı tarafından analitik bütçe sınıflamasına uygun olarak kamu kaynaklarından ödeme yapma yetkisi (ödenek) ve tahsilat yapma yetkisinin takibine yönelik olarak kullanılırlar. Nazım karakterli olarak kullanılan bütçe giderleri ve bütçe gelirleri hesaplarının; faaliyet hesapları grubundaki gelirler ve giderler hesaplarından bağımsız olarak değerlendirilmesi ve yorumlanması gerekir.

4) Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.

5) Merkezi yönetim kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.

6) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştirildiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 14: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU (Bin TL)					
AKTİF (VARLIKLAR)	2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	818.873.090,8	921.829.906,6	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	58.399.347,2	89.537.960,7
10 HAZİR DEĞERLER	20.434.326,4	129.040.454,1	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	5.886.666,3	4.751.200,5
100 KASA	29,1	47,3	303 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	5.886.666,3	4.751.200,5
102 BANKA	57.523.815,8	190.603.269,2	32 FAALİYET BORÇLARI	19.227.658,4	31.980.327,5
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-38.274.715,0	-63.120.366,0	320 BÜTÇE EMANETLERİ	5.958.177,7	5.480.788,3
104 PROJE ÖZEL HESABI	1.152.808,1	1.517.594,5	325 NAKİT TALEP VE TAHSİSLERİ	13.269.480,7	26.499.539,2
105 DÖVİZ	32.388,4	39.909,0	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	22.428.783,6	27.829.245,2
12 FAALİYET ALACAKLARI	540.389.229,0	451.090.605,2	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	125.527,1	124.270,4
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	182.667.427,7	85.934.446,5	333 EMANETLER	22.303.256,6	27.704.974,7
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	315.931.802,8	316.112.812,8	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	10.569.817,1	24.970.108,4
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	26.075.075,8	25.934.620,6	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	34.205,8	48.224,9
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	369,6	0,0	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	10.535.611,3	24.921.883,5
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	82.103,5	480.887,2	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	5.425,7	5.853,1
128 ŞÜPHELİ ALACAKLAR	15.632.449,7	22.627.838,1	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	5.425,7	5.853,1
13 KURUM ALACAKLARI	159.309.878,1	166.989.234,4	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	829,8	1.172,5
135 TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN ALACAKLAR HESABI	513.452,7	1.819.946,6	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	828,1	1.170,8
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	158.796.425,4	165.169.287,8	381 GİDER TAHAKKUKLARI	1,7	1,7
14 DİĞER ALACAKLAR	15.083.710,7	14.119.908,8	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	280.166,3	53,5
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	15.083.710,7	14.119.908,8	397 SAYIM FAZLALARI	280.166,3	53,5
15 STOKLAR	208.667,8	893.310,3	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1.930.398,8	2.139.595,7
150 İLK MADDE VE MALZEME	208.667,8	893.310,3	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	11.905,1	12.456,8
16 ÖN ÖDEMELER	83.447.148,5	159.696.345,4	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	11.905,1	12.456,8
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ	49.615.345,8	99.251.079,5	43 DİĞER BORÇLAR	26.637,5	45.922,1
162 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	33.607.507,9	7,0	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	26.637,5	45.922,1
165 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN AVANS VE KREDİLER	224.294,8	60.445.258,9	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	1.891.730,0	2.081.163,7
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	0,0	48,5	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	1.891.730,0	2.081.163,7
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	0,0	48,5	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	126,3	53,1
19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	130,4	0,0	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	126,3	53,1
197 SAYIM NOKSANLARI	130,4	0,0	5 ÖZ KAYNAKLAR	803.654.555,3	911.243.399,4
2 DURAN VARLIKLAR	45.111.210,5	81.091.049,2	50 NET DEĞER	426.318.636,7	421.080.494,3
22 FAALİYET ALACAKLARI	4.252.300,0	3.001.310,1	500 NET DEĞER	426.318.636,7	421.080.494,3
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	0,0	11,4	51 DEĞER HAREKETLERİ	-1.254.883,6	-1.215.870,9
222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	4.232.531,5	2.976.531,9	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	-1.254.883,6	-1.215.870,9
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	14.020,1	20.448,6	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	235.405.538,3	496.079.005,7
227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	5.748,5	4.318,3	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	235.405.538,3	496.079.005,7
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	196.653,2	197.086,2	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-102.240.289,8	-112.167.592,4
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	785,2	1.218,2	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-102.240.289,8	-112.167.592,4
241 MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	195.868,0	195.868,0	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	245.425.553,7	107.467.362,7

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	40.657.991,7	77.866.727,1	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	245.425.553,7	107.467.362,7
250 ARAZI VE ARSALAR	19.090.166,8	39.170.720,0			
252 BİNALAR	28.911.209,9	55.120.965,3			
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	6.389.953,0	7.215.185,8			
254 TAŞITLAR	160.239,8	200.950,4			
255 DEMİRBAŞLAR	5.830.660,3	7.469.085,6			
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-22.049.840,2	-34.038.325,4			
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	1.614.472,8	2.017.016,1			
259 YATIRIM AVANSLARI	711.129,3	711.129,3			
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	3.528,3	3.528,3			
260 HAKLAR	557.201,9	893.659,0			
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	3.528,3	3.528,3			
264 ÖZEL MALİYETLER	14.813,4	14.813,4			
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-572.015,3	-908.472,3			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	191,9	269,7			
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	191,9	269,7			
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	545,5	22.127,9			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	43.424,9	956.747,0			
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-42.879,4	-934.619,1			
AKTİF TOPLAMI	863.984.301,3	1.002.920.955,8	PASİF TOPLAMI	863.984.301,3	1.002.920.955,8
9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
90 ÖDENEK HESAPLARI	224.294,8	0,0	90 ÖDENEK HESAPLARI	224.294,8	0,0
906 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN KULLANILACAK ÖDENEKLER	224.294,8	0,0	907 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN ÖDENEKLER	224.294,8	0,0
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	45.484.267,0	100.638.095,4	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	45.484.267,0	100.638.095,4
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	45.484.267,0	100.638.095,4	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	45.484.267,0	100.638.095,4
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	121.410,2	1.334.335,5	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	121.410,2	1.334.335,5
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	121.410,2	1.334.335,5	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	121.410,2	1.334.335,5
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	39.149.629,2	12.156.619,6	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	39.149.629,2	12.156.619,6
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	39.149.629,2	12.156.619,6	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	39.149.629,2	12.156.619,6
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	2.315.206,4	2.967.705,7	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	2.315.206,4	2.967.705,7
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	2.219.747,0	2.827.495,7	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	2.315.206,4	2.967.705,7
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	95.459,4	140.210,0			
GENEL TOPLAM	951.279.108,9	1.120.017.712,1	GENEL TOPLAM	951.279.108,9	1.120.017.712,1

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan sosyal güvenlik kurumlarının verilerini içermektedir.
- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.
- Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
- Sosyal güvenlik kurumlarının kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltilmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştirildiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 15: 2024 YILI SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI KONSOLİDE EDİLEN TUTARLAR (TL)					
VARLIKLAR/GİDERLER			KAYNAKLAR/GELİRLER		
Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar	Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
120	Gelirlerden Alacaklar	74.902.966,20	361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı	74.902.966,20

Ek 16: SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU					
HESAP KODU	YARDIMCI HESAP		HESAP VE YARDIMCI HESABIN ADI	2023 YILI	2024 YILI
	KODU 1	KODU 2			
630	0	0	GİDERLER TOPLAMI (A)	1.956.727.052,9	3.728.391.462,8
630	1	0	Personel Giderleri	13.607.500,1	26.036.476,3
630	1	1	Memurlar	9.849.909,6	19.714.665,2
630	1	2	Sözleşmeli Personel	276.134,8	769.556,8
630	1	3	İşçiler	3.370.020,6	5.384.161,6
630	1	4	Geçici Süreli Çalışanlar	111.435,0	166.773,7
630	1	5	Diğer Personel	0,0	1.319,0
630	2	0	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	2.074.792,4	3.511.553,0
630	2	1	Memurlar	1.344.122,8	2.324.912,3
630	2	2	Sözleşmeli Personel	44.128,3	94.502,6
630	2	3	İşçiler	686.541,4	1.092.138,1
630	3	0	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	4.913.978,2	9.989.764,1
630	3	2	Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	526.430,1	609.165,0
630	3	3	Yolluklar	54.033,3	84.517,0
630	3	4	Görev Giderleri	376.192,2	846.423,2
630	3	5	Hizmet Alımları	3.780.820,1	8.134.467,5
630	3	6	Temsil ve Tanıtma Giderleri	8.431,4	14.272,2
630	3	7	Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım	89.392,3	144.716,7
630	3	8	Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	78.677,2	156.202,5
630	3	9	Tedavi ve Cenaze Giderleri	1,5	0,0
630	4	0	Faiz Giderleri	272,6	564,8
630	4	2	Diğer İç Borç Faiz Giderleri	272,6	564,8
630	5	0	Cari Transferler	1.863.695.878,5	3.545.387.697,7
630	5	1	Görevlendirme Giderleri	716.341,4	1.096.666,0
630	5	2	Hazine Yardımları	205,3	0,0
630	5	3	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	92.697,7	104.626,2
630	5	4	Hanehalkı ve İşletmelere Yapılan Transferler	16.746.095,4	31.708.509,6
630	5	5	Sosyal Güvenlik Kurumlarından Hanehalkına Yapılan Fayda Ödemeleri	1.846.137.694,2	3.512.473.603,2
630	5	6	Yurtdışına Yapılan Transferler	2.844,5	4.292,5
630	7	0	Sermaye Transferleri	33.895,0	136.108,1
630	7	1	Kurum, İşletme ve Hanehalkına Yapılan Sermaye Transferleri	33.895,0	136.108,1
630	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	316.891,6	2.345.026,4
630	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Kur Farkları	291.455,4	139.840,8
630	11	3	Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	91,0	130,4
630	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	19.610,0	2.202.889,1
630	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artış	5.662,2	2.163,8
630	11	8	Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Giderler	0,0	0,1
630	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	73,1	2,2
630	12	0	Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	66.241.378,5	112.280.740,1
630	12	2	Sosyal Güvenlik Prim Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	61.179.879,0	109.194.926,5
630	12	5	Diğer Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Gid	5.061.499,5	3.085.813,6

630	13	0	Amortisman Giderleri	1.073.960,3	2.073.497,2
630	13	1	Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	1.070.593,4	1.735.751,6
630	13	2	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	3.366,9	336.457,0
630	13	3	Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	0,0	1.288,6
630	14	0	İlk Madde ve Malzeme Giderleri	185.456,4	218.895,2
630	14	1	Kırtasiye Malzemeleri	128.293,3	133.112,3
630	14	2	Beslenme/Gıda Amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	2.833,5	3.684,4
630	14	3	Tıbbi ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri	611,5	1.435,5
630	14	4	Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	169,6	896,3
630	14	5	Temizleme Ekipmanları	25.469,3	38.257,0
630	14	6	Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	10.269,4	7.868,7
630	14	7	Yiyecek	13,6	29,1
630	14	8	İçecek	82,7	152,4
630	14	10	Zirai Maddeler	21,6	61,0
630	14	12	Bakım Onarım ve Üretim Malzemeleri	6.450,5	13.069,0
630	14	13	Yedek Parçalar	8.475,8	17.651,5
630	14	14	Nakil Vasıtaları Lastikleri	74,2	72,9
630	14	15	Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Yayınlar	2.317,0	1.654,3
630	14	17	Basıncılı Ekipmanlar	238,7	451,0
630	14	99	Diğer Tüketim Amaçlı Malzemeler	135,7	499,8
630	15	0	Karşılık Giderleri	1.491.356,6	0,0
630	15	4	Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.480.195,4	0,0
630	15	9	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	11.161,2	0,0
630	20	0	Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	2.887.176,8	24.638.070,2
630	20	1	Gelirlerden Alacaklardan Silinenler	78.255,0	74.185,2
630	20	2	Kişilerden Alacaklardan Silinenler	2.808.921,9	24.563.885,0
630	25	0	Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,0	13.096,9
630	25	2	Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,0	13.096,9
630	30	0	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	192.666,7	697.479,2
630	30	6	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	192.666,7	697.479,2
630	99	0	Diğer Giderler	11.849,1	1.062.493,8
630	99	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	11.849,1	1.062.493,8
600	0	0	GELİRLER TOPLAMI (B)	2.202.403.006,1	3.839.481.557,5
600	2	0	Sosyal Güvenlik Gelirleri	2.004.071.323,3	3.498.938.495,3
600	2	1	Sosyal Sigortalar Prim Gelirleri	952.239.669,4	2.102.978.389,9
600	2	2	Genel Sağlık Sigortası Prim Gelirleri	594.393.687,4	373.228.671,4
600	2	3	İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Prim Gelirleri	85.003.857,4	152.267.861,3
600	2	4	Devlet Katkısı	79.590.797,3	280.756.099,4
600	2	5	5510 Öncesi Sosyal Sigortalar Prim Gelirleri	292.843.311,8	589.707.473,2
600	3	0	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	426.282,4	697.038,5
600	3	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	163.732,1	299.881,9
600	3	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	4.947,4	514,0
600	3	6	Kira Gelirleri	224.577,2	353.385,7
600	3	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	33.025,6	43.256,9

600	4	0	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	123.956.967,5	108.814.484,4
600	4	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	1.090.632,7	1.296.594,3
600	4	2	Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan	122.837.665,7	107.491.185,8
600	4	3	Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	9.096,5	11.874,3
600	4	4	Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışla	19.572,6	14.830,1
600	5	0	Diğer Gelirler	73.050.929,1	190.100.199,1
600	5	1	Faiz Gelirleri	7.772.131,4	11.723.782,5
600	5	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	21.673.366,6	58.379.277,7
600	5	3	Para Cezaları	2.745.501,6	4.248.866,8
600	5	4	Yasal Süresinde Ödenmeyen Primlerin Faizleri	9.586.314,2	25.715.703,5
600	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	31.273.615,3	90.032.568,7
600	6	0	Sermaye Gelirleri	257.786,5	1.187.311,4
600	6	1	Taşınmaz Satış Gelirleri	257.786,5	1.187.311,4
600	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	634.035,1	39.743.848,0
600	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumlu Kur Farkları	426.842,2	257.289,0
600	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	205.971,0	39.485.923,1
600	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Azalış	549,1	634,7
600	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	672,7	1,1
600	15	0	Konusu Kalmayan Karşılık Gelirleri	5.682,2	180,8
600	15	4	Kıdem Tazminatı Karşılıklarından Kaynaklananlar	0,0	180,8
600	15	9	Diğer Borç ve Gider Karşılıklarından Kaynaklananlar	5.682,2	0,0
610	0	0	İNDİRİM, İADE VE İSKONTOLAR TOPLAMI (C)	250.399,6	571.395,4
610	3	0	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.448,2	1.361,4
610	3	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	1.306,8	1.203,8
610	3	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	141,4	157,6
610	5	0	Diğer Gelirler	248.951,3	570.034,1
610	5	1	Faiz Gelirleri	908,8	2.490,5
610	5	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	240.096,8	556.464,1
610	5	3	Para Cezaları	5.160,2	8.998,6
610	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	2.785,6	2.080,9
NET GELİR (D = B - C)				2.202.152.606,5	3.838.910.162,1

648	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ KARLARI (E)	0,0	0,0
698	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ TOPLAMI (F)	0,0	-3.051.336,6
698	12	0	Arazi ve Arsalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	3.667.776,6
698	14	0	Binalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	3.828.888,2
698	15	0	Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	124.640,6
698	16	0	Taşıtlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	8.213,4
698	17	0	Demirbaşlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	160.620,2
698	19	0	Maddi Duran Varlıkların Birikmiş Amortismanlarına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi (-)	0,0	-11.268.604,8
698	19	2	Binalar (-)	0,0	-11.085.241,6
698	19	3	Tesis, Makine ve Cihazlar (-)	0,0	-65.483,4
698	19	4	Taşıtlar (-)	0,0	-6.884,9
698	19	5	Demirbaşlar (-)	0,0	-110.994,9
698	20	0	Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	427.129,2
FAALİYET SONUCU ((D+E+F) - A)				245.425.553,7	107.467.362,7

1) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan Sosyal Güvenlik Kurumları verilerini içermektedir.

2) Faaliyet gelirleri ve giderleri, muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak mali yıl içerisinde tahakkuk eden ve tahsilat veya ödeme şartına bağlı kalınmaksızın hesaplara kaydedilen her türlü kamu gelir ve giderinden oluşmaktadır.

3) Nakit esasına göre kayıt ve takip edilen bütçe giderleri ve bütçe gelirleri; yasama organı tarafından analitik bütçe sınıflamasına uygun olarak kamu kaynaklarından ödeme yapma yetkisi (ödenek) ve tahsilat yapma yetkisinin takibine yönelik olarak kullanılırlar. Nazım karakterli olarak kullanılan bütçe giderleri ve bütçe gelirleri hesaplarının; faaliyet hesapları grubundaki gelirler ve giderler hesaplarından bağımsız olarak değerlendirilmesi ve yorumlanması gerekir.

4) Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.

5) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 17: MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KONSOLİDE KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU

MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KONSOLİDE KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU					
AKTİF (VARLIKLAR)	2023	2024	PASİF (KAYNAKLAR)	2023	2024
1 DÖNEN VARLIKLAR	272.085.249,5	375.506.386,2	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	271.185.107,3	505.087.887,5
10 HAZİR DEĞERLER	103.279.254,3	127.044.527,8	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	26.876.422,5	56.535.483,5
100 KASA	29.804,0	20.159,3	300 BANKA KREDİLERİ	24.340.475,5	33.080.633,1
101 ALINAN ÇEKLER	32.347,2	136.674,6	303 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	2.491.816,4	2.827.364,0
102 BANKA	80.148.808,7	109.904.291,6	304 CARİ YILDA ÖDENECEK TAHVİLLER HESABI	0,0	20.499.404,0
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-5.525.310,8	-2.570.001,3	307 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	39.192,0	68.108,6
104 PROJE ÖZEL HESABI	18.858.107,1	3.270.034,2	308 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)	-13.198,1	-41.809,3
105 DÖVİZ	672.182,3	1.507.075,8	309 KISA VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	18.136,6	101.783,1
106 DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-56.376,9	-17.985,0	31 KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	15.663.782,2	17.914.224,2
108 DİĞER HAZİR DEĞERLER	2.556.860,6	3.803.035,0	310 CARİ YILDA ÖDENECEK DIŞ MALİ BORÇLAR	15.663.782,2	17.914.224,2
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	6.562.832,0	10.991.243,5	32 FAALİYET BORÇLARI	150.291.445,7	311.469.767,6
11 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	1.359.181,5	362.413,1	320 BÜTÇE EMANETLERİ	146.190.188,5	306.398.100,2
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	34.593,6	40.072,5	322 BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR	845.804,1	2.893.662,8
111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	9.659,4	17.772,7	329 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	3.255.453,2	2.178.004,6
112 KAMU KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	1.306.371,1	233.241,4	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	34.555.052,6	50.383.817,0
117 MENKUL VARLIKLAR	8.557,5	71.326,4	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	13.265.010,5	17.440.440,6
12 FAALİYET ALACAKLARI	72.910.124,9	108.308.226,8	333 EMANETLER	21.290.042,1	32.943.376,4
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	28.821.572,9	45.200.722,3	34 ALINAN AVANSLAR	260.581,7	368.876,6
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	34.595.531,9	50.644.272,0	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	92.397,9	110.091,6
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	1.611.388,3	1.581.991,7	349 ALINAN DİĞER AVANSLAR	168.183,8	258.785,0
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	685.097,2	926.285,2	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	25.979.044,0	37.398.023,3
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	7.196.534,5	9.954.955,7	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	7.459.526,6	11.508.815,5
13 KURUM ALACAKLARI	5.315.448,0	9.224.572,4	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	2.598.269,4	4.517.143,5
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	2.585.269,1	2.450.283,2	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	3.342.925,8	5.586.608,3
137 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	120.561,6	125.424,0	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	2.446.980,5	3.071.651,3
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	2.609.617,3	6.648.865,2	368 VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	10.131.341,7	12.713.804,7
14 DİĞER ALACAKLAR	5.995.661,9	10.356.024,1	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	6.848.043,8	12.172.484,2
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	5.995.661,9	10.356.024,1	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	6.628.860,2	11.784.042,7
15 STOKLAR	30.943.369,1	47.536.590,1	379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	219.183,6	388.441,6
150 İLK MADDE VE MALZEME	30.714.351,8	46.987.279,0	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	10.510.934,4	18.493.468,5
153 TİCARİ MALLAR	199.426,7	523.269,3	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	313.633,9	193.429,0
157 DİĞER STOKLAR	29.590,7	26.041,8	381 GİDER TAHAKKUKLARI	10.197.300,5	18.300.039,5
16 ÖN ÖDEMELER	5.447.303,3	8.451.141,9	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	199.800,3	351.742,6
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ	16.431,7	129.835,1	391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ	0,1	0,0
161 PERSONEL AVANSLARI	27,8	64,2	397 SAYIM FAZLALARI	107.190,9	251.835,5
162 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	3.289.953,3	5.041.455,1	399 DİĞER ÇEŞİTLİ KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	92.609,3	99.907,2
164 AKREDİTİFLER	69,5	1.069,5	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	320.346.024,7	407.673.808,9
165 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN AVANS VE KREDİLER	1.672.156,9	2.783.959,1	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	140.338.990,3	166.432.875,2
166 PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	467.023,1	493.486,3	400 BANKA KREDİLERİ	79.791.502,1	114.710.125,7
167 DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLANIMLARI AVANS VE AKREDİTİFLERİ	1.641,1	1.272,5	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	13.326.571,4	15.603.961,1
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	105.328,2	662.331,5	404 TAHVİLLER HESABI	47.186.080,0	36.050.676,0
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	81.327,6	656.709,6	407 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	42.615,3	113.354,3
181 GELİR TAHAKKUKLARI	24.000,6	5.621,9	408 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)	-11.504,2	-52.685,5

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	46.729.578,4	63.560.558,4	409 UZUN VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	3.725,7	7.443,5
190 DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ	46.708.844,2	63.513.692,3	41 UZUN VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	91.827.098,2	103.893.655,5
197 SAYIM NOKSANLARI	14.579,6	21.318,3	410 DİŞ MALİ BORÇLAR	91.827.098,2	103.893.655,5
198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR	6.154,5	25.547,7	42 FAALİYET BORÇLARI	253.115,4	1.274.348,1
2 DURAN VARLIKLAR	7.156.111.013,6	10.035.406.085,1	429 DİĞER FAALİYET BORÇLARI	253.115,4	1.274.348,1
21 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	263,8	379,4	43 DİĞER BORÇLAR	20.271.422,0	23.427.972,6
217 MENKUL VARLIKLAR	263,8	379,4	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	9.940.176,0	14.650.670,5
22 FAALİYET ALACAKLARI	21.795.017,3	15.565.734,4	438 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞE	10.331.246,0	8.777.302,2
220 GELİRLERDEN ALACAKLAR	4.243.673,5	6.560.642,2	44 ALINAN AVANSLAR	44.960,1	25.004,5
222 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	2.792.088,6	1.973.541,8	440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	41,1	0,0
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	1.488.838,3	1.449.679,5	449 ALINAN DİĞER AVANSLAR	44.918,9	25.004,5
227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	13.270.416,8	5.581.870,8	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	39.916.244,3	65.174.037,4
23 KURUM ALACAKLARI	1.026.801,6	508.409,7	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	34.194.207,6	56.082.336,9
232 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	339.132,9	298.100,3	479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	5.722.036,7	9.091.700,5
239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	687.668,8	210.309,5	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	27.245.524,3	46.990.387,8
24 MALİ DURAN VARLIKLAR	92.746.681,3	172.164.551,4	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	871.007,7	831.138,5
240 MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	35.667.469,1	52.425.556,5	481 GİDER TAHAKKUKLARI	26.374.516,6	46.159.249,3
241 MAL VE HİZMET ÜRETEN KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	59.474.367,4	129.689.041,1	49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	448.670,2	455.528,0
247 SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)	-2.395.155,2	-9.950.046,2	499 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI	448.670,2	455.528,0
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR	7.038.892.848,8	9.840.875.236,5	5 ÖZ KAYNAKLAR	6.836.665.131,2	9.498.150.774,8
250 ARAZİ VE ARSALAR	3.183.615.064,8	4.268.298.477,5	50 NET DEĞER	816.033.187,1	2.868.123.406,8
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	2.553.295.187,5	3.840.217.362,6	500 NET DEĞER	816.033.187,1	2.868.123.406,8
252 BİNALAR	1.649.776.426,2	2.103.324.437,2	51 DEĞER HAREKETLERİ	2.118.244,8	250.968,5
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	48.796.217,9	117.203.148,4	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	2.118.244,8	250.968,5
254 TAŞITLAR	121.699.538,0	176.623.136,3	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	7.054.674.340,1	6.840.220.276,0
255 DEMİRBAŞLAR	26.992.213,2	38.454.499,8	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	7.054.674.340,1	6.840.220.276,0
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	21.384.358,6	47.297.175,5	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-1.133.949.060,4	-1.220.532.228,9
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-1.035.444.866,3	-1.382.797.363,1	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-1.133.949.060,4	-1.220.532.228,9
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	466.204.190,0	629.897.719,2	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	97.788.419,5	1.010.088.352,4
259 YATIRIM AVANSLARI	2.574.519,0	2.356.643,0	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	97.788.419,5	1.010.088.352,4
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	587,0	8.428,6			
260 HAKLAR	5.974.401,3	9.649.828,3			
264 ÖZEL MALİYETLER	348.053,3	505.687,8			
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-6.321.867,6	-10.147.087,5			
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	1.470.759,8	5.960.435,7			
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	1.463.903,6	5.948.731,2			
281 GELİR TAHAKKUKLARI	6.856,2	11.704,5			
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR	178.054,0	322.909,4			
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.253.709,6	1.716.572,7			
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR	25.841,0	32.736,5			
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-1.101.496,6	-1.426.399,8			
AKTİF TOPLAMI	7.428.196.263,1	10.410.912.471,2	PASİF TOPLAMI	7.428.196.263,1	10.410.912.471,2

9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		
90 ÖDENEK HESAPLARI	658.521,4	1.054.904,2	90 ÖDENEK HESAPLARI	658.521,4	1.054.904,2
906 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN KULLANILACAK ÖDENEKLER	658.521,4	1.054.904,2	907 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN ÖDENEKLER	658.521,4	1.054.904,2
91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	108.487.111,9	162.491.119,9	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	108.487.111,9	162.491.119,9
910 TEMİNAT MEKTUPLARI	88.577.387,8	132.792.437,7	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	88.577.387,8	132.792.437,7
912 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	7.491,4	7.961,1	913 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ	7.491,4	7.961,1
914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	19.902.232,6	29.690.721,1	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	19.902.232,6	29.690.721,1
92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	235.304.993,3	398.193.441,6	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	235.304.993,3	398.193.441,6
920 GİDER TAAHHÜTLERİ	235.038.640,8	397.550.082,2	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	235.038.640,8	397.550.082,2
922 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI	266.352,5	643.359,5	923 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	266.352,5	643.359,5
94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	1.952.312,1	3.141.991,4	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKUK	1.952.312,1	3.141.991,4
948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	1.952.312,1	3.141.991,4	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	1.952.312,1	3.141.991,4
99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	69.950.367,4	237.740.245,1	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	69.950.367,4	237.740.245,1
990 KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	66.589.157,9	114.871.469,5	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	69.950.367,4	237.740.245,1
993 MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	3.355.435,7	122.868.630,8			
998 DİĞER NAZIM HESAPLAR	5.773,8	144,7			
GENEL TOPLAM 7.844.549.569,1	11.213.534.173,5		GENEL TOPLAM 7.844.549.569,1	11.213.534.173,5	

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan mahalli idarelerin verilerini içermektedir.
- Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
- Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.
- Mahalli idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.
- Belediyeler tarafından tahakkuk ettirilen ancak tahsil kabili olmayan diğer idari para cezaları tahsilat tuarları kullanılmıştır.

Ek 18: 2024 YILI MAHALLİ İDARELER KONSOLİDE EDİLEN/EDİLEMİYEN TUTARLAR

2024 YILI MAHALLİ İDARELER KONSOLİDE EDİLEN TUTARLAR (TL)					
VARLIKLAR/GİDERLER			KAYNAKLAR/GELİRLER		
Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar	Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
120	Gelirlerden Alacaklar	476.959.411	363	Kamu İdare Payları	476.959.411
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabı	103.527.401	363	Kamu İdare Payları	103.527.401
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabı	41.151.780	368	Vadesi Geçmiş, Ertelenen veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler	41.151.780
122	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	612.104	368	Vadesi Geçmiş, Ertelenen veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler	612.104
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	6.431.420.378	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	6.431.420.378
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	36.101.875	309	Diğer İç Mali Borçlar	36.101.875
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	1.312.293.091	320	BÜTÇE EMANETLERİ	1.312.293.091
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	0	333	Emanetler	0
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	0	403	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	0
222	Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar	1.348.058	438	Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler	1.348.058
137	Takipteki Kurum Alacakları	307.497.701	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	307.497.701
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	0	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	0
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	18.163.330.964	403	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	18.163.330.964
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	3.595.680.386	333	Emanetler	3.595.680.386
630	Giderler	43.029.839.284	600	Gelirler	43.029.839.284
TOPLAM		73.499.762.432	TOPLAM		73.499.762.432

2024 YILI MAHALLİ İDARELER KONSOLİDE EDİLEMİYEN TUTARLAR (TL)					
VARLIKLAR/GİDERLER			KAYNAKLAR/GELİRLER		
Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar	Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
120	Gelirlerden Alacaklar	0	362	Fonlar veya Diğer Kamu İdareleri Adına Yapılan Tahsilatlar	2.836.994.279
120	Gelirlerden Alacaklar	17.596.562	363	Kamu İdare Payları	496.491.122
121	Gelirlerden Takipli Alacaklar	0	363	Kamu İdare Payları	0
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	1.389.015.542	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	315.573.351
132	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	0	309	Kısa Vadeli Diğer İç Mali Borçlar	4.819.236
137	Takipteki Kurum Alacakları	5.428.139	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	0
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	268.793.533	403	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	238.419.162
232	Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar	0	303	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	0
630	Giderler (591 Hesap)	2.309.167.879	600	Gelirler (590 Hesap)	225.105.064
TOPLAM		3.990.001.655	TOPLAM		4.117.402.214

Ek 19: MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU

MAHALLİ İDARELER 2024 YILI KARŞILAŞTIRMALI FAALİYET SONUÇLARI TABLOSU					
(Bin TL)					
HESAP KODU	YARDIMCI HESAP		HESAP VE YARDIMCI HESABIN ADI	2023 YILI	2024 YILI
	KODU 1	KODU 2			
630	0	0	GİDERLER TOPLAMI (A)	841.285.164,2	2.306.421.116,2
630	1	0	Personel Giderleri	93.584.390,7	182.341.249,0
630	1	1	Memurlar	49.676.258,3	106.020.782,0
630	1	2	Sözleşmeli Personel	4.465.592,0	6.152.920,1
630	1	3	İşçiler	33.512.578,9	58.581.515,0
630	1	4	Geçici Süreli Çalışanlar	425.253,5	725.140,3
630	1	5	Diğer Personel	5.504.708,1	10.860.891,6
630	2	0	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	11.417.216,4	20.641.547,5
630	2	1	Memurlar	5.586.925,2	10.197.507,1
630	2	2	Sözleşmeli Personel	618.081,2	640.483,7
630	2	3	İşçiler	4.370.442,7	7.895.461,7
630	2	4	Geçici Süreli Çalışanlar	375.063,1	1.010.404,7
630	2	5	Diğer Personel	466.009,5	885.530,4
630	2	99	Sosyal Güvenlik Primi Ödemeleri Gecikme Cezası ve Zamları	694,6	12.159,9
630	3	0	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	380.166.623,7	709.708.516,9
630	3	1	Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	3.670.436,1	4.497.069,2
630	3	2	Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	57.186.935,9	74.918.733,4
630	3	3	Yolluklar	522.669,6	592.118,8
630	3	4	Görev Giderleri	12.258.206,3	20.919.328,9
630	3	5	Hizmet Alımları	263.651.150,9	547.751.628,8
630	3	6	Temsil ve Tanıtma Giderleri	7.658.539,4	9.364.721,2
630	3	7	Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım	14.233.707,5	24.407.100,3
630	3	8	Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	20.762.655,9	27.010.064,4
630	3	9	Tedavi ve Cenaze Giderleri	222.321,9	247.751,9
630	4	0	Faiz Giderleri	36.007.870,7	78.125.428,4
630	4	1	Kamu Kurumlarına Ödenen İç Borç Faiz Giderleri	76.696,2	149.704,4
630	4	2	Diğer İç Borç Faiz Giderleri	29.695.305,6	66.565.982,1
630	4	3	Dış Borç Faiz Giderleri	6.235.868,9	11.409.741,8
630	5	0	Cari Transferler	28.920.398,9	53.980.486,4
630	5	1	Görevlendirme Giderleri	2.548.222,6	4.801.657,5
630	5	2	Hazine Yardımları	861.590,4	582.090,1
630	5	3	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	3.484.884,9	6.232.317,9
630	5	4	Hanehalkı ve İşletmelere Yapılan Transferler	21.491.833,4	41.528.345,2
630	5	6	Yurtdışına Yapılan Transferler	30.803,8	65.861,1
630	5	8	Gelirden Ayrılan Paylar	503.063,8	770.214,5
630	6	0	Sermaye Giderleri	0,0	12.006,7
630	6	1	Mamul Mal Alımları	0,0	12.006,7

630	7	0	Sermaye Transferleri	13.073.518,2	25.577.274,8
630	7	1	Kurum, İşletme ve Hanehalkına Yapılan Sermaye Transferleri	13.047.950,5	25.573.571,7
630	7	2	Yurtdışı Sermaye Transferleri	25.567,7	3.703,1
630	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	70.652.646,0	932.316.386,5
630	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Kur Farkları	3.466.055,5	995.601,7
630	11	2	Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	197.392,8	3.091,6
630	11	3	Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	342.479,5	69.017,9
630	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	4.705.123,1	890.417.549,9
630	11	5	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	577.843,4	24.998,2
630	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artış	54.502.019,9	30.663.207,1
630	11	7	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Azalışlar	193.487,8	327.354,3
630	11	8	Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Giderler	144.235,3	47.876,9
630	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	6.524.008,7	9.767.688,9
630	12	0	Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	4.027.800,8	5.467.987,1
630	12	1	Vergi Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklan	1.922.665,7	739.259,3
630	12	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Ret ve İadesinde	1.183.103,6	2.717.005,6
630	12	4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	73.070,7	230.534,8
630	12	5	Diğer Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Gid	848.960,8	1.781.187,5
630	13	0	Amortisman Giderleri	87.051.951,4	117.741.706,3
630	13	1	Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	82.988.431,6	112.784.873,4
630	13	2	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	2.035.316,7	2.900.062,6
630	13	3	Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	2.028.203,0	2.056.770,3
630	14	0	İlk Madde ve Malzeme Giderleri	73.953.247,5	101.163.618,8
630	14	1	Kırtasiye Malzemeleri	1.720.383,0	2.332.682,6
630	14	2	Beslenme/Gıda Amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	519.519,5	746.019,2
630	14	3	Tıbbi ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri	2.504.077,4	3.240.256,1
630	14	4	Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	19.213.542,2	27.790.206,9
630	14	5	Temizleme Ekipmanları	2.464.351,9	3.299.236,5
630	14	6	Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	2.407.208,0	2.644.262,2
630	14	7	Yiyecek	3.568.784,1	4.969.562,2
630	14	8	İçecek	823.094,3	1.352.081,7
630	14	9	Canlı Hayvanlar	83.412,9	76.295,5
630	14	10	Zirai Maddeler	4.193.862,4	6.516.402,1
630	14	11	Yem	503.723,2	556.327,1
630	14	12	Bakım Onarım ve Üretim Malzemeleri	17.831.686,2	23.113.683,6
630	14	13	Yedek Parçalar	8.001.279,3	13.519.506,2
630	14	14	Nakil Vasıtaları Lastikleri	986.375,3	1.428.331,1
630	14	15	Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Yayınlar	371.533,5	451.174,0
630	14	16	Spor Malzemeleri Grubu	465.768,3	437.260,4
630	14	17	Basınçlı Ekipmanlar	341.916,1	618.869,2
630	14	99	Diğer Tüketim Amaçlı Malzemeler	7.952.729,8	8.071.462,3
630	15	0	Karşılık Giderleri	7.210.313,9	14.218.922,9
630	15	4	Kıdem Tazminatı Karşılıkları	7.210.313,9	14.218.922,9

630	20	0	Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	8.226.513,1	6.561.394,9
630	20	1	Gelirlerden Alacaklardan Silinenler	7.996.948,1	4.987.335,4
630	20	2	Kişilerden Alacaklardan Silinenler	175.023,8	1.312.420,7
630	20	3	Kurum Alacaklarından Silinenler	54.541,2	261.638,8
630	25	0	Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	5.439.447,6	9.031.019,0
630	25	1	Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	4.680.152,8	7.240.652,3
630	25	2	Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	152.345,7	414.464,2
630	25	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	6.431,4	4.301,2
630	25	4	Sosyal Güvenik Kurumlarına Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	8.882,6	1.366,7
630	25	5	Mahalli İdarelere Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	591.635,2	1.370.234,6
630	30	0	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	11.256.873,8	18.587.633,2
630	30	6	Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	11.256.873,8	18.587.633,2
630	99	0	Diğer Giderler	10.296.351,6	30.945.937,6
630	99	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	10.296.351,6	30.945.937,6
600	0	0	GELİRLER TOPLAMI (B)	939.073.583,7	1.489.965.100,5
600	1	0	Vergi Gelirleri	73.262.275,4	93.750.655,6
600	1	2	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	39.659.541,2	49.713.920,0
600	1	3	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	18.736.220,3	22.256.181,7
600	1	6	Harçlar	14.109.000,1	21.746.298,9
600	1	9	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	757.513,9	34.255,0
600	3	0	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	149.533.799,8	250.658.034,5
600	3	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	90.207.377,0	146.289.551,7
600	3	2	Malların kullanma veya faaliyette bulunma izni ge	356.008,9	772.501,6
600	3	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	303.866,8	362.192,6
600	3	4	Kurumlar Hasılatı	40.639.327,4	73.172.977,8
600	3	5	Kurumlar Karları	1.683.699,8	3.411.079,7
600	3	6	Kira Gelirleri	12.799.941,7	22.667.091,4
600	3	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.543.578,2	3.982.639,8
600	4	0	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	71.543.729,0	100.996.433,7
600	4	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	1.333.103,8	3.369.347,0
600	4	2	Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan	25.463.887,3	32.976.765,5
600	4	3	Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	1.866.325,7	2.377.279,5
600	4	4	Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışla	16.211.485,9	23.390.504,9
600	4	5	Proje Yardımları	26.668.926,3	38.882.536,9
600	5	0	Diğer Gelirler	539.172.375,2	936.039.688,6
600	5	1	Faiz Gelirleri	8.874.602,8	24.765.717,4
600	5	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	493.106.262,5	853.691.871,9
600	5	3	Para Cezaları	11.839.156,1	19.793.544,6
600	5	9	Diğer Çeşitli Gelirler	25.352.353,9	37.788.554,7

600	11	0	Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	104.975.391,1	108.031.943,2
600	11	1	Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumlu Kur Farkları	2.240.351,6	2.387.589,5
600	11	2	Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	816.537,9	487.098,3
600	11	3	Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	238.627,0	83.391,2
600	11	4	Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	73.062.519,7	73.272.417,0
600	11	5	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	14.943,0	19.472,8
600	11	6	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Azalış	3.678.167,5	6.226.568,0
600	11	7	Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Artışlar	200.643,0	252.110,3
600	11	8	Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Gelirler	8.648.477,2	5.578.475,1
600	11	99	Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	16.075.124,1	19.724.821,1
600	25	0	Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	586.013,1	488.344,9
600	25	1	Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	296.804,2	283.999,5
600	25	2	Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	22.822,9	66.479,9
600	25	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	667,6	816,9
600	25	4	Sosyal Güvenlik Kurumlarından Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	0,0	3.102,0
600	25	5	Mahalli İdarelerden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler	265.718,5	133.946,7
610	0	0	İNDİRİM, İADE VE İSKONTOLAR TOPLAMI (C)	0,0	0,0
			NET GELİR (D = B - C)	939.073.583,7	1.489.965.100,5
648	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ KARLARI (E)	0,0	0,0
698	0	0	ENFLASYON DÜZELTMESİ TOPLAMI (F)	0,0	1.826.544.368,1
698	8	0	Mali Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	3.833.053,1
698	9	0	Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	23.487.812,8
698	12	0	Arazi ve Arsalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	839.143.270,4
698	13	0	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	550.527.375,4
698	14	0	Binalar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	473.292.812,7
698	15	0	Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	36.048.825,6
698	16	0	Taşıtlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	34.275.047,1
698	17	0	Demirbaşlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	4.388.001,1
698	19	0	Maddi Duran Varlıkların Birikmiş Amortismanlarına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi (-)	0,0	-246.909.744,8
698	19	1	Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri (-)	0,0	-169.106.808,8
698	19	2	Binalar (-)	0,0	-54.537.381,5
698	19	3	Tesis, Makine ve Cihazlar (-)	0,0	-5.426.058,3
698	19	4	Taşıtlar (-)	0,0	-15.818.429,2
698	19	5	Demirbaşlar (-)	0,0	-2.021.067,0
698	20	0	Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi	0,0	108.457.914,7
			FAALİYET SONUCU ((D+E+F) - A)	97.788.419,5	1.010.088.352,4

1) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan mahalli idarelerin verilerini içermektedir.

2) Faaliyet gelirleri ve giderleri, muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak mali yıl içerisinde tahakkuk eden ve tahsilat veya ödeme şartına bağlı kalınmaksızın hesaplara kaydedilen her türlü kamu gelir ve giderinden oluşmaktadır.

3) Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler üzerinden derlenmektedir.

4) Mahalli idareler kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.

5) Belediyeler tarafından tahakkuk ettirilen ancak tahsil kabili olmayan diğer idari para cezaları tahsilat tutarları kullanılmıştır.

6) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin uluslararası standartlara uyumlu olmasını ve gerçeğe uygun mali tablolar üretmesini öngörmektedir. Bu doğrultuda genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe kayıt ve işlemlerinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği yayımlanmıştır. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde parasal olmayan varlıkların raporlama tarihinde gerçeğe uygun değerleriyle gösterilmesi amacıyla, enflasyon düzeltmesine tabi tutulması hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda 2023 ve 2024 yıllarında genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından enflasyon düzeltmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Enflasyon düzeltmesi uygulaması ilk defa 2023 yılında gerçekleştirildiği için "Enflasyon Düzeltmesi Sonucu" doğrudan Özkaynak ana hesap grubu içerisindeki Net Değer'e aktarılmış olup 2024 yılında ise Faaliyet Sonuçları Tablosuna yansıtılmıştır.

Ek 20: MERKEZİ YÖNETİM 2024 YILI BÜTÇE ÖDENEK HAREKETLERİ

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	0	0	856.150.000	572.298.000	0
CUMHURBAŞKANLIĞI	0	0	-7.102.876.200	7.762.000.000	0
ANAYASA MAHKEMESİ	0	0	-6.480.000	43.280.000	0
YARGITAY	0	0	-19.964.000	42.000.000	0
DANIŞTAY	0	0	-10.124.390	120.820.000	0
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	0	0	464.000	94.796.000	0
SAYIŞTAY	0	0	132.024.350	0	0
ADALET BAKANLIĞI	0	0	-1.314.471.102	6.050.704.000	1.117.689.040
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	1.247.488.634	0	82.163.597.630	19.284.436.000	32.649.206.558
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	1.255.316.720	0	-3.854.972.143	6.142.645.000	3.540.308.851
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	137.263.884	0	-2.026.487.750	0	0
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	4.875.047.237	0	10.658.778.182	14.287.258.000	74.846.841.720
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	4.905.757.760	0	16.508.377.633	12.604.113.000	1.078.462.466
SAĞLIK BAKANLIĞI	9.206.500	0	41.596.660.554	18.274.384.184	164.144.254
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	7.055.005.183	0	-29.569.376.800	27.371.677.000	3.807.261.476
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	405.030.085	0	-9.369.992.507	6.842.000	873.885.115
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	0	0	-7.460.583.952	13.005.000	0
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.869.578.944	0	-477.908.919	3.655.147.492	12.100.288.648
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	698.609.438	0	7.638.248.028	4.655.057.000	0
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	601.240.889	0	14.800.439.309	2.113.500.000	128.429.580.128
TİCARET BAKANLIĞI	995.752	0	3.679.203.229	1.169.825.000	273.889.800
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	41.490.922	0	-3.854.918.010	3.378.250.000	3.899.691.640
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	963.551.018	0	226.537.158	26.141.810.000	73.791.595
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	0	0	-2.820.000	0	0
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	0	0	1.941.839.682	4.770.000.000	5.882.633
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	965.543.940	0	11.354.628.133	10.047.889.931	912.271.107
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	192.406.314	0	-1.238.166.558	662.000.000	86.197.492
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.053.618.418	0	21.348.956.134	1.685.300.000	1.937.879.379
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	6.881.248	0	3.525.607.900	2.168.638.000	32.242.782
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	0	0	223.646.000	100.000.000	79.228.098
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	0	0	-102.085.364.350	698.787.000	0
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	2.522.598.774	2.706.044.000	0

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	327.931.242	0	389.500.000	255.975.000	991.568.036
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	-88.000.000	65.000.000	0
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	138.478.013	0	4.768.452.923	4.768.853.000	0
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	0	0	13.495.000	1.781.000.000	0
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	0	0	-8.750.000	0	0
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	0	0	-1.690.000	1.000.000.000	0
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.133.839	0	107.866.000	302.720.000	3.023.653.401
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	0	0	120.466.878.361	-184.717.845.676	2.327.000.000
ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	1.082.280.221
SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	222.783.758
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	0	0	-1.070.000	3.768.000	627.900
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	0	0	-1.000.000	0	1.754.000
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	0	0	-1.400.000	0	7.017.400
TÜRK DİL KURUMU	0	0	0	0	1.369.170.272
TÜRK TARİH KURUMU	0	0	0	0	1.126.740.571
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	5.779.903	0	29.037.464	496.420.000	15.241.809.552
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	0	0	900.000	10.500.000	4.998.645
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.737.666.896	0	-26.225.844.098	20.407.677.000	28.573.360.246
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	88.624.000	586.956.000	76.880.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	72.499.000	365.747.000	21.769.042
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	90.334.676	0	3.376.675.000	1.722.000.000	2.749.406.874
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	13.984.379	0	0	0	19.962.076.690
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	-1.200.000	0	1.087.060.100
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	-210.000.000	13.005.000	898.034.967
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	0	0	229.965.600
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	0	0	0	0	95.892.500
TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ	0	0	0	0	1.765.227.967
TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU	0	0	0	0	113.104.600
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	31.320.000	2.297.729.000	8.919.503.300
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	4.655.205	0	-11.100.000	0	600.514.400
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	0	0	15.585.530	69.508.000	11.455.626
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	-670.000	0	29.279.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	0	0	3.950.000	34.298.000	615.000
CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	0	0	0	0	22.719.512.900
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	0	0	-85.000	0	145.043.000

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	13.515.780	0	-998.000	39.840.000	46.454.807
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	0	0	-79.135.000	39.398.000	4.083.900
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	-55.823.585	0	78.350.352
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	-54.792.650	0	68.929.300
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	-85.855.052	0	21.180.600
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	153.370.939	0	-8.021.613.998	23.852.930.000	13.531.327.226
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	0	0	-644.100	0	0
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	0	0	-10.389.750	0	72.203.470
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	0	0	10.851.000	9.669.000	0
TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI	0	0	-85.900.000	0	250.000
HELAL AKREDİTASYON KURUMU	0	0	0	0	7.606.000
MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	-8.000.000	0	285.289.000
TÜRKİYE UZAY AJANSI	0	0	-237.375.000	0	401.566.096
KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI	0	0	-15.103.000	0	75.901.300
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	0	0	0	0	266.309.000
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	0	0	0	0	4.025.000.000
SERMAYE PİYASASI KURULU	0	0	0	0	1.016.492.487
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	0	0	0	0	0
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	0	0	0	0	1.214.091.544
KAMU İHALE KURUMU	0	0	0	0	221.648.000
REKABET KURUMU	0	0	0	0	524.200.000
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	0	0	0	0	0
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU	0	0	0	0	19.000.000
NÜKLEER DÜZENLEME KURUMU	0	0	0	0	38.928.000
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	0	0	0	18.110.000	5.914.000
SİGORTACILIK VE ÖZEL EMEKLİLİK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	0	0	0	0	0
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	0	0	-84.500.000	0	116.440.097
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	16.555.918	0	-176.205.011.300	591.069	0
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	0	0	-390.000	21.200.000	124.204.000
ULUDAĞ ALAN BAŞKANLIĞI	0	0	-1.200.000	0	3.964.000
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	0	0	0	7.500.000	626.976.000
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	0	0	-832.100	0	774.410.400
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	0	0	346.956.757	71.000.000	882.040.229
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	64.800.000	292.938.000	98.444.297
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	3.779.510	0	419.300.001	70.000.000	765.034.609

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	47.497	0	566.200.200	47.000.000	528.206.367
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	0	0	316.055.200	450.000.000	868.273.068
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	110.537	0	79.129.700	862.500.000	212.051.506
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	158.640	0	115.800.400	80.000.000	123.136.566
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	361	0	163.149.600	377.500.000	265.941.582
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	304.855	0	47.979.700	265.000.000	129.383.359
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	1.363.487	0	107.140.000	14.000.000	48.733.073
EGE ÜNİVERSİTESİ	0	0	131.106.800	280.000.000	301.510.815
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	16.600.840	0	438.346.100	120.000.000	389.327.951
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	976	0	-5.825.000	251.000.000	159.090.775
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	16.000	0	57.999.000	213.000.000	139.900.781
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	0	0	-5.999.800	0	135.187.255
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	0	0	473.280.000	114.000.000	97.509.236
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	0	0	23.074.900	1.010.000.000	260.842.867
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	0	0	105.563.000	78.000.000	237.905.224
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	0	0	343.999.800	158.000.000	192.377.700
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	2.327.416	0	273.200.000	177.488.000	227.413.447
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	0	0	200.000.000	30.000.000	308.207.362
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	25.156.000	300.000.000	242.481.170
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	0	0	338.620.000	2.000.000	191.546.404
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	0	0	25.000.000	18.000.000	242.067.529
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	0	0	73.050.000	80.000.000	488.249.487
DICLE ÜNİVERSİTESİ	0	0	60.000.000	36.000.000	252.697.132
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	0	0	163.480.000	105.000.000	207.637.650
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	0	0	253.200.000	77.500.000	289.031.379
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	700.000	0	18.599.800	77.000.000	73.640.815
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	107.445.000	37.500.000	19.191.053
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	162.000.000	45.000.000	87.756.998
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	0	0	13.280.000	103.000.000	119.526.952
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	40	0	282.700.000	0	141.041.573
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	48.495	0	175.324.800	14.000.000	147.877.776
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	8.233	0	101.519.900	57.000.000	236.794.508
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	1.000.757	0	57.500.000	263.000.000	147.427.751
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	0	0	320.250.000	40.000.000	83.607.885
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	204.000.000	24.000.000	129.566.896

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	409	0	11.700.000	114.051.000	145.329.592
MANİŞA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	39.215	0	245.100.000	110.000.000	129.973.979
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	0	0	1.620.000	193.500.000	91.058.146
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	0	0	21.000.000	0	635.819.759
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	0	0	175.330.000	19.750.000	23.655.221
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	0	0	125.700.000	60.000.000	88.591.406
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	159.682	0	264.300.000	20.000.000	162.402.393
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	128.633	0	-3.600.000	225.000.000	65.577.899
KÜTAHYA Dumlupınar ÜNİVERSİTESİ	0	0	73.250.003	0	144.565.831
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	31.000	0	264.179.600	50.000.000	176.193.447
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	1.063.838	0	-12.980.700	200.000.000	85.124.602
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	0	0	327.100.000	25.000.000	75.327.196
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	0	0	195.115.100	0	51.951.615
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	82.100.000	112.000.000	303.492.986
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	0	0	-7.865.200	45.000.000	75.673.714
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	250.572	0	-12.000.000	160.000.000	23.889.101
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	0	0	-25.819.900	205.000.000	64.138.709
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	0	0	-8.100.000	63.500.000	118.049.918
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	0	0	259.170.000	4.000.000	53.798.007
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	4.130.000	0	117.874.550	25.000.000	171.856.894
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	74.850.000	73.000.000	154.875.623
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	0	0	16.382.032	133.800.000	103.870.602
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ	57.203	0	-15.318.000	98.000.000	17.162.482
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	22.550	0	8.230.200	113.000.000	94.900.133
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	0	0	144.450.400	60.000.000	11.474.347
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	0	0	78.460.030	69.000.000	62.130.168
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ	0	0	124.500.000	12.000.000	56.912.063
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	7.700.000	80.000.000	346.431.324
ORDU ÜNİVERSİTESİ	0	0	4.500.000	214.000.000	30.390.200
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	0	0	-1.325.000	90.000.000	36.307.335
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	0	0	124.180.100	8.000.000	52.808.240
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	0	0	68.150.000	0	31.373.186
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	0	0	92.460.000	25.000.000	28.630.978
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	0	0	86.491.000	40.000.000	155.382.100
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	122.499.800	30.000.000	50.263.565

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	6.919.865	0	-12.319.800	123.000.000	50.916.201
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	35.000.000	18.753.272
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	0	0	-16.600.000	93.000.000	87.521.284
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	0	0	68.570.100	37.000.000	7.252.019
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	362.672	0	92.720.000	71.000.000	31.962.953
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	0	0	93.070.000	0	24.729.776
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	61.400.000	76.000.000	49.828.162
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	0	0	46.440.000	0	57.414.748
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	106.590	0	189.590.000	126.000.000	93.018.535
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	35.080.000	0	55.511.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	0	0	-6.200.200	64.500.000	18.529.926
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	15.071	0	68.655.200	0	95.851.523
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	-8.525.000	118.000.000	15.539.625
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	0	0	107.380.000	0	79.033.372
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	500.000	0	71.400.000	0	21.498.230
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	0	0	86.215.200	0	18.211.926
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	-13.999.900	65.000.000	28.026.065
İĞDIR ÜNİVERSİTESİ	0	0	68.250.000	0	9.574.294
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	0	0	62.680.000	0	16.233.940
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ	0	0	75.480.000	0	12.453.853
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	0	0	93.360.000	0	32.712.814
TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	-27.500.000	90.000.000	113.622.855
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	0	0	-5.961.000	248.500.000	164.465.577
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	72.700.000	0	31.279.895
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	0	0	68.580.100	10.000.000	61.997.639
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	804.478	0	118.449.900	100.000.000	72.102.082
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	0	0	32.500.000	325.000.000	185.326.623
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	2.593	0	24.975.000	23.000.000	19.560.215
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	50.000	0	69.350.001	0	18.699.251
ADANA ALPARSLAN TÜRKİŞ BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	3.000.000	68.300.000	58.594.390
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	0	0	53.000.100	0	73.189.395
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	722.650.000	436.953.000	282.438.143
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	0	0	30.300.000	74.000.000	41.778.996
İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	5.500.000	32.000.000	67.558.134
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	0	0	-1.602.000	133.703.000	122.634.880

KURUM ADI	GEÇEN YILDAN DEVREDEN ÖDENEK	KURUM İÇİ AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	KURUM DIŞI AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YEDEK ÖDENEKTEN AKTARMALARLA EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK	YIL İÇİNDE EKLENEN / DÜŞÜLEN ÖDENEK
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	0	0	-10.800.000	118.300.000	34.088.188
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	-15.850.000	122.600.000	33.894.200
YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU	0	0	-102.200	0	8.694.652
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	0	0	-3.847.350	49.000.000	28.141.000
GAZİANTEP İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	35.000.000	0	15.346.400
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	44	0	-15.000.000	38.000.000	22.469.460
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	-1.200.200	126.000.000	45.158.053
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	0	0	8.000.000	141.500.000	109.052.501
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA	758.054	0	141.819.500	681.032.000	517.948.265
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	-700.000	137.500.000	78.464.634
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	0	0	7.030.000	90.000.000	41.256.389
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	0	0	-9.800.000	157.000.000	173.766.433
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	6.718	0	20.099.800	94.450.000	5.915.419
TARSUS ÜNİVERSİTESİ	7	0	29.700.000	0	57.196.520
TRABZON ÜNİVERSİTESİ	0	0	46.160.000	0	23.090.091
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	17.365	0	44.999.900	2.000.000	30.303.344
KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	61.600.000	117.983.900
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	152.700.002	0	103.845.022
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	0	0	-19.200.000	105.000.000	42.599.258
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	40.226.500	221.293.000	213.272.105

Ek 21: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNUNDA YER ALAN YEDEK ÖDENEKLERDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

Ek 21-a: YEDEK ÖDENEKTEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	01-PERSONEL GİDERLERİ	02-SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	03-MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	05-CARİ TRANSFERLER	06-SERMAYE GİDERLERİ	07-SERMAYE TRANSFERLERİ	08-BORÇ VERME	TOPLAM
CUMHURBAŞKANLIĞI	0	0	7.512.000.000	250.000.000	0	0	0	7.762.000.000
ADALET BAKANLIĞI	0	0	3.277.000.000	0	0	0	0	3.277.000.000
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	0	0	19.000.000.000	0	0	0	0	19.000.000.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	0	0	595.000.000	0	0	1.663.795.000	0	2.258.795.000
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	2.482.241.000	750.759.000	7.443.323.000	483.000.000	0	0	0	11.159.323.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	0	0	295.000.000	175.000.000	0	0	0	470.000.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	0	0	0	0	570.000.000	0	0	570.000.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	0	0	0	620.000.000	0	0	0	620.000.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	0	0	0	475.000.000	0	0	0	475.000.000
TİCARET BAKANLIĞI	0	0	130.000.000	35.000.000	0	0	0	165.000.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	0	0	50.000.000	0	0	0	0	50.000.000
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	0	0	120.000.000	0	0	0	0	120.000.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	0	0	3.693.000.000	0	0	0	0	3.693.000.000

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	1.032.000.000	0	0	0	0	1.032.000.000
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	250.000.000	50.000.000	0	0	0	0	0	300.000.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	998.500.000	2.452.700.000	0	0	0	3.451.200.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	1.781.000.000	0	0	0	1.781.000.000
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	0	0	980.000.000	0	0	0	0	980.000.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	0	2.184.031.000	0	2.184.031.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	0	0	4.863.576.000	0	0	4.863.576.000
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	300.000.000	0	0	0	0	300.000.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	100.000.000	0	0	0	0	100.000.000
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	0	0	2.000.000.000	2.000.000.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	25.000.000	0	0	0	25.000.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	1.000.000	0	0	0	1.000.000
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	10.000.000	0	0	0	10.000.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	0	0	0	2.500.000	0	0	0	2.500.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	0	0	10.000.000	0	0	0	0	10.000.000
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	0	0	6.953.000	0	0	0	0	6.953.000
TOPLAM	2.732.241.000	800.759.000	45.542.776.000	6.310.200.000	5.433.576.000	3.847.826.000	2.000.000.000	66.667.378.000

Ek 21-b: PERSONEL GİDERLERİNİ KARŞILAMA ÖDENEĞİNDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	01-PERSONEL GİDERLERİ	02-SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	TOPLAM
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	375.500.000	62.500.000	438.000.000
ANAYASA MAHKEMESİ	41.930.000	1.350.000	43.280.000
DANIŞTAY	111.235.000	9.585.000	120.820.000
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	88.196.000	6.600.000	94.796.000
ADALET BAKANLIĞI	423.835.000	0	423.835.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	338.950.000	64.400.000	403.350.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	1.016.000.000	251.000.000	1.267.000.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	84.269.000	3.731.000	88.000.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	785.961.000	23.200.000	809.161.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	64.500.000	7.400.000	71.900.000
TİCARET BAKANLIĞI	537.400.000	20.500.000	557.900.000
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	2.350.000.000	0	2.350.000.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	5.000.000.000	170.000.000	5.170.000.000
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	605.800.000	56.200.000	662.000.000
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	1.806.905.000	25.000.000	1.831.905.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	661.000.000	0	661.000.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	23.000.000	3.000.000	26.000.000
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	126.650.000	26.070.000	152.720.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	3.478.000	290.000	3.768.000
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	420.920.000	57.700.000	478.620.000

DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	260.256.000	26.700.000	286.956.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	239.550.000	13.197.000	252.747.000
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.491.000.000	231.000.000	1.722.000.000
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	232.861.000	64.868.000	297.729.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	60.060.000	9.448.000	69.508.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	23.600.000	3.598.000	27.198.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	27.230.000	3.650.000	30.880.000
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	34.058.000	5.340.000	39.398.000
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	8.800.000	869.000	9.669.000
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	16.785.000	1.325.000	18.110.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	235.000.000	30.000.000	265.000.000
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	193.000.000	22.000.000	215.000.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	180.000.000	34.000.000	214.000.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	271.000.000	44.000.000	315.000.000
ADANA ALPARSLAN TÜRKER BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	61.100.000	7.200.000	68.300.000
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	97.500.000	5.800.000	103.300.000
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	67.400.000	5.200.000	72.600.000
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	41.398.000	7.602.000	49.000.000
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	116.000.000	9.500.000	125.500.000
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	105.500.000	11.500.000	117.000.000
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	35.800.000	3.650.000	39.450.000
KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ	55.515.000	6.085.000	61.600.000
TOPLAM	18.718.942.000	1.335.058.000	20.054.000.000

Ek 21-c: YATIRIMLARI HIZLANDIRMA ÖDENEĞİNDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	06-SERMAYE GİDERLERİ	07-SERMAYE TRANSFERLERİ	08-BORÇ VERME	TOPLAM
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	100.000.000	0	0	100.000.000
YARGITAY	42.000.000	0	0	42.000.000
ADALET BAKANLIĞI	846.500.000	0	0	846.500.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	3.180.500.000	0	0	3.180.500.000
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	374.000.000	0	0	374.000.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	17.688.076.184	0	0	17.688.076.184
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	6.302.500.000	0	0	6.302.500.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.074.277.492	116.000.000	0	1.190.277.492
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	127.000.000	0	1.107.000.000	1.234.000.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	1.170.000.000	0	0	1.170.000.000
TİCARET BAKANLIĞI	17.750.000	0	0	17.750.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	3.378.250.000	0	0	3.378.250.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	212.000.000	0	250.000.000	462.000.000
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	2.300.000.000	0	0	2.300.000.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	905.000.000	0	0	905.000.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	498.300.000	0	0	498.300.000
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	36.733.000	0	0	36.733.000
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	100.000.000	0	0	100.000.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	433.000.000	0	0	433.000.000
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	65.000.000	0	0	65.000.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.207.653.000	0	0	1.207.653.000
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	20.000.000	0	0	20.000.000
MİLLİ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	150.000.000	0	0	150.000.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	79.000.000	18.500.000	0	97.500.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	13.336.424.000	0	0	13.336.424.000

DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	13.000.000	0	0	13.000.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	7.100.000	0	0	7.100.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	8.960.000	0	0	8.960.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	23.200.000.000	0	0	23.200.000.000
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	0	13.000.000	0	13.000.000
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	7.500.000	0	0	7.500.000
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	71.000.000	0	0	71.000.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	70.000.000	0	0	70.000.000
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	47.000.000	0	0	47.000.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	450.000.000	0	0	450.000.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	112.500.000	0	0	112.500.000
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	80.000.000	0	0	80.000.000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	87.000.000	0	0	87.000.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	14.000.000	0	0	14.000.000
EGE ÜNİVERSİTESİ	50.000.000	0	0	50.000.000
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	120.000.000	0	0	120.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	70.000.000	0	0	70.000.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	13.500.000	0	0	13.500.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	114.000.000	0	0	114.000.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	620.000.000	0	0	620.000.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	78.000.000	0	0	78.000.000
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	158.000.000	0	0	158.000.000
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	177.488.000	0	0	177.488.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	30.000.000	0	0	30.000.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	20.000.000	0	0	20.000.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0	0	2.000.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	18.000.000	0	0	18.000.000
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	80.000.000	0	0	80.000.000

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	105.000.000	0	0	105.000.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	77.500.000	0	0	77.500.000
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	15.000.000	0	0	15.000.000
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	37.500.000	0	0	37.500.000
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	45.000.000	0	0	45.000.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	8.000.000	0	0	8.000.000
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	14.000.000	0	0	14.000.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	57.000.000	0	0	57.000.000
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	4.000.000	0	0	4.000.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	40.000.000	0	0	40.000.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	24.000.000	0	0	24.000.000
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	110.000.000	0	0	110.000.000
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	3.500.000	0	0	3.500.000
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	19.750.000	0	0	19.750.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	60.000.000	0	0	60.000.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	20.000.000	0	0	20.000.000
NİĞDE ÖMER HALİDEMİR ÜNİVERSİTESİ	10.000.000	0	0	10.000.000
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	50.000.000	0	0	50.000.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	25.000.000	0	0	25.000.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	30.000.000	0	0	30.000.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	80.000.000	0	0	80.000.000
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	4.000.000	0	0	4.000.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	25.000.000	0	0	25.000.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	73.000.000	0	0	73.000.000
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	53.800.000	0	0	53.800.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0	0	2.000.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	60.000.000	0	0	60.000.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	69.000.000	0	0	69.000.000

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ	12.000.000	0	0	12.000.000
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ	20.000.000	0	0	20.000.000
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	8.000.000	0	0	8.000.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	25.000.000	0	0	25.000.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	40.000.000	0	0	40.000.000
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	20.000.000	0	0	20.000.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	5.000.000	0	0	5.000.000
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	37.000.000	0	0	37.000.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	71.000.000	0	0	71.000.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	76.000.000	0	0	76.000.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	126.000.000	0	0	126.000.000
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	3.000.000	0	0	3.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	20.000.000	0	0	20.000.000
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	100.000.000	0	0	100.000.000
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	100.000.000	0	0	100.000.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	10.000.000	0	0	10.000.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	23.000.000	0	0	23.000.000
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	430.000.000	0	0	430.000.000
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	74.000.000	0	0	74.000.000
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	23.703.000	0	0	23.703.000
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	15.000.000	0	0	15.000.000
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	50.000.000	0	0	50.000.000
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	94.000.000	0	0	94.000.000
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	16.000.000	0	0	16.000.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	425.000.000	0	0	425.000.000
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	5.000.000	0	0	5.000.000
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	40.000.000	0	0	40.000.000
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	55.000.000	0	0	55.000.000
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0	0	2.000.000
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	25.000.000	0	0	25.000.000
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	157.000.000	0	0	157.000.000
TOPLAM	82.592.764.676	147.500.000	1.357.000.000	84.097.264.676

Ek 21-ç: DOĞAL AFET GİDERLERİNİ KARŞILAMA ÖDENEĞİNDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	07-SERMAYE TRANSFERLERİ
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	672.595.000
TOPLAM	672.595.000

Ek 21-d: İLAMA BAĞLI BORÇLARI KARŞILAMA ÖDENEĞİNDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	03-MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	06-SERMAYE GİDERLERİ	TOPLAM
ADALET BAKANLIĞI	1.323.000.000	0	1.323.000.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	200.000.000	0	200.000.000
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	200.000.000	0	200.000.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	138.663.000	0	138.663.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	15.946.000	0	15.946.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	583.000.000	338.000.000	921.000.000
TİCARET BAKANLIĞI	249.000.000	0	249.000.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	13.500.000	0	13.500.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	145.000.000	0	145.000.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	129.338.000	0	129.338.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	19.492.000	0	19.492.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.126.688.000	0	1.126.688.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	222.475.000	0	222.475.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	100.000.000	0	100.000.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	91.250.000	999.387.000	1.090.637.000
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.012.000	4.993.000	13.005.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	18.230.000	557.000.000	575.230.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	7.938.000	0	7.938.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	5.500.000	0	5.500.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	1.348.000	0	1.348.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	2.240.000	0	2.240.000
TOPLAM	4.600.620.000	1.899.380.000	6.500.000.000

Ek 21-e: ÖZELLİKLİ GİDERLERİ KARŞILAMA ÖDENEĞİNDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	03-MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	7.450.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	30.000.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	3.500.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	15.000.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	285.356.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	327.040.000
TOPLAM	668.346.000

Ek 22: 2024 YILI İÇİNDE İDARE BÜTÇELERİNDEN YEDEK ÖDENEK TERTİBİNE AKTARILAN ÖDENEKLERDEN YAPILAN AKTARMALARIN İDARELER İTİBARIYLA TÜR VE TUTAR OLARAK DAĞILIMI

Ek 22-a: PERSONEL GİDERLERİNİ KARŞILAMA ÖDENEĞİNE AKTARILAN ÖDENEKLERDEN YAPILAN AKTARMALARIN DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	01-PERSONEL GİDERLERİ	02-SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	TOPLAM
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	8.600.000	9.200.000	17.800.000
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	8.650.000	1.850.000	10.500.000
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	8.000.000	200.000	8.200.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	223.407.000	36.593.000	260.000.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	647.840.000	102.160.000	750.000.000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	262.400.000	28.100.000	290.500.000
EGE ÜNİVERSİTESİ	206.230.000	23.770.000	230.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	157.900.000	23.100.000	181.000.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	191.500.000	2.500.000	194.000.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	349.930.000	40.070.000	390.000.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	268.250.000	11.750.000	280.000.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	36.000.000	0	36.000.000
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	56.453.000	5.547.000	62.000.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	80.805.000	14.195.000	95.000.000
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	233.000.000	26.000.000	259.000.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	100.500.000	9.500.000	110.000.000
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	167.600.000	22.400.000	190.000.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	177.250.000	22.750.000	200.000.000
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	103.000.000	9.000.000	112.000.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	13.352.000	1.648.000	15.000.000
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	143.173.000	16.827.000	160.000.000

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	125.000.000	0	125.000.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	53.500.000	10.000.000	63.500.000
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	69.800.000	10.200.000	80.000.000
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ	89.980.000	8.020.000	98.000.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	97.700.000	12.300.000	110.000.000
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	52.720.000	7.280.000	60.000.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	81.300.000	8.700.000	90.000.000
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	111.500.000	11.500.000	123.000.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	35.000.000	0	35.000.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	77.000.000	8.500.000	85.500.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	58.000.000	6.500.000	64.500.000
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	102.500.000	12.500.000	115.000.000
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	60.240.000	4.760.000	65.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	61.850.000	8.150.000	70.000.000
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	135.500.000	13.000.000	148.500.000
İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	27.311.000	4.689.000	32.000.000
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	98.603.000	11.397.000	110.000.000
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	38.000.000	0	38.000.000
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	30.650.000	1.350.000	32.000.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	243.000.000	7.000.000	250.000.000
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	121.000.000	11.500.000	132.500.000
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	84.300.000	5.700.000	90.000.000
ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	72.944.000	7.056.000	80.000.000
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	60.000.000	4.293.000	64.293.000
TOPLAM	5.431.238.000	581.555.000	6.012.793.000

Ek 22-b: İLAMA BAĞLI BORÇLARI KARŞILAMA ÖDENEĞİNE EKLENEN ÖDENECTEN YAPILAN AKTARMALARIN DAĞILIMI

İDARELER / EKONOMİK SINIFLANDIRMA	01-PERSONEL GİDERLERİ	03-MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	06-SERMAYE GİDERLERİ	TOPLAM
ADALET BAKANLIĞI	0	152.590.000	0	152.590.000
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	0	284.436.000	0	284.436.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	0	100.000.000	0	100.000.000
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	0	200.000.000	0	200.000.000
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	0	31.677.000	0	31.677.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	0	70.362.000	0	70.362.000
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	6.842.000	0	0	6.842.000
TİCARET BAKANLIĞI	0	180.175.000	0	180.175.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	0	28.380.000	13.000.000	41.380.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	0	134.889.931	0	134.889.931
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	25.662.000	0	25.662.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	0	6.700.000	0	6.700.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	200.000.000	0	200.000.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	7.500.000	0	7.500.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	10.000.000	0	10.000.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	67.014.000	722.986.000	790.000.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0	77.700.000	77.700.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	23.069	568.000	0	591.069
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	0	2.703.000	0	2.703.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	0	3.792.000	0	3.792.000
TOPLAM	6.865.069	1.506.448.931	813.686.000	2.327.000.000
AÇIKLAMA: İlama Bağlı Boçları Karşılama Ödeneği tertibine 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (E) işaretili cetvelin 38/c sıra numaralı hükmü gereğince 2.327.000.000 TL eklenmiştir.				

Ek 23: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ (EKOD2)

(Bin TL)	Başlangıç Ödeneği	Gerçekleşme
Bütçe Giderleri	11.089.037.425	10.780.614.067
Faiz Hariç Giderler	9.835.037.425	9.510.158.727
I. Personel Giderleri	2.553.495.036	2.666.027.315
Memur	2.097.496.244	2.163.082.840
Sözleşmeli Personel	182.349.437	186.587.189
İşçiler	198.985.103	231.807.040
Geçici Süreli Çalışanlar	26.652.865	36.861.146
Diğer Personel	37.273.246	34.143.100
Milletvekilleri	1.069.000	1.246.480
Cumhurbaşkanı Ödeneği	2.196	2.196
İstihbarat Personeli	9.666.945	12.297.323
II. Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	312.450.964	332.217.236
Memur	236.959.035	246.554.190
Sözleşmeli Personel	19.041.661	19.284.216
İşçi	40.494.441	47.309.688
Geçici Personel	4.212.225	8.085.607
Diğer Personel	10.919.129	10.038.492
Milletvekilleri	44.000	50.261
İstihbarat Personeli	780.473	894.781
III. Mal ve Hizmet Alımları	679.765.730	747.046.121
Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	6.368.847	9.792.919
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	379.759.642	365.543.732
Yolluklar	13.858.692	21.243.529
Görev Giderleri	13.793.466	36.777.744
Hizmet Alımları	239.402.910	278.000.648
Temsil ve Tanıtma Giderleri	1.853.740	2.502.308
Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri	8.388.051	11.431.275
Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	13.839.024	17.928.106
Tedavi ve Cenaze Hizmetleri	2.501.358	3.825.859
IV. Faiz Giderleri	1.254.000.000	1.270.455.341
Kamu Kurumlarına Ödenen İç Borç Faiz Giderleri	2.217	0
Diğer İç Borç Faiz Giderleri	822.933.786	897.457.830
Dış Borç Faiz Giderleri	257.456.129	200.861.467
İskonto Giderleri	27.691.691	68.825.652
Para Piyasası Nakit İşlemleri Faiz Giderleri	2.269.887	0
Türev Ürün Giderleri	19.242.928	14.547.966
Kira Sertifikası Giderleri	124.403.362	88.762.425
V. Cari Transferler	4.266.708.695	3.863.914.705
Görevlendirme Giderleri	1.237.160.716	1.219.845.579
Hazine Yardımları	1.195.308.870	981.190.485
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	246.775.182	127.072.738
Hanehalkı ve İşletmelere Yapılan Transferler	464.493.641	445.713.544
Yurtdışına Yapılan Transferler	36.648.877	30.630.168
Gelirden Ayrılan Paylar	1.086.321.409	1.059.462.192
VI. Sermaye Giderleri	787.940.000	944.083.031
Mamul Mal Alımları	66.227.120	65.378.301
Menkul Sermaye Üretim Giderleri	12.485.289	9.567.608
Gayri Maddi Hak Alımları	5.998.174	6.912.908
Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırılması	31.349.200	48.220.649
Gayrimenkul Sermaye Üretim Giderleri	605.380.422	724.303.453
Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri	13.615.389	12.719.880
Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	42.819.244	63.976.385
Stok Alımları	16.500	0
Diğer Sermaye Giderleri	10.048.661	13.003.846
VII. Sermaye Transferleri	720.837.398	640.357.351
Kurum, İşletme ve Hanehalkına Yapılan Sermaye Transferleri	680.525.920	598.596.258
Yurtdışı Sermaye Transferleri	5.393.930	1.859.171
Hazine Yardımları	34.917.548	39.901.922
VIII. Borç Verme	298.507.515	316.512.969
Yurt içi Borç Verme	291.329.396	311.901.532
Yurt Dışı Borç Verme	7.178.119	4.611.437
IX. Yedek Ödenekler	215.332.087	0
Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği	20.054.000	0
Yatırımları Hızlandırma Ödeneği	84.097.265	0
Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneği	6.720.047	0
Yedek Ödenekler	96.499.683	0
Yeni Kurulacak Dai. Ve İda. İht. Karşılama Ödeneği	792.746	0
Diğer Yedek Ödenek	7.168.346	0

Ek 24: 2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM PROGRAM BAZINDA BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
AİLENİN KORUNMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ	11.904.918	10.587.314	10.048.575
AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞLANMA	8.579.113	12.069.470	10.944.779
ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE YENİLİK	40.274.234	65.102.632	59.827.539
BAĞIMLILIKLA MÜCADELE	9.343.722	2.868.994	2.853.395
BİLGİ VE İLETİŞİM	10.757.267	22.830.829	12.337.932
BÖLGESEL KALKINMA	5.132.760	5.184.384	4.971.340
ÇOCUKLARIN KORUNMASI VE GELİŞİMİNİN SAĞLANMASI	26.619.724	29.471.384	27.852.521
CUMHURBAŞKANLIĞI	5.406.908	10.038.725	9.854.151
DEMİRYOLU ULAŞIMI	215.182.334	229.619.580	208.592.576
DENİZYOLU ULAŞIMI	4.321.176	5.715.393	4.816.971
DİN HİZMETLERİ VE YAYGIN DİN EĞİTİMİ	79.718.344	87.496.213	87.251.023
DIŞ DENETİM VE HESAP YARGILAMASI	1.710.755	1.881.403	1.860.335
DIŞ POLİTİKA	35.715.933	41.847.268	39.378.412
ENERJİ ARZ GÜVENLİĞİ, VERİMLİLİĞİ VE ENERJİ PİYASASI	535.378.557	394.130.536	308.462.577
ENGELLİLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMI VE ÖZEL EĞİTİM	135.643.743	145.083.188	142.874.743

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
KOMBİNE TAŞIMACILIK, LOJİSTİK VE TEHLİKELİ MAL TAŞIMACILIĞI	1.304.093	1.952.218	86.515
KORUYUCU SAĞLIK	203.145.497	194.470.830	192.445.764
METEOROLOJİ	3.096.942	3.031.415	2.802.760
MİLLÎ KÜLTÜR	27.776.884	58.543.695	50.742.245
ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME	4.730.120	5.845.089	5.664.049
ORMANLARIN VE DOĞANIN KORUNMASI İLE SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ	21.750.193	28.223.060	25.977.850
ORTAÖĞRETİM	335.939.310	327.283.871	318.145.512
SANAT VE KÜLTÜR EKONOMİSİ	7.198.909	8.975.434	8.623.169
SANAYİNİN GELİŞTİRİLMESİ, ÜRETİM VE YATIRIMLARIN DESTEKLENMESİ	82.181.527	98.685.175	101.763.343
ŞEHİRCİLİK VE RİSK ODAKLI BÜTÜNLEŞİK AFET YÖNETİMİ	906.494.905	943.224.782	817.628.688
ŞEHİT YAKINI VE GAZİLER	11.028.077	11.595.323	11.551.778
SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI	512.071	598.323	585.262
SOSYAL GÜVENLİK	1.237.249.854	1.132.239.362	1.104.216.433
SPORUN GELİŞTİRİLMESİ VE DESTEKLENMESİ	27.484.143	34.209.586	33.582.489
STRATEJİK YÖNETİM VE KAYNAK TAHSİSİ	5.665.143	8.395.846	8.305.892
SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ	13.434.417	15.949.337	14.409.418
TABİİ KAYNAKLAR	7.357.964	8.231.208	7.345.317
TAPU VE KADASTRO	6.826.372	8.267.547	7.176.668

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
TARIM	294.115.061	303.735.046	302.624.527
TEDAVİ EDİCİ SAĞLIK	573.041.418	662.547.169	649.508.359
TEMEL EĞİTİM	584.471.540	598.401.496	589.043.537
TİCARETİN DÜZENLENMESİ, GELİŞTİRİLMESİ VE KOLAYLAŞTIRILMASI	42.325.994	48.152.134	47.431.461
TOPLUM GÜVENLİĞİ	477.707.276	534.197.650	518.273.535
TOPRAK VE SU KAYNAKLARININ KULLANIMI VE YÖNETİMİ	120.744.158	151.577.790	150.346.575
TRAFİK GÜVENLİĞİ	27.656.942	23.711.433	23.179.991
TÜKETİCİNİN KORUNMASI, ÜRÜN VE HİZMETLERİN GÜVENLİĞİ VE STANDARDİZASYONU	18.956.126	21.872.271	20.951.674
TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ	5.294.985	9.222.198	8.400.380
ULUSAL SAVUNMA VE GÜVENLİK	618.482.818	745.771.104	591.160.608
ULUSLARARASI EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİ VE YURTDIŞI EĞİTİM	12.813.103	11.590.528	11.404.599
ULUSLARARASI KALKINMA İŞBİRLİĞİ	3.816.401	4.322.389	3.474.472
UZAY VE HAVACILIK	4.083.808	3.332.041	3.174.231
VATANDAŞLIK VE SİVİL TOPLUM	15.162.167	13.191.643	12.753.091
YASAMA	6.503.782	7.521.648	7.514.429
YEREL YÖNETİMLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ	901.167.460	900.069.506	890.260.488
YOKSULLUKLA MÜCADELE VE SOSYAL YARDIMLAŞMA	280.035.971	279.766.664	275.239.460
YÜKSEKÖĞRETİM	379.372.772	396.744.943	378.814.522

(Bin TL)	Bütçe Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
YÖNETİM VE DESTEK PROGRAMI	337.101.998	360.859.871	333.778.678
PROGRAM DIşI GİDERLER	219.099.853	148.848.372	3.407.588
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Hazine Yardımları ve Gelirden Ayrılan Paylar Hariç)	11.089.037.425	11.544.977.408	10.780.614.067

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

BÜTÇE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Haziran 2025

Necatibey Cad. No: 110/A 06570 Yücetepe-ANKARA

Tel: +90 (312) 294 50 00 Faks: +90 (312) 294 52 98

www.sbb.gov.tr